

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 175

50 tomas

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

2007 m. liepos 27 d.

Pranešimo Nr.	Turinys	Puslapis
	III <i>Parengiamieji aktai</i>	
	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas	
	436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d.	
2007/C 175/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 92/84/EEB dėl alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizo tarifų suderinimo COM(2006) 486 galutinis	1
2007/C 175/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2008-2012 m. Bendrijos statistikos programos COM(2006) 687 galutinis — 2006/0229 (COD)	8
2007/C 175/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl ketvirčio statistinių duomenų apie Bendrijos laisvas darbo vietas COM(2007) 76 galutinis	11
2007/C 175/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo į Europos Sąjungą įstojus Bulgarijai ir Rumunijai COM (2007) 95 galutinis — 2007/0038 (COD)	13
2007/C 175/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Paslaugų vidaus rinkos: su darbo rinka ir vartotojų apsauga susiję reikalavimai	14
2007/C 175/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Socialinio poveikio vertinimų turinio, procedūrų ir metodų kokybės standartų socialinių partnerių ir kitų pilietinės visuomenės narių požiūriu	21
2007/C 175/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1997/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis, įgyvendinimo COM(2006) 514 galutinis	28

LT

Kaina:
18 EUR

(Tėsinys kitame puslapyje)

2007/C 175/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo ir Tarybos direktyvą 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo, dėl reikalavimo, kad jungiant arba skaidant bendroves nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą COM(2007) 91 galutinis — 2007/0035 (COD)	33
2007/C 175/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos COM(2007) 90 galutinis — 2007/0037 (COD)	37
2007/C 175/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, susijusią su ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių apšvietimu ir šviesos signalų įtaisų sumontavimu COM(2007) 192 galutinis — 2007/0066 (COD)	40
2007/C 175/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo COM(2006) 745 galutinis — 2006/0246 (COD)	40
2007/C 175/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento pasiūlymo dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką COM(2006) 388 galutinis — 2006/0136 COD	44
2007/C 175/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 2003/87/EB, įtraukiant aviacijos veiklą į šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų prekybos sistemą Bendrijoje COM(2006) 818 galutinis — 2006/0304 (COD)	47
2007/C 175/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, nustatantį konkrečias taisykles vaisių ir daržovių sektoriui ir iš dalies keičiantį konkrečius reglamentus COM(2007) 17 galutinis — 2007/0012 (CNS)	53
2007/C 175/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą iš dalies keičiančią Direktyvos 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų nuostatas, susijusias su Komisijai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais COM (2007) 93 galutinis — 2007/0036 (COD)	57
2007/C 175/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Globalizacijos iššūkių ES ir jos teikiamų galimybių	57
2007/C 175/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Darbo teisės modernizavimas įgyvendinant 21-ojo amžiaus uždavinius“ COM(2006) 708 galutinis	65
2007/C 175/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos kvalifikacijų sąrangos mokymuisi visą gyvenimą kūrimo COM (2006) 479 galutinis — 2006/0163 (COD)	74
2007/C 175/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES strategijos remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą COM(2006) 625 galutinis	78

2007/C 175/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl bendrų taisyklių teikiant oro susisiekimo paslaugas Bendrijoje (pakeistas) COM(2006) 396 galutinis — 2006/0130 (COD)	85
2007/C 175/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos saugaus eismo automobilių keliais politikos ir profesionalių vairuotojų. Saugios ir saugomos automobilių stovėjimo vietos	88
2007/C 175/22	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Būsimų teisės aktų dėl e. prieinamumo	91

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

436-OJOJE PLENARINĖJE SESIJOJE, ĮVYKUSIOJE 2007 M. GEGUŽĖS 30-31 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 92/84/EEB dėl alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizo tarifų suderinimo

COM(2006) 486 galutinis

(2007/C 175/01)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 93 straipsniu, 2006 m. rugsėjo 26 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 92/84/EEB dėl alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizo tarifų suderinimo*.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. balandžio 19 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas **Edgardo Iozia**.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 78 nariams balsavus už ir 10 prieš.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas mano, kad būtų klaidinga atlikti automatišką revalorizaciją pagal 12 ES valstybių narių infliacijos dydį nuo 1992 m., nes 1995 m. į Sąjungą įstojo trys naujos valstybės narės, 2004 m. gegužės 1 d. — dešimt naujų valstybių narių, o 2007 m. sausio 1 d. — dar dvi valstybės narės.

1.2 Komitetas mano, kad, siekiant suderinti 27 ES valstybių narių akcizo tarifus, turėtų būti apsvartyta galimybė nustatyti maksimalius tarifus: tai būtų priemonė veiksmingai kovoti su kontrabanda ir sukčiavimu ir suvienodinti mokesčius, tokiu būdu siekiant sukurti tikrai veikiančią bendrąją rinką. Vartotojų, kurie neturėtų būti laikomi kontrabandininkais tik todėl, kad perka alkoholinius gėrimus ten, kur jie kainuoja pigiau, interesus apginti galima tik laipsniškai suderinant mokesčius.

1.3 Komitetas rekomenduoja, kad valstybėms narėms, išskyrus įprastus akcizo mokesčius ir PVM, būtų griežtai uždrausta vartojimui taikyti papildomus mokesčius, kurie, kaip nusprendė Europos Teisingumo Teismas⁽¹⁾, kartais neteisingai vadinami „Bendrijos mokesčiais“.

1.4 Komiteto nuomone, pasiūlyme nėra pakankamai pagrįstas Sutarties 93 straipsnio, kaip teisinio pagrindo, pasirinkimas, suteikiant Tarybai įgaliojimus vieningai patvirtinti priemones suderinti valstybių narių įstatymus mokesčių politikos srityje. Paliekant valstybėms narėms teisę savo nuožiūra nustatyti tarifus, kurie yra didesni negu minimalus dydis, šiuo pasiūlymu iš viso niekas nesuderinama.

1.5 Komitetas mano, kad Komisija daro klaidą, nesuteikdama pasiūlymui pakankamai svarbos ir šitaip pateisindama tai, kad nebuvo atliktas poveikio vertinimas ir nebuvo konsultuojamasi su suinteresuotais subjektais. Visi Komitete įvykusio klausymo dalyviai ne tik prieštaravo Komisijos pasiūlymui, bet ir ragino Komisiją ateityje atlikti išsamų poveikio įvertinimą.

1.6 Komitetas mano, kad pasiūlymo reikėtų atsisakyti ir ragina Komisiją būsime darbe atnaujinti nuorodas į Direktyvoje 92/83 nustatytus Kombinuotosios nomenklatūros kodus ir persvarstyti klasifikavimo metodus.

2. Komisijos pasiūlymas

2.1 Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, iš dalies keičiančios Direktyvą 92/84/EEB dėl alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizo tarifų suderinimo, nustato minimalius alkoholio

⁽¹⁾ C-437/1997 Evangelischer Krankeshausverein Wien (EKW).

ir įvairių alkoholinių gėrimų kategorijų akcizo tarifus. Pagal šios direktyvos 8 straipsnį, Komisija turi nuolat atlikti peržiūras ir parengti ataskaitą, ir, jei reikia, pasiūlymą dėl pakeitimų.

2.2 2004 m. gegužės 26 d. Komisija paskelbė ataskaitą, kurioje buvo pasakyta, kad norint užtikrinti gerai veikiančią vidaus rinką ir užkirsti kelią sukčiavimui ir kontrabandai, kuriuos skatina skirtingos valstybių narių mokesčių sistemos, būtina labiau suvienodinti minimalius valstybių narių akcizo tarifus. Po to kilusios diskusijos metu buvo parengta iniciatyva, kurią paskatino Tarybos raginimas „pateikti pasiūlymą dėl minimalių akcizo tarifų patikslinimo, siekiant išvengti minimalių Bendrijos tarifų tikrosios vertės sumažėjimo; pasiūlyti suteikti pereinamuosius laikotarpius ir leidžiančias nukrypti nuostatas toms valstybėms narėms, kurioms gali būti sunku padidinti savo tarifus“. Taryba taip pat pridūrė, kad „Komisija turėtų tinkamai atsižvelgti į bendrą politinį šio ypatingo klausimo opumą“.

2.3 Todėl Komisija siūlo direktyvą iš dalies pakeisti taip:

- revalorizuoti minimalius tarifus, taikomus alkoholiui, tarpiniams produktams ir alui, kad būtų atsižvelgta į 1993–2005 m. infliaciją, kuri siekia maždaug 31 proc., revalorizuoti tarifai galioja nuo 2008 m. sausio 1 d.;
- nustatyti pereinamuosius laikotarpius iki vienerių metų toms valstybėms, kuriose tarifai bus didinami daugiau kaip 10 proc., ir iki dvejų metų toms, kurios juos padidins daugiau kaip 20 proc.;
- pratęsti peržiūros laikotarpį pagal direktyvos 8 straipsnį nuo dvejų iki ketverių metų.

2.4 Svarbiausias pasiūlymo tikslas, Tarybos pageidavimu, yra atkurti tikrąją tarifų vertę, buvusią 1992 m., kuri Komisijos nuomone, leistų „užtikrinti tinkamą vidaus rinkos be fiskalinių sienų veikimą“.

3. Pastabos

3.1 Nesant poveikio įvertinimo Komitetas nusprendė išklauti gamintojų susivienijimų, vartotojų ir profesinių sąjungų nuomones. Klausymo metu visi dalyviai sakė, kad juos suglumina šis pasiūlymas dėl direktyvos. Kai kurios organizacijos taip pat nurodė, kad šis pasiūlymas tik padidintų nevienodų sąlygų taikymą alkoholiniams gėrimams, o tai būtų akivaizdžiai nenaudinga šių mokesčių mokėtojams. Kita vertus, gėrimų, kuriems akcizo tarifai netaikomi, gamintojai ragino nekeisti dabartinės struktūros, kuri, be kita ko, buvo apibrėžta Bendrosios žemės ūkio politikos sutartyje.

3.2 Klausymo dalyviai ⁽²⁾ taip pat sutarė, kad reikia atsižvelgti į socialinius ir sveikatos apsaugos aspektus, tačiau jie neturėtų lemti mokesčių politikos. Jie taip pat paragino remti „atsakingo alkoholio vartojimo“ kampaniją siekiant sumažinti piktnaudžiavimo grėsmę — tai reikalavimas, kuriam pritaria ir Komitetas. Taip pat buvo pabrėžta, kad šis Europos pramonės sektorius pirmąją pasaulyje ir sudaro toli gražu ne menkiausią Europos BVP dalį, taip pat turi didelę įtaką tiesioginiam ir netiesioginiam užimtumui.

3.3 Iš pirmo žvilgsnio direktyva atrodytų įprasta priemone, tiesiog pakeičianti skaičius, atsižvelgiant į infliaciją nuo 1993 m. Tačiau ji skirta labai painiam ir opiame klausime, kuris atskleidžia, jog valstybių narių politika ir interesai yra svarbesni už tikrą Bendrijos fiskalinę konvergenciją. Komitetas keletą kartų pareiškė norą siekti mokesčių politikos suderinimo, nes tai yra nepaprastai svarbu vartotojams, nes tik taip jie galės pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamais privalumais.

3.4 2006 m. lapkričio 7 d. ir 28 d. ECOFIN posėdžiuose, svarstant šį pasiūlymą kaip vieną darbotvarkės klausimų, vėl pradėtos nesibaigiančios valstybių narių diskusijos priminė 1992 m. padėtį, kai buvo nuspręsta priimti direktyvą, nustatančią tik minimalius tarifus ir nenumatančią galimybės surasti bendrus principus, kurie leistų suderinti ir suvienodinti akcizo tarifus.

3.5 Įsigilinus tampa aišku, kad valstybėse narėse iš tiesų taiko labai skirtingus tarifus. 2004 m. gegužės 26 d. ataskaitoje buvo apžvelgtos priemonės, taikomos įvairių kategorijų produktams 25 valstybėse narėse ir šalyse kandidatėse Rumunijoje ir Bulgarijoje, kurios 2007 m. sausio 1 d. tapo Europos Sąjungos narėmis ⁽³⁾. Skirtumas tarp didžiausių ir mažiausių tarifų sudarė net 100 proc.!

3.6 Pavyzdžiui, vyno tarifai svyravo nuo 0 iki 273 eurų; putojančio vynu — nuo 0 iki 546 eurų už hektolitą (hl); alaus — nuo 0,748 už kiekvieną Plato laipsnį ⁽⁴⁾, t. y. nuo 1,87 iki 19,87 eurų už hektolitą/alkoholio laipsnį; neputojančių ir putojančių tarpinių produktų — nuo 45 eurų iki 497 eurų už hektolitą; gryno alkoholio — nuo 550 eurų iki 5 519 eurų už hektolitą, kas atitinka nuo 220 eurų iki 2 210 eurų už hektolitą 40° stiprumo alkoholiniams gėrimams.

⁽²⁾ CEPS — Europos alkoholinių gėrimų pramonės organizacija, AICV — Sidro ir vaisinio vynu pramonės susivienijimas, Europos aludarių ir Europos vynu gamintojų susivienijimas.

⁽³⁾ Žr. priede: lentelės, kurias Komisija paskelbė 2004 m. gegužės 26 d. savo Pasiūlyme priimti Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 92/84/EEB dėl alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams taikomų akcizo tarifų suderinimo.

⁽⁴⁾ Interneto enciklopedijoje Wikipedia nurodoma, kad Plato laipsniais matuojamas tirpalo tankis. Dėl savo paprastumo Plato skalė ypač dažnai taikoma alaus pramonėje. Plato laipsniai apibūdina **tirpalo tankį** ir yra **cukraus kiekio vandenyje** svorio/svorio procentais ekvivalentas. Kitaip sakant, jeigu litras **alaus misos** pagal Plato skalę turi 12 laipsnių, ekstrakto tankis (arba cukraus kiekis misoje) atitinka litro tirpalo, kuriame yra 12 proc. cukraus, kai specifinis vandens svoris normalioje temperatūroje **jūros lygyje** yra 1 kg/l, tankį. Mėginyje yra maždaug 120 gramų ekstrakto.

3.7 Minimalių tarifų revalorizavimas, kaip siūlo Komisija, leistų sumažinti įvairiose valstybėse narėse taikomų tarifų atotrūkį nuo 1 100 proc. iki maždaug 800-1 000 proc. Teiginys, kad ši priemonė užtikrins veikiančią vidaus rinką, atrodo mažų mažiausiai pernelyg drąsus. Komitetas mano, kad būtų tikslingiau siūlyti ne tik minimalų, bet ir maksimalų tarifą — priemonę, kuri leistų veiksmingiau kovoti su kontrabanda ir sukčiavimu.

3.8 Taip pat neįtikina ir primygtinis teiginys, kad atsižvelgiant į infliaciją koreguojant minimalius tarifus nedidės tikroji vertė. Komisija būtų pateikusi išsamesnės informacijos parengdama akcizo tarifų taikymo valstybėse narėse dinamišką modelį nuo 1985 m., t. y., nuo to laiko, kai baltojoje knygoje buvo pateiktas pasiūlymas dėl tarifų suderinimo. Iš tikrųjų būtent dėl šios priežasties kai kuriose valstybėse narėse, išskyrus vieną ar dvi išimtis, vos baigus galioti leidžiančioms nukrypti nuostatoms, padidėjo mokesčio tikroji vertė. Komitetas kritiškai vertina valstybių narių praktiką prie akcizo mokesčio pridėti papildomus mokesčius, kai kuriais atvejais vadinamus „Bendrijos mokesčiais“.

3.9 Kad tokia padėtis yra iš tiesų, patvirtina pačios Komisijos paskatinimu atliktas tyrimas ⁽⁵⁾, kuriame buvo aiškiai pasakyta, kad visos valstybės narės, išskyrus tris, kasmet arba kas keletą metų didino savo mokesčių vertę.

3.10 Tas pats tyrimas, kuriame vertinamas paklausos elastingumas kainų pokyčiams, parodė, kad koreguojant minimalius tarifus pagal infliaciją:

- tarifų pakeitimas būtų labai naudingas stipriems alkoholiniams gėrimams — ypač Šiaurės šalyse, bet taip pat ir Jungtinėje Karalystėje bei Airijoje;
- esant palyginti dideliam elastingumui kainoms stiprių alkoholinių gėrimų vartojimas didės sparčiau nei kryžminio paklausos elastingumo (santykio tarp tam tikrų produkto rūšių paklausos ir kitų produkto rūšių kainos) ⁽⁶⁾ atveju;
- esant dideliame elastingumui kainoms, labiausiai nukentėtų alus ir vynas: Šiaurės šalyse labai stipriai sumažėtų vyno, o Vokietijoje, Belgijoje, Prancūzijoje ir Liuksemburge — alaus vartojimas.

3.11 Būtų įdomu palyginti šio tyrimo, kuris buvo atliktas 15 valstybių narių ES, rezultatus su minimalių tarifų skirtumų poveikiu 27 valstybių narių ES.

⁽⁵⁾ Įvairių alkoholinių gėrimų konkurencijos tyrimas, galutinė ataskaita, *Customs Associates Ltd.*, 2001 m. vasario mėn.

⁽⁶⁾ Produktų paklausos, atsižvelgiant į kainų pokyčius, santykis rodo gėrimų konkurencijos lygį.

3.12 Komitetas svarsto, ar Komisija ir toliau turėtų tenkinti administratoriaus vaidmeniu sprendžiant šį itin opų klausimą, ar ji vėliau turėtų pateikti pasiūlymą, atskirais atvejais tardamasi su valstybėmis narėmis, kaip sumažinti didelius konkurencijos iškreipimus, kurių priežastis yra itin suskaidyta mokesčių sistema.

3.13 Rengdama pasiūlymą iš dalies pakeisti Direktyvą 92/84/EEB Komisija taip pat visiškai neatkreipė dėmesio į tai, kad 1992 m. 12 narių turinčioje Europos bendrijoje skirtumas tarp vienam gyventojui tenkančių pajamų nebuvo toks, kad galiojantys tarifai taptų varginančiais. 27 nares turinčioje Europoje Sąjungoje, kur atlyginimų ir pensijų dydžiai labai skiriasi, vienodi mokesčiai senose ir naujose valstybėse narėse būtų neteisinga priemonė, kurios poveikį pajus tik gaunantys mažesnes pajamas. Namų ūkių, kuriuos sudaro dirbantys asmenys ir pensininkai, kurių atlyginimai ir pensijos neviršija 100-150 eurų per mėnesį ir kurie jau patyrė nuo 50 iki 300 proc. padidėjusių alkoholio mokesčių tarifų poveikį, atveju tolesnis 31 proc. šuolis be abejonės neigiamai paveiks vartojimą. Visų pirma atsižvelgiant į tai, kad Europos Sąjungos gretas papildė 12 naujų narių, Komitetas nemano, kad būtų teisinga automatiškai koreguoti tarifus pagal infliacijos dydį, kuris 15 narių ES buvo fiksuojamas nuo 1992 m.

3.14 Išskyrus keletą labai retų išimčių, siūloma sistema prieštarauja visoms kovos su infliacija politikos priemonėms, priimtoms valstybėse narėse, kurios prieš kurį laiką panaikino pensijų ir atlyginimų indeksavimo pagal infliacijos dydį mechanizmus, kur tokie mechanizmai veikė. Komisija tinkamai nepaaiškino, kodėl toks mechanizmas turėtų būti išsaugotas tik mokesčių ir akcizų srityje.

3.15 Priešingai, Komitetas mano, kad galiojantis mokesčių režimas neatlieka savo paskirties ir mano, kad revalorizacija pagal infliacijos dydį (12, 25 ar 27 narių ES?) būtų visiškai nereikalinga baudžianti priemonė, ypač gaunantiems mažiausias pajamas, kaip ir visi netiesioginiai mokesčiai, kurie mažina grynąsias mokesčių mokėtojų pajamas.

3.16 Kadangi saikingas vyno vartojimas yra kai kurių valstybių narių kultūrinio ir istorinio paveldo dalis, tai pasakytina ir apie kitų Europos tautų vartojamus alkoholinius gėrimus. Šį klausimą ir visus jo aspektus reikėtų svarstyti žvelgiant iš gerokai platesnės perspektyvos.

3.17 Komitetas gerbia kai kurių valstybių sprendimą taikyti griežtas mokesčines priemones alkoholiui ir tabakui tikriausiai dėl pasitaikančio piktnaudžiavimo šiais produktais, ypač tarp jaunimo. Kai kurios valstybės narės tvirtai pareiškė savo mokesčių politika privalančios atsižvelgti į visuomenės sveikatą. Tačiau sprendimai, kuriuos jos pasirinko, neturėtų daryti įtakos kitų valstybių narių pasirinkimui ir motyvacijai.

3.18 Šiuo požiūriu Komitetas jau išdėstė savo poziciją išsamioje nuomonėje (7), kurioje pabrėžiama, kad: „veiksmingiausia kova su piktnaudžiavimu yra švietimo, informavimo ir mokymo programos, pirmiausia skirtos piktnaudžiaujantiems alkoholiu.“

3.19 Komiteto nuomone, suteikiant Tarybai įgaliojimus vieningu balsavimu priimti mokesčių režimų suderinimo priemonės, įgyvendinant vidaus rinką arba tobulinant jos veikimą pagal 14 straipsnio taikymo sritį, nevykdomi Sutarties 93 straipsnio reikalavimai. Akivaizdu, kad minimalių tarifų didinimas neprisideda prie mokesčių suderinimo, o tik paprasčiausiai nustato minimalų lygį, kurį kiekviena valstybė narė gali didinti kiek ji pati nori. Tai, kad priėmus Direktyvą 92/84/EEB skirtumai tarp realių tarifų dar labiau padidėjo, rodo, kad taikant šią direktyvą mokesčių suderinimo nepavyks pasiekti.

4. Kova su sukčiavimu ir kontrabanda

4.1 Viena iš svarbiausių neigiamų didelio mokesčių skirtumo pasekmių yra ne tik neveiksminga vidaus rinką, bet ir ryškėjanti tendencija vengti mokėti mokesčius: iš dalies — sumokant juos valstybėje narėje, kuri nėra galutinė prekės vartojimo vieta, arba visiškai — įvežant prekes iš trečiųjų šalių, arba keičiant prekių paskirties vietą, kai jos gabenamos tranzitu per valstybę, kurioje jos nėra apmokestintos.

4.2 Atsiradus elektroninei prekybai atsirado ir kita galimo su mokesčiais susijusio sukčiavimo sritis, mat elektroninių parduomų neįmanoma kontroliuoti, o politikos priemonės, skirtos kovoti su sukčiavimu dėl alkoholio apmokestinimo nėra koordinuojamos; kai kuriose valstybėse narėse tai nėra laikoma didele problema, ir beveik be išimties visi šie sunkumai labiausiai rūpi didžiausius mokesčius taikantiems regionams.

4.3 Po plėtos Europos Sąjungos sienos priartėjo prie valstybių, kuriose mokesčiai yra gerokai mažesni už ES vidurkį, todėl proporcingai atsirado daugiau galimybių sukčiauti. Kai kuriose iš šalių, kurios šiuo metu turi bendrą sieną su ES, klesti korupcija, kuri kai kuriais atvejais apėmusi ir pačias muitinės institucijas. Būtina dar labiau stiprinti kovos su kontrabanda priemones, tačiau jei akcizo tarifai bus didinami taip, kaip tai numatyta pasiūlyme, tarptautinių kontrabandos tinklų pelnas dar labiau padidės.

4.4 Dar 1992 m. Sąjunga suprato kovos su sukčiavimu prekes, kurioms taikomi akcizo mokesčiai, problemą ir 1992 m. vasario 25 d. paskelbė Tarybos direktyvą dėl bendrųjų procedūrų, susijusių su akcizais apmokestinamais produktais, ir dėl tokių produktų laikymo, judėjimo ir kontrolės. Kadangi ši direktyva nedavė gerų rezultatų, 2004 m. ji buvo iš dalies pakeista 2004 m. lapkričio 16 d. Tarybos direktyva 2004/106/EB, iš dalies pakeitusia ir Direktyvą 77/799/EEB dėl valstybių narių kompetentingų institucijų tarpusavio pagalbos

tiesioginio apmokestinimo, tam tikrų akcizo mokesčių ir draudimo įmokų apmokestinimo srityje.

4.5 Komitetas vienoje savo nuomonių šiuo klausimu teigė (8), kad siekiant veiksmingai kovoti su sukčiavimu „būtina modernizuoti, stiprinti, supaprastinti ir padaryti veiksmingesnę valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimo ir informacijos mainų priemonę administruojant akcizo mokesčius“.

4.6 Toje pačioje nuomonėje pabrėžiama, kad „užtikrinti veiksmingą bendrosios rinkos veikimą ir šiuo atveju procedūras, kurios padėtų nustatyti sukčiavimo ir mokesčių vengimo atvejus ir su jais kovoti, trukdo noras apsaugoti nacionalinius valstybių narių interesus“. Be to, teigiama, kad „nėra abejonių, kad daugybė sukčiavimo atvejų yra tiesiogiai susiję su (kartais dideliais) įvairiose valstybėse narėse taikomų akcizo tarifų skirtumais“.

„Komitetas pasinaudoja galimybe ir nurodo vieningumo principo, pagal kurį šiuo metu priimama daugelis Bendrijos sprendimų dėl mokesčių įstatymų, trūkumus ir kartoja, kad mokesčius, kurie turi įtakos bendrosios rinkos veikimui arba iškraipo konkurenciją, keisti būtina kvalifikuotos daugumos principu“.

4.7 Komitetas daugelį metų pabrėžė, kad būtina laikytis šių pagrindinių principų:

- stiprinti mokesčių administravimo institucijų administracinį bendradarbiavimą ir nuolatinį dialogą, tarpusavio paramą, šiuo metu vykdomą kovojančių su sukčiavimu institucijų mokymą, taip pat siekiant, vienodų mokymo standartų, bendru pagrindu organizuojant policijos pajėgų ir mokesčių institucijų tinklų veiklą ir bendrą duomenų bazių naudojimą;
- sudaryti sąlygas mokesčių derinimo procesams tiesioginių mokesčių ir sudėtingesnėje akcizų srityje;
- atsisakyti vieningumo principo tam tikrais mokesčių klausimais, pirmiausia tais, kuriuos yra paprasčiausia įgyvendinti;
- atsisakyti PVM mokesčio modelio, kuris sudaro daugiau galimybių sukčiauti, ir
- nedidinti mokesčių naštos.

4.8 Pavyzdžiui, 2004 m. vien keliautojai arba kontrabandininkai į Švediją įvežė maždaug 164 mln. litrų alaus, t. y. beveik tiek pat, t. y. 173 mln. litrų, kiek jo pardavė valstybės monopolis (*Systembolaget*), o patirti akcizo mokesčių ir PVM nuostoliai sudarė maždaug 190 mln. eurų. Nuo 2002 m., kai buvo atsisakyta specialaus režimo, ribojančio alkoholio įsigijimą užsienyje, šių pirkimų padidėjo 40 proc. Nustatyta, kad per pastaruosius

(7) OL C 69, 2006 3 21 (pranešėjas C. Wilkinson).

(8) OL C 112, 2004 4 30, p. 64 (pranešėjas A. Pezzini).

dvejus metus kontrabanda išaugo dvigubai. Alaus, kurį keliautojai pirkė Vokietijoje ir įvežė į Daniją, kiekis sudaro maždaug 95 mln. litrų ir kartu su 10 proc. kontrabandinių prekių tai yra maždaug 30 proc. viso šalyje suvartojamo alaus, kuris nebuvo apmokestintas Danijoje. 2005 m. keliautojai į Suomiją įvežė daugiau kaip 42 mln. litrų alkoholinių gėrimų, t. y. 10 proc. suvartojamo kiekio, todėl valstybė neteko daugiau kaip 50 mln. eurų biudžeto įplaukų. Į Austriją iš Vokietijos ir Čekijos buvo įvežta trisdešimt mln. litrų alkoholinių gėrimų, į Jungtinę Karalystę — daugiau kaip 100 mln. (neįskaitant didelio masto kontrabandos) ⁽⁹⁾.

5. Alkoholiniams gėrimams taikomų akcizų struktūra

5.1 2004 m. ataskaitoje Komisija nurodė kai kuriuos konkrečius klausimus, išryškėjusius per tam tikrą laikotarpį įgyvendinant Direktyvą 92/84/EEB, ypač pabrėžiant šiuos tris:

- valstybėms narėms leidžiama taikyti skirtingus akcizus neputojantiems ir putojantiems alkoholiniams gėrimams;
- būtinybė atnaujinti nuorodas į Direktyvoje 92/83/EEB nustatytus Kombinuotosios nomenklatūros kodus apibrėžiant alkoholinių gėrimų akcizų kategorijas, atsižvelgiant į šių kodų pakeitimus nuo 1992 m.;
- alkoholinių gėrimų skirstymas pagal kategorijas, nurodytas Direktyvoje 92/83/EEB, sudarė sąlygas įvairiose valstybėse narėse skirtingai klasifikuoti tuos pačius produktus ir skirtingai juos apmokestinti.

5.2 Dėl pirmojo klausimo: Komisija grindžia savo pasiūlymą panaikinti galimybę putojantiems ir neputojantiems vynams

taikyti skirtingą tvarką teigdama, kad šiuo metu tapo mažiau aktualūs argumentai, kuriais remiantis buvo pasirinktas toks sprendimas, t. y. putojantys vynai buvo laikomi prabangos produktais (nors, priešingai, tokiais būtų galima laikyti kai kuriuos neputojančius vynus!).

5.3 Dėl antrojo klausimo: Direktyvos 92/83/EEB (dėl akcizų struktūrų suderinimo) 26 straipsnyje teigiama, kad šioje direktyvoje pateikiamos nuorodos į tuos Kombinuotosios nomenklatūros kodus, kurie galioja šios direktyvos priėmimo metu (t. y. 1992 m. spalio 19 d.). Tačiau Komisija siūlo naudotis kuo anksčiau datos Kombinuotosios nomenklatūros kodais ir, ateiityje priimanant sprendimus dėl pakeitimo, vadovautis Direktyvos 92/12/EEB 24 straipsnio nuostatomis (pasitelkiant Akcizų komitetą, panašų į tą, kuris suformuotas energetikos produktams).

5.4 Dėl trečiojo klausimo: siekdama išspręsti daugelio šios srities subjektų minimą problemą, susijusią su nepakankamai tikslia direktyvos formuluote, kurioje nėra tiksliai nurodyta, koks distiliuoto alkoholio kiekis leistinas „kituose fermentuotuose gėrimuose“, Komisija siūlo, kad apmokestinimo akcizo mokesčiu srityje alkoholinių gėrimų apibrėžtis būtų mažiau priklausoma nuo Kombinuotosios nomenklatūros klasifikacijos.

5.5 Komitetas mano, kad pakeitimai, kurių prašo šios srities subjektai, siekdami supaprastinimo ir konkurencijos apsaugos, yra pagrįsti ir tikslingi. Jis pritaria pasiūlymams, kuriuos anksčiau pateikė Komisija, ir klausia, kodėl šie pakeitimai nebuvo priimti tuo tikslu pakeičiant Direktyvą 92/84/EEB.

5.6 Komitetas siūlo atšaukti šį pasiūlymą priimti direktyvą ir rekomenduoja priimti Komisijos siūlomus Direktyvos 92/83/EEB pakeitimus.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁹⁾ Siūlomo minimalių akcizo tarifų didinimo poveikis alui, *Oksfordo economics*, 2007 m. vasario mėn.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

PRIEDAS

Šie pakeitimai svarstymo metu buvo atmesti, nors jiems pritarė mažiausiai ketvirtadalis balsavusiųjų narių:

4.6 punktas

Išbraukti:

„Toje pačioje nuomonėje pabrėžiama, kad „užtikrinti veiksmingą bendrosios rinkos veikimą ir šiuo atveju procedūras, kurios padėtų nustatyti sukčiavimo ir mokesčių vengimo atvejus ir su jais kovoti, trukdo noras apsaugoti nacionalinius valstybių narių interesus“. Be to, teigiama, kad nėra abejonių, kad daugybė sukčiavimo atvejų yra tiesiogiai susiję su (kartais dideliais) įvairiose valstybėse narėse taikomų akcizo tarifų skirtumais.“

„Komitetas pasinaudoja galimybe ir nurodo vieningumo principo, pagal kurį šiuo metu priimama daugelis Bendrijos sprendimų dėl mokesčių įstatymų, trūkumus ir kartoja, kad mokesčius, kurie turi įtakos bendrosios rinkos veikimui arba iškraipo konkurenciją, keisti būtina kvalifikuotos daugumos principu.“

Paaiškinimas

Sprendimo priėmimo tvarka yra nepaprastai opus politinis klausimas, dėl kurio reikės susitarti būsimoje Sutartyje. Įvedus bendrą valiutą ir paskui praradus galimybę vykdyti pinigų politiką pagal šalies ekonominę padėtį valstybėms narėms mokesčių politika liko vienintelė ekonomikos formavimo priemonė. Kol nebus tolesnės pažangos didinant ekonominę ir socialinę sanglaudą, nereikėtų siūlyti, kad reikalavimai visoms ES valstybėms narėms būtų nustatomi balsų dauguma ar netgi kvalifikuota dauguma.

Be to, atsisakius vieningo balsavimo taisyklės reikėtų, jog kai kurios šalys, būtent dėl šios taisyklės galinčios toliau remti savo svarbiausius ūkio sektorius (tokius kaip vyndarystė ir (arba) tam tikrose valstybėse — aludarystė), privalėtų sutikti su kitokiu sprendimų priėmimo scenarijumi, prarasdamos šiuo metu turimą ir naudojamą galimybę blokuoti savo nacionalinių interesų neatitinkančią politiką.

Balsavimo rezultatai:

Balsavo už 21

Balsavo prieš 54

Susilaikė 4

4.7 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

Komitetas daugelį metų pabrėžė, kad būtina laikytis šių pagrindinių principų:

- stiprinti mokesčių administravimo institucijų administracinį bendradarbiavimą ir nuolatinį dialogą, tarpusavio paramą, šiuo metu vykdomą kovojančių su sukčiavimu institucijų mokymą, taip pat siekiant, vienodų mokymo standartų, bendru pagrindu organizuojant policijos pajėgų ir mokesčių institucijų tinklų veiklą ir bendrą duomenų bazių naudojimą;
- sudaryti geresnes sąlygas vartotojams pasinaudoti savo teisėmis nuotoliniu būdu perkant visus vidaus rinkoje esančius produktus;
- sudaryti sąlygas mokesčių derinimo procesams tiesioginių mokesčių ir sudėtingesnėje akcizų srityje;
- atsisakyti vieningumo principo tam tikrais mokesčių klausimais, pirmiausia tais, kuriuos yra paprasčiausia įgyvendinti, kadangi tai būtina nuosekliai Europos mokesčių politikai;
- atsisakyti PVM mokesčio modelio, kuris sudaro daugiau galimybių sukčiauti, ir
- nedidinti mokesčių naštos.

Paaškinimas

1 paaškinimas: Bent formaliai maksimalių tarifų koncepciją reikėtų atskirti nuo derinimo, akcizo tarifų suderinimo ir laipsniško suderinimo koncepcijų. Nors taikant maksimalų tarifą būtų galima, kaip teigiama 3.5, 3.6 ir 3.7 punktuose, sumažinti dabar esantį tarifų skirtumą ir padidinti realų suderinimą, skaitant dabartinę punkto formuluotę galima pagalvoti, kad maksimalus tarifas yra tas pats, kas objektyvus tarifas. Teikiamu pakeitimu norima to išvengti.

Dabartinė problema iš tiesų susidarė todėl, kad kai kurios šalys (pvz. Airija, Jungtinė Karalystė, Suomija ar Švedija) taiko didelius tarifus ir taip atsiranda didžiuliai tarifų skirtumai palyginti su kaimyninėmis šalimis.

Be to siūloma „alkoholinius gėrimus“ pakeisti tinkamesniu terminu „alkoholio turinčiais gėrimais“. Tam tikrų alkoholinių gėrimų galima rasti vaistinėse, o juk jie neturi nieko bendro su šiame punkte aptariamais gėrimais.

Be to, veiksmingai plėtoti vidaus rinką ir kovoti su sukčiavimu galima leidžiant Europos Sąjungos piliečiams naudotis teise pirkti šiuos gėrimus, kaip ir kitus maisto produktus, nuotolinės prekybos būdu. Tai padėtų sukurti legalius platinimo kanalus, kuriuos kontroliuotų mokesčių ar sveikatos apsaugos institucijos. Taip vartotojai daugiau sužinotų apie šiuos produktus ir būtų laikomasi Sutartyje numatyto laisvo prekių judėjimo principo, kuris taikomas ne tik profesionaliai prekybai, bet ir privačių asmenų sandoriams. Judėjimo laisvė reiškia, kad vienos valstybės narės vartotojai gali įsigyti prekių kitos valstybės narės teritorijoje, jeigu laikomasi minimalių standartinių sąžiningų taisyklių, reglamentuojančių vartojimo prekių pirkimą ir pardavimą.

Komitetas neseniai pareiškė, kad kuriant vidaus rinką pirmenybė turėtų būti teikiama bendrosios rinkos naudos vartotojams propagavimui ir raginimui ja pasinaudoti (Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl bendrosios rinkos peržiūros. OL C 93, 2007 4 27 (nuomonė INT/332).

2 paaškinimas: Patikslinimas būtinas, nes, kaip nurodama kitoje šio punkto dalyje, PVM mokesčio modelis paskatino gausius teisinius ginčus, kurie kilo dėl spragų teisės aktuose ir klaidų juos įgyvendinant Europos ir nacionaliniu lygiu. Todėl, jeigu nuomonėje aptartas procesas bus pradėtas, labai svarbu užtikrinti veiksmų koordinavimą.

Balsavimo rezultatai:

Balsavo už 20

Balsavo prieš 55

Susilaikė 4

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2008-2012 m. Bendrijos statistikos programos

COM(2006) 687 galutinis — 2006/0229 (COD)

(2007/C 175/02)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. sausio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2008-2012 m. Bendrijos statistikos programos*.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. balandžio 19 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Sergio Santillán.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 159 nariams balsavus už, 5 — prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados

1.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl penkerių metų (2008-2012 m.) statistikos programos ir pritaria, kad suderinti ir palyginami statistiniai duomenys yra reikalingi, kad plačioji visuomenė suprastų Europą, kad piliečiai galėtų dalyvauti diskusijose, o ekonominių operacijų vykdytojai — bendrojoje rinkoje.

1.2 EESRK pabrėžia būtinybę, atsižvelgiant į biudžeto galimybes, Eurostatą ir nacionalines statistikos institucijas aprūpinti pačiais tinkamiausiais žmogiškaisiais ir materialiaisiais ištekliais, be kurių jie negalėtų gerai atlikti vis sudėtingesnių su statistine informacija susijusių užduočių ir išryškinti Europos Sąjungos, tarptautinio masto dalyvio, svarbos.

1.3 Komitetas mano, kad būtina dar labiau pabrėžti su Europos piliečių gerove susijusius aspektus, ir šiuo tikslu siūlo išplėsti statistikos programą įtraukiant šias sritis:

- vaikystės politika;
- gyventojų senėjimas ir vyresnio amžiaus žmonių padėtis;
- darbo ir šeiminių gyvenimo suderinimas;
- socialinė politika, sudaranti atskirą skyrių.

1.4 Gali atrodyti, kad 2008-2012 m. statistikos programoje nepakankamai dėmesio skiriama statistinės informacijos gerinimui švietimo ir profesinio mokymo srityse turint omenyje jos svarbą įgyvendinant Lisabonos tikslus.

1.5 Reikėtų parengti ir socialinės ekonomikos statistinius duomenis atsižvelgiant į spartų jos vystymąsi Europos Sąjungoje.

1.6 Be to, kai kuriose srityse šiuo metu turima statistinė informacija yra nepakankama ir penkerių metų programoje joms turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys, visų pirma:

- imigracijai ir prieglobsčiaiui. Šiais klausimais, kurie darosi vis svarbesni, nėra pakankamai patikimų statistinių duomenų;
- nusikalstamumui ir baudžiamajai teisenai;
- užimtumui. Nors šioje srityje yra statistinių duomenų apie aktyvius gyventojus, užimtumą, nedarbą ir pan., sparčiai

vystantis darbo rinkai, kuriai būdingos vis naujos ekonominės veiklos sritys ir naujos profesijos bei nauji darbo sutarčių tipai, būtina nuolat atnaujinti tyrimų ir darbo šioje srityje metodus.

1.7 EESRK primena, kad pagal Sutartį „Bendrijos statistinė informacija (...) netampa pernelyg sunkia našta ūkio subjektams“⁽¹⁾, o tai reiškia, kad:

- a) viena vertus, stengiamasi įmonėms, ypač MVĮ, neužkrauti nereikalingų ar pernelyg didelių išlaidų;
- b) kita vertus, nepriimama pakartotinių prašymų dėl duomenų. Turėtų būti taikomas toks pagrindinis principas, kad konkretūs duomenys pateikiami tik kartą, o paskui išplatinami ir paskirstomi kitoms statistikos institucijoms laikantis Bendrijos statistinius duomenis reguliuojančių principų (statistinių duomenų konfidencialumo ir kt.).

1.8 Kalbant apie statistinius duomenis, susijusius su išorės prekyba, reikėtų ištaisyti pastebėtus netikslumus tarp skaičių, žyminčių vienos konkrečios šalies eksportą į kitą šalį, ir tų, kurie žymi antrosios šalies importą iš pirmosios. Kitaip tariant, skaičius, žymintis šalies A eksportą į šalį B, neatitinka to, kuris žymi šalies B importą iš šalies A.

1.9 Atsižvelgdamas į didelę Europos Sąjungos, kurią sudaro 27 valstybės narės, įvairovę, EESRK pabrėžia būtinybę pasistengti kuo geriau suderinti statistinę terminologiją.

1.10 EESRK nuomone, siekiant užtikrinti didesnę statistinių duomenų neutralumą ir kitų statistikos praktikos kodekse nustatytų principų (būtent statistinių duomenų konfidencialumo) laikymąsi, ypač svarbu kontroliuoti privačių agentūrų, kurios tiesiogiai arba netiesiogiai veikia Europos statistikos sistemoje, veiklą.

⁽¹⁾ Europos bendrijos steigimo sutarties 285 straipsnio 2 dalis.

2. Pasiūlymo turinys

2.1 Tarybos reglamente (EB) Nr. 322/97 ⁽²⁾ numatyta parengti daugiamečią Bendrijos statistikos programą (BSP) ⁽³⁾, kurioje būtų nustatyti veiksmai, numatyti ne ilgesniam kaip penkerių metų laikotarpiui, atlikimo būdai, pagrindinės sritys bei tikslai ir kuri būtų visų Bendrijos statistinių duomenų rengimo pagrindas. BSP yra įgyvendinama vykdant metines darbo programas, kuriose išsamiau išdėstyti kiekvienų metų darbo tikslai, ir priimant specialius teisės aktus svarbiems veiksams vykdyti. Rengiama BSP vidurio laikotarpio pažangos ataskaita ir, pasibaigus programos galiojimo laikotarpiui, atliekamas oficialus vertinimas.

2.2 Šiuo pasiūlymu priimti sprendimą, kurio teisinis pagrindas yra EB sutarties 285 straipsnis, siekiama parengti išsamią oficialių Bendrijos statistinių duomenų strateginę programą, kuri apimtų produktų ir paslaugų rengimą bei tiekimą vartotojams, statistinių duomenų kokybės gerinimą ir tolesnę Europos statistikos sistemos (ESS) plėtrą ⁽⁴⁾.

2.3 Pagrindinis oficialiosios Bendrijos statistikos tikslas yra nuolat stiprinti Bendrijos politikos sričių plėtojimą, stebėseną ir vertinimą remiantis patikima, objektyvia, palyginama ir nuoseklią faktine informacija. Kai kuriose srityse Bendrijos institucijos statistinę informaciją tiesiogiai naudoja ir pagrindinėms politikos sritims valdyti.

2.4 2008-2012 m. Bendroje statistikos programoje (BSP) vadovaujama šiais pagrindiniais politikos prioritetais:

- klestėjimas, konkurencingumas ir ekonomikos augimas,
- solidarumas, ekonominė ir socialinė sanglauda bei tvarus vystymasis,
- saugumas,
- tolesnė Europos Sąjungos plėtra.

2.5 Rengdama šį pasiūlymą priimti sprendimą, Komisija konsultavosi su suinteresuotomis šalimis: ES valstybėmis narėmis, ELPA šalimis ir šalimis kandidatėmis bei ESS techninėmis darbo grupėmis. Europos statistinės informacijos ekonomikos ir socialinėje srityje patariamasis komitetas (CEIES) ⁽⁵⁾ ir Pinigų, finansų ir mokėjimų balanso statistikos komitetas (CSMFB) ⁽⁶⁾ taip pat pateikė nuomones dėl šio pasiūlymo.

⁽²⁾ OL L 52, 1997 2 22, p. 1.

⁽³⁾ 3 straipsnio 1 dalis.

⁽⁴⁾ Partnerystė, kurioje dalyvauja Eurostatas, nacionalinės statistikos institucijos ir kitos visų valstybių narių nacionalinės institucijos, atsakingos už Europos statistinių duomenų rengimą ir platinimą.

⁽⁵⁾ Įkurtas Tarybos sprendimu 91/116/EEB (pakeistu Tarybos sprendimu 97/255/EB).

⁽⁶⁾ Įkurtas Tarybos sprendimu 91/115/EEB (pakeistu Tarybos sprendimu 96/174/EB).

2.6 Kalbant apie programoje minima metodą ir galimybę pasirinkti, ar taikyti „robotąjį“, ar „išsamųjį“ metodą, Komisija pritarė antrajam atsižvelgdama į tris faktorius: ESS gebėjimus ir veiksmingumą, valstybių narių, atsakingų už statistinių veiksnių įgyvendinimą, patiriamas išlaidas ir įmonėms bei namų ūkiams tenkančią našta atsakinėjant į tyrimų klausimus.

3. Bendros pastabos

3.1 Praeityje EESRK ne kartą turėjo progą pareikšti nuomonę dėl statistikos programų ⁽⁷⁾ ir įvairių Europos Sąjungos statistikos politikos aspektų. Apskritai, Komitetas visą laiką pabrėžė statistikos sistemos svarbą siekiant ekonominių socialinių ir politinių Sąjungos tikslų ir būtinybę remti ir kartu stiprinti Eurostatą, pagrindinį šios sistemos funkcionavimo elementą, ir nacionalines statistikos institucijas tose srityse, kurios priklauso valstybių narių kompetencijai.

3.2 EESRK dar kartą patvirtina savo kriterijus ir, kalbant apie šiuo metu nagrinėjamą sprendimą, dar kartą pabrėžia tris aspektus, kurie yra būtini siekiant sukurti kuo geresnę statistikos sistemą: ES kaip pasaulinio dalyvio vaidmuo, Lisabonos tikslų įgyvendinimas ir, galiausiai, plėtra, kadangi būtinybė koordinuoti 27 valstybių narių statistinius duomenis yra precedento istorijoje neturintis uždavinys. Trumpai tariant, Sąjungos sėkmė priklauso ir nuo jos statistikos sistemos veiksmingumo.

3.3 Kalbant apie išteklius, penkerių metų (2008-2012 m.) programoje numatytas 274,2 mln. eurų finansinis paketas, o tai yra 24,3 proc. daugiau palyginti su 2003-2007 m. programai numatytais veiklos ištekliais. Vis dėlto reikėtų atsižvelgti ir į kitus į šią sumą neįtrauktus aspektus ⁽⁸⁾. Jei būtų įskaičiuotos administracijos išlaidos ir valstybių narių ar kitų įstaigų bendras finansavimas, bendra išsipareigojimų asignavimų suma pasiektų 739,34 mln. eurų.

3.4 Statistikos valdymas. Remiantis statistikos praktikos kodeksu ⁽⁹⁾, nacionalinės ir Bendrijos statistikos institucijos išsipareigoja:

- a) kurti institucinę ir organizacinę aplinką, kuria skatinamas oficialius statistinius duomenis rengiančių ir plintančių nacionalinių ir Bendrijos statistikos institucijų veiksmingumas ir patikimumas;

⁽⁷⁾ 1998 m. EESRK parengė nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Tarybos sprendimą dėl 1998-2002 m. Bendrijos statistikos programos, OL C 235, 1998 7 27, p. 60, o 2002 m. — dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą dėl 2003-2007 m. Bendrijos statistikos programos, OL C 125, 2002 5 27, p. 17.

⁽⁸⁾ Išlaidas darbuotojams ir administravimui, veiklos išteklius pagal kitas statistikos biudžeto eilutes, kurios gali būti papildomai pridėtos, kad būtų patenkinti nauji reglamentavimo poreikiai 2008-2012 m. laikotarpiu (Edicom tipo veikla), veiklos išteklius, kuriuos pagal savo biudžeto eilutes suteikia kiti generaliniai direktoratai, išteklius nacionaliniu ir regionų lygiu. Eurostatas perskirstys nuosavus veiklos ir žmogiškuosius išteklius, kad būtų laikomasi visų programos prioritetų.

⁽⁹⁾ Komisijos rekomendacija dėl nacionalinių ir Bendrijos statistikos institucijų nepriklausomumo, vientisumo ir atskaitomybės COM(2005) 217 galutinis.

b) laikytis Europos standartų, gairių ir geros praktikos tuose procesuose, kuriuos nacionalinės ir Bendrijos statistikos institucijos taiko sistemindamos, rinkdamos, tvarkydamos bei platindamos oficialius statistinius duomenis ir siekdamos įgyti gero valdymo ir veiksmingumo reputaciją, kad sustiprintų statistinių duomenų patikimumą;

c) užtikrinti, kad Bendrijos statistiniai duomenys atitiktų Europos kokybės standartus ir tenkintų juos vartojančių Europos Sąjungos institucijų, vyriausybių, mokslinių tyrimų institucijų, pilietinės visuomenės organizacijų, įmonių ir apskritai visuomenės poreikius.

3.5 2008-2012 m. Bendrijos statistikos programa siekiama įgyvendinti 32 bendro pobūdžio tikslus (pateiktus pasiūlymo I priede) ir numatoma apie 90 konkrečių tikslų bei veiksmų (II priedas), apimančių bendrąją politiką ir 18 konkrečių dabartinės ES politikos sričių.

3.5.1 Programoje apibrėžti šiose pagrindinėse srityse numatyti veiksmai:

- laisvas prekių judėjimas
- žemės ūkis
- laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas
- vizų, prieglobsčio, imigracijos ir kitos su laisvu asmenų judėjimu susijusios politikos sritys
- transportas
- bendrosios konkurencijos, apmokestinimo ir teisės aktų derinimo taisyklės
- ekonomikos ir pinigų politika
- užimtumas
- bendroji prekybos politika
- muitinių bendradarbiavimas
- socialinė politika, švietimas, profesinis mokymas ir jaunimas
- kultūra
- visuomenės sveikata
- vartotojų apsauga
- transeuropiniai tinklai
- pramonė (įskaitant informacinės visuomenės statistinius duomenis)
- ekonominė ir socialinė sanglauda

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

- moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra
- aplinka
- vystomasis bendradarbiavimas
- ekonominis, finansinis ir techninis bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis

4. Konkrečios pastabos

4.1 Atsižvelgiant į aukštus siekius, iškeltus 2008-2012 m. programoje, kurioje numatytas glaudus Eurostato ir 27 valstybių narių statistikos institucijų veiklos koordinavimas, reikėtų pabrėžti būtinybę pagrindinį dėmesį skirti statistinių duomenų rengimui ir kuo veiksmingiau panaudoti turimus ribotus išteklius.

4.2 Šio pasiūlymo priimti sprendimą 4 straipsnyje kalbama apie prioritetų statistikos srityje nustatymą atsižvelgiant į būtinybę kuo veiksmingiau panaudoti ribotus išteklius. Tačiau šiame straipsnyje nenurodoma nei kokiais kriterijais vadovautis, nei kokių priemonių imtis nustatant šiuos prioritetus. Be to, pasirodo, sudėtinga juos apibrėžti, kai tuo pat metu rekomenduojama stiprinti esamas arba kurti naujas veiklos sritis.

4.3 EESRK pritaria teiginiui, kad „greitas interneto pajėgumo ir naudojimo vystymasis ateityje taps svarbiausia statistinių duomenų platinimo priemone. Todėl žymiai išsiplės potencialių vartotojų tinklas ir bus sukurtos naujos platinimo galimybės“⁽¹⁰⁾. Siekiant šio tikslo ir atsižvelgiant į tai, kad Eurostato interneto tinklapis prisideda prie Europos Sąjungos įvaizdžio, duomenys turėtų būti pateikiami ir skaitomi kuo paprasčiau ir patraukliau, kiek tik leidžia šiuolaikinės technologijos.

4.4 EESRK pritaria būtinybei stiprinti Eurostato ir nacionalinių statistikos institucijų bendradarbiavimą⁽¹¹⁾. Vis dėlto Komitetas pastebi, kad šiame pasiūlyme priimti sprendimą nenurodomos jokios konkrečios šio bendradarbiavimo stiprinimo priemonės.

4.5 Europos statistikos duomenų taikymo sritis ir prioritetai. EESRK pabrėžia, kad, sprendžiant pagal šios nuomonės 3.5.1 punkte numatytų veiksmų sąrašą, statistikos sistema yra labiausiai orientuota į ekonominius aspektus ir teikia nepakankamai informacijos apie socialinius aspektus, kurie turi tiesioginės įtakos Europos Sąjungos piliečių gyvenimui. EESRK taip pat atkreipia dėmesį, kad socialinė politika labiau negu kitos sritys susijusios su švietimu, profesiniu mokymu ir jaunimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ I priedo 3.6 punktas. Platinimas.

⁽¹¹⁾ I priedo 3.6 punktas. Platinimas.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl ketvirčio statistinių duomenų apie Bendrijos laisvas darbo vietas

COM(2007) 76 galutinis

(2007/C 175/03)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. balandžio 4 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl ketvirčio statistinių duomenų apie Bendrijos laisvas darbo vietas.

2007 m. balandžio 24 d. Komiteto biuras pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 436-ojoje plenarinėje sesijoje, kuri vyko 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 31 d. posėdis), pagrindine pranešėja paskyrė **Susanna Florio** ir priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Bendroji informacija

1.1 Institucijoms, ūkio subjektams ir socialinės veiklos vykdytojams nepaprastai svarbi yra galimybė gauti patikimus ir kokybiškus statistinius duomenis, kad būtų galima stebėti ir vertinti konkrečių įstatyminių priemonių veiksmingumą ir priimti sprendimus ateityje.

1.2 Norint apsispręsti, kuri politikos kryptis būtų geriausia, būtina turėti kiek įmanoma tiksliau ir nuodugniau esamą padėtį atspindinčią informaciją.

1.3 Tai ypač pasakytina apie Europos užimtumo statistinius duomenis, kurie naudojami analizuojant, kaip valstybėms narėms sekasi siekti Lisabonos tikslų.

1.4 Norint suprasti padėtį Europos Sąjungos darbo rinkoje nepaprastai svarbu žinoti, kuriuose sektoriuose ir regionuose yra laisvų darbo vietų. Laisvos darbo vietos yra atitinkamo ūkio sektoriaus struktūrinio kitimo rodiklis, kuriuo galima pasinaudoti nustatant, kuriuose Europos regionuose trūksta darbo jėgos, arba, kitu atveju, kur sparčiai auga ekonomika ir didėja užimtumas.

1.5 Laisvos darbo vietos yra įtrauktos į pagrindinių Europos ekonominių rodiklių (PEER) rinkinį. Jos yra rodiklis, kuris, jeigu yra operatyviai pateikiamas, gali būti naudingas Europos centriniam bankui (ECB) ir Europos Komisijai įvertinti ūkio tendencijų poveikį atskiriems sektoriams ir pinigų politikos sprendimus.

1.6 Vienas svarbiausių dar 2005 m. kovo mėn. vykusioje Europos Vadovų Taryboje atnaujintos Lisabonos strategijos uždavinių yra sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų. Įgyvendinant šį uždavinį neišvengiamai sustiprėjo geresnių statistinių duomenų apie darbo jėgos paklausą poreikis.

1.7 Norint laikytis Integruotų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairių 2005-2008 m. ir Bendrosios ekonomikos ir užimtumo politikos gairių, įgyvendinant Europos užimtumo strategiją, reikalingi visos Europos Sąjungos suvestiniai struktūriniai duomenys apie laisvas darbo vietas pagal ūkio sektorių, kad būtų galima analizuoti darbo jėgos paklausos lygį ir struktūrą.

1.8 Turėdamos patikimus ir dažnai atnaujinamus statistinius duomenis atskiros valstybės narės galės įvertinti padėtį darbo rinkoje ir priimti net ir konkrečiam regionui pritaikytus užimtumo politikos sprendimus.

2. Komisijos pasiūlymas

2.1 Nacionaliniai statistiniai duomenys apie laisvas ir užimtas darbo vietas yra renkami nuo 2003 m. pagal džentelmenišką susitarimą. Nors šis susitarimas garantavo valstybių narių lankstumą ir savarankiškumą, jis ne visiškai atitiko statistinių duomenų vartotojų poreikius.

2.2 Šiuo metu keturios valstybės narės dar nenusiuntė duomenų Eurostatui, o pateiktus duomenis ne visada galima tinkamai palyginti. Ketvirčio duomenys visai neatitinka ECB ir Komisijos poreikių dėl duomenų aprėpties, aktualumo ir derinimo.

2.3 Todėl pateikdama pasiūlymą dėl reglamento komunikatu (COM(2007) 76 galutinis), parengtu Užimtumo komiteto iniciatyva, Komisija tikisi, kad bus priimtas reglamentas, kuris leis rinkti aktualius ir palyginamus statistinius duomenis apie laisvas darbo vietas.

2.4 Rengiant pasiūlymą, taip pat konsultuojantis ir su ekspertais bei Statistikos programų komitetu (SPK), buvo įvertintos įvairios galimybės. Galiausiai pasiūlyme dėl reglamento nuspręsta, kad artimiausiu metu metinių struktūrinių statistinių duomenų klausimas ir toliau bus sprendžiamas vadovaujantis džentelmeniško susitarimo principu.

2.5 Todėl pasiūlyme daugiausiai kalbama apie ketvirčio statistinių duomenų apie laisvas darbo vietas rinkimo įgyvendinimo priemones. Remiantis su šiuo reglamentu susijusia patirtimi, bus įvertinta galimybė ateityje parengti naują reglamentą, skirtą metinių statistinių duomenų poreikiui.

2.6 Statistinių duomenų išsamumo lygį pagal ekonominės veiklos rūšis nustatyti galima taikant šiuo metu galiojančią bendrą Europos bendrijos ekonominės veiklos rūšių klasifikavimo sistemą (NACE).

2.7 Kiek įmanoma laikantis nustatytų kokybinių standartų valstybės narės gali laisvai naudoti administracinius duomenis arba riboti ūkio sektorių, kuriems renkami duomenys, įvairovę, taip sumažinant našą įmonėms. (5 straipsnis).

2.8 Komisija (8 straipsnis) siūlo numatyti ekonominio pagrįstumo tyrimus, kuriuos atliktų valstybės narės, kurioms sunku pateikti duomenis apie:

- a) vienetus, kuriuose dirba mažiau nei 10 darbuotojų; ir (arba)
- b) tokią veiklą:
 - i) žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę,
 - ii) viešąjį valdymą ir gynybą; privalomąjį socialinį draudimą,
 - iii) švietimą,
 - iv) sveikatos priežiūrą ir socialinį darbą,
 - v) meną, pramoginę veiklą, poilsio organizavimą, ir
 - vi) narystės organizacijų veiklą, kompiuterių, asmeninių ir namų ūkio reikmenų remontą ir kitą asmeninio aptarnavimo veiklą.

2.9 Per pirminį etapą (pirmuosius trejus metus) valstybės narės gali gauti finansinę paramą iš ES. Finansavimas bus vykdomas per Bendrijos užimtumo ir socialinio solidarumo programą — PROGRESS ⁽¹⁾ (9 straipsnis). Todėl kol bus įgyvendinamas džentelmeniško susitarimo etapas, taip pat galima racionalizuoti ir gerinti statistinių duomenų rinkimą.

⁽¹⁾ Priimta 2006 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu 1672/2006/EB. Pagal 1 skirsnį „Užimtumas“, su statistika susijusių priemonių finansavimas buvo konkrečiai paminėtas: „[...] gerinti užimtumo padėties ir perspektyvų suvokimą, tuo tikslu visų pirma [...] rengiant statistinius duomenis bei bendruosius rodiklius, numatytus EUS“.

3. Išvados ir rekomendacijos

3.1 EESRK pabrėžia, kaip svarbu, kad turimi Europos užimtumo statistiniai duomenys būtų kiek įmanoma nuoseklesni ir patikimesi. Todėl EESRK vertina ir palaiko Komisijos pastangas parengti teisinį pagrindą, kad ES lygmeniu būtų galima gauti naujus, palyginamus ir aktualius statistinius duomenis.

3.2 Siekiant Lisabonos strategijos ekonominių, o ypač užimtumo, tikslų, visi statistinių duomenų vartotojai bei ūkio subjektai, socialinės veiklos vykdytojai ir institucijos ES ir nacionaliniu lygiu privalo turėti galimybę gauti patikimą ir veiksmingą statistinę paramą.

3.3 EESRK taip pat pritaria, jog teisingai buvo pasirinkta teisinė priemonė, t. y. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, nes pasiūlymo tikslas, kaip ir didžiosios statistinės veiklos dalies atveju, turi būti išsamiai ir vienodai įgyvendinamas visoje Europos Sąjungoje.

3.4 Sprendimą pasiūlyme dėl reglamento numatyti tik ketvirčio statistinių duomenų rinkimą ir toliau taikyti džentelmenišką susitarimą metiniams struktūriniams duomenims neabejotinai paskatino gerai pagrįstas noras pamažu pereiti nuo neformalaus susitarimo prie ES reglamento dėl statistinių duomenų rinkimo. Pereinamojo laikotarpio metu turi būti atidžiai stebimi rezultatai, ir EESRK tikisi, kad artimiausiu metu pavyks parengti išsamų ir patikimą pagrindą metinių ir ketvirčių statistinių duomenų apie ES darbo rinkos galimybes rinkimui.

EESRK apgailestauja, kad kol kas nėra poveikio įvertinimo, tačiau tikisi, kad Komisija jį parengs prieš priimant antrinį įgyvendinimo reglamentą, nes iš principo padidės išlaidos ir našta Europos bendrovėms, bet nebus kompensuojamas kitos tyrimų veiklos sumažinimas.

3.5 Vis dėlto EESRK mano, kad stengiantis supaprastinti statistinių duomenų rinkimą ir mažinti sąnaudas, buvo priimtas ne visai aiškus sprendimas, kad statistinių duomenų rinkimas būtų pasirinkamas sektoriuose, kurie vadinami sezoniniais, būtent žemės ūkio, žuvininkystės ir miškininkystės sektoriuose.

3.6 Tačiau dėl duomenų koregavimo pagal sezoną iškyla daug klausimų dėl tokių statistinių duomenų patikimumo, nes kituose pramonės sektoriuose ir (arba) viešajame sektoriuje, sezoninės sutartys naudojamos jau daugelį metų (tekstilės pramonė, žemės ūkio ir maisto pramonė, turizmas ir pan. ...).

3.7 Be to, visose ES šalyse darbo sutartimis šiuo metu galima įforminti dešimtis įvairiausių darbo santykių formų. Todėl naudinga žinoti, apie kokias laisvų darbo vietų rūšis kalbama (neribotos trukmės sutartys, terminuotos sutartys, sutartys dėl darbo ne visą darbo dieną, projektai, partnerystės sutartys ir pan.).

3.8 Teisinis pagrindas, kuris būtų artimesnis realioms darbo rinkos galimybėms, jos tendencijoms ir kai kurių sektorių bei regionų silpnosioms vietoms, leistų geriau pasirinkti strategijas, kurias reikėtų įgyvendinti siekiant Lisabonos tikslų.

2007 m. gegužės 31 d., Briuselis.

3.9 Tai dar viena priežastis, kodėl EESRK mano, kad ypač tose srityse būtinos konsultacijos su Europos socialiniais partneriais ir reikalingas jų tiesioginis dalyvavimas.

EESRK teigiamai vertina Parlamento tikrinimo teisę, kuri bus panaudota pasiūlymo atžvilgiu — siūlomas teisės aktas bus priimamas bendro sprendimo tvarka kartu su Europos Parlamentu. Įgyvendinimo reglamentams bus taikoma komitologijos procedūra pagal reguliavimo procedūrą su tikrinimu, vadovaujantis Tarybos sprendimais 1999/468/EB ir 2006/512/EB nustatyta tvarka.

Europos ekonominių ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo į Europos Sąjungą įstojus Bulgarijai ir Rumunijai

COM(2007) 95 galutinis — 2007/0038 (COD)

(2007/C 175/04)

2007 m. balandžio 25 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1059/2003 dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo į Europos Sąjungą įstojus Bulgarijai ir Rumunijai.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 30 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Umberto Burani ir priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Įžanga

1.1 Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1059/2003 valstybėms narėms nustatytas bendras teritorinių statistinių vienetų klasifikatorius (vadinamasis „NUTS“).

1.2 Pirmą kartą reglamentas iš dalies buvo pakeistas 2005 m., į Europos Sąjungą įstojus dešimčiai naujų valstybių narių. Įstojus Bulgarijai ir Rumunijai, būtina dar kartą iš dalies keisti regla-

mentą, t. y. reglamento priede įterpti minėtoms naujoms valstybėms narėms skirtas lenteles.

2. Pastabos ir išvados

2.1 EESRK susipažino su Komisijos pasiūlymu ir jam pritaria, kadangi įstojus naujoms valstybėms narėms, šie pakeitimai yra būtini ir yra tik techninio pobūdžio.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Paslaugų vidaus rinkos: su darbo rinka ir vartotojų apsauga susiję reikalavimai

(2007/C 175/05)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2005 m. rugsėjo 29 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl *Paslaugų vidaus rinkos: su darbo rinka ir vartotojų apsauga susijusių reikalavimų*.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Karin Alleweldt.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 110 narių balsavus už, 2 — prieš ir 2 susilaikius.

1. Tikslas

1.1 ES direktyva dėl paslaugų vidaus rinkoje ⁽¹⁾ siekiama, kaip numatyta Lisabonos strategijoje, skatinti konkurencingumą, augimą ir užimtumą. Pasiūlymas sukėlė daug diskusijų dėl to, kokia turėtų būti laisvė teikti paslaugas. Iki šiol daug prieštaravimų kelia pasiūlymo poveikis valstybių darbo rinkoms, socialinėms sąlygoms ir vartotojų apsaugos reikalavimams. Išsamią poziciją dėl Komisijos pasiūlymo EESRK pateikė 2005 m. vasario mėn. nuomonėje ⁽²⁾. Šioje nuomonėje nagrinėjamas ne pats Komisijos dokumentas, bet jo poveikis užimtumui ir vartotojų interesams, jeigu paslaugų vidaus rinka bus sukurta taip, kaip yra siūloma.

1.2 Laisvė teikti paslaugas yra viena iš keturių vidaus rinkos laisvių, kurios yra skatinamos ES sutartimi ir kurios jau seniai tapo politine tikrove. ES paslaugų direktyvoje išdėstyta Komisijos strategija siekiama pašalinti visas kliūtis teikti paslaugas. Tam tikra prasme dokumentas nėra tiesiogiai skirtas darbo rinkai ar vartotojų apsaugai. Tačiau kuo plačiau įgyvendinamas laisvės teikti paslaugas principas, tuo labiau išryškėja įvairių valstybių narių sistemų skirtumai. Nepaisant to, priimta santykinai nedaug teisės aktų, kuriais ES lygmeniu būtų ginami darbuotojų ir vartotojų interesai. Šiose srityse viršesni yra nacionaliniai socialinės apsaugos ir užimtumo teisės aktai, kurie įvairiose valstybėse gali pakankamai skirtis. Be to, kaip numatyta paslaugų direktyvoje, lygiagrečiai arba nepriklausomai galioja tam tikros kilmės šalies ir šalies, kurioje paslauga teikiama, nacionalinės priemonės, kurių poveikis paaiškės tik ateityje tas priemonės įgyvendinant.

1.3 Socialinis stabilumas ir vartotojų pasitikėjimas yra svarbi Europos integracijos dalis ir būtina sėkmingo paslaugų vidaus rinkos gyvavimo sąlyga. Diskusijos dėl Paslaugų direktyvos turi rimtų trūkumų, nes iš esmės neanalizuojamas direktyvos poveikis nacionalinėms socialinėms sąlygoms, užimtumui ir

vartotojų interesams. EESRK, be kita ko, kritikavo tai, kad nebuvo pateikti statistiniai duomenys apie peržengiantį sieną judėjimą, kurį skatina laisvė teikti paslaugas ir įsisteigimo laisvė ⁽³⁾. Be to, beveik nėra patikimų duomenų apie galimus valstybių narių darbo rinkų struktūrinius pokyčius. Dėl to yra labai mažai apibendrinančių statistika pagrįstų poveikio įvertinimų ir atskirų dažnai neteisėto ar tik iš dalies teisėto pobūdžio atvejų tyrimų. Objektiviam poveikio vertinimui vienos kurios nors rūšies tyrimų nepakanka.

1.4 Paslaugų vidaus rinkos sukūrimas yra svarbi Lisabonos strategijos dalis. Šio sektoriaus augimo galimybės galėtų paskatinti darbo vietų kūrimą. Didesnė konkurencija, kurią sukelia paslaugų rinkos liberalizavimas, turės teigiamo poveikio, kadangi paslaugų pasiūla bus didesnė, o kainos mažesnės. Turi būti nuolat gerinama samdomųjų darbuotojų socialinė apsauga ir užtikrinama derama vartotojų apsauga. Tas pats pasakytina ir apie šiuo metu valstybių narių taikomus kokybės ir saugos standartus (taip pat ir aplinkos apsaugos srityje). Poveikis užimtumui atskiruose sektoriuose ir valstybėse narėse bus skirtingas. Šiuo požiūriu svarbiausias yra poveikis mažoms ir vidutinėms įmonėms.

1.5 Šios nuomonės savo iniciatyva tikslas yra atskleisti dabartinės paslaugų vidaus rinkos strategijos poveikį darbo rinkoms, užimtumo sąlygoms ir vartotojų apsaugai ir tuo būdu praktiškai padėti šį poveikį patiriantiems subjektams bei ES institucijoms. Dviejuose ankstesniuose bendrajai rinkai skirtuose EESRK klausimuose šie du aspektai nebuvo patys svarbiausi ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje.

⁽²⁾ CESE 137/2005, OL C 221, 2005 9 8.

⁽³⁾ Žr. CESE 137/2005, 3.2 punktą — OL C 221, 2005 9 8.

⁽⁴⁾ 2001 m. rugsėjo 19 d. EESRK surengė klausymą dėl plačios vidaus rinkos strategijos. 2004 m. gegužės 24 d. rengiant nuomonę dėl ES paslaugų direktyvos vykusiame klausyme buvo nagrinėjami šeši klausimai, įskaitant profesinę atsakomybę, „vieno langelio“ principą ir statistinius metodus.

1.5.1 Su „laisve teikti paslaugas“, kuri ES teisės aktuose numatoma kiekvienai paslaugai, kurią vienos valstybės narės ūkio subjektas teikia kitos valstybės narės ūkio subjektui⁽⁵⁾, susijusios trys klausimų grupės:

- duomenys apie kiekybinį poveikį užimtumui, pokyčius sektoriuose ir valstybėse, kuriuos gali paskatinti atskirų paslaugų pirkimas iš išorės tiekėjų, perkėlimas arba importas;
- nauji su užimtumo sąlygomis susiję sunkumai, nes teikiant vis daugiau peržengiančių sieną paslaugų, sparčiai didėja ir į užsienį siunčiamų dirbti darbuotojų judumas;
- vartotojų interesai ir šių interesų paisymas paslaugų vidaus rinkos strategijoje;
- šiuo požiūriu svarbios mažos ir vidutinės įmonės (MVĮ), nes jos yra pagrindinis užimtumo šaltinis.

1.6 Šią nuomonę reikėtų vertinti, viena vertus, kaip tolesnių diskusijų pagrindą, o, kita vertus, kaip indėlį į Europos Komisijos galutinę ataskaitą dėl vidaus rinkos peržiūros⁽⁶⁾ ir į diskusijas dėl Vidaus rinkos patarimo komiteto (IMAC)⁽⁷⁾. Ji pagrįsta šiuo metu turimais duomenimis ir praktine ekspertų bei su nagrinėjama klausimais susijusių subjektų patirtimi ir lūkesčiais. Šios žinios buvo sukauptos 2006 m. balandžio mėn. Vienoje vykusio klausymo metu ir pasinaudojus tų pačių metų rudenį beveik 6 000 ekonomikos, profesinių sąjungų, įvairių interesų grupių, mokslo ir ministerijų ekspertams išplatintu klausimynu. Į klausimą atsakė daugiau nei 150 žmonių. Ši nuomonė jokiū būdu nepretenduoja tapti objektyviu tyrimu ir negali tokio tyrimo pakeisti. Ja labiau siekiama informuoti, kokius šiuo metu svarbius klausimus ir galimus pokyčius ateityje turėtų nuodugniau išnagrinėti Bendrosios rinkos observatorija (BRO); tai savo ruožtu turėtų paskatinti ES institucijas ir kitus subjektus priimti atitinkamus politinius sprendimus ir atlikti analitinius tyrimus.

2. ES paslaugų ūkio dinamika

2.1 Europos Komisija pažymėjo, kad vidaus rinkos strategiją kūrė paskatinta nepakankamos peržengiančių sieną paslaugų plėtros ES. Tikimasi, kad dinamiškesnė paslaugų vidaus rinka paskatins užimtumą ir bus naudinga vartotojams ir įmonėms. Kaip šį dinamiškumą apibrėžti konkrečiai?

2.2 Dar reikia išspręsti problemą, kaip statistiniais duomenimis atspindėti peržengiančių sieną paslaugų ūkį. Iki šiol Eurostatas ir valstybių narių statistikos tarnybos rėmėsi „mokėjimų srautų“ statistika, t. y. paslauga laikoma eksportuojama ar impor-

⁽⁵⁾ Pagal EB sutarties 50 straipsnį, paslauga yra bet kokia nepriklausoma ekonominė veikla, vykdoma už užmokestį.

⁽⁶⁾ Šios ataskaitos laukiama Portugalijai perėmus pirmininkavimą ES Tarybai.

⁽⁷⁾ Vidaus rinkos patariamasis komitetas.

tuojama, jeigu įvyksta su ja susijęs tarptautinis atsiskaitymas. Nors, viena vertus, paslaugų ūkiui būdingas intensyvus bendradarbiavimas: žinias perduoda, paslaugomis keičiasi, didelius tarpuskaitos sandorius atitinkamose šalyse atlieka įmonių padaliniai, tinklo partneriai ir teisiškai nepriklausomi ūkio subjektai, kurių bendradarbiavimas yra tik ilgalaikis. Tokiose tinklinėse struktūrose partneriai žinių, darbo laiko ir paslaugų perdavimą savo įsisteigimo šalyse laiko klientui teikiama paslauga, net jei nėra tarptautinio mokėjimo sandorio.

2.3 EESRK požiūriu, su paslaugų ūkiu yra susiję daug daugiau mainų, todėl jo poveikis vidaus rinkai daug didesnis, nei galima manyti remiantis dabartine oficialiąja statistika. Todėl EESRK mano, kad ES turėtų užsakyti moksliniais principais pagrįstą bazinį tyrimą, kuriuo būtų nustatyta, kaip ES valstybėse narėse tam tikrų paslaugų ūkio šakų įmonės organizuoja bendradarbiavimą su įmonėmis kitose šalyse. Remiantis tokiu tyrimu ir naudojantis ekstrapoliacijos metodu ateičiai turėtų būti nustatytas tikrasis ES paslaugų rinkos dydis. Įgyvendinant šį projektą turėtų dalyvauti ir Europos statistikos tarnybos — jos turėtų parengti visų paslaugų kainų indeksus ir supažindinti su jais visas ES valstybes nares.

2.4 Pavyzdžiui, remdamasi šiuo metu turima informacija, Komisija nustatė, kad paslaugų sektoriuje sukuriama 56 proc. ES BVP, jame dirba 70 proc. visų darbuotojų, tačiau šiame sektoriuje vykdoma prekyba sudaro tik 20 proc. visos ES vykdomos prekybos. Paslaugų ūkio našumas ES didėja daug lėčiau nei JAV⁽⁸⁾.

2.5 Pasaulio rinkoje šis trūkumas nėra akivaizdus, kadangi ES yra prekybos paslaugomis lyderė ir ši pozicija linkusi stiprėti pakankamu greičiu. 2003 m. ES dalis pasaulio paslaugų rinkoje buvo 26 proc., JAV dalis — tik šiek tiek daugiau nei 20 proc. Nepaisant spartaus Indijos ir Kinijos, kurios tampa vis svarbesnės prekybos partnerės, vystymosi, šių šalių bendra dalis pasaulio paslaugų rinkoje yra tik šiek tiek didesnė kaip 5 proc. 1997–2003 m. ES dalis šioje rinkoje išaugo 1,8 proc.; tai buvo didžiausias padidėjimas tarp visų pirmaujančių šalių.

2.6 Dėmesys atkreipiamas į tai, kad ES prekybos trūkumai pirmiausia yra susiję su prekyba Europos Sąjungos viduje. Šioje srityje išvados taip pat nėra visiškai pagrįstos skaičiais. 2000–2003 m. ES vidaus prekyba paslaugomis padidėjo 10,8 proc., o prekyba su ne ES prekybos partneriais per šį laikotarpį išaugo tik 6,4 proc. Taigi vidaus rinkos lyginamasis vystymasis yra labai akivaizdus, ypač atsižvelgiant į faktą, kad visais 2003 m. ekonomika patyrė nuosmukį. Be to, buvo atsižvelgta į kainų mažėjimą paslaugų sektoriuje.

⁽⁸⁾ Šių ir 3.5 ir 3.6 punktuose pateiktų duomenų šaltinis — Europos Komisija, 2004 ir 2005 m.

2.7 EESRK ragina Komisiją paskubėti rengti su tolesniu paslaugų vidaus rinkos kūrimu susijusį poveikio įvertinimą. Šiuo požiūriu būtų naudinga atlikti privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmės analizę (angl. SWOT).

3. Efektyvesnės paslaugų vidaus rinkos poveikis užimtumui

3.1 Poveikio užimtumui vertinimas yra susijęs su augimo prognozėmis. Vieną pirmųjų ES paslaugų direktyvos poveikio analizių 2004 m. spalio mėn. paskelbė Nyderlandų ekonominės politikos analizės biuras⁽⁹⁾. Analizėje vadovaujama įprasta EBPO prielaida, kad atsisakius reguliavimo, sustiprėja augimas, o kartu ir didėja ir užimtumas. Šioje analizėje pateikiama įdomi išvada, kad kliūtis yra ne pats reguliavimas, bet reguliavimo įvairiarūšiškumas. Šios analizės autoriai tikisi, kad taikant Paslaugų direktyvą prekybos paslaugomis apimtis gali padidėti 15-30 proc., o tiesioginės užsienio investicijos į šį prekybos sektorių gali pasiekti 20-35 proc.

3.2 2005 m. pavasarį konsultavimo įmonė „Copenhagen Economics“ paskelbė tyrimą⁽¹⁰⁾, kurį užsakė Europos Komisija. Šiame tyrime pateikiami keli iškalbingi pastebėjimai dėl poveikio užimtumui. Jame teigiama, kad dėl prognozuojamo vartojimo padidėjimo 0,6 proc. ES BVP bendras darbo vietų skaičius 25 ES valstybėse narėse išaugtų maždaug 600 000. Taip pat tikimasi, kad augs gamybos lygis, o darbo užmokestis vidutiniškai padidės 0,4 proc.

3.3 „Copenhagen Economics“ išvados sukėlė prieštaravimų pirmiausia todėl, kad jos buvo parengtos žvelgiant daugiau iš pasiūlos taško ir buvo susietos tik su prielaida, kad panaikinus bet koki reguliavimą didėja paklausa ir mažėja kainos. Šiame tyrime neatsižvelgiama į veiksnius, kurie galėtų kliudyti paklausos augimui, pvz., perkamosios galios sumažėjimą ar kitus vartotojų elgesio pasikeitimus. Be to, ginčytinas sektorių pasirinkimas. Dėl kitų poveikio užimtumui vertinimų — tokių vertinimų nėra arba jie yra pagrįsti bendrovės „Copenhagen Economics“ tyrimu, taigi juose pateikiamos tos pačios išvados⁽¹¹⁾. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kokią įtaką siekiant veiksmingesnės vidaus rinkos daro moksliniai tyrimai ir naujovės, kvalifikacijos kėlimas ir ryšių technologijų naudojimas.

3.4 Papildomų 600 000 darbo vietų sukūrimas, be abejo, būtų teigiamas rezultatas, tačiau, atsižvelgiant į didelius

lūkesčius, toks rodiklis labiau atrodo kuklus⁽¹²⁾. Vis dėlto daug svarbiau yra tai, kad tokio darbo vietų padidėjimo poveikis skirtingiems sektoriams, valstybėms ir darbuotojų grupėms gali būti gana skirtingas. Tačiau apie tai kol kas nėra jokios informacijos. Padedamas Bendrosios rinkos observatorijos ir atsižvelgdamas į šioje nuomonėje savo iniciatyva pateiktus argumentus EESRK norėtų aiškiau apibūdinti darbo rinkai įtakos turinčius struktūrinius pokyčius.

3.5 Pateikus EESRK klausimą, paaiškėjo, kad tokia informacija labai domimasi. Paaiškėjo 90 proc. respondentų manant, kad informacijos apie poveikį užimtumui paslaugų vidaus rinkoje nepakanka. Mūsų klausimai pirmiausia buvo susiję su sektoriais, kuriuos darbo vietų sumažėjimas ar padidėjimas ypač paveiktų. 60 proc. respondentų tikėjosi bendro pagerėjimo ar pagerėjimo konkrečiuose sektoriuose. Šiuo požiūriu dažniausiai buvo minimos verslo ir teisinio konsultavimo paslaugos. Kitos paminėtos paslaugos: prekybos, amatų ir (arba) MVĮ, transporto, sveikatos, žemės ūkio ir miškininkystės, pramonės, švietimo, turizmo, konkrečiam asmeniui pritaikytos paslaugos, taip pat statybos ir turto valdymo paslaugos. 44 proc. respondentų teigė manantys, kad darbo vietų sumažės. Jie manė, kad darbo vietų skaičius labiausiai mažės pramonės sektoriuje, po to — viešųjų paslaugų, statybos ir turto valdymo, žemės ūkio ir miškininkystės, verslo paslaugų, pagrindinių ir aukščiausios kokybės maisto produktų, konkrečiam asmeniui pritaikytų paslaugų, prekybos ir (arba) mažmeninio pardavimo, turizmo ir tekstilės pramonės sektoriuose.

3.6 Atsakymuose į klausimą, kuo šis procesas bus naudingas, buvo įdomių kontrastų. Galima daryti prielaidą, kad svarbiausia bus prisitaikyti prie rinkos ir kad nukentės tie, kuriems nepavyks prisitaikyti prie naujų liberalių sąlygų ir valstybių sienas peržengiančios rinkos. Kvalifikuoti darbuotojai turės daugiau galimybių už nekvalifikuotus, o jauni ir judūs specialistai — už vyresnius ir mažiau lanksčius. Darbo vietos, kurioms galioja aukšti socialiniai standartai, nukentės labiau nei socialiniu požiūriu neapsaugotos darbo vietos ar savisamda, kurie ateityje taps vis svarbesni. Dėl kainos nukentės kokybė, mažiau svarbūs bus aukšti profesiniai standartai, nepalankioje padėtyje atsidurs daug socialinei apsaugai išleidžiančios valstybės. Daugiausia naudos turėtų tikėtis naujosios valstybės narės, o mažiausiai — senosios. Vietos ir maži paslaugų teikėjai susidurs su didelių daugianacionalinių kompanijų spaudimu. Dėl vartotojų vienareikšmiškos išvados padaryta nebuvo.

3.7 MVĮ ateitis — savaime kylantis klausimas: ar dėl peržengiančių sieną paslaugų plėtros bus sukurta daugiau darbo vietų, ar dėl kainų ir konkurencinio spaudimo MVĮ bus stumiamos iš rinkos ir dėl to sumažės darbo vietų? Du trečdaliai (66 proc.) respondentų optimistiškai vertino darbo vietų būklę ateityje. Tačiau 55 proc. manė, kad dėl konkurencijos kai kurios įmonės turės nutraukti verslą. Tačiau dauguma (69 proc.) manė, kad paslaugų rinkos liberalizavimas ateityje neturės esminio poveikio MVĮ, nes jų veikla labiau priklauso nuo kitų veiksmų.

⁽⁹⁾ Laisvas paslaugų judėjimas ES, Kox *et al.*, CPB ataskaita Nr. 69, 2004 m. spalio mėn.

⁽¹⁰⁾ Kliūčių paslaugų vidaus rinkai ekonominis įvertinimas, „Copenhagen Economics“, 2005 m. sausio mėn.

⁽¹¹⁾ „Lisabonos darbotvarkės vystymas. Produktyvumo, paslaugų ir technologijų tyrimai“, Viena, 2006 m.; ši tyrimą užsakė Austrijos ūkio ir darbo ministerija.

⁽¹²⁾ Kritika pateikta patikimuose šaltiniuose, kuriuose net šios prognozės laikomos nerealiomis.

Apibendrinant galima pasakyti, kad tikimasi teigiamų rezultatų, nors jie turėtų būti gana kuklūs. Tačiau buvo nurodyta, kad pagrindiniai sėkmės ar išlikimo rinkoje veiksniai turėtų būti darbuotojų gebėjimai, jų sugebėjimas taikyti naujoves ir teikiamos paslaugos kokybė. Manoma, kad padidės suderinimo poreikis (mokslinių ir profesinių kvalifikacijų, valdymo reikalavimų, kainų ir darbo užmokesčio, socialinių įmokų, įmonių pelno mokesčių ir ES, ir bendrų tarptautinių standartų). Manoma, kad gerovės standartai ir vartotojų bei aplinkos apsauga pablogės. Buvo pareikštas susirūpinimas, kad dideliems paslaugų teikėjams monopolizavus rinką ims nykti vietos kultūrinės ypatybės.

3.8 84 proc. respondentų manė, kad savarankiškai dirbantys asmenys ateityje turės daugiau galimybių dirbti tarpvalstybinėje rinkoje.

4. Nauji su darbo ir įdarbinimo sąlygomis susiję uždaviniai

4.1 Beveik visais atvejais peržengiančios sieną paslaugos susijusios su darbuotojų judumu. Kadangi šiuo požiūriu sąlygos ES mažai suderintos, socialinės sąlygos konkrečios šalies rinkoje ar įmonėje gali skirtis. ES direktyva dėl darbuotojų komandiravimo buvo nustatyti minimalūs pagrindiniai reikalavimai dėl vienodų sąlygų taikymo komandiruojamiems ir vietiniams darbuotojams. Be to, su darbo ir socialine teise susiję klausimai nebuvo įtraukti į ES paslaugų direktyvos taikymo sritį. Tai nereiškia, kad auganti peržengiančių sieną paslaugų rinka šiuo požiūriu neturės poveikio. Kolektyvinių sutarčių taisyklės tebėra nesuderintos (išskyrus aspektus, kurie yra reguliuojami Direktyva dėl darbuotojų komandiravimo). Kadangi darbo teisė neįtraukta į ES Paslaugų direktyvos taikymo sritį, darbuotojams netaikomas „darbo vietos“ principas; pasirinktoms teisinėms formulėms buvo smarkiai prieštaraujama ir jos nėra nedviprasmiškos. Tai paaiškės tik perkeliant direktyvos nuostatas į valstybių narių teisę. Galų gale, darant prielaidą, kad paslaugų vidaus rinka bus sėkmingai vystoma, atsiras naujas reiškinys — dažnesnis ir galbūt ilgiau trunkantis darbuotojų komandiravimas.

4.2 Deja, šioje nuomonėje savo iniciatyva nepateikiamos aplinkybės, kuriomis remiantis galėtų ir turėtų vykti svarstymai dėl darbuotojų komandiravimo direktyvos. Svarbiausias klausimas yra toks: kokių naujų problemų atsiras arba kaip keisis dabartinės problemos, kai paslaugų teikimo sektoriaus darbuotojai iš daugiau kaip vienos valstybės narės dažniau (ir galbūt ilgesnį laiką) dirbs toje pačioje darbo vietoje, tačiau jiems bus taikomos iš dalies kitokios darbo sąlygos. Tiesa, šia padėtimi būtų galima ir pasinaudoti, atsižvelgiant, pvz., į bendrovės „Copenhagen Study“ prognozę dėl darbo užmokesčio didėjimo. Tikrai nesiekiami išteigti, kad rinkos dalyviai ir politikai siekia socialinio dempingo — siekiama tik pateikti tikrąjį įvykių vaizdą.

4.3 82 proc. respondentų sakė, jog tikisi, kad dėl padidėjusios peržengiančių sieną paslaugų apimties (ir didesnio į kitas valstybes komandiruojamų darbuotojų skaičiaus) jų kilmės šalyse pasikeis įdarbinimo sąlygos. 20 proc. respondentų tikėjosi, kad įdarbinimo sąlygos pagerės, 17 proc. — kad pablogės. Tik 7 proc. respondentų manė, kad darbo vietos taps saugesnės. 56 proc. respondentų tikėjosi, kad atsiras daugiau darbo vietų, kuriose bus taikomas lankstus darbo grafikas, ir trumpalaikio darbo vietų.

4.4 Atsakymuose į atvirus klausimus išryškėjo perėjimo prie lankstaus darbo grafiko aspektas. Daugelis respondentų tikėjosi, kad visu etatu dirbančių darbuotojų sumažės ir padaugės dalį darbo laiko, pagal sutartis ir tariamos savisamdos principu dirbančių darbuotojų. Taip pat buvo nurodyti galimi privalumai: kalbų mokymasis, naujos perspektyvos ir paskatos įgyti naujų gebėjimų, taip pat didėjantis darbo užmokestis ir darbo vietų skaičius. Nepaisant to, vyravo nuogąstavimai, kad išaugs konkurencija, pablogės darbo sąlygos, darbo laikas taps ilgesnis ir lankstesnis, padaugės socialinės nesantaikos, neteisėtos veiklos ir darbo užmokestis sumažės. Socialinės gerovės sistema turėtų susidurti su problemomis. Mažiau judiems darbuotojams, ypač moterims, ateityje turėtų būti sunkiau, ir dėl didėjančio judumo šeimos turėtų patirti problemų. Į klausimą, ar dėl paslaugų vidaus rinkos liberalizavimo sumažės darbo užmokestis, 50 proc. respondentų atsakė teigiamai, 43 proc. — neigiamai, o 7 proc. manė, kad didesnio poveikio nebus, arba kad tai priklauso nuo sektoriaus.

4.5 Į klausimą, ar Direktyva dėl darbuotojų komandiravimo pakankamai užtikrinama socialinė apsauga, 48 proc. respondentų atsakė teigiamai, 52 proc. — neigiamai. Jei reikėtų naujų priemonių, dauguma respondentų (65 proc.) norėjo ES lygmeniu taikomų priemonių, trečdalis — šalies lygmeniu taikomų priemonių, 2 proc. manė, kad reikia priemonių abiem lygmenimis. Atsakymuose į atvirą klausimą, kurias problemas reikėtų labiausiai išskirti, dažniausiai minėtos šios problemos: suderinimo socialinėje srityje trūkumas (įskaitant profesinių kvalifikacijų pripažinimą) ir dėl to atsirandančios nevienodos sąlygos. Kai kurie respondentai ragino Direktyvos dėl darbuotojų komandiravimo taikymą išplėsti ir sektorių, ir teisės akto dalyko požiūriu. Taip pat išskirtos šios problemos: netinkamas komandiravimo taisyklių taikymas, teisinis neapibrėžtumas, neteisėtos veiklos plitimas, taip pat stebėsenos ir baudžiamojo persekiojimo trūkumai. Paminėtos ir saugos bei sveikatos apsaugos darbo vietoje, socialinės apsaugos sistemos ir kovos su tariama savisamda problemos. Taip pat buvo kritikuotos nereikalingos biurokratinės procedūros, kliūtys šalies lygmeniu ir šalies izoliavimosi tendencijos. Buvo teigiama, kad iškilis sunkumų, jei nebus skiriama pakankamai dėmesio kalbiniais ir kultūriniais skirtumams.

4.6 Koks bus poveikis bendrovių lygmeniu, jei remiantis paslaugų teikimo sutartimis bus įdarbinami darbuotojai iš skirtingų šalių (kai kada — remiantis skirtingomis šalių teisės aktuose numatytomis sąlygomis)? 6 proc. respondentų manė, kad ypatingo poveikio nebus, 23 proc. — kad dar anksti spręsti. 24 proc. respondentų manė, kad darbo sąlygų skirtumai įmonėse padidės, 34 proc. — kad bus sunkiau laikytis socialinių ir įdarbinimo nuostatų, 13 proc. — kad šalių teisės aktuose numatyta teisė dalyvauti priimančioms sprendimams ne visiškai taikytina komandiruojamiems darbuotojams. Šio klausimo komentaruose paminėti nauji aspektai. Atsiranda naujų su darbo užmokesčiu ir socialinėmis sąlygomis susijusių sunkumų, pavyzdžiui, už tą patį darbą mokant skirtingą darbo užmokestį ar sumažinant įmonės savanoriškai teikiamas socialines lengvatas. Taip pat dažnai buvo reikiama viltis, kad darbo sąlygas ir kokybę galima pagerinti perimant geriausią patirtį. Šiuo požiūriu, norint vykdyti socialinį dialogą įmonių lygmeniu, reikia daugiau žinių. Darbo kokybei, komandiniam darbui ir komandos solidarumui gali pakenkti bendravimo problemos. Tam tikromis aplinkybėmis kai kuriems darbuotojams gali būti sunku sužinoti savo teises. Sėkmingam verslui taip pat gali kliudyti per dideli skirtumai (konfliktai, biurokratinės procedūros, darbo kokybė), o teisinių nuostatų laikymasis gali paskatinti nepagrįstus reikalavimus ir didesnę piktnaudžiavimą. Paslaugų liberalizavimas taip pat vertinamas kaip galimybė lengviau rasti kvalifikuotų darbuotojų.

4.7 Atsakymus į klausimą dėl konkrečių praktinių pavyzdžių sunku apibendrinti, nes juose, siekiant geriau suprasti problemą, buvo pateikta daug informacijos. Kadangi tokių atsakymų daugiausia, galima paminėti tik kelis pavyzdžius, atskleidžiančius iki tol neįvardytas problemas. Pavyzdžiui, nurodoma, kad su nelaimingais atsitikimais pramonėje susiję teisės aktai ir procedūros yra neaiškūs, įvardijamos problemos, susijusios su komandiravimu toje pačioje įmonėje, skirtingų darbo sutarčių taikymu, kitų šalių kolektyvinių sutarčių taikymu, požiūriu į darbuotojus migrantus.

5. Vartotojų interesai paslaugų vidaus rinkoje

5.1 Paslaugų vidaus rinka turėtų būti naudinga ir vartotojams. Ši nauda yra susijusi su galimybe gauti paslaugą (kaina, prieiga, pasiūla), kokybe, skaidrumu (informacija ir pasitikėjimu), taip pat teisinėmis garantijomis (atsakomybe ir vartotojų apsauga). Ar šiuo metu tinkamai įgyvendinami šie aspektai? Ar jie bus skatinami pasiūlymais dėl paslaugų vidaus rinkos įgyvendinimo, ar, vartotojo požiūriu, yra problemišku tendencijų? Taip pat reikėtų vartotojo požiūriu įvertinti praktinius peržengiančių sieną paslaugų vartojimo pavyzdžius.

5.2 Vartotojų apsaugos požiūriu ES direktyva dėl darbuotojų komandiravimo vertintina nevienareikšmiškai. EESRK 2006 m. balandžio mėn. klausyme buvo išsakytos nuomonės, kad varto-

tojų apsaugos nuostatos yra tiesiog nusikalstamai nepakankamos. Buvo ir palankių nuomonių, daugiausia dėl pažangos pasiūlos srityje. Vertinant apskritai, vartotojų apsaugai nėra skiriamas tinkamas dėmesys ir tikriausiai tai paaiškės tik įvertinus direktyvos poveikį įvairiose valstybėse narėse. Vis dėlto vartotojų pasitikėjimas yra svarbus ES paslaugų vidaus rinkos sėkmės veiksnys.

5.3 Klausimyne respondentų buvo prašoma iš eilės pagal svarbą surikiuoti 5.1 punkte paminėtus vartotojams palankios paslaugų vidaus rinkos požymius (galimybė gauti paslaugą, kokybė, skaidrumas ir teisinis aiškumas), pirmiausia, jų pačių nuomone, po to — atsižvelgiant į tai, kaip šie aspektai reglamentuoti ES paslaugų direktyvoje. Nors kokybė ir teisinis aiškumas respondentams buvo asmeniškai svarbūs (1 ir 2 vieta), jų nuomone, kalbant apie ES paslaugų direktyvą svarbiausias aspektas buvo galimybė pasinaudoti paslaugomis, mažiausiai svarbus buvo teisinis aiškumas. Tik 23 proc. respondentų buvo patenkinti šio aspekto įgyvendinimu, 77 proc. manė, kad šią sritį reikia tobulinti.

5.4 Nors pagal ES paslaugų direktyvą iš esmės nepanaikintos teisinės vartotojų apsaugos priemonės, galiojančios šalyje, kurioje paslauga teikiama, buvo ne kartą pareikšta, kad tos priemonės turi trūkumų. Į klausimą, ar šalių vartotojų apsaugos teisės aktams ateityje iškilis grėsmė, 52 proc. respondentų atsakė teigiamai. Dažniausiai minėta, kad blogėja teisių įgyvendinimas, ypač skundų ir reikalavimų sumokėti kompensaciją požiūriu. Tai galima sieti su atsakymais į kitą klausimą, kai 76 proc. respondentų teigė, kad administracinio darbo ir atsakomybės srityse yra problemų. 51 proc. respondentų bėgštavo dėl bendro vartotojų apsaugos lygio sumažėjimo. Manyta, kad didžiausias pavojus iškilo tiems nacionaliniams standartams, kurie yra aukštesni nei minimalūs ES reikalavimai. Respondentai manė, kad pavojus taip pat kyla profesinei veiklai taikomoms administracinėms nuostatoms, pvz., apsaugai nuo piktnaudžiavimo bei reikalavimų sumokėti kompensaciją pagrindą nustatančioms taisyklėms, kurios vartotojams yra ypač svarbios, nes ateityje jos bus nustatomos remiantis kilmės šalies principu. Nuogaustaujama, kad bus sumažintas garantijų teikimas ir pablogės paslaugų kokybė. Daug respondentų taip pat bijojo netekti teisės į informaciją, pvz., informaciją apie produktą (žala aplinkai, atsakomybė, bendrosios nuostatos dėl skaidrumo), kainas, paslaugos teikėją (subjekto sąžiningumas, teikėjo kvalifikacijos lygis, reikalingos garantijos ir apsaugos mechanizmai), garantijos sąlygas, atsakomybę ir kt.

5.5 Kitas klausimas buvo dėl pageidautinos ir būtinos vartotojui skirtos informacijos apie peržengiančias sieną paslaugas. Šiuo požiūriu respondentams svarbiausia informacija apie teises garantijas, kompensacijas ir teisę skųstis. Po to — duomenys apie paslaugos teikėją ir (arba) kilmę, kainų

skaidrumas ir tiksli informacija apie paslaugos kokybę ir produkto ir (arba) garantijos patikimumą. Daugelį respondentų jautėsi sutrikdyti diskusijos dėl kilmės šalies principo, todėl jie prašė informacijos apie tai, koks įstatymas taikomas ir į kokią priežiūros instituciją ar skundų nagrinėjimo tarnybą kreiptis.

5.6 Tik 25 proc. respondentų buvo susidūrę su Europos vartotojų konsultavimo tarnybomis ar ES bendradarbiavimu vartotojų apsaugos srityje. Jų požiūris dažniausiai buvo teigiamas, nors buvo nurodyti ir trūkumai, pvz., tarpvalstybinė pagalba užtikrinant teises ar surandant atitinkamą instituciją nacionaliniu lygmeniu. Kritikuotos procedūros — kaip per daug biurokratiškos ir brangios, o bendradarbiavimas vartotojų apsaugos srityje buvo įvertintas kaip pernelyg menkas ir nepakankamai veiksmingas, ypač sudėtingais atvejais. Susidarė įspūdis, kad informacija apie Europos vartotojų konsultavimo tarnybas ar bendradarbiavimo galimybes platinama nepakankamai gerai.

5.7 ES paslaugų direktyvoje patariama naudoti neprivalomus standartus ir sertifikavimą, kurie turėtų pagerinti paslaugų kokybę. 54 proc. respondentų teigiamai įvertino siūlymą, 46 proc. jis pasirodė abejotinas. Neprivalomiems kokybės standartams pritariantys respondentai manė, kad tai — veiksminga priemonė, kuri pasiteisins rinkos ir vartotojų atžvilgiu. Kritikai vieningai manė, kad nėra jokių garantijų, kad šie standartai bus išlaikyti be valstybės priežiūros. Todėl pirmenybė teikiama aiškioms teisinėms nuostatoms. Nors garbingi verslininkai neprivalomų standartų laikosi, tokie standartai nesąžiningiems verslininkams nėra svarbūs. O tai labai svarbu peržengiančių sieną paslaugų judėjimo atžvilgiu.

5.8 ES paslaugų direktyva taip pat nustatoma kilmės šalies ir paskirties šalies institucijų vykdomos bendros priežiūros sistema. Mes norėjome žinoti, ar tokia sistema padidino vartotojų pasitikėjimą. 82 proc. respondentų atsakė teigiamai, 18 proc. — abejojo. Akivaizdu, kad buvo rimtų abejonių, kaip ši sistema bus iš tikrųjų įgyvendinama.

5.9 Galiausiai, buvo dar viena galimybė atkreipti dėmesį į neišspręstus klausimus dėl vartotojų apsaugos būsimoje paslaugų vidaus rinkoje. Taigi respondentai teigia, kad pagrindinė su garantijomis, atsakomybe (pvz., nemokumo atveju), garantiniais reikalavimais (netinkamas suderinimas, įrodinėjimo pareiga) ir reikalavimų išmokėti kompensaciją vykdymu (per lėta eiga, procedūros per sudėtingos, reikia geresnio suderinimo) susijusi problema yra nepakankamas teisinis aiškumas ir apsauga. Antroje vietoje nurodyta pakankamos informacijos apie paslaugą ir jos teikėją užtikrinimo problema. Bendrų kokybės standartų ir galimybės palyginti gebėjimus ir kvalifikaciją nebuvimas taip pat paminėtas kaip trūkumas. Respondentų nuomone, vartotojų apsaugos priemonės buvo dažnai netinkamai įgyvendinamos arba tam tikrose srityse jų trūko (pvz., privačių pensijų ir sveikatos apsaugos paslaugų srityse). Svarbūs

ir socialiniai klausimai (minimalaus darbo užmokesčio atsisakymas, darbas „šešėlinėje ekonomikoje“, migracija), taip pat aplinkos apsaugos ir saugos standartų mažėjimas. Respondentai manė, kad reikėtų nustatyti minimalų visiems prieinamų viešųjų paslaugų lygį, kuris užtikrintų socialinę integraciją. Respondentai taip pat būgštavo dėl konkurencijos iškreipimo vietinių paslaugų teikėjų atžvilgiu (pvz., dėl skirtingų socialinių išlaidų) ir su valiutų skirtumais susijusių problemų.

6. Pagrindinės išvados

6.1 Atsakymai į klausimyne pateiktus klausimus leidžia manyti, kad tikrai norima spręsti naujas su darbo rinka, užimtumu ir vartotojų apsauga susijusias paslaugų vidaus rinkos problemas. Buvo nurodyta daug galimų problemų, tačiau taip pat daug ir būsimų galimybių. Vertinant apskritai, abiem aspektams turi būti skiriama daugiau dėmesio ir informuojama apie ES paslaugų direktyvos, kuri netrukus bus patvirtinta, įgyvendinimą.

6.2 Viena akivaizdi problema yra statistinių duomenų apie peržengiančių sieną ES paslaugų ūkį analizę. Stiekiant nustatyti galimą užimtumo dinamiką, būtini tikslūs duomenys. Todėl EESRK dar kartą ragina atlikti specialų visuomenės nuomonės tyrimą, kuris yra vienintelis problemos sprendimo būdas.

6.3 90 proc. respondentų teigė, kad nepakanka informacijos apie galimą naujosios vidaus rinkos strategijos poveikį užimtumui. 60 proc. respondentų tikėjosi teigiamo poveikio užimtumui, 44 proc. manė, kad sumažės darbo vietų. Vertinant apskritai, žmonės tikėjosi darbo vietų perkėlimo. Būtų naudinga, kad BRO, stebėdama paslaugų vidaus rinką, vykdytų diferencijuotą atskirų sektorių stebėseną ir daugiausia dėmesio skirtų su pramone susijusioms paslaugoms, švietimui, tam tikroms liberalizuotoms viešosioms paslaugoms, konkrečiam asmeniui pritaikytoms paslaugoms ir amatams. Šiuo požiūriu svarbu nurodyti, kas gaus daugiausia naudos. Būtų naudinga nuodugnai išnagrinėti kvalifikuoto ir nekvalifikuoto darbo santykį bei kvalifikuotų judžių ir mažiau judžių darbuotojų galimybes. Pirmasis klausimas svarbus valstybėms narėms ir tam tikrų sektorių požiūriu. Pastarasis klausimas yra ypatingas uždavinys darbo rinkoms ir socialinės apsaugos sistemoms.

6.4 Dauguma respondentų prognozavo, kad MVĮ dirbs sėkmingai ir kad bus sukuriama vis daugiau darbo vietų, tačiau manė, kad ES paslaugų direktyva šį procesą veiks nedaug. Respondentai manė, kad iškils naujų sunkumų, kuriuos reikės spręsti geresne darbo kokybe, darbuotojų kvalifikacijos gerinimu ir naujovėmis. Kai kurie respondentai teigė, kad siekiant spręsti konkurencijos problemas, turi būti toliau derinamos bendrosios sąlygos. Buvo pareikštas susirūpinimas, kad dideliems paslaugų teikėjams monopolizavus rinką išnyks vietos ir kultūrinės ypatybės.

6.5 Dauguma respondentų (82 proc.) tikėjosi, kad dėl vidaus paslaugų rinkos plėtros pasikeis valstybių darbo ir įdarbinimo sąlygos. Tai įvyks ne dėl nežinojimo apie ES paslaugų direktyvą, bet dėl nepakankamo derinimo ir naujų rinkos veiksnių. Dauguma respondentų tikėjosi, kad atsiras daugiau darbo vietų, kuriose bus taikomas lankstusis darbo grafikas, ir trumpalaikio darbo vietų. Galima nauda — geresnės galimybės įsidarbinti, kalbų mokymasis ir apskritai profesinis ugdymas.

6.6 Šiuo požiūriu svarbios šiuo metu galiojančios komandiravimo nuostatos. Nepakankamas šių nuostatų įgyvendinimas dažnai buvo laikomas problema. Tačiau pusė respondentų manė, kad, atsižvelgiant į naujus uždavinius, šiuo metu galiojančių teisės aktų nepakanka socialinei apsaugai užtikrinti. Tai paaiškėjo nuodugnai išnagrinėjus padėtį įmonių lygmeniu. Kuo nesuderinta sritis didesnė, tuo dažniau nevienodai vertinamas tas pats darbas. Iš dalies ši padėtis buvo vertinama ir kaip galimybė, jei gera praktika paskatintų pagerinti darbo sąlygas kilmės šalyje. Apibendrinant galima pasakyti, kad nevienodos darbo sąlygos ar teisinės nuostatos įmonėje ar darbo vietoje yra problema, kurią bendrovės turi spręsti. Šioje nuomonėje Direktyva dėl darbuotojų komandiravimo nesvarstoma. Šiuo požiūriu svarbu pastebėti, kad, respondentų nuomone, nelygė didės, taip pat daugės ir dėl jos kylančių prieštaravimų. Šią problemą turi spręsti ES ir valstybių narių teisėkūros institucijos (ypač atsižvelgdamos į artėjančią ES paslaugų direktyvos įgyvendinimą); tai taps iššūkiu ir ES socialinio dialogo dalyviams.

6.7 Dėl didėjančio darbuotojų judumo teikiant peržengiančias sieną paslaugas ir mažėjančio savo teisių žinojimo padidės konsultavimo paslaugų paklausa. Tokios paslaugos turi būti teikiamos visoje ES. Svarbus informacijos šaltinis galėtų būti Europos informacijos centrai ir darbuotojų klausimų duomenų bazė, kuria ypač domisi EESRK.

6.8 ES paslaugų direktyvą vartotojai vertina skirtingai. Kai kurie teigiamai, kai kurie — neigiamai. Iš atsakymų matyti, kad didelė reikšmė teikiama kokybei ir teisiniam aiškumui, tačiau, respondentų nuomone, šie aspektai ES paslaugų direktyvoje skatinami nepakankamai. Tik 23 proc. respondentų buvo patenkinti dabartine vartotojų apsaugos padėtimi.

6.9 Pagrindinės problemos: teisinis aiškumas ir teisių įgyvendinimas. Nors ES paslaugų direktyva nacionalinės vartotojų apsaugos nuostatos nekeičiamos, 52 proc. respondentų manė, kad nacionaliniai teisės aktai ateityje gali būti pakeisti. Respondentai norėjo, kad garantijų užtikrinimą, atsakomybę ir greitą reikalavimų išmokėti kompensaciją sprendimą reglamentuojantys teisės aktai būtų aiškūs. Respondentai manė, kad šią sritį reglamentuojantys teisės aktai yra nepakankami; taip pat išreikšta nuomonė, kad būsima konkurencija neigiamai paveiks aukštus šalių standartus. Ne mažiau svarbia laikyta galimybė gauti pakankamai informacijos apie paslaugą ir jos teikėją. Kitas respondentų nurodytas trūkumas — bendrų kokybės standartų stygius (požiūris į savanorišką pažymėjimų sistemą buvo nevienareikšmis) ir galimybės palyginti gebėjimus ir kvalifikaciją nebuvimas. Respondentų nuomone, vartotojų apsaugos priemonės dažnai netinkamai taikomos ar kai kuriose srityse (privačių pensijų ir sveikatos apsaugos paslaugų) jų trūksta.

6.10 Nedaug respondentų buvo susidūrę su Europos vartotojų konsultavimo tarnybomis ar tarpvalstybiniu bendradarbiavimu. Iš esmės buvo pritariama dabartinei praktikai, tačiau buvo pastebima, kad ji yra nepakankama, nes esamos priemonės nėra pakankamai veiksmingos ir nelabai naudingos įgyvendinant teises ar sudėtingais atvejais.

6.11 Vartotojų apsaugos aspektams paslaugų vidaus rinkoje turėtų būti teikiama daugiau reikšmės. Akivaizdus teisinis neaiškumas peržengiančių sieną paslaugų srityje turėtų būti sprendžiamas parengiant informavimo nacionaliniu ir ES lygiu strategiją. Turi būti atsižvelgta į tikslios informacijos apie paslaugą ir jos teikėją poreikį. Į tai taip pat reikia atsižvelgti įgyvendinant ES paslaugų direktyvą.

6.12 EESRK Bendrosios rinkos observatorija kartu su Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriumi toliau stebės, kaip paslaugų vidaus rinka veikia valstybių narių tapusavio prekybos paslaugomis plėtotę, užimtumą ir vartotojų apsaugą. Atsižvelgiant į šioje nuomonėje pateikiamas išvadas galima pasakyti, kad reikėtų atidžiau stebėti tam tikrus sektorius ir proceso metu pasinaudoti klausimyno rezultatais.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Socialinio poveikio vertinimų turinio, procedūrų ir metodų kokybės standartų socialinių partnerių ir kitų pilietinės visuomenės narių požiūriu

(2007/C 175/06)

Nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius, Vokietijos Respublikos nuolatinis atstovas ES Wilhelm Schönfelder, Tarybai pirmininkaujantis Vokietijos vardu, paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti nuomonę dėl *Socialinio poveikio vertinimų turinio, procedūrų ir metodų kokybės standartų socialinių partnerių ir kitų pilietinės visuomenės narių požiūriu*.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Daniel Retureau.

436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 gegužės 30-31 d. (2007 gegužės 31 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 102 nariams balsavus už, 3 — prieš ir 5 susilaikius.

1. Įžanga

Pirmininkaujanti Vokietija savo prašymu parengti tiriamąją nuomonę *Socialinio poveikio vertinimų turinio, procedūrų ir metodų kokybės standartai partnerių ir kitų pilietinės visuomenės narių požiūriu* parodo Vokietijos vyriausybės valią, kartu su pirmininkausiančiomis Portugalija ir Slovėnija, daugiau dėmesio skirti geresniam reglamentavimui ir tęsti 2004 m. šešių pirmininkavusių šalių deklaracijoje numatytą darbą. Todėl visų naujų projektų išsamus poveikio vertinimas ⁽¹⁾ bus svarbiausia Vokietijos veiksmų plano dalis. Vertinant bus atsižvelgiama į socialinį poveikį reglamentavimo procesui ⁽²⁾. Poveikio vertinimą galima apibūdinti kaip metodą veiksmų laukiamam ar realiam poveikiui nustatyti. Poveikio vertinimu siekiama patobulinti duomenų bazę, kuria remiantis priimami sprendimai ir taip pagerinti sprendimų priėmimo kokybę ⁽³⁾.

2. Bendrosios pastabos

Europos Komisijos konferencijoje, skirtoje tolesniam poveikio vertinimo plėtojimui Europos Sąjungoje (įvykusioje 2006 m. kovo 20 d. Briuselyje), buvo pasakyta, kad visuotinai pripažįstama, jog Europos Komisijos poveikio vertinimo sistemos pamatiniai principai yra tvirti; be to, jie turi apimti ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį poveikius ⁽⁴⁾. Pirmiausia, poveikio vertinimai buvo panaudoti tobulinant Europos Sąjungos pirminės teisės aktų reguliavimo sistemą. Atsižvelgiant į ES teisės aktų socialinį aspektą ar pasekmes, neatsiejama dalis yra socialinės darbotvarkės laikymasis. Europos piliečiai tikisi, kad Europa bus socialinė, bendroji rinka — suderinta socialiniu požiūriu; pilie-

čiai įvairiais būdais pareišk norą tapti neatsiejama Europos priartinimo prie piliečių dalimi.

2.1 Europos Komisijos iniciatyva įgyvendinti poveikio vertinimus. Trumpa retrospektyva

Europos Komisijos 2003 m. iniciatyva poveikio vertinimo procedūrą įgyvendinti visuose svarbiausiuose projektuose, t. y. tuose, kurie numatyti Komisijos metinėje politikos strategijoje arba darbo programoje, remiasi nuostata, kad šie pasiūlymai gali daryti ekonominį, socialinį poveikį ir (arba) poveikį aplinkai, ir tam gali prireikti tam tikrų reguliavimo priemonių jiems įgyvendinti ⁽⁵⁾. Ši iniciatyva buvo pradėta siekiant, kad iki 2005 m. poveikio vertinimai būtų palapsnui įdiegti į teisėkūros procesą ⁽⁶⁾.

Nuo 2003 m. apskritai paskelbta nemažai informacijos apie PV, tačiau konkrečiai apie PV socialinius aspektus — nedaug.

2.2 PV socialiniai aspektai — trumpa Europos Komisijos darbo apžvalga

2.2.1 Logiška, kad švietimo ir kultūros generalinis direktoratas ir Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių generalinis direktoratas į savo PV įtraukia socialinius aspektus. Be to, *proporcingos analizės principas* ⁽⁷⁾ lemia skirtingą socialinių aspektų integracijos į kitas sritis laipsnį. Dėl to kyla klausimas, ar būtina socialinius aspektus (įskaitant su ES socialine darbotvarka susijusius klausimus) laikyti svarbiausiais, t. y., net ir

⁽¹⁾ Santrumpa IPV.

⁽²⁾ Pirmininkavimo programa „Europa — sėkmė drauge“ (2007 m. sausio 1 d.-birželio 30 d.), kurią parengė Vokietijos Federalinė Vyriausybė (žr. taip pat <http://www.eu007.de>).

⁽³⁾ Ištrauka iš „Europos valdymo reforma: tvaraus poveikio vertinimo vaidmuo“, C. Kirkpatrick, S. Mosedale, Manchesterio universitetas, 2002.

⁽⁴⁾ Europos Parlamentas siūlo įtraukti ketvirtąjį poveikio vertinimo aspektą, t. y. pagrindines teises. Klausimas lieka neišspręstas: ar pagrindines teises išskirti, ar integruoti jį į tris jau pasiūlytus aspektus. Bet kuriuo atveju, poveikį pagrindinėms teisėms būtina įvertinti.

⁽⁵⁾ „Socialinių aspektų įtraukimas į poveikio vertinimus“, 13 p. Dokumentą parengė Instituto per la ricerca sociale, 2006 m. sausio mėn. Šis institutas trejetą metų (nuo 2003 iki 2005 m.) rengė Komisijos dokumentus (sprendimus, reglamentus, komunikatus ir direktyvas).

⁽⁶⁾ 2005 m. birželio mėn. Europos Komisija paskelbė „Poveikio vertinimo gairės“, nuoroda SEC (2005)791. Taip pat žr. http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/better_regulation/impact_assessment/docs/sec_2005_791_guidelines_annexes.pdf.

⁽⁷⁾ Proporcingos analizės principas susijęs su skirtingais informacijos išsamumo lygiais numatant galimą pasiūlymo poveikį. Tai reiškia, kad analizės išsamumas bus proporcingas galimo poveikio svarbai. COM (2002) 286 galutinis.

pasiūlymų, nesusijusių su socialiniais klausimais arba galinčių turėti menkas socialines pasekmes, atveju. Empiriškai, Istituto per la ricerca sociale (žr. 2 išnašą) tyrimas rodo, kad, atliekant PV neatsižvelgus į socialinius aspektus visas dėmesys nukrypsta į ekonominę sritį. Pagal šį tyrimą tik vienas trečdalis PV apima socialinius aspektus ir tai tik paviršutiniškai arba iš viso neatsižvelgia į juos ⁽⁸⁾.

2.2.2 Ir plika akimi matyti, kad tais atvejais, kai priemonės socialinė svarba yra akivaizdi, socialiniai aspektai yra plačiai svarstomi ir pakankamai gerai išvystyti visame poveikio vertinimo dokumente ⁽⁹⁾. Akivaizdu, kad užimtumo klausimas yra dažniausiai minima ir pabrėžiama socialinė pasekmė ⁽¹⁰⁾.

2.2.3 Remiantis Istituto per la ricerca sociale duomenimis, socialinių aspektų svarstymo mastas nebūtinai būna proporcingas politikos turiniui ir jos galimam poveikiui. Dažnai pasitaiko, kad šie poveikiai apibūdinami tik paviršutiniškai ir remiasi bendro pobūdžio prielaidomis. Tokios sąsajos retai būna aptiriamos atsižvelgiant į konkretų priemonės turinį, tikslinę gyventojų grupę ir suinteresuotas teritorijas, konkrečiai pasirinktas politines priemones ir įgyvendinimo proceso poveikį ⁽¹¹⁾. Šio instituto atliktame tyrime taip pat teigiama, kad kelete PV nebuvo numatyta jokia sąsaja su kitomis politikos sritimis ar ES politika. Poveikio analizės reikalauja didelių išteklių. Taigi, jos turi būti išsamios ir atspindinčios tikrovę, kadangi priešingu atveju vers abejoti teisės aktų nauda.

2.3 Suinteresuotų subjektų vaidmuo PV

2.3.1 Teisės akto projekto poveikio vertinimas nėra tik pažymėjimas „varnele“. Jį būtina ir stebėti; būtų gerai, kad tai darytų teisės aktą taikantys asmenys arba glaudžiai bendradarbiaujant su jais, pirmiausia tais, kurie bus tiesiogiai susiję su tai susiję. Kadangi socialinis aspektas yra vienas iš trijų ES politikos vertinimo kriterijų, būtina parengti standartinę tvarką (skaidrią ir paprastą) tikslinei informacijai apie PV surinkti. Galima paminėti keletą galimybių:

- Konsultacijos internetu: plataus masto konsultacijos internetu nėra tinkamas būdas konkrečioms, socialines pasekmes turintiems teisės aktams aptarti. Konsultacijose internetu turėtų dalyvauti tik tiesiogiai aptariamam klausimui suinteresuoti asmenys. Tikslinėms konsultacijoms surengti būtinas teminis tinklas (teminės PV tinklo bendruomenės?), minimali struktūra, koordinavimas ir stebėseną;
- Konsultacijos, vykstančios suinteresuotų subjektų forumuose: kadangi laikas ribotas, ši galimybė neužtikrintų pakankamo tikslumo;

⁽⁸⁾ „Socialinių aspektų įtraukimas į poveikio vertinimus“, p. 28.

⁽⁹⁾ Ten pat, 30 p.

⁽¹⁰⁾ Ten pat, 31 p.

⁽¹¹⁾ Ten pat, 77 p.

- Oficialių patariamųjų platformų konsultacijos: dėl to kyla klausimas, ar pakviesti tokius organus kaip Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą į socialinį PV procesą (tokia nuostata galėtų būti taikytina ir tvaraus vystymosi srities PV) ar ne. Iš esmės tokie organai buvo sukurti interesų pliuralizmui ir politikos krypčių sąsajoms nustatyti;
- Tikslinės konsultacijos su atitinkamais suinteresuotais subjektais: ši galimybė reikalauja daug pilietinės visuomenės organizacijų.

3. Pagrindiniai metodologiniai teiginiai

3.1 Turi būti pateikta daug klausimų rekomenduotinai metodologijai nustatyti:

- Kokie dabar pažangiausi metodai, t.y. kokie Europos Komisijos pasiekimai į PV įtraukiant socialinius aspektus?
- Ar dėl visų siūlomų teisės aktų projektų atliekamas socialinio poveikio vertinimas ir ar kiekvienam projektui būtina atlikti *ad hoc* tyrimą?
- Koks yra suinteresuotų subjektų vaidmuo? Koks geriausias būdas jiems dalyvauti šiame procese?
- Koks Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto kaip organizuotos pilietinės visuomenės atstovų asamblėjos ir strategiškai geriausio forumo ryšiams palaikyti ir dalykiškai bendrauti vaidmuo?
- Koku mastu Komisija, vertindama savo pasiūlymų socialinį poveikį, atsižvelgė į socialinių partnerių ir pagrindinių NVO indėlių? Kaip būtų galima juos geriau įtraukti?
- Ar atliekant socialinio poveikio vertinimus nereikėtų numatyti tikslesnio elgesio kodekso ar etikos taisyklių, nei tos, kuriomis šiuo metu vadovaujasi Europos Komisija?
- Kokios turėtų būti socialinio poveikio tyrimo rengimo nuostatos (atliekant vidaus tyrimą ar naudojantis išorės ekspertų paslaugomis paskelbus konkursą. Šio pastarojo būdo atveju, kokiais kriterijais vadovautis?

Ar nereikia numatyti ir parengti tikslesnį, nei dabar Komisijos taikomas, elgesio kodeksą arba šių socialinio poveikio vertinimo atlikimo etikos taisykles?

- Kokiais kriterijais turėtų būti grindžiami socialiniai PV?
- Kokia tvarka turėtų būti atliekami PV (pačios organizacijos atliktų arba būtų perkamos išorės paslaugos organizuojant konkursus; jeigu taip, tai kokie kriterijai turėtų būti taikomi)?
- Koks geriausias socialinių partnerių ir NVO bendravimo būdas rengiant projektus?

4. Vidaus pastabos

4.1 Atsižvelgdami į pasiūlymų dėl teisės aktų sudėtingą ir svarbų socialinių pasekmių vertinimą, visi suinteresuoti dalyviai, t.y. socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovai turėtų apsarstyti šiuos metodologinius klausimus:

- Kokia turėtų būti tokio tyrimo forma ir jo mastas?

- Ar tokio vertinimo metu įvertinama daug sričių (pvz., „Geresnė teisėkūra“, žalioji knyga dėl teisės normų, reglamentuojančių sutuoktinių turto režimą, kolizijos, įskaitant jurisdikcijos ir tarpusavio pripažinimo klausimus), o gal vertėtų dėmesį skirti aiškaus socialinio turinio klausimams (pvz., uosto paslaugoms, saugiai laivybai, žaliajai knygai dėl darbo teisės modernizavimo)?
- Ką tai reiškia parengiamojo darbo ir projekto rengimo požiūriu?
- Ar mums būtina laikytis „mokslinio“ požiūrio, įskaitant apklausas, klausimynus, viešuosius klausymus, pokalbius su Europos Komisija arba konsultantais, kurie jau paskelbė poveikio vertinimus, ir konsultacijas su socialiniais partneriais? O gal reikėtų laikytis „impresionistinio“ požiūrio, kuriuo remiantis būtų galima užduoti bendresnius klausimus, pvz., ar visuomet svarstomos pasiūlymų socialinės pasekmės? Ar socialiniai partneriai ir socialinės NVO mano, kad pakankamai dėmesio skiriama pasiūlymų socialiniam aspektui?
- Atsižvelgdami į būtinybę laikytis „mokslinio“ požiūrio (pavadinime minimi „kokybės standartai“), ar turime nustatyti aiškius standartus, pagrįstus praktiniais atvejais ir patirtimi, o gal mums pirmiau reikia parengti šiuos standartus?

4.2 Viešasis klausymas suteikė socialinėms NVO, socialiniams partneriams ir kitiems organizuotos pilietinės visuomenės dalyviams ir ekspertams galimybę pareikšti savo nuomonę ir aptarti nuomonės projektą, kad Europos institucijoms apskritai ir Komisijai konkrečiai būtų pateikta aiški informacija.

4.3 Galiausiai, atsižvelgiant į tai, kad socialiniai PV yra ES sprendimų priėmimo proceso pirmaeilės svarbos dalis, Komitetas turėtų pasiūlyti, kaip patobulinti šią procedūrą ir geriau integruoti į ją pilietinės visuomenės organizacijas.

5. Socialiniai rodikliai: bendros pastabos ir metodologiniai klausimai

5.1 Jau yra keletas nacionalinio ir tarptautinio lygio įvairių socialinių rodiklių sistemų, tačiau būtina įsitikinti, ar jos praverstų ir būtų tinkamos konkrečiais poveikio analizės tikslais.

5.2 Per pastaruosius trisdešimt metų nemažai valstybių parengė socialinius rodiklius kaip alternatyvą ekonomikos politikos tinkamumui ir poveikiui įvertinti, remiantis pagrindiniais ir kiekybiniais duomenimis, siekiant „valdyti“ socialinę raidą kartu su ekonominiu vystymusi ir gebėjimo vertinti socialinę gerovę ir jos raidą ugdymu.

5.3 Dėl to gerokai padaugėjo socialinių statistinių duomenų, pirmiausia tokiose svarbiose kolektyvinės atsakomybės srityse kaip švietimas, sveikatos ir socialinė apsauga, aplinka, būstas, transportas, moksliniai tyrimai ir nedarbas. Tačiau, jeigu šie duomenys nebus sisteminami, apibendrinami ir aiškinami, jie savaime netaps socialiniais rodikliais.

5.4 Rodikliai yra tik statistiniai duomenys, kurie ypač svarbūs siekiant gauti daugiau informacijos, kuriais remiantis priimami sprendimai ir (arba) imamasi veiksmų⁽¹²⁾. Kalbant apie poveikio analizę, tai nėra tik socialinių statistinių duomenų iš įvairių

šaltinių rengimas kiekvienai šaliai, bet šių duomenų sisteminimas dabartinei padėčiai konkrečiais klausimais, kurie buvo atrinkti pagal jų tinkamumą poveikio analizei, įvertinti.

5.5 Galimas dalykas, kad kai kuriose srityse bus galima atlikti vos keletą tyrimų ir apklausų, arba jie bus fragmentiški, ir dėl to ekonominės naudos analizės atlikti bus neįmanoma. Pavyzdžiui, žinoma, kad tam tikros pesticidų rūšys kenkia sveikatai, o tam tikras ribines vertes viršijančios jų koncentracijos sukelia sunkias ligas. Nors sprendimas sumažinti cheminių pesticidų naudojimą turėtų teigiamą poveikį gyventojų ir su šiais pesticidais dirbančių asmenų sveikatai, pagal proporcingo poveikio tyrimą neįmanoma pateikti tikslių duomenų apie ilgalaikę šios politikos naudą.

5.6 Viena vertus, socialiniai ir sveikatos aspektai aiškiai pateiktų siūlomą priemonę ir gerokai sustiprintų ekonominius argumentus (sumažėtų žemės ūkio gamybos sąnaudos ir padidėtų konkurencingumas). Be to, paremiant pasiūlymą, būtų galima paminėti ir pagrindinę teisę į sveiką aplinką.

5.7 Iš esmės, dabar turime galimybę naudotis daugybe socialinių statistinių duomenų, kurie buvo diversifikuoti ir pagal kintantį viešųjų diskusijų profilį įvairiose šalyse (darbo sąlygas, jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių ir moterų užimtumą, nuskalstamumą, nevienodas pajamas, diskriminaciją darbe ir perkėlimą). Nors dar visai neseniai keletas socialinių rodiklių buvo imami iš šios statistinių duomenų gausos, laimei, per pastaruosius dešimt metų, susiklosčius naujoms socialinėms ir ekonominėms sąlygoms, kurioms esant pabrėžiamas valstybės vaidmuo socialinėje politikoje ir reguliuojant rinką, jų svarba yra pripažįstama iš naujo.

5.8 Tačiau, jeigu socialiniai rodikliai naudojami atsietai, jie ne visada būna naudingi; jie įgyja kur kas didesnės svarbos integravus juos į platesnį kontekstą, pavyzdžiui, socialinę ir ekonominę raidą arba tvarų vystymąsi. Jie dabar gaunami ne tik iš vienos valstybės, bet vis iš įvairesnių šaltinių, pvz., NVO ir strateginių tyrimų centrų, kuriems vadovauja svarbiausi fondai. Jie taip pat pristatomi vis įvairesniais būdais — pradedant statistinių duomenų atranka teminiams tyrimams ir baigiant jų rengimu sudėtiniais teminiams arba bendriesiems rodikliams sukurti.

5.9 Daug tarptautinių organizacijų skelbia socialinius rodiklius ir statistinius duomenis bei lygina valstybių narių duomenis. ES šalims svarbiausios organizacijos yra EBPO, JTVP, Europos Komisija, pirmiausia Eurostatas, UNESCO, Pasaulio bankas ir TDO (išvardytos ne pagal svarbą).

5.10 Tokia šaltinių įvairovė kelia nemažai problemų: pirmiausia, statistinių duomenų kokybės problemą — ne visos šalys turi modernias statistikos tarnybas; antroji problema susijusi su palyginamumu, o trečioji — sąvokų suvienodinimu. Rodiklių pasirinkimas ES šalių socialinei konvergencijai nustatyti yra didelės svarbos politinis klausimas. Palyginimui skirti

⁽¹²⁾ Bernard Perret, Indicateurs sociaux, état des lieux et perspectives, CERC darbo dokumentas, No. 2002/01, (tik prancūzų kalba) www.cerc.gouv.fr.

rodikliai yra nešališki: jie atspindi ne tik prioritetus, bet kartais suteikia informaciją apie tai, kokios visuomenės pageidaujama ir tokia informacija, atsižvelgiant į vieną ar kitą valstybę, pagrįstai gali skirtis. Nedarbo pavyzdys rodo, kad kai kurių rodiklių poveikis politikos orientavimui gali būti pastebimas ir gal būt net neigiamas ⁽¹³⁾. Nepaisant to, atsižvelgiant į dabartinę padėtį, rodiklių sistemos kūrimas paliktas specialistų kompetencijai. ⁽¹⁴⁾

5.11 JTVP itin sukritikavo BVP ir augimo kaip socialinės gerovės rodiklių taikymą; Jungtinių Tautų vystymo programa, paskatinta Amartya Sen dokumento dėl skurdo, bado ir demokratijos ir jo svarbios analizės dėl išimtinai ekonominių ir kiekybinių rodiklių taikymo, už kuriuos jis gavo Nobelio premiją ekonomikos srityje, sukūrė savo ŽSRI (žmogaus socialinės raidos indeksas).

5.12 Duomenys apie galimybę prieiti prie geriamojo vandens, moterų ir vyrų raštingumą, sveikatos sistemą ir kampanijų, nukreiptų prieš pandemijas, dalyvavimą demokratijos procese, lytis ir gyvenimo trukmę, perinatalinį ir kūdikių mirtingumą, rezultatai yra svarbūs visuomenės gerovės lygiui ir aplinkosaugos padėčiai nustatyti. Tačiau šie duomenys nėra tiesiogiai palyginami su BVP.

5.13 Todėl JTVP pirmieji sudėtiniai ŽSRI indeksai išprovokavo plačias diskusijas ir prieštaravimus, kadangi „turtingos“ šalys kartais užimdavo gerokai žemesnę vietą pagal „bendrąją nacionalinę laimę“. Nepaisant to, atsižvelgiant į indekso patikimumą (jis apima švietimą, gyvenimo trukmę ir pajamas, pakoreguotas atsižvelgiant į skurdą), jis tapo labiausiai priimtina išimtinai ekonominių rodiklių alternatyva.

5.14 Socialiniai statistiniai duomenys neabejotinai papildė ekonominius statistinius duomenis ir, kadangi visuomenė skiria daug dėmesio pagrindiniams socialiniams klausimams, jie tampa ir politiškai svarbūs ir į tai vyriausybėms būtina atsižvelgti.

5.15 Nepaisydami siauros ekonomiškios mąstysenos ir trumpų arba vidutinės trukmės finansinių laikotarpių, privalome visiškai objektyviai pripažinti, kad tam trukdo kitos kliūtys, pirmiausia socialinių klausimų įvairovė, sudėtingos jų tarpusavio sąsajos ir skaitmeninė išraiška, siekiant jų integravimo į ekonomikos politiką.

5.16 Galėtume intuityviai padaryti panašias išvadas dėl aplinkosauginių rodiklių, skirtų pakartotiniam išorės veiksnių

integravimui į ekonomikos augimą. Galiausiai reikėtų atsisakyti augimo modelio, pagal kurį kertami neliesti miškai, jei poveikio tyrime būtų nagrinėjami visi socialiniai ir aplinkosaugos aspektai, kurie, kaip mes dabar žinome, yra kur kas svarbesni už ekonominius ir finansinius aspektus. Antra vertus, išorės veiksnius, pavyzdžiui, klimato kaitą, bioįvairovės praradimą, žmonių, užsidirbančių renkant ar naudojant medicininius augalus, likimus, spartų dirvožemio alinimą ir atsirandančią dirvožemio eroziją, itin sunku įvertinti pinigais. Nors trumpalaikis auditas galėtų gerokai pagerinti padėtį, jeigu vėl būtų atsižvelgiama į šiuos išorės veiksnius, ilgalaikė perspektyva gali būti itin liūdna, ne tik atitinkamam regionui ar šaliai, bet ir visai planetai.

5.17 Socialinių ir aplinkosaugos aspektų taikymo poveikio analizėms objektyvios ribos yra akivaizdžios ekonominės naudos metodo atveju, kuris taikomas daugeliui „geresnės teisėkūros“ vertinimams ir ES poveikio tyrimams ⁽¹⁵⁾. Nors tam tikras rodiklis (pavyzdžiui, didelio skaičiaus darbo vietų praradimas arba galimybių pakartotinai įsidarbinti trūkumas) gali būti taikomas socialiniam poveikiui įvertinti, pats socialinis poveikis nebūtinai būna politinių sprendimų priėmimo procesą lemiantis veiksnys. Jį dažnai sudaro aspektai, kuriuos sunku nurodyti skaičiais, pirmiausia, kai poveikio tyrimų vertinimai nurodomi trumpalaikė arba geriausiu atveju vidutinės trukmės pinigine išraiška. Ilgalaikę padėtį yra kur kas sunkiau suvokti: kaip galima įvertinti tokį aspektą kaip tikėtiną ekonominę naudą sumažėjus mirtingumui, susijusiam su tarša iš laivų jūroje ⁽¹⁶⁾?

5.18 Galiausiai diskusijose socialiniais klausimais vartojamos sąvokos, kurios kartais būna tik neaiškiai apibrėžtos. Pavyzdžiui, lankstumo ir užimtumo saugumo garantijos rodiklis skirtingose šalyse būtų apibrėžiamas skirtingai, priklausomai nuo to, ar jis remiasi sukaupta patirtimi, ar noru šią sąvoką aptarti Europos ⁽¹⁷⁾ ar nacionaliniu lygiu pagal konkrečiomis sąlygomis sukurtus „nacionalinius“ modelius, kuriuos sunku perkelti į kitas socialines sąlygas. Į kokius veiksnius reikėtų atsižvelgti, o svarbiausia kokias vertes, teigiamas ar neigiamas, jiems priskirti? Įtraukiant ar išbraukiant konkrečius rodiklius, gali paaiškėti užslėptos vertės ir ideologijos ⁽¹⁸⁾. Problema dar pagilėja, kai stengiamasi kurti sudėtinius rodiklius: kokie rodikliai turėtų būti įtraukti, koks koeficientas turėtų būti priskirtas kiekvienam jų ir kokia gauta tikroji sudėtinio rodiklio reikšmė?

⁽¹³⁾ Kaip teigia Jean-Baptiste de Foucault Joelle Affichard „Statistinių rodiklių svarba socialinės politikos kryptims“ (Institut Paris la Défense): Visuomet yra pavojus, kad kova su nedarbu bus nukreipta į kovą su nedarbo skaičiais.

⁽¹⁴⁾ Bernard Perret „Indicateurs sociaux, état des lieux et perspectives“, CERC darbo dokumentas, No. 2002/01, (tik prancūzų kalba) www.cerc.gouv.fr.

⁽¹⁵⁾ Pavyzdžiui, BŽŪ reformos poveikio tyrimas bananų bendrosios rinkos organizavimui rodo, kad bus negrįžtamai prarasta dešimtys tūkstančių visos darbo dienos darbo vietų, nesukuriant ES atokiausiose augintojų regionuose, kur nedarbo lygis ir taip didelis, jokių alternatyvių darbo vietų. Nepaisant didžiulių socialinių sąnaudų ir PPO nurodžius, buvo nuspręsta tęsti bendrosios rinkos organizavimo reformą.

⁽¹⁶⁾ Žr. poveikio tyrimą šiuo klausimu; kur išgelbėtus gyvenimus ir išvengtas ligas stengiamasi nurodyti pinigine išraiška. Vėlesniame poveikio tyrime (rengiant pesticidų direktyvą) jau nesistengiami to padaryti.

⁽¹⁷⁾ Žalioji knyga dėl darbo teisės modernizavimo.

⁽¹⁸⁾ Ekos Research Associates Inc., Socialinių rodiklių kaip vertinimo priemonių taikymas, 1998 m. (pranešimas parengtas Kanados vyriausybei).

5.19 Sudėtiniai rodikliai gali apimti ir kokybinių, ir kiekybinių aspektus, gali būti suskirstyti pagal amžių, lytį ir kitus svarbius kriterijus, tačiau visuomet turi būti lengvai suprantami. Paimkime vieną pavyzdį: kaip sukurti gyvenimo kokybės Europoje rodiklį? Galėtume įtraukti tokius aspektus kaip pajamos, gyvenimo trukmė, sveikatos sistemos veiksmingumo suvokimas, pensijos, vidutinis išsilavinimo lygis ir pasitenkinimas darbu. Galėtume dar įtraukti nedarbo lygį, nepakankamą užimtumą arba būsto sąlygas. Kokia reikšmė turėtų būti priskirta kiekvienam veiksniiui?

5.20 Kaip matome, rodiklių kūrimas nėra tik techninis klausimas. Jis glaudžiai susijęs su tam tikros visuomenės bendrų vertybių sistema arba gyvenimo būdu. Tam reikalingos konsultacijos su socialinėmis organizacijomis ir galiausiai atspindi konkretų ideologinį ir politinį požiūrį. Šiuo metu keletas socialinių rodiklių metodų iš esmės apima visuomeninius tikslus, atspindinčius socialines vertybes ir standartus, pagal kuriuos galima vertinti veiklą. Esminė šio metodo dalis yra identifikacija ir reitingavimas rengiant konsultacijas ir tariantis dėl palyginamosios analizės daugelyje socialinių sričių. Šiame procese priimami sprendimai dėl rezultatų ir pasiekimų, o taip dėl jų tarpusavio sąsajų. Kitaip sakant, kad socialiniai rodikliai taptų politikos varomąja jėga, procesas turi būti produkto dalis. (EKOS Inc. Associates 1998: 18 p.).

5.21 Kyla dar vienas klausimas: statistinės analizės subjekto, t.y. asmenų, bendruomenių ar namų ūkio, pasirinkimas pagrindiniu ekonominiu ir socialiniu vienetu. Panašus klausimas kyla ir dėl renkamų duomenų apie konkrečias etnines grupes, nes tai susiję su problemomis dėl nediskriminavimo reikalavimo; tačiau jis praverstų diskriminavimo pobūdžiui ir mastui nustatyti, siūlant politiką, skirtą jį sumažinti ir laikui bėgant visiškai panaikinti.

5.22 Statistiniai duomenys gali būti renkami, o rodikliai kuriami siekiant įvertinti esamą politiką arba įvairiom galimybėms ankstyvajame tarpsnyje iširti. Pastaruoju atveju gali prirreikti bendresnio pobūdžio statistinių duomenų politikos tikslams ir priemonėms jiems pasiekti nustatyti, o nustačius svarbiausius statistinius duomenis ir rodiklius, juos susiaurinti. Tačiau atrankos procesas taip pat glaudžiai susijęs su empiriniais klausimais. Tai nėra tikslusis mokslas ir tie patys statistiniai duomenys, apimantys ekonominius ir ne ekonominius duomenis, gali būti aiškinami labai įvairiai.

5.23 Pavyzdžiui, kiekvieno socialinio rodiklio, kuris buvo taikomas „Visuomenė iš pirmo žvilgsnio: EBPO socialiniai rodikliai — 2005 m. leidinys“ (žr. trumpą bibliografiją) atžvilgiu, EBPO surinko neapdorotus duomenis apie:

— Bendrojo konteksto rodiklius, t.y. nacionalinės pajamos, tenkančios vienam gyventojui, amžiaus priklausomybės santykis, vaisingumo lygis, užsieniečiai ir užsienyje gimę gyventojai, vedybos ir skyrybos;

— Savarankiškumo rodikliai: užimtumas, nedarbas, bedarbių namų ūkiai, dirbančios motinos, darbinės veiklos išmokos, minimalios išmokos, išsivalinimo įgijimas, pensinis amžius, jaunimo neveiklumas, sveikatos sutrikimų turintys studentai;

— Teisingumo rodikliai: skurdas, nevienodos pajamos, vaikų skurdas, vyresnio amžiaus žmonių pajamos, valstybės socialinės išlaidos, privačios socialinės išlaidos, bendros socialinės išlaidos, senatvės pensijos pakeitimo norma, pažadėta pensija;

— Sveikatos rodikliai: gyvenimo trukmė, gyvenimo trukmė, pakoreguota pagal sveikatos būklę, kūdikių mirtingumas, bendros išlaidos sveikatos priežiūrai, ilgalaikė priežiūra;

— Socialinės sanglaudos rodikliai: subjektyvi gerovė, socialinė atskirtis, priklausymas grupėms, nepilnamečių gimdymai, narkotikų vartojimas ir su tuo susiję mirties atvejai, savižudybės.

5.24 Savo ruožtu, Eurostatas taiko šiuos socialinius rodiklius:

— struktūriniai rodikliai:

— užimtumas: užimtumo lygis, pagyvenusių darbuotojų užimtumo lygis, vidutinis amžius išeinant iš darbo rinkos, vyrų ir moterų atlyginimų skirtumas, mokesčių norma mažus atlyginimus gaunantiems asmenims, darbo kaštų mokesčių dydis, nedarbo grėsmė, žemų atlyginimų grėsmė, visą gyvenimą trunkantis mokymasis, nelaimingi atsitikimai darbe (sunkūs ir mirtini), nedarbo lygis (bendras ar pagal lytį);

— socialinė sanglauda: netolygus pajamų pasiskirstymas, skurdo grėsmės lygis, nuolatinio skurdo grėsmės lygis, užimtumo lygio regionuose pasiskirstymas, mokyklas metę jaunuoliai, ilgalaikio nedarbo lygis, bedarbių namų ūkių gyventojų skaičius;

— tvarus vystymasis:

— skurdas ir socialinė atskirtis: skurdo grėsmės pakitus socialiniam statusui lygis, pinigų trūkumas, patekimo į darbo rinką galimybės, kiti socialinės atskirties aspektai;

— visuomenės senėjimas, amžiaus priklausomumo rodiklis, pensijų pakankamumas, demografiniai pokyčiai, viešųjų finansų stabilumas;

— visuomenės sveikata: gyvenimo nuo gimimo be funkcinių sutrikimų trukmė pagal lytį, žmonių sveikatos apsauga ir gyvensena, maisto kokybė ir sauga, cheminių medžiagų tvarkymas, rizika sveikatai dėl aplinkos sąlygų;

— darbo rinka:

— suderintas nedarbo lygis,

— darbo sąnaudų indeksas.

5.25 Koku mastu šio nebaigtinio sąrašo rodikliai gali būti veiksmingai integruoti į pagrindinius 2006 m. kovo mėn. atvirojo koordinavimo metodo (AKM) tikslus:

- skatinti socialinę sanglaudą, vyrų ir moterų lygybę ir lygias galimybes visiems kuriant socialinės apsaugos sistemas ir įgyvendinant atitinkamą, visiems prieinamą, finansiškai perspektyvią, lanksčią ir veiksmingą socialinės integracijos politiką;
- veiksmingai ir abipusiškai sąveikauti su Lisabonos tikslais, skatinant ekonomikos augimą, kurti daugiau ir kokybiškesnių darbo vietų ir stiprinti socialinę sanglaudą, kartu įgyvendinant Europos Sąjungos tvaraus vystymosi strategiją;
- gerinti valdymą, skaidrumą ir suinteresuotų subjektų dalyvavimą formuojant, įgyvendinant ir stebint numatytą politiką.

5.26 Tačiau tam tikrų rodiklių koncepcijos ir jų nustatymui taikomi metodai turi būti pakankamai tikslūs. Pavyzdžiui, kalbėdama apie skurdą, Užimtumo, pajamų ir socialinės sanglaudos taryba (CERC) ⁽¹⁹⁾ pabrėžė šios koncepcijos daugiaaspektiškumą.

5.26.1 Skurdo sąvoka apima daug aspektų: nepakankamos piniginės pajamos, blogos gyvenimo sąlygos, nepakankamas žinių, kultūros ar socialinės apsaugos lygis. Nustatant skurdo lygį, kiekvienam šių aspektų gali būti taikomi du požiūriai:

- Pirmasis — pradėti nuo mažiausių poreikių nustatymo. Asmenys, kurių mažiausi poreikiai nėra patenkinami, laikomi gyvenančiais skurde;
- Antrasis požiūris — santykinai apibrėžia skurdą. Remiantis 1984 m. Europos Vadovų Tarybos pasirinktu požiūriu buvo parengta skurdo apibrėžtis, kuri buvo taikoma atliekant Europos Sąjungos statistinius tyrimus. Skurde gyvenančiais laikomi asmenys, kurių pajamos ir ištekčiai (materialiniai, kultūriniai ir socialiniai) yra nepakankami gyventi sąlygomis, kurios valstybėje narėje, kurioje jie gyvena, yra laikomos priimtiniomis.

5.27 Reizumuojant ir darant išvadą, socialinių rodiklių tikslas — atkreipti viešosios nuomonės ir sprendimus priimančių asmenų dėmesį į nepakankamai įvertintas arba menkai suvoktas socialines problemas. Atkreipti sprendimus priimančių asmenų dėmesį į esminius klausimus yra itin svarbu, kad pastarieji paprastai susiduria su labai gausiu įvairios informacijos srautu. O, kaip labai teisingai pastebėjo Herbert Simon, — informacijos perteklius žudo informaciją.

5.27.1 Funkciniu požiūriu, rodiklių sistemos tikslas yra „optimaliai agreguoti (apibendrinti) informaciją“.

5.28 Rodiklis yra kur kas daugiau nei statistiniai duomenys:

Rodiklių sistema — tai ne vien duomenų sanauka. Taip yra dėl keleto priežasčių:

⁽¹⁹⁾ <http://www.cerc.gouv.fr>.

1) Turi būti sudaryta galimybė kiekvieną atskirą rodiklį pagrįsti remiantis sudėtingų procesų, kuriuos jis privalo apibendrinti, analize.

2) Rodikliai turi pasižymėti „ekspresyviomis“ savybėmis, tai yra, jie turi nenuginčijamai atstovauti tikrovę ir atspindėti realią padėtį. Kai kurių tyrėjų žodžiais, rodikliai prilygsta „metaforoms“.

3) Atsižvelgiant į jų tikslą (atkreipti sprendimus priimančių asmenų dėmesį į esminius įvykius ir tendencijas ir taip daryti poveikį politikai), naudingiausi rodikliai yra susiję su dydžiais, kurių svyravimai gali būti nurodyti aiškia (teigiama arba neigiama) verte. Taip pasiekiamas „norminis aiškumas“. Kaip priešingą pavyzdį galime paminėti ne visą darbo dieną dirbamo darbo didėjimą, kurį ne visi laiko teigiamu reiškiniu, išskyrus atvejus, kai toks yra paties darbuotojo pasirinkimas. Dėl šio aiškumo kriterijaus iš sistemos gali būti išbrauktas tam tikras skaičius mažiau svarbių mūsų projektui rodiklių, pavyzdžiui, susijusių su gyvenimo būdu ar kultūros tendencijomis (aprangos ar muzikinio skonio ir pan.), nors pastarieji taip pat daro poveikį darbo ir ekonomikos organizavimui.

4) Praktiniu požiūriu pageidautina, kad rodikliai būtų pasirenkami pagal funkcijas. Jie daugiau ar mažiau tinka šiomis trimis paskirtimis: atlikti palyginimus tarptautiniu ar skirtingų regionų mastu, palyginti reiškinius, įvykusius skirtingu metu ir įvertinti visuomeninės veiklos/viešųjų paslaugų kokybės ir teikimo lygį.

5) Galiausiai, rodikliai turi būti suskirstyti į kategorijas ir subkategorijas pagal struktūruotą sistemą, kuri yra lengvai suprantama. Ypač reikia atskirti konteksto, priemonių ir rezultatų rodiklius bei objektyvius ir subjektyvius rodiklius.

5.29 Iš esmės bet kurio rodiklio ypatumai yra šie:

— Aiškumas: rodiklis yra naudingas tik tuo atveju, jei nekyla jokių abejonių dėl reiškinio, kurį jis apibūdina (klasikinis priešingas pavyzdys: duomenys, susiję su nusikaltimais ir pažeidimais, atspindi tiek nusikalstamumo raidą, tiek ir policijos tarnybų veiklą), pobūdžio.

— Reprezentatyvumas: rodiklis bus daug naudingesnis, jei jis vienu skaitmeniu teisingai apibūdins daug reiškinį.

— Norminis aiškumas (žr. pirmiau).

— Patikimumas, regularumas: informacija, reikalinga rodikliui parengti, turi būti teikiama nuolat, atliekant patikimus tyrimus.

— Galimybė palyginti tam tikru laikotarpiu ir/arba erdvėje (tarp šalių, regionų, pan.): palyginimo galimybė glaudžiai siejasi su aiškumu ir patikimumu.

5.30 Rodiklių sistemos ypatumai:

- Išsamumas: būtina atsižvelgti į esminius stebimo reiškinio aspektus.
- Pusiausvyra: kiekvienai sričiai skirtų rodiklių skaičius ir statusas turi atitikti jos santykinę svarbą. Negalima nepateisinti išskirti kuri nors realybės aspektą, neatkreipiant dėmesio į kitus.
- Atranka ir/arba hierarchija: rodiklių neturi būti daug arba jie turi būti aiškiai išdėstyti hierarchine tvarka.

6. EESRK ragina įtraukti ES teisės aktų ir politinių iniciatyvų socialinio poveikio vertinimą į visas politikos sritis. Kitaip tariant, Komisija turėtų nuodugniai įvertinti visų iniciatyvų socialinį poveikį, neatsižvelgdama į tai, kokioje srityje ir kuris GD ją vykdo. Tai labai svarbu, jei Europa iš tikrųjų nori sukurti „socialinę Europą“ ir pelnyti savo piliečių paramą. Inicatyva „geresnė teisėkūra“ suteikia tinkamą pagrindą siekti pažangos šioje srityje.

6.1 Atliekant šį vertinimą reikėtų atskirai išnagrinėti konkrečias grupes, kurioms nauji teisės aktai gali turėti įvairaus pobūdžio poveikį. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas socialiai pažeidžiamoms grupėms — moterims, asmenims su negalia ar etninėms mažumoms. Tam tikrais atvejais, priklausomai nuo svarstomos iniciatyvos pobūdžio, gali prireikti individualiai iširti poveikį, daromą konkrečioms pogrupiams (pavyzdžiui, akliems).

7. Išvados

7.1 Atsižvelgiant į tai, kas buvo anksčiau minėta ir į 2007 m. kovo 28 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto surengto viešojo klausymo rezultatus, galima daryti išvadą, kad vertinti socialinį rodiklį remiantis tik vienu kriterijumi yra neįmanoma dėl kai kurių sąvokų daugiaspektiškumo. Iš tiesų, diskutuojant socialiniais klausimais vartojamos neaiškiai apibrėžtos sąvokos, kurios įvairiose šalyse dažniausia suvokiamos nevienodai, arba jose susiklosčiusi skirtinga socialinė padėtis. Be to, nereikia užmiršti, kad kai kurių rodiklių taikymas arba jų nepaisymas yra susijęs su aiškiais arba ne tokiais aiškiais vertybėmis arba ideologijomis. Rodiklių pasirinkimas turi aiškią empirinę konotaciją, kuri, iš esmės, turėtų prieštarauti bet kokiam nelanksčiam mąstymui.

7.2 Žinoma, pagirtina (reikia argi net būtina), kad stengiamasi atkreipti sprendimus priimančių politikų dėmesį į numatomų teisės aktų socialinį poveikį, tačiau tuomet kyla metodologinio pobūdžio problema, kadangi dėl informacijos pertekliaus informacija netenka prasmės. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomone, būtina skirti ypatingą dėmesį metodologijai, kurios principus dar reikia nustatyti.

7.3 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas mano, kad dabartiniame svarstymų etape ypač svarbu atkreipti Europos Komisijos ir kitų veikėjų dėmesį į kokybės kriterijus, kuriais turi atitikti rodiklis, t. y.:

- aiškumas,
- reprezentatyvumas,
- norminis aiškumas,
- patikimumas ir reguliarumas, neužmirštant galimybės palyginti tam tikru laikotarpiu ir (arba) erdvėje ar tai, kad pačiai rodiklių sistemai būdingas išsamumas, pusiausvyra, atranka ir (arba) hierarchija.

7.4 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ragina Europos Komisiją Europos Sąjungos teisėkūros ir politikos iniciatyvų socialinio poveikio vertinimą integruoti į visas Bendrijos politikos kryptis ir nekelti klausimo, kuris generalinis direktoratas turėtų nuspręsti būtina ar ne atlikti tokį socialinio poveikio vertinimą. Tai yra labai svarbu, jei iš tiesų siekiame sukurti „socialinę Europą“ ir sulaukti piliečių paramos.

7.5 Komitetas turėtų visapusiškai atsižvelgti tiek į veiksmų planą ir poveikio vertinimą, tiek į pasiūlymą priimti naują teisės aktą, dėl kurio jis turi parengti nuomonę. Kai tik bus paskelbtas komunikatas, pateikiamas kartu su teisės aktu, vertėtų nedelsiant pradėti darbą.

7.6 Labai svarbu reguliariai vertinti visus teisės aktus, dėl kurių buvo atliktas preliminarus poveikio vertinimas, o prireikus, pakoreguoti jų įgyvendinimo tvarką bei į šį darbą įtraukti socialinius partnerius, o, jei reikia, ir susijusias NVO. Tai yra būtina tikrinant, ar taikomi rodikliai pagrįsti ir ar jų derinys atliekant socialinio poveikio vertinimą yra tinkamas. Be to, būtina padaryti išvadą arba prireikus paskatinti teisės aktų leidėjus aptarti galimybę persvarstyti.

7.7 Kai kuriais konkrečiais ir itin didelės socialinės svarbos atvejais (pavyzdžiui, darbo teisės) reikėtų numatyti konsultacijas su socialiniais partneriais dar ankstyvesniame etape, kad būtų galima nustatyti tinkamiausius rodiklius, kurie leistų atlikti išsamų ir kuo objektyvesnį poveikio vertinimą.

7.8 Inicatyva „Geresnė teisėkūra“ yra neabejotinai tinkamiausia platforma siekiant pažangos šioje srityje. Inicatyvos esmė — pateikti būtinus ir veiksmingus teisės aktus, kurių pasekmes būtų galima numatyti, jos būtų aiškios adresatams, ir kurios būtų įtrauktos į poveikio vertinimą ir patikrą, kuriuos atlieka konsultacinės Bendrijos institucijos (EESRK ir RK) ir, atsižvelgiant į teisės akto pobūdį, socialiniai partneriai bei nagrinėjamoje srityje kompetentingos NVO.

2007 m. gegužės 31 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1997/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis, įgyvendinimo

COM(2006) 514 galutinis

(2007/C 175/07)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. rugsėjo 21 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1997/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis, įgyvendinimo*.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Pegado Liz.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 61 nariui balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Santrauka

1.1 Šiuo komunikatu dėl *Direktyvos 1997/7/EB įgyvendinimo* Komisija ne tik praneša Tarybai, Europos Parlamentui ir EESRK direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo rezultatus, bet ir pradeda viešąsias konsultacijas su suinteresuotomis šalimis, siekdama sužinoti jų nuomonę. Vis dėlto Komisija neteikia pasiūlymo persvarstyti direktyvą, kol nebus baigtas vartotojų *acquis communautaire* tiriamasis persvarstymo etapas.

1.2 Nors ir pažymėdamas, kad, palyginti su direktyvoje nustatytais galutiniais terminais, direktyvą paskelbti buvo vėluojama, EESRK teigiamai vertina šią iniciatyvą ir pritaria didelei daliai Komisijos pastabų, kurių daugelis iš esmės jau yra išdėstytos paties Komiteto nuomonėse, pirmiausia nuomonėse dėl pasiūlymų dėl bendros nuotolinės prekybos direktyvos ir ypač dėl nuotolinės prekybos finansinėmis paslaugomis direktyvos. Komitetas taip pat pritaria, kad šios srities taisyklės reikia suderinti su kituose teisiniuose dokumentuose įtvirtintomis nuostatomis, kurios kai kada būdavo priimanamos nesuderinus ir neatlikus bendro planavimo.

1.3 Vis dėlto EESRK laikosi nuomonės, kad vertėtų nedelsiant persvarstyti šias taisykles kartu persvarstant ir taisykles dėl nuotolinės prekybos finansinėmis paslaugomis ir kai kurių elektroninės prekybos aspektų nelaukiant kol bus persvarstyta Bendrijos *acquis*, reguliuojanti vartojimo sutartis, kad visos skirtingos nuostatos taptų prieinamesnės ir suprantamesnės.

1.4 Todėl EESRK ragina Komisiją atlikti išsamią su visuomene konsultuojantį gautų atsakymų analizę ir ją papildyti patikimais statistiniais duomenimis apie nuotolinės prekybos mastą vidaus rinkoje, o tuomet surengti viešus klausymus su suinteresuotomis šalimis.

1.5 Komitetas pritaria daugumai Komisijos pasiūlymų tobulinti direktyvos formuluotes ir struktūrą, tačiau dar kartą patvirtina ankstesnėse nuomonėse išreikštą poziciją, kad direktyva turi

būti taikoma ne vien įmonių ir vartotojų santykiams, ir kad vertėtų iš naujo apsvarstyti šį aspektą tam, kad jis būtų suderintas su pagrindiniais elektroninę prekybą reguliuojančių teisės aktų taikymo srities aspektais.

1.6 EESRK nesutinka su tuo, kaip Komisija vertina naudoti „būtiniausios sąlygos“ nuostata padarinius, ir nelaiko šios nuostatos direktyvos įgyvendinimo problemų priežastimi. Gerai, kad šios problemos pabrėžiamos. Vis dėlto Komitetas neatmeta galimybės siekti visiško teisinio suderinimo reglamentavimo būdu, jeigu vartotojams būtų užtikrinta geresnė apsauga.

1.7 Siekdamas prisidėti prie išsamaus nuotolinės prekybos taisyklių persvarstymo ir žinodamas dabartinio vidaus rinkos vystymosi etapo ypatybes, EESRK pateikia daug konkrečių rekomendacijų ir mano, kad jas verta apsvarstyti. Jomis siekiama padidinti vartotojų apsaugą ir pasitikėjimą užtikrinant tokią pat minėtų sandorių apsaugą, kokia naudojasi sandorius tiesiogiai sudarantys vartotojai.

1.8 EESRK taip pat pabrėžia, kad susitariančioms šalims, pirmiausia mažiau informacijos turintiems vartotojams, turėtų būti suteikiama reikiama informacija ir turėtų būti sukurta veiksminga nuobaudų už teisės nuostatų nesilaikymą taikymo sistema.

2. Svarbiausios komunikato nuostatos

2.1 2006 m. rugsėjo 21 d. komunikatu dėl 1997 m. gegužės 20 d. direktyvos 1997/7/EB įgyvendinimo (COM (2006) 514 galutinis) Komisija, nors ir vėluodama maždaug šešerius metus, ketina atsiskaityti Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui už direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę ir įgyvendinimą maždaug 10 metų laikotarpiu nuo jos paskelbimo ir taip įgyvendinti direktyvos 15 straipsnio 4 dalies reikalavimą.

2.2 Įvardydama keletą direktyvos įgyvendinimo sunkumų ⁽¹⁾, daugiausia kylančių dėl „formuluotės“ ir vertimo į kai kurias kalbas problemų („vertimo problemų“), Komisija pateikia pastabas ką ji laiko „dideliais nacionalinių įstatymų skirtumais, atsirandančiais dėl naudojimosi būtiniausia sąlyga“ ir direktyvos netinkamumu apimti „naujas technologijas ir prekybos formas“.

2.3 Galiausiai Komisija parengė „klausymą“, kuriuo siekia užtikrinti, kad būtų „konsultuojamasi su visuomene“ — suinteresuotomis šalimis ir patvirtinamos arba paneigiamos Komisijos pateiktos pastabos. Komisija pritaria, kad galima surengti viešuosius klausymus. Klausimynas turi būti gražintas iki 2006 m. lapkričio 21 d.

2.4 Nors ir pripažindama, kad taikytos taisyklės atskleidžia direktyvos sudarymo trūkumus ir aiškinimo problemas, Komisija nemano, kad yra tikslinga pateikti kokį nors direktyvos persvarstymo pasiūlymą, kol nebus baigtas vartotojų *acquis communautaire* tiriamasis persvarstymo etapas. Konkreti data tam nenumatyta.

2.5 Rengiant šią nuomonę, Komisija minėtų konsultacijų metu pateikė gautus 84 atsakymus ir paskelbė darbo dokumentą, kuriame apibendrina daug gautų atsakymų. Likusius atsakymus Komisija siūlo baigti analizuoti artimiausiu metu ir atlikti išsamesnį poveikio tyrimą.

3. Pagrindiniai EESRK komentarai dėl Komisijos pastabų

3.1 Bendri komentarai

3.1.1 EESRK pritaria Komisijos iniciatyvai, bet apgailestauja, kad tai nebuvo padaryta laikantis numatytos datos (2001 m. birželio mėn.) arba gerokai vėliau, praėjus mažiausiai ketveriems metams nuo perkėlimo į nacionalinę teisę (2004 m. birželio mėn.), ir mano, kad dauguma šiuo metu iškeltų klausimų galėjo būti sprendžiami ir išspręsti bent jau prieš trejus metus, ir tai būtų davę akivaizdžią naudą.

3.1.2 EESRK pažymi, kad daugelis dabar komunikate keliamų klausimų jau aptarti ankstesnėse EESRK nuomonėse, kurios buvo priimtos tuo metu, kai direktyva buvo tik rengiama.

Nuomonėje dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos dėl vartotojų apsaugos nuotolinės prekybos sutarčių derybose (nuotolinėje prekyboje) ⁽²⁾, EESRK įspėjo, kad reikia persvarstyti kai kurias

⁽¹⁾ Komisija sąmoningai nusprendė neteikti pastabų dėl „iš anksto neužsakytų prekių arba paslaugų teikimo“, „mokėjimo kortelėmis“ ir „teisinių ir administracinių priežiūros“.

⁽²⁾ EESRK nuomonė, paskelbta OL C 19/111, 1993 1 25, pranešėjas Roberto Bonvicini.

direktyvos 2 straipsnyje išdėstytas sąvokas, pirmiausia tas, kurios yra susijusios su direktyvoje reglamentuojamomis sutartimis ir pačia „vartotojo“ sąvoka.

EESRK taip pat buvo pareiškęs poziciją, kad Komisija turėtų aiškiau pasisakyti dėl direktyvoje numatytos teisės atsisakyti sutarties, kuri, jo nuomone, turėtų būti laikoma susijusia su teise pagalvoti, neturėtų būti painiojama su vartotojų teise nutraukti sutartį ir neturėtų šiai teisei pakenkti, jeigu sutartis dar nebuvo įvykdyta arba jeigu buvo nustatyta nesąžininga praktika.

EESRK taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad teisė atsisakyti sutarties per septynias dienas yra ne tokia palanki, kokia numatyta kitose direktyvose bei tuometiniuose kai kurių valstybių narių teisės aktuose, ir patarė Komisijai suderinti pasinaudojimo šia teise laikotarpius. Apie EESRK raginimą paaiškinti teisės pagalvoti taisyklės buvo priminta nuomonėje dėl pasiūlymo dėl nuotolinės prekybos finansinėmis paslaugomis ⁽³⁾.

Be to, kažkada seniai panaši kritika buvo pareikšta labai gerbiamų specialiųjų mokslinių leidinių ⁽⁴⁾ atžvilgiu.

3.1.3 EESRK yra netikėta, kad Komisijai akivaizdžiai trūksta informacijos apie įvairių valstybių narių direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę nuostatų įsigaliojimo datas ⁽⁵⁾. Komitetas taip pat kelia nuostabą, kad netgi nustačius sunkius kai kurių valstybių narių padarytus pažeidimus perkeliant direktyvą į nacionalinę teisę, neteko girdėti, kad šių valstybių narių atžvilgiu būtų pradėtas procesas dėl šių pažeidimų, ir nebuvo pranešta apie šio proceso rezultatus.

3.1.4 Komitetas mano, kad visuomenės įtraukimo procesas būtų atspindėtas geriau, jeigu konsultacijos su visuomene būtų surengtos prieš priimant Komunikatą, o ne po to, nes tuomet Komisija savo komentarų ir pastabų negalėtų grįsti vien subjektyviais „įspūdziais“ ar „nuomonėmis“ ⁽⁶⁾.

Komitetas taip pat primena 2000 m. kovo 10 d. ataskaitą dėl vartotojų skundų dėl nuotolinės prekybos (COM(2000) 127 galutinis) ir rekomenduoja atlikti panašų darbą, bet šį kartą remtis objektyvia visų per konsultacijas su visuomene gautų atsakymų analize, atnaujinti bei palyginti duomenis ir taip sukurti objektyvų svarstymų pagrindą.

⁽³⁾ EESRK nuomonė, paskelbta OL C 169/43, 1999 6 16, pranešėjas Manuel Ataíde Ferreira.

⁽⁴⁾ Žr. Nuotoliniu būdu perkamųjų vartotojų apsauga, Berndo Stauderio 1999 m. redaguotą CEDOC surengto seminaro protokolą. Pačius svarbiausius dokumentus pateikė Hansas Micklitzas, Jules Stuyckas, Peteris Rottas ir Geraintas Howellsas (Bruylant, 1999 m.).

⁽⁵⁾ Belgijos (?), Vengrijos, Latvijos ir Lietuvos.

⁽⁶⁾ Žr., pvz., Nr. 3 (2) „Komisija tiki...“, 3 dalį „Komisija tiki...“.

3.1.5 Dabartinėmis aplinkybėmis EESRK pritaria Komisijos siūlymui ir ragina surengti viešuosius klausymus, kuriuose dalyvautų visos suinteresuotos šalys, bet užtikrinti, kad šis klausimas nebūtų įtrauktas į platesnes diskusijas dėl Bendrijos vartotojų *acquis*, apie kurį buvo parengtas ilgas, maždaug 800 puslapių, techninis tyrimas ⁽⁷⁾, pavyzdžiui, Komisijos žalią knygą ⁽⁸⁾.

3.1.6 Atsižvelgdamas į iki šiol taikant CFR sistemą padarytą pažangą ⁽⁹⁾, EESRK abejoja, ar naudinga ir ar patartina persvarstant šią direktyvą remtis užbaigtu darbu, konsultacijomis dėl visos Bendrijos vartotojų teisės *acquis* ir galiausiai priimamais sprendimais, net ir išvardytais naujausioje Komisijos pateiktoje sutrumpintoje redakcijoje ⁽¹⁰⁾.

3.1.7 Be to, EESRK siūlo galimybę persvarstyti Bendrijos priemonės, kuri ateityje bus naudojama persvarstant direktyvą, teisinį pobūdį, jeigu manoma, kad būtų galima laikytis sąlygų užtikrinti, kad pagrindiniai pakeitimai šioje srityje būtų daromi priimant reglamentą, o tai ir būtų teisingusia priemonė ⁽¹¹⁾, kartu išsaugant pagrindinį tikslą: atkurti suinteresuotų šalių pusiausvyrą ir lygybę, ypač tais atvejais, kai tiesioginiai sandoriai sudaromi verslo patalpose.

3.2 Konkrečios pastabos

3.2.1 Komisijos pastabas dėl direktyvos galima suskirstyti į dvi dalis:

⁽⁷⁾ *EB vartotojų teisės vadovas — lyginamoji analizė*, Prof. dr. Hans Schulte-Nolke, dr. Christian Twigg-Flesner ir dr. Martin Ebers, 2006 m. gruodžio 12 d., Bielefeldo universitetas (parengta Europos Komisijai pagal paslaugų teikimo sutartį Nr. 17.020100/04/389299 „Bendrijos vartotojų *acquis* lyginamoji analizė. Vadovas su komentarais“).

⁽⁸⁾ 2007 m. vasario 8 d. COM(2006) 744 galutinis, dėl kurio EESRK jau sudarė tyrimo grupę nuomonei parengti, kurios pranešėju bus paskirtas Adams.

⁽⁹⁾ Tam tikroje geriausioje pastarojo meto teorijoje abejojama šios sistemos reikalingumu (žr. *Europos sutarčių teisės poreikis — empirinės ir teisinės perspektyvos*, Jan Smits, *Europa Law Publishing*, Groningenas, 2005 m.).

⁽¹⁰⁾ Iš Komisijos 2003 m. gegužės mėn. įvardytų 22 Bendrijos teisės aktų bus persvarstomos tik 8 direktyvos.

⁽¹¹⁾ Nusprendus taikyti reglamentą, būtų galima ištaisyti įvairius Komisijos apibūdintus aspektus, kai nuotolinės prekybos direktyva nebuvo perkelta arba buvo neteisingai perkelta į nacionalinę teisę, pvz., 4 straipsnio 2 dalį dėl sąžiningumo principo, 6 straipsnį dėl kompensacijos laikotarpio sutarties atsisakymo atveju ir atvejų, kai sutarties atsisakymo negalima.

a) pastabos dėl formuluočių ir struktūros,

b) pastabos dėl įgyvendinimo.

A) Formuluotės ir struktūra

3.2.2 Kalbant apie direktyvos formuluotes ir struktūrą, EESRK pritaria Komisijai šiais aspektais:

a) kai kurias sąvokas ir apibrėžtis reikia pataisyti ir aiškiau išdėstyti jų prasmę ⁽¹²⁾;

b) siekiant išvengti skirtingo aiškinimo, reikia aiškiau išdėstyti laikotarpius ir išankstinės informacijos pateikimo taisykles;

c) tam tikras nuostatas reikia suderinti su Direktyva dėl nesąžiningos komercinės veiklos ⁽¹³⁾;

d) reikia suteikti tikslesnę informaciją apie padidinto tarifo paslaugų kainą;

e) būtina išsamiau aprašyti, suklasifikuoti ir apibrėžti sutarties atsisakymo arba „persigalvojimo“ laikotarpį, kurio paskirtis dviguba: *apsaugant sutartyje numatytą ketinimą įsitikinti, kad vartotojas davė išsamų sutikimą ir taikyti nuobaudas tais atvejais, kai tiekėjas nesilaiko formalumų, kuriuos turi įvykdyti siekdamas atlikti pareigą pateikti informaciją* ⁽¹⁴⁾, kad sutarties atsisakymo arba „persigalvojimo“ laikotarpis būtų suderintas su panašiomis, bet teisiškai skirtingomis sąvokomis, pvz., teise pagalvoti (arba „susidomėti“), sutarties atsisakymo teise ir teise nutraukti sutartį;

f) taip pat reikia šį laikotarpį, jo apskaičiavimo būdą, jo taikymo poveikį, ypač finansinį (kompensaciją, grąžinimą ir t. t.), būdą, kuriuo sutartys tampa niekinėmis nenustačius šio termino, konkrečiai numatyto arba numanomo, taip pat ir šios taisyklės išimtis suderinti sutartyse ⁽¹⁵⁾;

⁽¹²⁾ Pvz., sąvokas „pardavimo schema“, „ryšio priemonių operatorius“, „teisės į nekilnojamąjį turtą“, o labiausiai — sąvokas „dalį laiko naudojamas turtas“, „nuolatiniai prekybos agentai“, „transportas“, įskaitant automobilių nuomą, „ypatingos aplinkybės“, „ilgalaikė forma“ ir kt.

⁽¹³⁾ 2005 m. gegužės 11 d. Direktyva 2005/29/EB, OL L 149, 2006 6 11, EESRK nuomonė OL C 108, 2004 4 30.

⁽¹⁴⁾ Žr. Cristine Amato: „Per un diritto europeo dei contratti con i consumatori“ [„Dėl Europos vartotojų sutarčių teisės“], p. 329, *Giuffrè*, Milanas, 2003 m.

⁽¹⁵⁾ Reikia pažymėti, kad priimdama Direktyvą 97/7/EB, Taryba paskelbė pareiškimą, kuriuo Komisija raginama iširti galimybę suderinti dabartinėse vartotojų apsaugos direktyvose taikomus apsisprendimo laikotarpių apskaičiavimo metodus.

g) ypač reikia persvarstyti, ar tikslinga direktyvos netaikyti „aukcionams“, nepamirštant, kad ta pati į skirtingas kalbas išversta ir įvairių valstybių narių teisės tradicijoje įtvirtinta sąvoka turi skirtingą teisinę reikšmę⁽¹⁶⁾, ir atsižvelgti į tai, kad internete rengiami „aukcionai“ kelia konkrečių problemų, kurios rengiant direktyvą dar nebuvo žinomos⁽¹⁷⁾.

3.2.3 Vis dėlto EESRK nepritaria Komisijai dėl:

a) visiško bendros direktyvos dėl nuotolinės prekybos netaikymo finansinėms paslaugoms⁽¹⁸⁾;

b) „nuotolinės prekybos“ ir „elektroninės prekybos“ direktyvų atskyrimo tinkamumo, nes jų turinys iš dalies kartojasi, o jų taisyklėse įvairiais pagrindiniais aspektais įtvirtinti praktikoje tapachiais atvejais taikomi sprendimai prieštarauja vienas kitam⁽¹⁹⁾; vienintelis pagrindas — vidinė teisinių tekstų „kilmė“ nėra ta pati arba nėra tinkamai suderinta įvairių žinybų.

3.2.4 EESRK taip pat rekomenduoja Komisijai pasistengti supaprastinti visas nuostatas, susijusias su nuotoline prekyba, kurios šiuo metu išsklaidytos įvairiuose dokumentuose, ir pasiekti, kad jos taptų prienamesnės ir suprantamesnės.

B) Įgyvendinimo klausimai

3.2.5 Kalbant apie direktyvos įgyvendinimą ir atsižvelgiant EESRK žinomą kai kurių valstybių narių patirtį, EESRK sutinka su dauguma Komisijos pastabų ir joms pritaria, bet mano, kad, siekiant ne paviršutiniškai, o išsamiai apžvelgti atvejus, kuriais direktyva skirtingai arba nesuderinamai perkeliama į valstybių narių nacionalinę teisę arba valstybės narės ją skirtingai arba nesuderinamai aiškina, reikia nuodugnesnio darbo.

Todėl EESRK ragina Komisiją, išnagrinėjus klausimyno atsakymus, atlikti šį tyrimą ir paskelbti rezultatus.

⁽¹⁶⁾ Pvz., Portugalijoje „leilão“ reikšmė nėra tokia pat kaip sąvokos „vente aux enchères“, „auction“ ir „vendita all'asta“, taikomos anglosaksų ar Italijos teisėje.

⁽¹⁷⁾ Gottingeno universiteto prof. Gerardo Spindlerio straipsnis *Interneto aukcionai ir vartotojų apsauga: Nuotolinės prekybos direktyvos atvejis*, paskelbtas žurnalo *German Law Journal* 2005 m. 6 rinkinio Nr. 3 p. 725 ir toliau, yra itin svarbus ir vertas dėmesio.

⁽¹⁸⁾ Taip teigiama nuomonėje dėl pasiūlymo dėl direktyvos dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis (EESRK nuomonė paskelbta OL C 169/42, 1999 6 16), pranešėjas Manuel Ataíde Ferreira. Šią nuomonę dviejuose svarstymuose pareiškė ir Europos Parlamentas.

⁽¹⁹⁾ 2000 m. birželio 8 d. Direktyva 2000/31/EB, OL L 178, 2000 7 17; šis požiūris, beje, buvo išdėstytas nuomonėje dėl direktyvos, paskelbtoje OL C 169/36, 1999 6 16, pranešėjas Haraldas Glatzas.

Reikia pridurti, kad Komisija dar nepateikė statistinių duomenų, pagal kuriuos būtų galima įvertinti nuotolinio pardavimo vartotojams dalį visuose tarptautiniuose sandoriuose arba iš kurių būtų matyti šios verslo rūšies dalis visuose kiekvienoje valstybėje narėje su vartotojais sudaromuose sandoriuose. Šios informacijos neįmanoma pakankamai objektyviai parengti pagal naujausius Eurobarometro surinktus duomenis⁽²⁰⁾, tačiau ji būtina įvertinti kriterijus, pagal kuriuos bus nustatoma, ar konkrečias nuostatas įtraukti į direktyvą ir ar direktyvoje numatytos išimties tikslingos.

3.2.6 EESRK susirūpinęs Komisijos pozicija, kurioje ji įvardija nemažai direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę problemų, tačiau kartu reiškia abejones dėl jos svarbos vartotojų pasitikėjimui teigdama, kad direktyva nesukels jokių permainų, ir neskelbia aktyvesnių priemonių šioms su perkėlimu susijusioms problemoms spręsti.

3.2.7 Pirmiausia ir svarbiausia, kalbėdama apie Direktyvos 97/7/EB taikymo sritį, Komisija pati pripažįsta, kad direktyvoje numatytos išimties į valstybių narių teisę buvo perkeltos skirtingai ir kad keletą šių išimčių reiktų persvarstyti. Todėl EESRK ragina Komisiją šioje srityje imtis konkretesnių priemonių.

3.2.8 Dėl naudojimosi „būtiniausios sąlygos“ nuostata padarinių, EESRK nesutinka su Komisija, kad visi jos išvardyti atvejai kyla dėl neteisingo 14 straipsnyje numatytos sąlygos įgyvendinimo.

3.2.8.1 EESRK mano, kad dauguma pastebėtų tikrųjų prieštaravimų kyla ne dėl netinkamai įgyvendinamos būtiniausios sąlygos nuostatos, o dėl jau minėtos direktyvos struktūros, formuluočių, perkėlimo į nacionalinę teisę ir vertimo trūkumų.

3.2.8.2 EESRK laikosi nuomonės, kad būtiniausios sąlygos nuostata, kuria remdamosi ir, kaip numatyta 153 straipsnyje, visą laiką laikydamosi Sutarties, valstybės narės gali nustatyti griežtesnius minimalaus derinimo reikalavimus negu direktyvose numatyti Bendrijos reikalavimai, yra naudinga priemonė, užtikrinsianti aukšto lygio vartotojų apsaugą ir padėsianti užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į kiekvienos valstybės narės sistemos kultūros, socialines ir teisės ypatybes.

3.2.8.3 EESRK siūlo, kad jeigu iš tikrųjų buvo užtikrinta didesnė vartotojų apsauga, tam tikros teisės sritys galėtų būti visapusiškai suderintos ir netgi geriau būtų parengti reglamentą kaip priemonę vienodumui užtikrinti, bet šis derinimas gali būti taikomas ir aptariamai direktyvai.

⁽²⁰⁾ Žr. specialų 2006 m. rugsėjo mėn. Eurobarometro leidimą Nr. 252 *Vartotojų apsauga vidaus rinkoje*, kurį užsakė Sveikatos ir vartotojų apsaugos GD ir koordinavo Komunikacijos GD.

C) Neaptarti klausimai

3.2.9 EESRK mano, kad persvarstant direktyvą būtų galima iš naujo įvertinti ir kitus, Komisijos neminimus aspektus.

3.2.10 Konkrečiai tai yra:

- a) klausimas, ar tikslinga persvarstyti direktyvą dėl nuotolinės prekybos finansinėmis paslaugomis kartu su šia direktyva ir tuo pačiu metu; EESRK reiškia aiškų nepritarimą 2006 m. balandžio 6 d. Komisijos komunikatui (COM(2006) 161 galutinis);
- b) klausimas, ar verta palikti „išskirtinį“ nuotolinio ryšio priemonių naudojimo pobūdį, ar jis turėtų būti „vyraujantis“ (2 straipsnio 1 dalis);
- c) prašymo sudaryti sutartį kaip kvietimo pirkti teisinis pobūdis ir pagrindinis jo sąlygų ir ypatybių kaip sudedamųjų pačios prekybos sutarties dalių pobūdis;
- d) visa direktyvoje nereglamentuojama arba prastai reglamentuojama „pareigos įrodinėti“ sistema, atitinkanti valstybių narių teisės, reglamentuojančios bendruosius sutarties su vartotojais, principus, išskyrus atvejus, kai vartotojai pasinaudoja 11 straipsnio 3 dalyje numatyta tvarka pakeisti pareigą įrodinėti;
- e) santykių su „vartotojais“ išlaikymas kaip vienintelė direktyvos tema, nepaisant diskusijos, ar teisinga apibrėžtis (aspektas, kuriam ne visi pritaria). Klausimas paprastai būna susijęs su tam tikra prekybos rūšimi, kuriai būdingi tam tikri ypatumai, o ne vien su vartotoju, kaip teisingai numatyta elektroninės prekybos direktyvoje;
- f) aiškesnė informacija, kas turima omenyje vartojant sąvokas „nuotolinio ryšio priemonės“ ir „organizuotos nuotolinės prekybos arba paslaugų teikimo programos“, ir būtinybė nuodugniau įvertinti tolesnio šio kriterijaus taikymo motyvus ir priežastis, kodėl ši speciali apsauga neturėtų būti taikoma vartotojams, nuotoliniu būdu perkantiems iš šias priemones tik kartais naudojančių įmonių;
- g) klausimas, ar verta palikti tikriausiai nemotyvuotą išimtį, kuria vadovaujantis direktyva netaikoma atostogų paketams ir pakaitinio naudojimosi turtu sutartims bei nuotolinei prekybai maisto produktais;
- h) remiantis Direktyva dėl garantijų, persvarstytinas klausimas dėl sąraše nenurodytos išankstinės informacijos, kurią reikia suteikti vartotojams apie prekių priežiūrą ir dėl komercinių garantijų klientams ⁽²¹⁾;
- i) taisyklės dėl teisės naudoti, pareigos rūpintis ir prekės kokybės praradimo ar pablogėjimo rizikos sutarties atsisakymo laikotarpiu, o grąžinimo atveju, jos gabenimo iš įmonės vartotojui arba atgal, nesvarbu, kokia priežastis (vartotojas apsisprendžia neimti prekės arba prekė neatitinka reikalavimų, yra su broku, sulaužyta (sudaužyta), pagal garantijų direktyvoje nustatytas taisykles;
- j) sutartims sudaryti vartojamos kalbos klausimas, kuris daugiau neturėtų būti „valstybių narių susitarimo reikalas“ (8 dalis);
- k) galutinių terminų apskaičiavimui suderinti būtina „darbo dienos“ apibrėžtis Europos bendrijos teisės aktuose, ypač tarptautinės prekybos atveju, arba nuoseklus visų galutinių terminų nustatymas kalendorinėmis dienomis;
- l) forma, kuria pranešama, kad sutarties atsisakoma (ar reikia įrodymų, kad ši informacija buvo gauta, ar ne) ir atitinkami teisiniai padariniai;
- m) rizikos, kai nesilaikoma sutarties ir taisyklių dėl nesugebėjimo įvykdyti sutarties laiku arba dėl iš dalies įvykdyto išpaigojimo pristatyti prekes arba suteikti paslaugas, prevencija ⁽²²⁾;
- n) klausimas, ar palikti galioti išimtį dėl prekių, kurios buvo gaminamos pagal vartotojo reikalavimus;
- o) būtinybė labiau atsižvelgti į vis plačiau taikomą telefonu arba mobiliuoju telefonu vykdomo verslo modelį (mobilioji prekyba), apsvarstant ir bendrą sutikimo sistemą (*opt-in*), kuria būtų apsaugoma nuo neužsakytų pasiūlymų;

⁽²¹⁾ 1999 m. gegužės 25 d. Direktyva 1999/44/EB, OJ L 171, 1999 7 7. Nuomonėje dėl siūlomos direktyvos dėl nuotolinės prekybos EESRK jau kartą teigė, kad vartotojams reikėtų suteikti informacijos dėl galimybės taikyti garantijų taisykles, ypač tais atvejais, kai sutartis nevykdoma arba ją vykdyti vėluojama.

⁽²²⁾ Šiuo klausimu EESRK jau pareiškė savo poziciją dėl direktyvos dėl nuotolinės prekybos, išpėdamas Komisiją, kad reikia iš naujo įvertinti finansinių interesų apsaugą ir sutarties nevykdymo rizikos prevenciją, pvz., nustatant nuobaudas. EESRK taip pat siūlė šio sektoriaus įmonėms įkurti garantijų fondą šiems atvejams padengti.

- p) nuoroda į direktyvoje išdėstytas taisykles dėl prekių klastojimo, sertifikavimo ir nuotolinės prekybos atveju itin apribotų autorių teisių bei su jomis susijusių teisių apsaugos;
- q) klausimas išplėsti pareigą teikti informaciją visoms suinteresuotoms šalims, ypač pabrėžiant pažeidžiamiausias vartotojų grupes, pvz., nepilnamečius, pagyvenusius arba neįgalius asmenis, kaip jau numatyta direktyvoje dėl nesąžiningos komercinės veiklos;

- r) būtinybė numatyti veiksmingas ir pakankamai atgrasančias taisykles už direktyvoje numatytų pareigų nevykdymą.

3.2.11 EESRK laikosi nuomonės, kad būtina deramai apsvarstyti šiuos klausimus norint pasiekti direktyvoje siūlomos garantijos, kitaip tariant, nuotoliniu būdu įsigytų prekių ir paslaugų vartotojai turi būti apsaugoti taip pat, kaip ir sutartis tiesiogiai sudarantys vartotojai.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo ir Tarybos direktyvą 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo, dėl reikalavimo, kad jungiant arba skaidant bendroves nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą

COM(2007) 91 galutinis — 2007/0035 (COD)

(2007/C 175/08)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. kovo 29 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 78/855/EEB dėl akcinių bendrovių jungimo ir Tarybos direktyvą 82/891/EEB dėl akcinių bendrovių skaidymo, dėl reikalavimo, kad jungiant arba skaidant bendroves nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 3 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja **Maria Candela Sanchez Miguel**.

436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus už, 26 — prieš ir 12 susilaikius.

1. Įvadas

1.1 Komisija pasiūlymą iš dalies pakeisti akcinių bendrovių jungimui ir skaidymui taikomus teisės aktus pateikė vykdydama bendrovių teisės modernizavimo ir įmonių valdymo gerinimo Europos Sąjungoje programą⁽¹⁾. Joje numatytas veiksmų planas artimiausiu, vidutinės trukmės ir ilgalaikiais laikotarpiais iš esmės pakeisti teisės aktus, o ne apsiriboti dabar svarstomų su bendrovių teise susijusių direktyvų pasiūlymų priėmimu.

1.2 Be to, kalbant apie platesnę sritį, Administracinės naštos mažinimo Europos Sąjungoje veiksmų programos⁽²⁾ III priede siūloma įgyvendinti dešimt konkrečių „paspartintų veiksmų“, kurie leistų šiek tiek sumažinti naštą išlaikant tą patį teisės aktais užtikrinamą apsaugos lygį. Toks ir yra šio pasiūlymo tikslas, kuriuo siekiama tik panaikinti reikalavimą parengti eksperto

ataskaitą dėl jungimo ir skaidymo projektų, jei „visi“ akcininkai tam pritaria.

1.3 Precedentu galima laikyti Direktyvos 2005/56/EB dėl ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas⁽³⁾, 8 straipsnio 4 dalį, kurioje teigiama, kad eksperto ataskaitos dėl jungimosi projektų nereikalaujama, jei taip nusprendžia visi nariai. Vadovaujantis ta pačia logika, Direktyva 77/91/EEB, apibrėžianti bendrovių teisės nuostatas, susijusias su ribotos atsakomybės akcinių bendrovių steigimu ir jų kapitalo palaikymu ir keitimu⁽⁴⁾, paskutiniaisiais daliniais pakeitimais papildyta dviem naujais straipsniais, 10a ir 10b, kuriuose numatyta galimybė apmokėjimą kitaip nei grynaisiais pinigais vykdyti be eksperto ataskaitos laikantis tam tikrų sąlygų, užtikrinančių tikrąją įnešamo turto vertę.

⁽¹⁾ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui COM(2003) 284 galutinis.

⁽²⁾ COM (2007) 23 galutinis.

⁽³⁾ OL L 310, 2005 11 25, p. 1.

⁽⁴⁾ Direktyva 2006/68/EB, OL L 264, 2006 9 25.

2. Pasiūlymo turinys

2.1 Šiuo pasiūlymu iš dalies pakeisti direktyvas dėl akcinių bendrovių jungimo ir skaidymo siekiama suderinti minėtų direktyvų ir direktyvos dėl bendrovių jungimusi, peržengiančių vienos valstybės ribas, nuostatas dėl eksperto ataskaitos dėl jungimo arba skaidymo projektų sąlygų pateikimo tuo atveju, jei tam pritaria visi akcininkai arba vertybinių popierių, suteikiančių balsavimo teisę, turėtojai.

3. Pastabos dėl pasiūlymo

3.1 EESRK susidomėjęs stebi paprastinimo darbus, ypač susijusius su Europos įmonės slegiančios administracinės naštos palengvinimu. Laikydami to paties požiūrio, mes nagrinėjome ir šį pasiūlymą, kuris akcininkams suteikia ypatingas garantijas, kadangi tuo atveju, kai jungimo arba skaidymo projektus norima vykdyti be eksperto ataskaitos, būtinas jų bendras sutarimas.

3.2 Tačiau Komitetas atkreipia dėmesį į problemas, visų pirma susijusias su stambiųjų įmonių jungimu, kadangi jų akcininkai yra labai įvairūs, daugiausiai investuotojai. Kadangi akcijos tiesiogiai nevaldomos, smulkieji akcininkai gali atsidurti sudėtingoje padėtyje ir būti priversti sutikti su jų vertybinius popierius valdančių subjektų susitarimais. Galiojančiuose teisės aktuose yra numatyta teisė nepritarti arba atsiskirti, jei nesutinkama su vykdomų operacijų ekonominiais rezultatais, ypač kai keičiamasi akcijomis. Jei nebus eksperto ataskaitos dėl jungimo projekto, šia teise bus gerokai sunkiau pasinaudoti.

3.3 Komitetas taip pat mano, kad kreditoriai ir įmonių darbuotojai yra pažeidžiami, kadangi nesant objektyvios atsakingų ekspertų parengtos ataskaitos, jie gali atsidurti neaiškioje padėtyje. Kreditoriai, kurių reikalavimai nėra užtikrinti, gali pasinaudoti savo teise nepritarti, kai tik bus paskelbti pranešimai apie jungimą. Tačiau reikia pripažinti, kad nei direktyvoje dėl jungimo, nei direktyvoje dėl skaidymo nereglamentuojamos dirbančiųjų teisės. Tuo tarpu direktyvoje dėl jungimusi, peržengiančių vienos valstybės ribas, jiems suteikiama galimybė pasinaudoti dalyvavimo teise (16 straipsnis), taigi, pasitelkus tinkamas informavimo formas, skatinti siekti geresnių rezultatų.

3.4 Teisės aktų veiksmingumas priklauso nuo to, ar jie užtikrina visų su teisiniais veiksmais (šiuo atveju jungimu arba skai-

dymu) susijusių šalių teises, kadangi šie veiksmai yra sudėtingi ir būtina skatinti priemones, kurios galėtų jiems suteikti daugiau skaidrumo nesukeldamos įvairių šalių konfliktų. Eksperto ataskaitos visų akcininkų bendru sutarimu turėtų būti atsisakoma laikantis Direktyvos 2006/68/EB 10 b straipsnyje numatytų atitinkamų sąlygų, t.y. tuo atveju, jei įnašą sudaro vertybiniai popieriai, pinigų rinkos priemonės arba turtas, kurį neseniai įvertino nepriklausomi ekspertai, o nurodytą vertę galima patikrinti ir ji buvo nustatyta pagal tai sričiai taikomas taisykles.

4. Išvados

4.1 EESRK pripažįsta, kad pasiūlymas iš dalies pakeisti direktyvas dėl akcinių bendrovių jungimo ir skaidymo atitinka siekį mažinti Europos bendroves slegiančią administracinę naštą. Tačiau jis rekomenduoja atsižvelgti į tai, kad tokio pobūdžio teisiniai veiksmai dažniausiai yra susiję su stambiomis akcinėmis bendrovėmis, kurių akcininkų arba valdytojų, arba investuotojų interesai skiriasi. Investavę akcininkai stengiasi kiek įmanoma labiau padidinti savo akcijų rinkos vertę.

4.2 Siūlomame pakeitime turi būti atsižvelgta į visų jungimo ir skaidymo veiksmais susijusių šalių bendrus interesus. Tokiu atveju ekspertų vertinimas užtikrina didesnę skaidrumą ir jungimo arba skaidymo projektuose pateiktiems pasiūlymams suteikia daugiau patikimumo, jei vertinimas yra grindžiamas eksperto atsakomybe ir atliekamas nustačius objektyvius projektų turiniui taikomus kriterijus.

4.3 Be to, Komitetas mano, kad ekspertų dalyvavimo šiuose procesuose tvarka visų pirma nustatoma antrosios direktyvos 10, 10a ir 10b straipsniuose, kuriuose nurodoma, kad eksperto ataskaita gali būti neteikiama tais atvejais, kai akcijos yra neseniai įvertintos ir jų vertę galima patikrinti.

4.4 Komitetas taip pat mano, kad reikia atsižvelgti į 10-osios direktyvos turinį, viena vertus, todėl, kad ji neseniai parengta, o kita vertus, todėl, kad ji labiau atitinka naujuosius kriterijus, kurie nustatyti įmonių reglamentuose dėl akcininkų ir kreditorių, tai pat dirbančiųjų, kurie yra sudėtinė įmonės struktūros dalis, interesų apsaugos. Todėl Komitetas mano, kad pasiūlymo turinį reikėtų papildyti atsižvelgiant į pirmiau minėtos direktyvos 16 straipsnį, kadangi tai labiau atitiks siekį suderinti nacionalines taisykles, taikomas jungimui ir skaidymui.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

PROJEKTAS

Šie pasiūlymai dėl pakeitimų, kurie balsuoti buvo teikiami kartu, buvo atmesti diskusijų metu, bet jiems pritarė ketvirtadalis balsavusiųjų:

1) Išbraukti 3.2 punktą:

~~„3.2 Tačiau Komitetas atkreipia dėmesį į problemas, visų pirma susijusias su stambiųjų įmonių jungimu, kadangi jų akcininkai yra labai įvairūs, daugiausiai investuotojai. Kadangi akcijos tiesiogiai nevaldomos, smulkieji akcininkai gali atsidurti sudėtingoje padėtyje ir būti priversti sutikti su jų vertybinius popierius valdančių subjektų susitarimais. Galiojančiuose teisės aktuose yra numatyta teisė nepritari arba atsiskirti, jei nesutinkama su vykdomų operacijų ekonominiais rezultatais, ypač kai keičiamasi akcijomis. Jei nebus eksperto ataskaitos dėl jungimo projekto, šia teise bus gerokai sunkiau pasinaudoti.“~~

Paiškinimas

Iš dalies keičiant direktyvas dėl akcinių bendrovių jungimo ir skaidymo siekiama jas suderinti su direktyva dėl jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas, visų pirma nuostatas dėl eksperto pateikiamos ataskaitos dėl bendrovių jungimo arba skaidymo sąlygų projektą, jei visi akcininkai ir vertybinių popierių, suteikiančių balsavimo teisę, turėtojai to pageidauja. Pasiūlymas supaprastinti procedūras padeda skatinti įmonių produktyvumą ir konkurencingumą, tačiau nesumažina smulkiųjų bendrovės akcininkų ir kreditorių apsaugos.

Suderinus šį klausimą, 3.2 punkte iškeltos problemos tampa neaktualios. Vertybinius popierius valdančius subjektus renka akcininkai, visų pirma dėl pačių akcininkų interesų apsaugos. Todėl nebekyla pavojus, kad bus priimtas smulkiųjų akcininkų interesams prieštaraujantis sprendimas, kadangi jų pritarimas yra taip pat numatytas

2) Išbraukti 3.3 punktą:

~~„3.3 Komitetas taip pat mano, kad kreditoriai ir įmonių darbuotojai yra pažeidžiami, kadangi nesant objektyvios atsakingų ekspertų parengtos ataskaitos jie gali atsidurti neaiškioje padėtyje. Kreditoriai, kurių reikalavimai nėra užtikrinti, gali pasinaudoti savo teise nepritari, kai tik bus paskelbti pranešimai apie jungimą. Tačiau reikia pripažinti, kad nei direktyvoje dėl jungimo, nei direktyvoje dėl skaidymo neregamentuojamos dirbančiųjų teisės. Tuo tarpu direktyvoje dėl jungimosi, peržengiančių vienos valstybės ribas, jiems suteikiama galimybė pasinaudoti dalyvavimo teise (16 straipsnis), tokiu būdu pasitelkus tinkamas informavimo formas, skatinti siekti geresnių rezultatų.“~~

Paiškinimas

Kalbant apie 3.3 punktą reikia patikslinti, kad ir įmonių jungimas, ir jų skaidymas yra specifinės įmonių problemos. Kreditoriai turi neginčijamą ir pripažintą teisę pasinaudoti savo teise nepritari, kai tik bus paskelbtas pranešimas arba apie jungimą arba jungimo projektas. Komisijos siūlomas teisės aktas nėra susijęs su šios teisės panaikinimu, o tik su procedūrų paprastinimu. Todėl kalbant apie darbuotojų teises, faktas, ar projektas ir atsakingų ekspertų ataskaita parengti ar ne, padėties nekeičia. Antra vertus, ekspertų ataskaitai parengti reikalingas lėšas, kurių suma kartais būna gana didelė, būtų galima panaudoti darbo sąlygų ir darbuotojų teisių gerinimui.

3) Išbraukti 3.4 punktą:

~~„3.4 Siekiant, kad teisės aktai būtų veiksmingi, jie turi užtikrinti visų su teisiniais veiksmais (šiuo atveju jungimu arba skaidymu) susijusių šalių teises, kadangi šie veiksmai yra sudėtingi ir būtina skatinti priemones, kurios galėtų jiems suteikti daugiau skaidrumo nesukeldamos įvairių šalių konfliktų. Eksperto ataskaitos visų akcininkų bendru sutarimu turėtų būti atsisakoma laikantis Direktyvos 2006/68/EB 10 b straipsnyje numatytų atitinkamų sąlygų, t.y. tuo atveju, jei įnašų sudaro vertybiniai popieriai, pinigų rinkos priemonės arba turtas, kurį neseniai įvertino nepriklausomi ekspertai, o nurodytą vertę galima patikrinti ir ji buvo nustatyta pagal tai sričiai taikomas taisyklės.“~~

Paiškinimas

Nuomonės projekto 3.4 punkte daroma nuoroda į 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/68/EB, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvos 77/91/EEB nuostatas, susijusias su ribotos atsakomybės akcinių bendrovių steigimu ir jų kapitalo palaikymu ir keitimu, 10a straipsnį. Šis straipsnis šiuo atveju nėra taikomas ir nėra keičiamas pasiūlyme priimti direktyvą. Direktyvos 2006/68/EB 10a straipsnyje apibrėžiamos sąlygos, kuriomis pripažintas nepriklausomas ekspertas pareiškia savo nuomonę dėl tikrosios vertės, ir galimybė administravimo arba valdymo organo iniciatyva ir atsakomybe vėliau atlikti pervaldinimą. Tuo atveju, jei pervaldinimas neatliekamas, smulkiesiems akcininkams, kuriems priklauso ne mažiau kaip 5 proc. kapitalo, suteikiama teisė prašyti nepriklausomo eksperto įvertinimo. Kadangi minėtame straipsnyje reglamentuojamas ypač retai pasitaikantis, tačiau aiškiai apibrėžtas atvejis, t. y. kai būtinas visų akcininkų pritarimas, nelieka galimybės kilti šalių konfliktams, kaip nurodoma nuomonės 3.4 punkte.

4) Iš dalies pakeisti 4.1 punktą taip:

„4.1 EESRK pripažįsta, kad pasiūlymas iš dalies pakeisti direktyvas dėl akcinių bendrovių jungimo ir skaidymo atitinka siekį mažinti Europos bendrovės slegiančių administracinę naštą ir todėl pritaria nagrinėjamam teisės aktui. Tačiau jis rekomenduoja atsižvelgti į tai, kad tokio pobūdžio teisiniai veiksmai dažniausiai yra susiję su stambiais akcinėmis bendrovėmis, kurių akcininkų arba valdytojų, arba investuotojų interesai skiriasi. Investavę akcininkai stengiasi kiek įmanoma labiau padidinti savo akcijų rinkos vertę.“

Paiškinimas

Bus išdėstytas žodžiu.

5) Išbraukti 4.2 punktą:

„4.2 Siūlomame pakeitime turi būti atsižvelgta į visų su jungimo ir skaidymo veiksmais susijusių šalių bendrus interesus. Tokiu atveju ekspertų vertinimas užtikrina didesnę skaidrumą ir jungimo arba skaidymo projektuose pateiktiems pasiūlymams suteikia daugiau patikimumo, jei vertinimas yra pagrįstas eksperto atsakomybe ir atliekamas nustatius objektyvius projektų turiniui taikomus kriterijus.“

Paiškinimas

Siūloma išbraukti 4.2, 4.3 ir 4.4 punktus atsižvelgiant į argumentus, pateiktus pagrindžiant pasiūlymą išbraukti 3.2, 3.3 ir 3.4 punktus.

6) Išbraukti 4.3 punktą:

„4.3 Be to, Komitetas mano, kad ekspertų dalyvavimo šiuose procesuose tvarka visų pirma nustatoma antrosios direktyvos 10, 10 b ir 10 c straipsniais, kuriuose nurodoma, kad eksperto ataskaita gali būti neteikiama tais atvejais, kai akcijos yra neseniai įvertintos ir jų vertę galima patikrinti.“

Paiškinimas

Atsižvelgiant į argumentus, pateiktus dėl 3.2, 3.3 ir 3.4 punktų išbraukimo, siūloma išbraukti 4.2, 4.3 ir 4.4 punktus.

7) Išbraukti 4.4 punktą:

„4.4 Komitetas taip pat mano, kad reikia atsižvelgti į 10-osios direktyvos turinį, viena vertus, todėl, kad ji neseniai parengta, o antra vertus, todėl, kad ji labiau atitinka naujuosius kriterijus, kurie nustatyti įmonių reglamentuose dėl akcininkų ir kreditorių, tai pat ir dirbančiųjų, kurie yra sudėtinė įmonės struktūros dalis, interesų apsaugos. Todėl Komitetas mano, kad pasiūlymo turinį reikėtų papildyti atsižvelgiant į pirmiau minėtos direktyvos 16 straipsnį, kadangi tai labiau atitiks sėkmingai suderinti nacionalines taisykles, taikomas jungimams ir skaidymams.“

Paiškinimas

Atsižvelgiant į argumentus, pateiktus dėl 3.2, 3.3 ir 3.4 punktų išbraukimo, siūloma išbraukti 4.2, 4.3 ir 4.4 punktus.

Balsavimo rezultatai:

Balsavo už: 44

Balsavo prieš: 104

Susilaikė: 28

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos

COM(2007) 90 galutinis — 2007/0037 (COD)

(2007/C 175/09)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. kovo 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos.

Komiteto biuras pavedė Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Panagiotis Gkofas ir priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pateiktame pasiūlyme iš dalies keičiami du reglamentai: Reglamentas Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos.

1.2 EESRK pritaria Bendrijos priemonėms teisėkūrai gerinti, tačiau mano, kad konkurencingumui sustiprinti ir Lisabonos tikslams įgyvendinti būtina sumažinti administracinę įmonių naštą, tenkančią dėl esamų teisės aktų. Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *Geresnio reglamentavimo Europos Sąjungoje strateginė apžvalga* ir Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui *Administracinės naštos mažinimo Europos Sąjungoje veiksmų programa*, be abejo, padeda siekti šio tikslo.

1.3 Pirmasis pakeitimas taikomas labai seniai priimtam Reglamentui Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį. EESRK pritaria tam, kad būtų panaikintas įpareigojimas teikti informaciją apie maršrutus, atstumus, įkainius ir kitas gabenimo sąlygas ir leista naudoti važtaraščius, kuriuose būtų pateikiama informacija apie likusius reikalavimus, susijusius su dabartiniu važtos dokumentu, nes tai sumažintų nereikalingą administracinę įmonių naštą ir kartu užtikrintų, kad svarbiausia informacija būtų ir toliau prieinama.

1.4 EESRK taip pat pritaria, kad Reglamentas Nr. 11 būtų iš dalies pakeistas išbraukiant 5 straipsnį, 6 straipsnio 1 dalies

penktą ir šeštą įtrauką, 6 straipsnio 2 dalies trečią sakinį, o 6 straipsnio 3 dalį pakeičiant tokiu tekstu: „Jeigu jau parengtuose dokumentuose, pvz., važtaraščiuose arba bet kuriuose kituose važtos dokumentuose pateikiama visa šio straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija, ir šie dokumentai kartu su vežėjų įrašymo ir apskaitos sistemomis leidžia patikrinti visus transporto įkainius ir sąlygas, kad galima būtų panaikinti Sutarties 75 straipsnio 1 dalyje nustatytą rūšių diskriminaciją arba jos išvengti, vežėjai neprivalo pateikti naujų dokumentų.“

1.5 EESRK sutinka su Reglamente Nr. 852/2004 pakeitimu, pagal kurį tam tikroms įmonėms netaikomos Reglamento (EB) Nr. 852/2004 5 straipsnio 1 dalies nuostatos, tačiau jos turi laikytis visų kitų reglamento nuostatų. Reglamento (EB) Nr. 852/2004 5 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad visos įmonės, kurios visų pirma yra mažosios įmonės, daugiausia parduodančios savo produktus tiesiogiai galutiniam vartotojui, pvz., kepyklos, mėsinės, parduotuvės, prekyvietės, restoranai, barai ir labai mažos įmonės, kaip apibrėžta 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo, turi diegti, įgyvendinti ir vykdyti nuolatinę procedūrą arba procedūras, pagrįstas rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistemos (RVASVT) principais.

1.6 EESRK taip pat mano, kad ir mažoms įmonėms, apibrėžtomis 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo neturėtų būti taikomos minėtos nuostatos kaip ir pirmiau nurodytomis įmonėms, parduodančioms savo maisto produktus tiesiogiai galutiniam vartotojui, pvz., kepykloms, mėsinėms, parduotuvėms, prekyvietėms, restoranams, barsams.

1.7 Iš dalies keičiant Reglamento Nr. 852/2004 5 straipsnį reikėtų numatyti du parametrus: kad tos pačios išlygos būtų taikomos ir mažoms įmonėms, kuriose nustatytas maksimalus dirbančiųjų skaičius neviršija 50 (tai yra skaičius, kuris yra pernelyg didelis, kad būtų galima netaikyti RVASVT principų), o jei joms bus taikomas šis reglamentas, numatytos atskiros nuostatos ar konkretūs apribojimai maitinimo įmonėms.

1.8 Pirmasis reikalavimas galėtų būti įpareigojimas griežtai laikytis higienos reikalavimų, specialiųjų higienos reikalavimų, nustatytų Reglamento Nr. 852/2004 4 straipsnyje, ir atitinkamai parengti darbuotojus, kad būtų užtikrinta pagamintų maisto produktų higiena ir įmonės galėtų lengviau įvykdyti savo teisinius įpareigojimus.

1.9 Kalbant apie nuostatų netaikymą mažosioms maitinimo įmonėms, turinčioms ne daugiau kaip 50 darbuotojų, antrasis reikalavimas galėtų būti — papildomas įpareigojimas, kad būtent tokių įmonių maisto produktų gamyboje (gamybinėse patalpose/virtuvėje) dirbančiųjų skaičius negali viršyti 10 asmenų per pamainą. Įmonė turės iš anksto parengti maisto gamyboje dirbančiųjų asmenų sąrašą.

1.10 Diferencijuojant ir tikslinant įmones laikomasi Direktyvos Nr. 2003/361/EB nuostatų ir kartu tam tikroms įmonėms, pavyzdžiui, kepykloms, mėsinėms, parduotuvėms, prekyvietėms, restoranams ir barams, nustatomi gamybos ir darbo pamainomis apribojimai, kad būtų patenkintos sąlygos, būtinos užtikrinti visuomenės sveikatą.

2. Įžanga

2.1 Komisija paprašė EESRK pateikti nuomonę dėl dviejų reglamentų keitimo: Reglamento Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos.

2.2 Kalbant apie Reglamento Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį, turi būti išbraukti pasenę reikalavimai ir kiti reikalavimai pakeisti taip, kad sumažėtų įmonių administracinė našta. Reglamento 5 straipsnyje buvo nustatyta, kad transporto įmonės (taip pat valstybių narių vyriausybės) iki 1961 m. liepos 1 d. turi pateikti informaciją apie transporto tarifus, įkainius ir sąlygas. Reglamento 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad turi būti išduodamas važtos dokumentas, kuriame būtų nurodyta informacija apie siuntėją, gabenamų prekių pobūdį, prekių kilmės ir paskirties vietą, taip pat turi būti nurodytas planuojamas maršrutas arba nuvažiuotinas atstumas, įskaitant, jei būtina, sienos kirtimo punktus. Kadangi informacija apie planuojamą maršrutą arba nuvažiuotiną atstumą ir tam tikrais atvejais sienos kirtimo

punktus nėra reikalinga reglamento tikslams pasiekti, jos gali būti atsisakyta. Reglamento 6 straipsnio 2 dalies trečiajame sakinyje nustatyta, kad vežėjas turi turėti kopiją, kurioje būtų nurodytos visos galutinės transporto išlaidos ir visos kitos išlaidos bei nuolaidos ar kiti veiksniai, turintys įtakos transporto įkainiams ir sąlygoms. Šis sakinyje gali būti išbrauktas, nes dabar ši informacija pateikiama vežėjų apskaitos sistemose, taigi nėra būtinybės pildyti tokį dokumentą ir jį saugoti. 6 straipsnio 3 dalyje turi būti padaryta aiški nuoroda į važtaraščius, kurie yra labai gerai žinomi ir dažnai naudojami vidaus transporto sektoriuje. Ši nuoroda suteikia transporto įmonėms daugiau teisinio aiškumo, nes patikslina, kad važtaraščių, jei juose nurodyta visa 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta informacija, pakanka.

2.3 Kita „supaprastintos procedūros priemonė“ susijusi su Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 852/2004 dėl maisto produktų higienos. Siekiama mažosioms maisto produktų sektoriaus įmonėms, galinčioms kontroliuoti maisto produktų higieną laikantis kitų Reglamente (EB) Nr. 852/2004 nustatytų maisto produktų higienos reikalavimų, netaikyti reikalavimo diegti, įgyvendinti ir vykdyti nuolatinę procedūrą arba procedūras, pagrįstas rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistemos (RVASVT) principais. Ši išlyga taikoma labai mažoms įmonėms, kurios maisto produktus dažniausiai parduoda tiesiogiai galutiniam vartotojui.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK pritaria pasiūlymui iš dalies keisti Reglamentą Nr. 11 dėl diskriminacijos panaikinimo transporto įkainių ir sąlygų atžvilgiu įgyvendinant Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 79 straipsnio 3 dalį, kuriame numatyta išbraukti pasenusius reikalavimus ir taip pakeisti kitus reikalavimus, kad sumažėtų administracinė įmonių našta.

3.2 EESRK mano, kad iš dalies keičiant Reglamentą (EB) Nr. 852/2004 turėtų būti atsižvelgta ir į mažąsias įmones, kurios yra apibrėžtos 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacijoje Nr. 2003/361/EB. Praktika parodė, kad tokioms įmonėms būtinas tam tikras lankstumas.

3.3 Reikia pripažinti, kad tiek labai mažoms įmonėms, tiek tam tikroms mažosioms įmonėms neįmanoma nustatyti RVASVT kriterijų; joms galima nustatyti tik svarbius valdymo taškus, nes dokumentų saugojimas yra sudėtinga užduotis, labai apsunkinanti įmones.

3.4 Rekomendacijoje Nr. 2003/361/EB nustatyta, kad labai mažos įmonės — tai įmonės, kuriose dirba mažiau nei 10 darbuotojų ir kurių metinė apyvarta neviršija 2 mln. eurų. Ši apibrėžtis atsižvelgiant į darbuotojų skaičių galbūt ir teisinga tam tikrose valstybėse narėse, tačiau 2 mln. eurų apyvarta yra pernelyg didelė palyginti su atitinkamų ES valstybių narių darbuotojų skaičiumi.

3.5 Be to, Rekomendacijoje Nr. 2003/361/EB pateiktoje apibrėžtyje įmonės nediferencijuojamos, neišskiriamos maitinimo ir komercinės įmonės, bent jau atsižvelgiant į darbuotojų skaičių, tačiau komercinėms įmonėms buvo nustatytas 2 mln. eurų apyvartos kriterijus, kadangi tam tikrų valstybių narių prekybos įmonių, turinčių vos tris darbuotojus, metinė apyvarta gali būti didesnė nei 1,5 mln. eurų. Šis trūkumas buvo pašalintas tik tam tikrai įmonių kategorijai. Todėl atrodo logiška šioje nuomonėje atsižvelgti į tai, kad gamybos įmonės, veikiančias daugumoje valstybių narių, galima laikyti labai mažomis įmonėmis tik tada, jei jose dirba mažiau nei 10 darbuotojų ir jų metinė apyvarta nesiekia 2 mln. eurų. Yra valstybių narių, kurių maitinimo įmonėse dirbama dviem pamainomis, gerokai viršijamas 10 darbuotojų skaičius, tačiau metinė apyvarta kur kas mažesnė nei 500 000 eurų.

4. Specialiosios pastabos

4.1 EESRK mano, kad nuoroda į Rekomendaciją Nr. 2003/361 dėl įmonių apibrėžimo dokumente, pirmiausia dėl RVASVT principų taikymo, turėtų būti pateikta kitaip.

4.2 Iš dalies keičiant Reglamento Nr. 852/2004 5 straipsnį reikėtų numatyti du reikalavimus: kad šios nuostatos būtų taikomos ir mažosioms įmonėms, kuriose nustatytas maksimalus dirbančiųjų skaičius neviršija 50 (tai yra skaičius, kuris yra pernelyg didelis, kad būtų galima netaikyti RVASVT principų), ir, jei jos taikomos, turėtų būti numatyta konkreiti nuostata ar apribojimai maitinimo įmonėms.

4.3 Pirmasis reikalavimas galėtų būti įpareigojimas griežtai laikytis higienos reikalavimų, specialiųjų higienos reikalavimų, nustatytų Reglamento Nr. 852/2004 4 straipsnyje, ir atitinkamai parengti darbuotojus, kad būtų užtikrinta pagamintų maisto produktų higiena ir įmonės galėtų lengviau įvykdyti savo teisinius įpareigojimus.

4.4 Kalbant apie nuostatų netaikymą mažosioms maitinimo įmonėms, turinčioms ne daugiau kaip 50 darbuotojų, antrasis reikalavimas galėtų būti — papildomas įpareigojimas, kad būtent tokių įmonių maisto produktų gamyboje (gamybinėse patalpose/virtuvėje) dirbančiųjų skaičius negali viršyti 10 asmenų per pamainą. Įmonė turės iš anksto sudaryti maisto gamyboje dirbančių asmenų sąrašą.

4.5 Diferencijuojant ir tikslinant įmonės laikomasi Direktyvos Nr. 2003/361/EB nuostatų ir kartu tam tikroms įmonėms, pavyzdžiui, kepykloms, mėsinėms, parduotuvėms, prekyvietėms, restoranams ir barams, nustatomi gamybos ir darbo pamainomis apribojimai, kad būtų patenkintos sąlygos, būtinos užtikrinti visuomenės sveikatą.

4.6 Komiteto nuomone, Reglamento (EB) Nr. 852/2004 5 straipsnio 3 dalis turėtų būti tokia:

4.6.1 „Nepažeidžiant kitų šio Reglamento reikalavimų iš dalies keičiama 1 dalis, kad ir mažosioms maitinimo įmonėms, kepykloms, mėsinėms, parduotuvėms, prekyvietėms, restoranams ir barams, kurios apibrėžtos Rekomendacijoje Nr. 2003/361/EB, būtų galima netaikyti RVASVT principų, tačiau jos turi griežtai laikytis maisto produktų higienos reikalavimų ir specialiųjų reikalavimų bei atitinkamai parengti darbuotojus, kad būtų užtikrinta pagamintų maisto produktų higiena ir įmonės galėtų lengviau įvykdyti savo teisinius įpareigojimus. Svarbiausia sąlyga, kurios būtina laikytis — saugoti visuomenės sveikatą.“

4.6.2 „Be to, kad mažosioms maitinimo įmonėms, kepykloms, mėsinėms, parduotuvėms, prekyvietėms, restoranams ir barams, kuriuose dirba mažiau nei 50 darbuotojų, būtų galima netaikyti minėtų nuostatų, maisto gamyboje (gamybinėse patalpose/virtuvėje) negali dirbti daugiau nei 10 darbuotojų per pamainą.“

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonominių ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, susijusią su ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių apšvietimu ir šviesos signalų įtaisų sumontavimu

COM(2007) 192 galutinis — 2007/0066 (COD)

(2007/C 175/10)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2007 m. gegužės 11 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, susijusią su ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių apšvietimu ir šviesos signalų įtaisų sumontavimu*.

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento 162 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 8 susilaikius.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo

COM(2006) 745 galutinis — 2006/0246 (COD)

(2007/C 175/11)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 133 ir 175 straipsniais, 2006 m. gruodžio 21 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl pavojingų medžiagų eksporto ir importo*.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 8 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello Pezzini.

436-oji plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 148 nariams balsavus už, 2 — prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) visada pritarė aktyviam vaidmeniui, kurį Europos Komisija atlieka kuriant ir įgyvendinant Roterdamo konvenciją dėl sutikimo, apie kurį pranešama iš anksto, procedūros (IPS), taikomos tam tikroms pavojingoms cheminėms medžiagoms ir pesticidams tarptautinėje prekyboje, ir Stokholmo konvenciją dėl patvariųjų organinių teršalų (POT).

1.2 Komitetas pritaria Komisijai, kad, siekiant pagerinti žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį importuojančiose šalyse, ypač besivystančiose šalyse, būtina laikytis suderinto požiūrio ir taikyti lankstų, aiškų ir skaidrų, sklandžiomis ir

vienodomis procedūromis grindžiamą mechanizmą, kuris be papildomos administracinės naštos ir neveluojant padėtų tinkamai informuoti pavojingas chemines medžiagas importuojančias šalis.

1.3 Komitetas mano, kad griežtesnės nuostatos, numatytos Reglamente (EB) Nr. 304/2003, dėl netinkamo teisinio pagrindo panaikintame Teisingumo Teismo sprendimu, kurios šiuo metu įtrauktos į naująjį pasiūlymą priimti reglamentą, yra ypač svarbios bendrai saugai ir pavojingų cheminių medžiagų tvarkymui.

1.4 Komitetas pritaria Komisijos siekiui pasinaudoti reglamento teisinio pagrindo pakeitimu Bendrijos veiklos nuostatų veiksmingumui ir teisiniam apibrėžtumui stiprinti nuosekliai

laikantis Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl teisės aktų, susijusių su cheminėmis medžiagomis (REACH), kuris įsigalios 2007 m. birželio mėn.

1.5 Komitetas mano, kad naujuose teisės aktuose turėtų būti numatyta tvarka, pagal kurią būtų, pirma, parengtos įgyvendinimo gairės bei informaciniai dokumentai ir, antra, rengiami mokymo kursai apie Bendrijos standartus, kuriuose dalyvautų kompetentingi Komisijos tarnybų ir Jungtinio tyrimų centro (JTC) ir, visų pirma, muitinių pareigūnai.

1.5.1 Komitetas pabrėžia, kad ypač svarbu, jog etiketėje ir techniniame duomenų lape pateikiama informacija būtų užrašyta importuojančios šalies kalba.

1.6 Komitetas visiškai pritaria ketinimui numatyti galimybę laikinai vykdyti eksportą tuo pačiu metu toliau stengiantis gauti aiškų sutikimą.

1.7 Komitetas mano, kad esminiai veiksniai, kurie padėtų užtikrinti veiksmingą, sklandų ir skaidrų siūlomų priemonių funkcionavimą, yra mutinių kontrolės vykdymo sistemos ir muitinės institucijų ir paskirtųjų nacionalinių institucijų (PNI) glaudus bendradarbiavimas įgyvendinant reglamentą.

1.8 Komitetas pabrėžia, kad, patobulinus siūlomą Kombinuotąją nomenklatūrą ir parengus specialiai muitinės institucijoms skirtą EDEXIM duomenų bazės versiją, būtina vykdyti apie tai informuojančias akcijas ir rengti nuolatinius ir Bendrijos lygiu suderintus mokymo kursus.

1.8.1 Šiuo požiūriu Komitetas mano, kad Komisijos, o ypač JTC, šiuo metu turimų žmogiškųjų ir finansinių išteklių visiškai nepakanka, kad būtų galima:

- parengti informavimo ir suderinto mokymo priemones bei nustatyti gaires skirtingų kategorijų naudotojams;
- užtikrinti, kad tarpiniams ir galutiniams naudotojams, visų pirma dirbantiems, skirtuose techniniuose saugos duomenų lapuose būtų pateikiama tiksli informacija;
- plėtoti dialogą ir techninę pagalbą importuojančioms šalims, visų pirma besivystančioms ir pereinamosios ekonomikos šalims;
- atkreipti pilietinės visuomenės dėmesį į kylantį pavojų ir priemones, taikomas siekiant jo išvengti.

2. Pagrindimas

2.1 Komitetas prieš keletą metų ⁽¹⁾ palankiai įvertino tikslus ir priemones, numatytas Roterdamo konvencijoje ⁽²⁾, kuria nustatoma sutikimo, apie kurį pranešama iš anksto, procedūra, taikoma pavojingų cheminių medžiagų eksportui ir importui kartu tobulinant informacijos teikimą ir numatant techninę pagalbą šioje srityje besivystančioms šalims.

2.2 Komitetas pritarė valstybių narių pozicijai, pagal kurią „siekiant suteikti realią pagalbą besivystančioms šalims, leistina peržengti konvencijos nuostatų ribas“ ⁽³⁾.

2.3 2003 m. sausio 18 d. priimto ir tų pačių metų kovo 7 d. įsigaliojusio Reglamento (EB) Nr. 304/2003 dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo pagrindinis tikslas — įgyvendinti Roterdamo konvenciją dėl sutikimo, apie kurį pranešama iš anksto, procedūros, taikomos tam tikroms pavojingoms cheminėms medžiagoms ir pesticidams tarptautinėje prekyboje.

2.3.1 Vis dėlto tam tikros šio reglamento nuostatos peržengė konvencijos nuostatų ribas.

2.4 Konkrečiai, reglamente numatyta, kad eksportuotojas, prieš išveždamas vieną iš cheminių medžiagų, esančių reglamento sąraše, apie tai praneša savo valstybės narės paskirtajai nacionalinei institucijai. Pastaroji, patikrinusi, ar pateikta informacija išsami, persiunčia ją Komisijai, kuri informaciją užregistruoja savo EDEXIM duomenų bazėje kaip pranešimą apie Bendrijos eksportą tiksliai nurodydama išvežamą medžiagą ir šalį importuojant.

2.5 Į ES importuojant chemines medžiagas iš trečiųjų valstybių, Komisija taip pat gauna atitinkamą išsamų pranešimą apie eksportą, patvirtina jį gavusi ir užregistruoja EDEXIM duomenų bazėje.

2.6 Apskritai, Komisija įpareigojama užtikrinti veiksmingą reglamento taikymą. Kitaip tariant, ji privalo prižiūrėti ir tvarkyti pranešimus apie eksportą ir importą.

⁽¹⁾ 2002 m. birželio 20 d. EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl pavojingų cheminių medžiagų eksporto ir importo. OL C 241, 2002 10 7, 50 p.

⁽²⁾ 1998 m. rugsėjo 11 d. pasirašyta ir 2004 m. vasario 24 d. įsigaliojusi Roterdamo konvencija reguliuoja tam tikrų pavojingų cheminių medžiagų ir pesticidų eksportą ir importą remdamasi pagrindiniu principu, pagal kurį cheminę medžiagą importuojanti šalis duoda išankstinį sutikimą (IPS tvarka). Šiuo metu konvencijoje numatyta IPS tvarka taikoma daugiau kaip 30 cheminių medžiagų.

⁽³⁾ Žr. 1 išnašoje nurodytos nuomonės tekstą.

2.7 Bendrijos pranešimo apie eksportą tvarka šiuo metu taikoma 130 chemijos produktų ir produktų arba medžiagų grupių, išvardytų Reglamento (EB) Nr. 304/2003 I priedo 1 dalyje (*).

2.8 Reglamente yra taip pat numatyti tikslūs pakavimo ir ženklavimo reikalavimai.

2.9 Be to, Reglamente (EB) Nr. 304/2003 numatytos sankcijos, taikomos pažeidimų atveju. Patikslinta, kad šios sankcijos turi būti „veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios“, o jas nustato valstybės narės.

2.9.1 2006 m. gruodžio 18 d. buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), kuris įsigalios 2007 m. birželio 1 d. (**).

2.10 Europos Bendrijų Teisingumo Teismas savo sprendimuose dėl bylų C-94/03 ir C-178/03 (abu priimti 2006 m. sausio mėn.) nurodė, kad Reglamento (EB) 304/2003 teisinis pagrindas turi būti dvigubas ir apimti ne tik 175 straipsnį, bet ir ES steigimo sutarties 133 ir 175 straipsnius, todėl Reglamentas turi būti panaikintas. Tačiau Teismas taip pat nusprendė, kad minėtas reglamentas turėtų galioti tol, kol per priimtą terminą bus priimtas naujas reglamentas, turintis tinkamus teisinius pagrindus.

2.11 2003-2005 m. ataskaitoje (**), parengtoje vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 304/2003 21 straipsniu ir pateiktoje 2006 m. lapkričio 30 d., nagrinėjami šie aspektai:

- reglamento įgyvendinimo veiklos pažanga;
- su įvairiomis procedūromis susijusios problemos;
- pakeitimai, kuriuos būtina atlikti siekiant palengvinti reglamento taikymą.

2.12 Šiuo metu visose valstybėse narėse priimti teisės aktai ir sukurtos administracinės sistemos, būtinos reglamentui taikyti ir jo laikytis. Iki šiol pateikti 2 273 pranešimai apie eksportą (iš kurių daugiau kaip 80 proc. iš Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Nyderlandų, Prancūzijos ir Ispanijos), o eksportuojančių valstybių skaičius 2003-2005 m. išaugo nuo 70 iki 101.

2.13 Silpnąją sistemos grandimi galima laikyti muitinių kontrolės sistemas. Todėl paskirtosios nacionalinės institucijos ir muitinės tarnybos turėtų glaudžiau bendradarbiauti, reguliariai keistis informacija ir parengti tikslesnes nuostatas, visų pirma dėl konkrečių eksportuotojams keliamų reikalavimų, bei naudoti veiksmingesnes kontrolės priemones, susijusias su Kombinuotąja nomenklatūra ir Europos Bendrijų integruotu tarifu (TARIC).

(*) Iš dalies pakeisto Komisijos reglamentu (EB) Nr. 777/2006.

(**) Žr. ITACA Nr. 3, 2006 m. gruodis, 8 p. — Roma, Sergio Gigli.

(*) Žr. 2006 m. lapkričio 30 d. COM(2006) 747.

2.14 Komitetas pritaria Komisijai, kad siekiant gerinti žmonių sveikatos ir aplinkos saugos lygį importuojančiose šalyse, ypač besivystančiose šalyse, būtina laikytis suderinto požiūrio ir taikyti lankstų, aiškų ir skaidrų, sklandžiomis ir vienodomis procedūromis grindžiamą mechanizmą, kuris be papildomos administracinės naštos ir nevėluojant padėtų tinkamai informuoti importuojančias valstybes apie iš ES vežamas pavojingas chemines medžiagas.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Nagrinėjamame pasiūlyme, be teisinio pagrindo klausimo, dėl kurio buvo panaikintas Reglamentas (EB) Nr. 304/2003, numatyta keletas pakeitimų, susijusių su:

- nauju teisiniu pagrindu;
- naujomis apibrėžtimis. Būtina išplėsti apibrėžtį „eksportuojamas“ ir patikslinti apibrėžtį „preparatas“;
- nauja aiškaus sutikimo procedūra;
- muitinių vykdomos kontrolės sugriežtinimu;
- naujosiomis komitologijos taisyklėmis (?).

4. Bendrosios pastabos

4.1 Komitetas dar kartą patvirtina visiškai pritariąs Bendrijos tvaraus vystymosi strategijos priemonėms, taip pat ir savanoriškai SAICM (***) sistemai, ir pabrėžia, kaip jis jau ne kartą yra pareiškęs savo nuomonėse (****), susijusiose su REACH reglamento priėmimu, kad būtina laikytis prevencinio požiūrio tvarkant chemines medžiagas siekiant išvengti galimo kenksmingo jų poveikio gyventojų sveikatai ir aplinkai.

4.2 Būtent todėl EESRK pritarė REACH sistemos diegimui, ir ypač gamintojų, importuotojų ar naudotojų atsakomybės už dokumentacijos apie chemines medžiagas rengimą, vėlesnį jos užregistravimą ir pirminį rizikos vertinimą didinimui. EESRK džiaugiasi, kad sukurta Europos registracijos sistema ir įsteigta Bendrijos institucija, kuriai pavestas jos valdymas (****).

4.2.1 Kadangi specialiuose teisės aktuose dėl pavojingų cheminių medžiagų numatyta teikti informaciją, EESRK ragina Komisiją persvarstyti cheminių medžiagų, keliančių grėsmę žmonių sveikatai ir aplinkai, sąrašą ir pakeisti jas mažiau pavojingomis medžiagomis ir preparatais, kurie jau yra gaminami ir patikrinti atlikus konkrečius mokslinius tyrimus ir įdiegus technologines naujoves.

(?) Žr. sprendimą 1999/468/EB, pakeistą 2006 m. liepos mėn.

(**) SAICM: Strateginis požiūris į tarptautinį cheminių medžiagų valdymą — JTPE.

(*) Žr. EESRK nuomonės 524/2004 ir 850/2005 dėl teisės aktų, susijusių su cheminėmis medžiagomis (REACH). OL C 112, 2004 4 30 ir OL C 294, 2005 11 25.

(****) Žr. EESRK nuomonę 524/2004, 3.1 punktą. OL C 112, 2004 4 30.

4.3 EESRK visada pritarė aktyviam vaidmeniui, kurį Europos Komisija atlieka kuriant ir įgyvendinant Roterdamo konvenciją dėl sutikimo, apie kurią pranešama iš anksto, procedūros (IPS), taikomos tam tikroms pavojingoms cheminėms medžiagoms ir pesticidams tarptautinėje prekyboje, ir Stokholmo konvenciją dėl patvariųjų organinių teršalų (POT), kuriomis siekiama uždrausti gaminti ir naudoti tam tikras chemines medžiagas, tarp jų 9 tipų pesticidus. Neseniai Komitetas parengė nuomonę šiuo klausimu ⁽¹¹⁾.

4.4 Komitetas mano, kad griežtesnės nuostatos, kurios numatytos Reglamente (EB) Nr. 304/2003, dėl netinkamo teisinio pagrindo panaikintame Teisingumo Teismo sprendimu, ir kurios šiuo metu įtrauktos į naująjį pasiūlymą priimti reglamentą ⁽¹²⁾, yra ypač svarbios bendrai saugai ir pavojingų cheminių medžiagų tvarkymui.

4.5 Be to, Komitetas mano, kad tikslinga iš dalies pakeisti reglamentuojančias nuostatas, kad būtų išvengta veiklos nesklaidumų ir būtų išspręstos įgyvendinimo problemos, išdėstytos 2003-2005 m. laikotarpio ataskaitoje.

4.6 Todėl Komitetas pritaria Komisijos siekiui pasinaudoti reglamento teisinio pagrindo pakeitimu remiantis Teisingumo Teismo sprendimu (savo poziciją šiuo klausimu Komitetas išdėstė ankstesnėje nuomonėje ⁽¹³⁾) Bendrijos veiklos nuostatų veiksmingumui stiprinti ir užtikrinti eksportuotojams ir importuotojams teisinį apibrėžtumą ir didesnę skaidrumą.

4.7 EESRK mano, kad, tobulinant apibrėžtis „eksportuotojas“, „preparatas“ ir „cheminė medžiaga, kuriai taikoma IPS tvarka“, būtų tikslinga užtikrinti naujojo Bendrijos reglamento teisinį apibrėžtumą, aiškumą ir skaidrumą.

4.8 Siekdamas supaprastinti ir palengvinti biurokratinės procedūras bei sutrumpinti terminus, EESRK visiškai pritaria galimybei laikinai vykdyti eksportą, tuo pačiu metu toliau stengiantis gauti aiškų sutikimą ir tam tikromis sąlygomis atleisti nuo šio reikalavimo, kai cheminės medžiagos eksportuojamos į EBPO šalis.

4.9 Komitetas taip pat pabrėžia, kad labai svarbu prašymus dėl sutikimo išdavimo ir dėl reguliaraus jų persvarstymo pateikti tarpininkaujant Komisijai, nes taip bus išvengta nereikalingo veiklos sutapimų ir dubliavimosi atvejų, o importuojančioms valstybėms nekils neaiškumų ar abejonių. Komitetas mano, kad šiuo tikslu Komisijos ir ypač JTC tarnyboms reikia skirti tiek finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kad jų pakaktų parengti suderintas informavimo ir mokymo priemones, gaires ir saugos duomenų lapus įvairių kategorijų vartotojams, bei plėtoti dialogą su importuojančiomis šalimis, ypač besivystančiomis valstybėmis, siekiant nustatyti ir išsiaiškinti problemas, susijusias su pranešimais apie importą ir eksportą.

4.9.1 Atsižvelgiant į tai, kokios rimti gali būti pavojingų cheminių medžiagų sukeltų nelaimingų atsitikimų padariniai, ir remiantis Tarptautinės darbo organizacijos tarptautinėmis konvencijomis šiuo klausimu ⁽¹⁴⁾ siekiant apsaugoti tarpinius ir galutinius vartotojus, ypač dirbančius MVĮ ir žemės ūkio sektoriuje, informacija jų etiketėse ir saugos duomenų lapuose turi būti pateikta šalies importuotojos kalba.

4.10 Komitetas mano, kad esminiai veiksniai, kurie padėtų užtikrinti veiksmingą, sklandų ir skaidrų siūlomų priemonių funkcionavimą, yra muitinių kontrolės sistemos ir muitinės institucijų ir paskirtųjų nacionalinių institucijų (PNI) glaudus bendradarbiavimas įgyvendinant reglamentą. Kartu su tokiais patobulinimais kaip „įspėjamųjų ženklelių“ įtraukimas į Kombinuotąją nomenklatūrą ir specialiai muitinių tarnyboms skirtos EDEXIM duomenų bazės versijos sukūrimas, būtina papildomai vykdyti sistemingą ir Bendrijos lygmeniu suderintą informavimo ir mokymo veiklą.

4.11 Komiteto nuomone, naujuosiuose teisės aktuose turi būti numatyta parengti įgyvendinimo gaires ir informacinius dokumentus bei mokymo priemones apie Bendrijos standartus, visų pirma naujosios ES valstybėms narėms.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹¹⁾ Žr. nuomonę NAT/331, EESRK 23/2007. OL C 93, 2007 4 27.

⁽¹²⁾ Pagal Bendrijos nuostatas eksportuojant chemines medžiagas arba parazitocidus, kurių naudojimas ES yra uždraustas arba griežtai reglamentuotas, ir junginius, kuriuose yra šių medžiagų, būtina pateikti pranešimą ir importuotojo išduotą aiškų sutikimą. Ši taisyklė taikoma medžiagoms, kurios atitinka būtinas sąlygas, pagal kurias joms galima taikyti IPS tvarką, netgi jei jos neįeina į konvencijos taikymo sritį ir nepriklauso medžiagoms, kurioms jau buvo taikyta IPS tvarka.

⁽¹³⁾ Žr. 1 išnašą, 5.10 punktą.

⁽¹⁴⁾ Žr. 1990 m. TDO 7 ir 8 tarptautines konvencijas: Nr. 170 dėl saugos naudojant chemines medžiagas ir Nr. 174 dėl Stambiųjų pramoninių avarių prevencijos.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento pasiūlymo dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką

COM(2006) 388 galutinis — 2006/0136 COD

(2007/C 175/12)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37 straipsnio 2 dalimi ir 152 straipsnio 4 dalies b punktu, 2006 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 8 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Joost van Oorschot.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 31 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 65 nariams balsavus už, 1 prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvadų ir rekomendacijų santrauka

1.1 EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą parengti naują reglamentą dėl augalų apsaugos produktų (fungicidų, insekticidų, herbicidų ir kitų žemdirbystei ir sodininkystei skirtų produktų) pateikimo į rinką.

1.2 Be prioriteto pateikti į rinką veiksmingus ir geros kokybės augalų apsaugos produktus išskyla kitas, dar svarbesnis prioritetas — tausiai ir patikimai tuos produktus naudoti. Todėl EESRK džiaugiasi, kad Komisija, pateikusi šį pasiūlymą priimti reglamentą, pateikė pasiūlymą priimti direktyvą dėl tausaus augalų apsaugos produktų naudojimo.

1.3 EESRK pažymi, kad pasiūlyme priimti reglamentą nuolat pabrėžiama augalų apsaugos produktų neigiamų padarinių žmonėms ir aplinkai prevencija bei apribojimas. Komiteto nuomone, augalų apsaugos produktų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonėms prevencija yra labai svarbi. EESRK atkreipia dėmesį į tą faktą, kad reikia atsižvelgti ne tik į tausų naudojimą bet ir į ekonominius interesus. Šiuo metu dauguma vartotojų vis labiau domisi ne tik ekologiškais žemės ūkio produktais, bet ir jų įsigijimu ištisus metus bei už prieinamą kainą. Todėl vartotojui saugūs produktai yra būtina sąlyga. Tam reikia didelių pastangų žemės ūkio gamybos vertės grandinėje. Todėl būtina pakankama patikimų ir kokybiškų augalų apsaugos produktų pasiūla.

1.4 EESRK nerimauja dėl augalų apsaugos produktų patvirtinimo kriterijų įvedimo remiantis veikliųjų medžiagų būdingomis savybėmis ir dėl pasekmių naujoviškų ir geresnės kokybės produktų kūrimui. Griežtai taikant šiuos kriterijus gali atsitikti taip, kad medžiaga, neatitinkanti vieno kurio nors kriterijaus, bet pažangesnė kitų kriterijų atžvilgiu, gali būti neregistruojama. EESRK ragina riziką vertinti labiau atsižvelgiant į faktinį naudojimą ir poveikį.

1.5 EESRK laikosi nuomonės, kad pasiūlymas įvesti registraciją pagal zonas ir abipusį pripažinimą yra pirmas žingsnis link visiško leidimų suderinimo Europoje. EESRK siūlo įvesti abipusį registracijos pripažinimą pagal zonas kaimyninėse šalyse, kurių žemės ūkio ir klimato sąlygos yra panašios.

1.6 EESRK pritaria principui atlikti augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra keistomis pripažintų medžiagų, lyginamąjį vertinimą. Tačiau šių medžiagų atveju EESRK ragina rečiau atlikti vertinimus ir taikyti normalų duomenų apsaugos laikotarpį, kad pramonė būtų skatinama investuoti į šias medžiagas ir taip būtų išvengiama trikdžių žemės ūkio sektoriuje.

1.7 Pranešėjo nuomone, pasiūlyme priimti reglamentą nėra pakankamai paskatų registruoti mažo naudojimo augalų apsaugos produktus. EESRK siūlo dvi priemones padėčiai ištaisyti: visų pirma, įdiegti sistemą, pagal kurią pirmajam pareiškėjui būtų nustatytas ilgesnis duomenų apsaugos laikotarpis, jeigu įregistruojama daugiau mažo naudojimo būdų; antra, jis prašo Komisiją padėti valstybėms narėms parengti atnaujinamą sąrašą, kuriame būtų pateikta informacija apie visus registruojamus (mažo) naudojimo būdus.

2. Įvadas

2.1 Bendrosios pastabos

2.1.1 Augalų apsaugos produktai yra skirti augalų apsaugai ir augalų sveikatai stiprinti. Jie padeda žemdirbiams padidinti derlingumą, o gamybos metodai tampa lankstesni. Tai užtikrina lanksčią saugių (maisto) produktų už prieinamą kainą gamybą regione.

2.1.2 Didelė Europos vartotojų dauguma tampa reiklesnė maisto kokybei ir maisto produktų pasiūlai ištisus metus. Vartotojams maisto sauga — būtina sąlyga ir savaime suprantamas dalykas. Todėl žemės ūkio produktų grandinė susiduria su dideliais iššūkiais. Būtina pakankama saugių, kokybiškų augalų apsaugos produktų, galinčių atitikti šios didelės vartotojų grupės reikalavimus, pasiūla.

2.1.3 Kita vertus, augalų apsaugos produktų naudojimas gali daryti įtaką žemės ūkio ekosistemoms, kelti pavojų naudotojų sveikatai, turėti poveikį maisto produktų kokybei ir pakenkti vartotojų sveikatai, pirmiausia tais atvejais, kai augalų apsaugos produktų kenksmingų likučių lieka maisto produktuose ir augalų apsaugos produktai naudojami netinkamai (nesilaikoma geros praktikos).

2.2 Reguliavimo sistema

2.2.1 Nagrinėjamame pasiūlyme priimti reglamentą numatoma pakeisti dabartinę Direktyvą 91/414/EEB dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką, kuria siekiama užkirsti kelią pavojui jo šaltinyje, taikant ypač išsamią kiekvienos veikliosios medžiagos ir tos medžiagos turinčių produktų keliamos grėsmės vertinimo procedūrą prieš leidžiant šiais produktais prekiauti ir juos naudoti.

2.2.2 Pasiūlymu taip pat numatoma panaikinti dabartinę Direktyvą 79/117/EEB, draudžiančią pateikti į rinką ir naudoti augalų apsaugos produktus, turinčius tam tikrų veikliųjų medžiagų.

2.2.3 Augalų apsaugos produktų Bendrijos reguliavimo sistema apima ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių pesticidų likučių kiekių augalinės ir gyvūninės kilmės maiste bei pašaruose ar ant jų, iš dalies keičiantį Tarybos direktyvą 91/414/EEB, kurioje nustatomi didžiausi veikliųjų medžiagų likučių kiekiai žemės ūkio produktuose.

2.2.4 Pasiūlymas priimti reglamentą pateikiamas kartu su Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, nustatančia Bendrijos veiklos sistemą tausiam pesticidų naudojimui užtikrinti (COM (2006) 373 galutinis). Taip siekiama reguliuoti pesticidų naudojimą ir platinimą, kadangi šie etapai nenumatyti nagrinėjamame pasiūlyme priimti reglamentą.

2.3 Pasiūlymo prielaidos

2.3.1 Komisijai įvertinus Direktyvą 91/414/EEB, Europos Parlamentas ir Taryba 2001 m. paprašė peržiūrėti šią direktyvą ir:

- nustatyti veikliųjų medžiagų patvirtinimo kriterijus;
- sugriežtinti didelės grėsmės medžiagų patvirtinimui taikomus kriterijus;
- nustatyti supaprastintą procedūrą mažos grėsmės medžiagoms;
- nustatyti lyginamojo vertinimo ir pakeitimo principą;
- gerinti abipusio pripažinimo procedūrą nustatant augalų apsaugos produktų registracijos zonas.

2.3.2 Pasibaigus intensyviai penkerių metų konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis laikotarpiui, ir atlikus poveikio vertinimą, 2006 m. liepos mėn. Komisija pateikė pasiūlymą iš dalies pakeisti Direktyvą 91/414/EEB. Supaprastinimo ir didesnio ES valstybių narių teisės aktų suderinimo tikslais ji nusprendė direktyvą pakeisti reglamentu.

2.4 Trumpas pasiūlymo dėl reglamento turinys

2.4.1 Bendrijoje leistinių naudoti veikliųjų medžiagų sąrašą nustatė Maisto grandinės ir gyvūnų sveikatos nuolatinis komitetas. Veikliosios medžiagos tvirtinamos vadovaujantis aiškiais kriterijais, kuriais siekiama užtikrinti aukštą žmonių, gyvūnų ir aplinkos apsaugos lygį.

2.4.2 Vertinant veikliąsias medžiagas, bent vienas naudojimo būdas turi nekenkti produkto naudotojui ir vartotojui, o pats produktas — nedaryti neleistino poveikio aplinkai. Yra nustatyti aiškūs įvairių vertinimo etapų ir sprendimų priėmimo dėl veikliųjų medžiagų tvirtinimo terminai.

2.4.3 Valstybės narės išlieka atsakingos už augalų apsaugos produktų registraciją jų šalyje. Jos registruoja produktus remdamosi patvirtintu veikliųjų medžiagų sąrašu.

2.4.4 Svarstydamos pateiktas paraišką registruoti šalyje, valstybės narės prirėikus turėtų taikyti vienodus kriterijus ir atsižvelgti į šalies aplinkybes.

2.4.5 Kalbant apie mažos ir įprastinės rizikos medžiagas, Komisija numato įvesti „registravimo pagal zonas“ sistemą, pagal kurią bus privalomas augalų apsaugos produktų abipusis registracijos pripažinimas. Vadovaujantis šia sistema, valstybė narė, esanti bet kurioje iš trijų siūlomų klimato zonų (Komisija skirsto Europos Sąjungą į tris zonas), galės priimti sprendimą dėl medžiagos registracijos šalyje. Medžiaga registruojama tik tose valstybėse narėse, kuriose jos gamintojas pateikė paraišką dėl abipusio registracijos pripažinimo.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Augalų apsaugos produktų svarba kokybiškų maisto produktų tiekimui ES

3.1.1 Nagrinėjamo dokumento preambulėje išvardijami teiginiai, paskatinę parengti šį pasiūlymą priimti reglamentą. Taip pat reikėtų aiškiai nurodyti, kaip svarbu užtikrinti pakankamą augalų apsaugos produktų pasiūlą siekiant saugių, kokybiškų maisto produktų tiekimo reikiams Europos vartotojams.

3.2 Laikinoji registracija laikantis tam tikrų sąlygų

3.2.1 Nagrinėjamame dokumente nenumatyta galimybė valstybei narei leisti atlikti laikinąją registraciją nacionaliniu lygiu. Dėl to geresnės medžiagos, palyginti su šiuo metu naudojamomis medžiagomis, į rinką gali patekti vėliau. Komisija stengiasi ištaisyti padėtį numatydama trumpesnius terminus, kurie turėtų padėti naujas medžiagas greičiau įtraukti į leistinių medžiagų sąrašą.

3.2.2 EESRK siūlo reglamente numatyti galimybę laikinai registruoti produktus nacionaliniu lygiu tais atvejais, kai nebuvo laikomasi nustatytų terminų dėl administracinių vėlavimų ir kai buvo laikomasi reikalavimo, numatyto Reglamente (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių likučių kiekių.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Rizikos vertinimas taikant medžiagų patvirtinimo kriterijus

4.1.1 Pasiūlymo 4 straipsnyje nagrinėjami veikliųjų medžiagų tvirtinimo kriterijai ir pateikiama nuoroda į II priedą. Griežtai taikant šiuos kriterijus gali būti atsisakyta registruoti produktą dėl vienos veikliųjų medžiagų savybės, kadangi produktas visada turi atitikti visus reikalavimus.

4.1.2 Tokie augalų apsaugos produktų patvirtinimo kriterijai, kurie remiasi tik veikliųjų medžiagų būdingomis savybėmis ir kuriais neatsižvelgiama nei į faktinį naudojimą, nei kenksmingumo lygį, menkina principą, kad sprendimai turi būti priimami remiantis rizikos vertinimu. Todėl iš rinkos gali laipsniškai išnykti nemažai patikimų produktų ir naudojimo būdų, kurie galėtų praversti tais atvejais, kai prireikia daug produktų.

4.1.3 Tokiu būdu 4 straipsniu bus užkirstas kelias pažangių produktų patekimui į rinką, jeigu jie, nors ir yra tobulesni pagal visus kriterijus, bet neatitinka nors vieno kurio nors reikalavimo. EESRK tokiai pozicijai negali pritarti, kadangi ji bereikalingai stabdo naujovių diegimą naujų ir geresnių medžiagų srityje. Jis laikosi nuomonės, kad būdingus tvirtinimo kriterijus reikia

taikyti tik nustatant keistinas medžiagas, o ne todėl, kad iš anksto būtų atmesti produktai neatlikus išsamaus vertinimo.

4.2 Registracijos pagal zonas ir abipusio pripažinimo išplėtimas

4.2.1 EESRK mano, kad registracijos pagal zonas ir abipusio pripažinimo sistema yra svarbus žingsnis suderintos europinės augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką sistemos link.

4.2.2 Įvedus privalomą abipusį registracijos pripažinimą tai pačiai zonai priklausančiose valstybėse narėse, kartu taikant įprastą nacionalinę registravimo procedūrą, būtų išvengta darbų pasikartojimo valstybėse narėse ir užtikrinta greitesnė pažangių ir ekologiškų augalų apsaugos produktų pasiūla.

4.2.3 EESRK siūlo numatyti abipusio registracijos pripažinimo galimybę ir zonos kaimyninėse šalyse, kuriose gamybos sąlygos yra panašios.

4.2.4 Kalbant apie produktų naudojimą šiltnamiuose ar apdorojimą nuėmus derlių, Komisija siūlo numatyti galimybę dėl privalomo valstybių narių abipusio registracijos pripažinimo kiekvienoje zonoje (39 straipsnis). EESRK laikosi nuomonės, kad šią tvarką, kuri yra integruotos augalų apsaugos kertinis akmuo, reikėtų taikyti ir sėklų apdorojimui.

4.3 Lyginamojo vertinimo pritaikymas

4.3.1 Kalbant apie augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra didesnę pavojų keliančių medžiagų (kurios yra keistinos), valstybė narė privalo atlikti lyginamąjį vertinimą per ketverius metus nuo produkto įregistravimo (48 straipsnis). Tokio įvertinimo tikslas — rasti alternatyvią medžiagą kenksmingesnei medžiagai pakeisti, išskyrus atvejus, kai šios medžiagos vartojimas yra būtinas nuolatinei apsaugai atsparumo išsivystymo atveju.

4.3.2 EESRK mano, kad a) keistinių medžiagų lyginamasis vertinimas ketverius metus nuo jų įregistravimo ir b) duomenų apie keistinas medžiagas saugojimas septynerius metus nesuteikia pramonei pakankamo saugumo, dėl to šie produktai gali būti anksti pašalinti iš rinkos, o tai gali neigiamai paveikti tinkamų produktų pasiūlą atsparumo ir mažo naudojimo atvejais.

4.3.3 EESRK ragina rečiau rengti lyginamuosius vertinimus ir keistinioms medžiagoms taikyti įprastą duomenų saugojimo laikotarpį, kad pramonė būtų neprarastų noro investuoti į šias medžiagas ir taip būtų išvengta trikdžių žemės ūkio sektoriuje bei kitose arčiau vartotojo esančiose vertės grandinės dalyse.

4.4 Nepakankamos paskatos mažam naudojimui

4.4.1 49 straipsnyje numatyta galimybė, visų pirma profesionaliems naudotojams ir profesionalioms žemės ūkio organizacijoms, prašyti išplėsti augalų apsaugos produkto registraciją mažam naudojimui. Be to, pagal šį straipsnį valstybės narės turi sudaryti ir nuolat atnaujinti mažo naudojimo sąrašą.

4.4.2 EESRK palankiai vertina šį straipsnį, bet mano, kad jis nepakankamai skatina pačius registracijos turėtojus stengtis, kad būtų išplėsta registracija mažam naudojimui.

4.4.3 EESRK siūlo skatinti registracijos turėtojus pratęsiant duomenų saugojimo laikotarpį, kurie pirmieji po registracijos prašo išplėsti registraciją keletui mažo naudojimo produktų.

4.4.4 EESRK siūlo, kad Europos Komisija padėtų sudaryti pagrindinį Europos mažo naudojimo sąrašą ir leistų juo naudotis valstybėms narėms vietoje sąrašo, minimo 49 straipsnio 6 dalyje.

4.5 Informacijos teikimas

4.5.1 Pasiūlyme priimti reglamentą numatytas įpareigojimas prieš produkto naudojimą informuoti visus kaimynus, kuriuos gali veikti purškalo dreifas, taip pat tuos, kurie pareikalavo būti apie tai informuojami (30 straipsnis).

4.5.2 EESRK nuomone, skaidrus augalų apsaugos produktų naudojimas yra gera praktika, tačiau toks įpareigojimas informuoti pažeidžia pasitikėjimą teisės aktais, kuriais remiantis šie produktai pateikiami į rinką. Iš tiesų siūloma naudoti tokius produktus, kurie įvertinti kaip saugūs, tuo tarpu įpareigojimas informuoti verčia manyti priešingai.

4.5.3 EESRK mano, kad šio straipsnio įgyvendinimas neužtikrina augalų apsaugos produktų naudotojų ir kaimynų abipusio supratimo, veikiau atvirkščiai, griaua kaimo bendruomenių socialinę sanglaudą, kadangi įpareigojimas informuoti gali versti manyti, jog naudojami produktai nėra saugūs naudoti. Todėl ši nuostata gali sukelti priešingą poveikį.

2007 m. gegužės 31 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 2003/87/EB, įtraukiant aviacijos veiklą į šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų prekybos sistemą Bendrijoje

COM(2006) 818 galutinis — 2006/0304 (COD)

(2007/C 175/13)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos sutarties 175 straipsnio 1 dalimi, 2007 m. vasario 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 2003/87/EB, įtraukiant aviacijos veiklą į šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų prekybos sistemą Bendrijoje.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gegužės 8 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Richard Adams.

436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 31 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 50 narių balsavus už, 8 prieš ir 4 susilaukė.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas teigiamai vertina pasiūlymą priimti direktyvą, kurioje pateikiamas nuodugnai apsvaistytas ir pragmatiškas požiūris į sparčiai augančios aviacijos pramonės išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribojimą ir kompensavimą.

1.2 Įtraukiant aviaciją į Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemą, potencialiai sustiprėja pati sistema ir

sutvirtinama kaip pranašus kovos su CO₂ išmetimu pasaulyje pavyzdys.

1.3 Šis pasiūlymas yra realistiškas. Juo pripažįstamas stiprus politinis, ekonominis ir vartotojų spaudimas toliau plėsti kelionių lėktuvu ir oro transporto (vok. keleivių ir krovinių

vežimo oru) sektorių kompensuojant vieną svarbiausių žalingų aviacijos pramonės išorės poveikio veiksnių taikant prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemos rinkos mechanizmą.

1.4 Tačiau šis pasiūlymas turi ir trūkumų. Jis visiškai priklauso nuo Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemos, kurią kritikavo daugelis suinteresuotų subjektų, kuri dar turi pasiteisinti ir savo ruožtu priklauso nuo teisingo CO₂ išmetimo leidimų skirstymo, išradingų ir pažangių investicijų į CO₂ kiekio mažinimą bei valstybių narių nacionalinių paskirstymo planų vykdymą.

1.5 EESRK pritaria tam, kad nuo 2012 m. į sistemą būtų įtraukti visi skrydžiai į Europą ir iš jos (**taip teigia komitetas**), tačiau mano, kad Europos operatoriams tai turėtų būti taikoma nuo 2011 m..

1.6 Atkreipiamas dėmesys į tai, kad direktyvoje numatoma į sistemą įtraukti iš Kioto bendro įgyvendinimo ar švarios plėtros mechanizmų (angl. JI/CDM) gautus „išorės“ lanksčius projektų kreditus. Parama anglies dioksido mažinimui, patvirtintoms atsinaujinančios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo programoms besivystančiose šalyse yra teigiamas reiškinys, su sąlyga, jei bus išsaugota griežta kontrolė.

1.7 Komitetas pripažįsta, kad tai sudėtingas klausimas, tačiau mano, kad pasiūlymas yra šiek tiek painus ir jame nepakankamai aiškiai išdėstyti privalumai. Pasiūlyme įvairiais būdais ir įvairiais lygmenimis kreipiamasi į visą ES, atskiras valstybes nares, įvairius pramonės sektorius ir visuomenę. Pirmiausia reikėtų pabrėžti teigiamą direktyvos potencialą remti ir stiprinti Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemą. Be to, pažymima, kad reikės ir kitų Komisijos padalinių, visų pirma atsakingų už transportą, energetiką ir mokslinius tyrimus, aktyvios ir papildomos paramos.

1.8 Todėl EESRK rekomenduoja:

1.8.1 Įtraukus aviaciją į Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemą, pasinaudoti galimybe persvarstyti sistemą, ištaisyti esamas klaidas ir sustiprinti silpnas sritis, kad ji padėtų kurti tikrą ir veiksmingą prekybos anglies dioksido leidimais rinką, kuri yra vienas svarbiausių aspektų, remiant ES išsipareigojimą iki 2020 m. 20 proc. sumažinti išmetamo CO₂ kiekį.

1.8.2 Sumažinti siūlomą didžiausią išmetamųjų teršalų ribą, siekiant įpareigoti aviacijos sektorių atlikti pataisus, kurios leistų jį geriau palyginti su kitomis Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemai priklausančiomis pramonės šakomis.

1.8.3 Panaikinti arba gerokai sumažinti siūlomą nemokamą leidimų išdavimą naudotojams, reikalaujant, kad visi (arba dauguma) leidimų būtų parduodami aukcione.

1.8.4 Taikyti bendrą ribą kreditams pagal JI/CDM sistemas įsigyti, siekiant gerokai sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį Europos Sąjungoje.

1.8.5 Apsvarstyti išankstinį planavimą atsižvelgiant į tai, kaip direktyvos poveikis bus pristatytas visuomenei. Tai ne tik suteiks daugiau informacijos apie aviacijos poveikį klimato kaitai, bet ir turėtų paskatinti pateikti atviresnę informaciją apie sistemos finansines pasekmes vartotojams ir naudotojams ir sumažinti riziką pasinaudoti netikėtai dideliu pelnu.

1.8.6 Valstybės narės turėtų būti paprašytos savanoriškai kompensuoti valstybės vadovų, vyriausybės vadovų ar vyriausybės ministrų skrydžių metu išmetamus teršalus, kuriems šiuo metu yra taikomos išimties administraciniais sumetimais (daugiausia karinių dalinių rengiami skrydžiai), kad būtų parodytas teigiamas pavyzdys.

1.8.7 Labai svarbiu laikyti papildomą darbą, susijusį ne su Bendrijos sistemai priklausančiomis anglies dioksido kiekio mažinimo priemonėmis. Tai apimtų teisinių kliūčių mokesčiams panaikinimą ir reglamentavimą, visų pirma aviacijoje naudojamo kuro, išmetamo azoto oksido kiekio apribojimą, oro eismo valdymo pagerinimą ir mokslinius tyrimus, susijusius su didesniu variklių ir sklandmens veiksmingumu.

2. Išanga

2.1 Aviacija buvo ir išlieka svarbi sudėtinė augančios pasaulio ekonomikos dalis. Daugeliu požiūrių aviacijos vystymasis — sėkmės istorija. Nuo 1960 m. kasmetinis aviacijos sektoriaus augimo vidurkis buvo 9 proc., — t. y. 2,4 kartų didesnis už pasaulio BVP augimą. Šis augimas tebesitęsia ir pagal esamas tendencijas iki 2020 m. oro transporto sektorius išaugs dvigubai.

2.2 Ši sėkmė neišvengiamai lėmė ir tam tikras problemas, pvz., oro uostų augimą ir jų poveikį vietos lygmeniu, tačiau klimato kaitos sąlygomis vis daugiau dėmesio skiriama klausimui, kaip aviacijos sektoriaus išmetamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos prisideda prie visuotinio atšilimo. Aviacijos pramonė paslaugų sektoriuje sukuria maždaug 0,6 proc. ES ekonomikos pridėtinės vertės, bet išmeta 3,4 proc. ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Nuo 1990 m. ES aviacijos išmetamųjų teršalų kiekis išaugo 87 proc., nors tuo pačiu laikotarpiu visų šaltinių išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis sumažėjo 3 proc.

2.3 Tarptautiniams skrydžiams tradiciškai netaikomas kuro mokestis ir jie neįtraukti į Kioto protokolo tikslus. Atsižvelgiant į ilgą orlaivių eksploatacijos laikotarpį ir tolesnes techninio ir eksploatacinio veiksmingumo galimybes, aviacijos sektoriaus augimas reiškia, kad didės ir jo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, taip sumenkinant kitų sektorių, mažinančių išmetamųjų teršalų kiekį, pastangas. Nors iš esmės buvo gerokai patobulintas aviacijos saugos ir apsaugos reglamentavimas, koordinavimas ir vykdymas, tačiau sunku susitarti tarptautiniu mastu aplinkos klausimais, kurie gali daryti poveikį ir komerciniams interesams.

2.4 Jau kurį laiką Komisija ieško būdų kaip paskatinti arba priversti sumažinti aviacijos išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. 2005 m. ji priėmė komunikatą dėl *Aviacijos poveikio klimato kaitai mažinimo* ⁽¹⁾. 2006 m. balandžio mėn. EESRK savo nuomonėje dėl šio komunikato ⁽²⁾ priėjo išvadą, jog reikia papildomų politikos priemonių aviacijos poveikiui klimato kaitai kontroliuoti ir pasiūlė, *inter alia*, aviaciją įtraukti į Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemą. Panašaus požiūrio laikėsi Aplinkos ministrų taryba, Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas. Šiuo metu Komisija pasiūlė šioje nuomonėje svarstomą direktyvą, kuria aviacija įtraukiama į Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų prekybos sistemą.

3. Siūlomos direktyvos santrauka

3.1 Siūlomos direktyvos įžangoje pažymima, jog aviacijos išmetamųjų teršalų kiekio didėjimas iki 2012 m. daugiau kaip ketvirtadaliu sumažintų teršalų mažinimo, kurį ES įsipareigojo įgyvendinti pagal Kioto protokolą, naudą aplinkai. Pasiiekti tarptautinį susitarimą dėl veiksmų nėra paprasta, tačiau siūloma direktyva siekiama pateikti pasaulio lygmens veiksmų modelį ir tai yra vienintelė tokią galimybę siūlanti iniciatyva.

3.2 Šiuo pasiūlymu keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą, įtraukiant aviaciją į Bendrijos sistemą. Prie pasiūlymo pridėtame poveikio įvertinime nustatyta, kad prekyba išmetamųjų teršalų leidimais yra veiksmingiausias sprendimas mažinant aviacijos poveikį klimatui, priemonės turėtų „tik menką poveikį prognozuojamam paklausos prieaugiui“, taigi, ir išmetamųjų dujų kiekiui ⁽³⁾. Taigi reikia suprasti, kad pasiūlymu siekiama ne apriboti aviacijos augimą *per se*, bet užtikrinti, kad tam tikras jos daromas žalingas poveikis aplinkai būtų kompensuotas veiksmis daugiausiai kituose ekonomikos sektoriuose.

3.3 Esama ES prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistema ⁽⁴⁾ sujungia maždaug 12 000 energijai imlių pramonės įrenginių, kurie išmeta 50 proc. bendro ES CO₂ kiekio. Pagal siūlomą direktyvą oro vežėjai gaus leidimus kasmet išmesti tam tikrą kiekį, kuriam, remiantis vidutiniu aviacijos pramonės kasmet išmetamųjų teršalų kiekiu per tris metus (2004-2006 m.), nustatyta aukščiausia riba. Naudotojai gali parduoti perteklinius leidimus arba pirkti leidimus Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemos rinkoje, pvz., iš išmetamųjų dujų kiekį sumažinusių pramonės įrenginių arba trečiųjų šalių švarios energijos projektų pagal Kioto protokolo mechanizmus.

3.4 Siūloma direktyva bus taikoma nuo 2011 m. ES vidaus skrydžių išmetamiems teršalams, o nuo 2012 m. — visiems skrydžiams ir visus ES oro uostus ir iš jų. Ji bus taikoma tiek ES, tiek užsienio orlaivių naudotojams. Apytikriai apskaičiuota, kad priėmus siūlomą direktyvą bilietas į abi puses Europoje gali pabrangti 1,8-9 eurai, kiek daugiau išaugtų skrydžių dideliais atstumais bilietų kaina, pvz., bilieto į Niujorką (pirmyn ir atgal) kaina gali išaugti 8-40 eurų. Kadangi šio mokesčio poveikis kainų požiūriu lanksčiai oro linijų pramonei yra labai nedidelis, laikoma, kad ši sistema daro mažai įtakos augimui.

3.5 Reikėtų pažymėti, kad Komisija pripažįsta, jog aviacijos įtraukimas į Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemą yra viena priemonių, kurios galima imtis tarptautiniu lygmeniu spręsti didėjančio aviacijos išmetamųjų teršalų poveikio klimatui problemą. Ji siūlo, 2008 m. atlikus išsamų poveikio įvertinimą pateikti pasiūlymą, susijusį su išmetamu azoto oksidu. Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija (TCAO) taip pat ketina pateikti papildomus pasiūlymus 2007 m. rugsėjo mėn. vyksiančioje TCAO asamblėjoje, tačiau atrodo, kad didėja spaudimas siekiant susilpninti ir sumenkinti ES iniciatyvą.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK pritaria nuostatai, kad aviacijos įtraukimas į PTS yra pirmasis tarptautinis žingsnis priversti oro transportą mokėti tam tikrą aplinkos apsaugos sąnaudų, kurias jis iš pat pradžių eksternalizuodavo, dalį. Pritariama ir ne ES naudotojų įtraukimui. Be to, pagal siūlomą sistemą bus reikalaujama, kad orlaiviams, kurie ne taip ekonomiškai vartoja kurą, būtų paskirstyta daugiau leidimų, šiek tiek paskatinant siekti techninio ir eksploatacinio efektyvumo. Kadangi pigių skrydžių oro vežėjų apkrovos veiksnys vidutiniškai 10 proc. didesnis už tradicinių oro vežėjų, pasiūlymo poveikis pigių skrydžių oro vežėjams taip pat bus šiek tiek mažesnis, nors ir skatinantis visus oro vežėjus laisvas vietas pardavinėti su nuolaida.

⁽¹⁾ 2005 m. rugsėjo 27 d. COM(2005) 459 galutinis.

⁽²⁾ NAT/299 Aviacijos poveikis klimato kaitai.

⁽³⁾ Žr. poveikio vertinimo santrauka 5.3.1 punkte.

⁽⁴⁾ Žr. glaustai Bendrijos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemos aprašymą I priede.

4.2 Komitetas pripažįsta, kad veiksmai dėl veiksmingesnių skrydžio maršrutų, alternatyvių degalų, geresnės konstrukcijos ir didesnių apkrovos veiksmų, šiek tiek prisidės ir sulėtins išmetamo ŠESD kiekio augimą. Nepaisant to, kad dauguma šių priemonių buvo intensyviai taikomos aviacijoje nuo 1990 m., tuo laikotarpiu vis tiek daugiau kaip 85 proc. padidėjo išmetami kiekiai; ir tokia santykinė dalis toliau didėja dėl gerokai padidėjusio keleivių skaičiaus ir skraidinamų krovinių.

4.3 Šioje direktyvoje siūloma spręsti aviacijos sektoriaus didėjančio poveikio klimato kaitai klausimą ir įtraukti aviaciją į PTS sistemą. ES-PTS sistema numato tik tarptautinį, su rinka susijusį didelio masto CO₂ reguliavimo ir kompensavimo mechanizmą, tačiau bandomuoju laikotarpiu, kuris baigsis 2007 m., susidūrė su didelėmis pradinėmis problemomis. Tokią padėtį didele dalimi nulėmė pernelyg daug leidimų, kuriuos valstybės narės skyrė nemokamai. Kad ES-PTS pasiektų savo tikslą tapti rinkos priemone dėl išmetamo CO₂ kiekio sumažinimo, labai svarbu, kad Komisija, visoms valstybėms narėms parėmus, ryžtingai nustatytų CO₂ kvotas, jas taikytų ir užtikrintų jų laikymąsi.

4.4 Iš esmės, aviacijos įtraukimas galėtų būti labai naudingas PTS sistemai. Aviacija kainos požiūriu nėra tokia jautri kaip pramonės procesai ir energiją gaminančios pramonės įmonės, kurios šiuo metu išmeta didžiausią CO₂ kiekį. Aviacijos išmetamam CO₂ kiekiui (neišvengiamai) didėjant, PTS sistemai bus skirtos naujos lėšos, kurias bus galima investuoti į tolesnį anglies dioksido mažinimą kituose sektoriuose. Nors pati aviacija turi ribotą galimybę šį kiekį mažinti, ji gali nukreipti lėšas, kad kitos pramonės įmonės galėtų jį mažinti.

4.5 Pavyzdžiui, Komisija apskaičiavo, kad įgyvendinus direktyvą 183 mln. metrinių tonų realiai sumažėtų ŠESD iki 2020 m., palyginti su neveikimo scenarijumi. To laikotarpio anglies dioksido kainos prognozavimas yra netikslus ir priklauso nuo griežtos skirstymo tvarkos, tačiau jeigu aviacijos pramonė tuo laikotarpiu išsigijo 100 mln. tonų už vidutinę 30 eurų kainą, iš esmės ji skyrė 3 mlrd. eurų CO₂ sumažinti.

4.6 2007 m. EESRK pradėjo įgyvendinti išsamią programą, skatinančią imtis veiksmų ir propaguoti geriausią klimato kaitos praktiką pilietinėje visuomenėje; neatsiejama šios programos dalis — siekis toliau mažinti išmetamą ŠESD kiekį. Nors Komitetas pripažįsta, kad šis pasiūlymas pragmatiniu požiūriu yra geriausias būdas aviacijai į anglies dioksido mažinimo strategiją įtraukti, jis vis tik norėtų pabrėžti, kad siūloma direktyva iš esmės nieko nedaro, kad oro susisiekimo sektorius sumažintų nuolat didėjančią ŠESD kiekį. Tokia padėtis lemia pagrindinę

„pateikimo“ problemą. Aviacijos pramonė jau dabar yra greičiausiai augantis išmetamų ŠESD šaltinis Europoje ir šia direktyva nuolaidžiau jama pramonei, atkakliai nuolat didinančiai išmetamą ŠESD kiekį, nereikalaujant jo riboti. Visuomenei teks suprasti, kad direktyva gali skatinti skirti nemenkas lėšas, kurios bus skirtos CO₂ kompensaciniam sumažinimui.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Atsižvelgiant į išdėstytą siekį gerokai sumažinti pramonės išmetamą teršalų kiekį, siūlomos direktyvos terminologija nėra tiksli. Kadangi oro vežėjai leidimus išmetamų teršalų kiekiui, viršijančiam didžiausią skirtą kiekį, gali įsigyti už „rinkos“ kainą, poveikis aviacijos išmetamam ŠESD kiekiui sumažinti bus minimalus; gal būt iki 2020 m. bus pasiektas realus 3 proc. sumažinimas arba mažesnis nei per vienerius metus aviacijos išmetamo ŠESD kiekio augimas. Komisijos turimi duomenys rodo, kad nedidelis bilietų kainų padidėjimas turės menką poveikį kelionių lėktuvais paklausai.

5.2 Komisija, skirdama didžiausią pradinių nemokamų leidimų dalį oro vežėjams ir leisdamą pirkti papildomus pagal bendrą PTS sistemą (atvira sistema vietoje uždaros, skirtos susisiekimui orui — arba gali būti skirta visam transportui), Komisija pritaria *status quo* ir beveik nieko nedaro, kad sustabdytų nuolatinį ir greitą aviacijos sektoriaus išmetamo ŠESD kiekio augimą. Tačiau problemos esmė yra ta, kad toks apribojimas šiuo metu yra nepriimtinas nei politiškai, nei ekonomiškai. Kad būtų pasiekta nors menka pažanga, Komisija apskaičiavo, kad ne tik įtraukus aviaciją į PTS sistemą veiksmingai sumažėtų išmetamo anglies dioksido kiekis, bet ir, kompensuojant padidėjusius aviacijos išmetamus CO₂ kiekius sumažėjusiais kitų sektorių išmetamais CO₂ kiekiais, rinkai būtų padarytas tikras postūmis ir atsirastų lėšų naujiems moksliniams tyrimams ir taikomoms programoms CO₂ kiekiams sumažinti kitose srityse.

5.3 Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad „uždaros“ prekybos leidimais sistemos, t.y. tik aviacijos sektoriuje, leidimo kaina būtų 114–325 eurais, palyginti su apskaičiuotais 30 eurų už toną. Tokia uždara sistema galėtų padidinti skrydžių trumpais atstumais bilieto kainą 8–30 eurų. Nors tai galėtų būti laikoma realistiškesniu būdu daryti įtaką paklausai, paremti kuro efektyvumą ir mokslinius tyrimus išmetamiems teršalams sumažinti, vargu ar jam bus pritaroma ES lygiu, kai esama įrodymų dėl skirtingų transporto prioritetų. Dar labiau abejotina, ar pasaulyje bus pritaroma uždara arba „tik transporto“ sistemai.

5.4 Siūlomoje direktyvoje Komisija pripažino, tačiau nusprendė neatsižvelgti į patikimą tyrimą, kad orlaivių išmetami teršalai nuo dviejų iki keturių kartų daro didesnę žalą klimatui nei kitos pramonės įmonės⁽³⁾. (Taip yra didelė dalimi dėl to, kad didžiausia teršalų dalis yra išmetama viršutiniuose atmosferos sluoksniuose ir dėl išmetamų kitų teršalų, išskyrus CO₂, pvz., kondensacinių valkčių arba azoto oksidų, poveikio). Turi būti imtasi papildomų veiksmų azoto oksidų kiekiui sumažinti arba juos kompensuoti.

5.5 Oro vežėjai jau naudojami išimties, pagal kurią aviacijos kuras nėra apmokestinamas, teikiama nauda, o nemokamai skirstomi pradiniai leidimai dėl anglies dioksido išmetimo toliau didins valstybės remiamas lengvatas, palyginti su kitais transporto sektoriais. Kyla grėsmė, kad naudotojai PTS sistemos įvedimą panaudos kainų pakėlimui visiems. Jeigu Komisija visuomenei pateiktų aiškią informaciją apie realų sistemos finansinį poveikį pramonės sąnaudoms, gal būt tai sušvelnintų nepagrįstą pelno siekimą.

5.6 Be to, reikėtų pamąstyti apie direktyvoje siūlomas „išimtis“. Pavyzdžiui, pasiūlymas valstybės vadovų, vyriausybės vadovų ar vyriausybės ministrų skrydžiams taikyti išimtis skamba itin netinkamai, nes ši asmenų grupė turėtų būti pavyzdžiu visiems. Nors esama administracinių priežasčių siūlyti tokią išimtį (daugiausiai karinių dalinių rengiamiems skrydžiams), valstybių narių reikėtų paprašyti savanoriškai kompensuoti šiuos išmetamus teršalus, kaip tai nusprendė padaryti keletas valstybių.

2007 m. gegužės 31 d., Briuselis.

5.7 Kadangi Komisija pasirinko atvirą papildomo pirkimo sistemą, todėl, atrodo, mažai pateisinama bazinę sistemos datą nenustatyti tą, kuri būtų artimesnė dabartinio ES išpareigojimo dėl Kioto protokolo pirmojo etapo (pagal kurį 2008-2012 m. laikotarpiu 8 proc. sumažinti išmetamą kiekį, palyginti su 1990 m. duomenimis) ir būsimų išpareigojimų (pvz., iki 2020 m. 30 proc. sumažinti, palyginti su 1990 m. duomenimis) terminams. 2005 m. pasirinkus baziniais referenciniais metais sektoriui jau suteikiamas atspirties taškas, kuris yra apie 100 proc. aukštesnis už Kiotą. Žinoma, atsižvelgiant į tai, kad aviacija yra pirmasis sektorius, įtrauktas į ES prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemą sektorių lygiu, ir pirmasis transporto sektorius, būtų teisinga skirti pradinį leidimą laikantis tų pačių principų, kurie nustatyti ES ŠESD taisyklėse.

5.8 Neatrodė, kad ši direktyva padarytų didelį poveikį ir sulėtintų visų aviacijos išmetamų teršalų kiekio didėjimą. Nepaisant to, kad ji, taikant PTS, galėtų stabilizuoti grynąjį išmetamą CO₂ kiekį ir dėl to būtų galima skirti išteklius tolesniam mažinimui, dar reikia pateisinti sąnaudas ir administraciniu požiūriu sudėtingą jos įgyvendinimą. Siūloma direktyva yra ne tik aplinkosaugos požiūriu figos lapelis aviacijos sektoriui — ji gali gerokai išplėsti visuomenės suvokimą šia tema, numatyti nemažas lėšas anglies dioksidui sumažinti ir priemonę internalizuoti šias išorės aplinkosaugos sąnaudas, kurias aviacijos pramonė iki šiol ignoravo.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ TKKG santrauka politikos formuotojams, 2007 m., Klimato kaitos mokslas.
<http://www.ipcc.ch/pub/sarsum1.htm>.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

I PRIEDAS

Šiuos pakeitimus asamblėja atmetė, bet už juos balsavo daugiau nei ketvirtadalis narių:

1.8.2 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

- 1.8.2 ~~Sumažinti~~–Siūloma didžiausia išmetamųjų teršalų riba, kad aviacijos atliktas koregavimas būtų labiau panašus į nustatoma tokia, kad būtų suderinama su kitomis Bendrijos ES prekybos išmetamųjų teršalų leidimų sistemos pramonės šakomis.

Balsavimo rezultatai

Už 18

Prieš 33

Susilaikė 9

1.8.3 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

- „1.8.3 ~~Apriboti arba gerokai sumažinti~~ siūlomą nemokamą leidimų išdavimą naudotojams, reikalaujant, kad visi (arba dauguma) leidimų būtų parduodami aukcione reikėtų vykdyti vadovaujantis ES PTS taisyklėmis ir orientaciniais dokumentais.“

Balsavimo rezultatai

Už 13

Prieš 24

Susilaikė 6

II PRIEDAS

2005 m. Europos Sąjunga pramonės įmonėms, išmetančioms daugiausia šiltnamio efektą sukeliančių dujų, sukūrė Europos anglies dioksido emisijų rinką. Ji yra panašios sistemos, kuria nuo 2008 m. pagal Kioto protokolą naudosis valstybės signatarės, pirmtakė. ES PTS yra skirta parengti Europos tautas laikyti Kioto protokolo.

Sistema paremta skirstomais ŠESD leidimais, vadinamais ES leidimais, konkretiems pramonės sektoriams pagal nacionalinius paskirstymo planus (NSP), kuriuos prižiūri Europos Komisija. Šiais leidimais yra prekiaujama. Pirmasis ES PTS etapas apima 2005-2007 m., o antrasis — sutampa su Kioto protokolo pirmuoju įsipareigojimo laikotarpiu (2008-2012 m.).

Pirmajame ES PTS etape dalyvaus ES 7 300 įmonių ir 12 000 sunkiosios pramonės įrenginių. Tai elektros energijos įmonės, naftos perdirbimo įmonės, geležies ir plieno gamintojai, celiuliozės ir popieriaus pramonė, taip pat cemento, stiklo, kalkių, plytų ir keramikos gamintojai.

PTS nustato, kiek kiekviena ES valstybė gali per metus išmesti anglies dioksido (CO₂) ir tada kiekviena valstybė savo ruožtu paskirsto nacionalinius leidimus toms bendrovėms, kurių fabrikai ir gamyklos (elektrinės, statybos medžiagų gamintojai ir kitos sunkiosios pramonės įmonės) daugiausia išmeta anglies dioksido.

Kiekvienas leidimas suteikia savininkui teisę išmesti vieną anglies dioksido toną. Bendrovės, nepanaudojusios visų savo leidimų, t. y. išmetusios mažesnę kiekį, turi teisę leidimus parduoti. Bendrovės, išmetusios didesnę teršalų kiekį nei nustatyta, viršytą kiekį turi kompensuoti nusipirkdamos leidimus arba sumokėdamos baudą — po 40 eurų už toną.

Kad būtų galima administruoti prekybą leidimais ir patvirtinti priklausančius kiekius, PTS reikalauja visų ES valstybių narių sukurti nacionalinių leidimų registrą, kuriame nurodytos visų bendrovių, kurios įtrauktos į sistemą, sąskaitos.

Rinka veikia per brokerius ir elektroninius aukcionus, kuriuose leidimais prekiaujama kasdien. Dažniausiai prekiaujama leidimų išankstiniais sandoriais, t. y., leidimais, kurie bus pristatyti ateityje. Šios būsimos datos sutampa su kalendorinių metų, kuriems leidimai išduoti, pabaiga.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, nustatantį konkrečias taisykles vaisių ir daržovių sektoriui ir iš dalies keičiantį konkrečius reglamentus

COM(2007) 17 galutinis — 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

2007 m. vasario 14 d. Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos sutarties 36 ir 37 straipsniais, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, nustatantį konkrečias taisykles vaisių ir daržovių sektoriui ir iš dalies keičiantį konkrečius reglamentus*.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 8 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Mario Campi.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK nuomone, reformos tikslai — jei jie visi bus gyvendinti — gali tapti šios svarbios žemės ūkio, pramonės ir maisto pramonės šakos vystymo Europos Sąjungoje darnios politikos pagrindu.

1.2 EESRK teigiamai vertina tai, kad patvirtintas svarbiausias gamintojų organizacijų vaidmuo organizuojant bendrą vaisių ir daržovių sektoriaus rinką.

1.3 EESRK mano, kad finansavimas yra svarbiausia darnios politikos dalis, galinti užtikrinti Europos vaisių ir daržovių sektoriaus konkurencingumą; todėl jis ragina Komisiją išsamiau apsvarstyti finansinį naujovių poveikį, kad ir kokios teigiamos ir priimtinos jos būtų.

1.4 EESRK pastebi, kad naujų ir svarbių priemonių įtraukimas į veiklos programas (VP) *de facto* mažina investicijoms ir užimtumui skiriamas lėšas.

1.5 EESRK remia Komisijos strategiją iki 2013 m. visą pirmąjį ramstį paversti darnia ir subalansuota visuma; šiam tikslui pasiekti jis ragina Komisiją vaisių ir daržovių sektoriui numatyti tinkamus tokio perėjimo būdus, kad visi šio sektoriaus suinteresuoti ūkio subjektai būtų supažindinti su nauja sistema, o Europos vartotojui būtų užtikrinta tiek kokybės, tiek kiekybės požiūriu tinkama pasiūla.

1.6 EESRK pritaria Komisijos politikai, kuria siekiama aktyvios aplinkos apsaugos; jis rekomenduoja taikyti lanksčias priemones, kuriomis įvertinama ir skatinama įvairių ūkio subjektų veikla ir metodai. Kalbant apie tam tikrų vartotojų grupių skatinimą vartoti daugiau vaisių ir daržovių, rekomenduojama kryptingą horizontalios rėmimo politikos strategiją.

1.7 EESRK rekomenduoja išlaikyti prekybos standartus siekiant apsaugoti vartotojus, ypač maisto higienos ir produktų kilmės požiūriu.

2. Komisijos svarstymai ir pasiūlymai

2.1 Komisija kelia šiuos tikslus:

— didinti ES vaisių ir daržovių sektoriaus konkurencingumą ir orientaciją į rinką arba, kitais žodžiais tariant, padėti siekti tvarios gamybos, kad produkcija būtų konkurencinga tiek vidaus, tiek užsienio rinkose;

— sumažinti krizių sukeltus vaisių ir daržovių augintojų pajamų svyravimus;

— didinti vaisių ir daržovių suvartojimą ES;

— toliau įgyvendinti sektoriuje pradėtas įgyvendinti priemones, skirtas aplinkai tausoti ir saugoti;

— supaprastinti ir, jei įmanoma, sumažinti administracinę našta visiems suinteresuotiems subjektams.

2.2 Reformos struktūra paremta trimis pagrindiniais ramsčiais:

— biudžeto neutralumu;

— bendros rinkos organizavimo (BRO) suderinimu su 2003 m. BŽŪP reforma ir vėliau priimtais reglamentais;

— BRO struktūros konsolidavimu stiprinant gamintojų organizacijas (GO).

2.2.1 Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad pirmiau minėti reformos tikslai buvo nustatyti atsižvelgiant į būtinybę suderinti juos su PPO nuostatomis, taip pat pertvarkyta BŽŪP ir remiantis finansine perspektyva.

2.2.2 Pasak Komisijos, vaisių ir daržovių gamybai 27 ES šalyse tenka 3,1 proc. Bendrijos biudžeto ir ji sudaro 17 proc. visos ES žemės ūkio produkcijos.

2.2.3 Reformos pasiūlyme numatyta, kad šviežiams vaisiams ir daržovėms skiriamos lėšos ir toliau sudarys 4,1 proc. gamintojų organizacijų pateiktos į rinką produkcijos vertės, o nacionalinės perdirbtų produktų viršutinės ribos bus perkeltos į bendrosios išmokos ūkiui schemą atsižvelgiant į tradicines kiekvienos šalies išlaidas, o naujosios valstybės narėms — atsižvelgiant į dydžius, dėl kurių buvo susitarta stojimo sutartyse.

2.2.4 Regionuose, kuriuose gamintojų organizacijos nėra labai išvystytos, leidžiama teikti papildomą nacionalinę finansinę pagalbą.

2.2.5 Bendras veiklos programų finansavimas išliks 50 proc.; išimtį sudarys kai kurie ypatingi atvejai, kai finansavimas padidės iki 60 proc. (tarptautinės priemonės, remiantis tarpšakiniu bendradarbiavimu įgyvendinamos programos, ekologinė gamyba, naujų ES valstybių gamintojai, veiklos programų sujungimai, atokūs regionai, taip pat regionai, kuriuose gamintojų organizacijos pateikia rinkai mažiau nei 20 proc. išaugintų vaisių ir daržovių).

2.2.6 Komisija gali 100 proc. finansuoti ne daugiau kaip 5 proc. išaugintos produkcijos, kuri išimama iš rinkos ir nemokamai paskirstoma labdaros organizacijoms ir fondams, baudmių atlikimo įstaigoms, mokykloms ir viešosioms švietimo institucijoms bei vaikų atostogų stovykloms, taip pat ligoninėms ir senelių namams.

2.2.7 Numatyta panaikinti Reglamento Nr. 1782/2003 51 straipsnį, tuomet bus galima vaismedžiais ir daržovėmis apso-dintus plotus įtraukti į bendrosios išmokos ūkiui schemą.

2.2.8 Valstybės narės taip pat turi nustatyti orientacines sumas ir reikalavimus pagalbai gauti atitinkančių hektarų skaičių pagal bendrosios išmokos ūkiui schemą remdamosi tam tikru laikotarpiu, kuris yra tipiškas kiekvieno vaisių ir daržovių produkto rinkai, taip pat tinkamais nediskriminuojančiais kriterijais.

2.2.9 Komisija numato, kad bent 20 proc. bendrų VP išlaidų turi sudaryti išlaidos žemės ūkio aplinkosaugos priemonėms.

2.2.10 Pasiūlymas neturės poveikio galiojančioms užsienio prekybos nuostatoms; tačiau siūloma panaikinti eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą.

2.2.11 Dalis vaisių ir daržovių sektoriaus nuostatų, kurios numatytos aptariamame pasiūlyme, jau įtrauktos į pasiūlymą priimti reglamentą dėl bendro bendrosios rinkos organizavimo (pasiūlymas šiuo metu nagrinėjamas Taryboje).

2.2.12 Komisija savo reformos pasiūlyme taip pat numato pakeisti prekybos standartus, ypač susijusius su produktų kokybe, klasifikavimu, svoriu, dydžiu, tara, pakuote, įpakavimu, saugojimu, gabenimu, pateikimu, prekyba rinkoje ir ženklinimu.

Komisijos pasiūlymas patvirtina svarbiausią GO vaidmenį vaisių ir daržovių sektoriuje:

- keičiant produktų sąrašus, dėl kurių galima būtų kurti GO,
- perduodant GO atsakomybę už krizių valdymo priemones, kurioms skirtos išlaidos gali sudaryti ne daugiau kaip vieną trečdalią veiklos programos išlaidų,
- numatyti tiesioginio pardavimo, kurį nustato valstybės narės, lygį ne mažesnę kaip 10 proc.

2.2.13 Šiuo pasiūlymu pripažįstamos tarpšakinės organizacijos, jame numatyta galimybė išplėsti GO nuostatų taikymo sritį ir įtraukti tuos gamintojus, kurie nėra GO nariai, jei GO kontroliuoja ne mažiau kaip 60 proc. produkcijos, pateikiamos toje gamybos šakoje.

2.2.14 Komisija siūlo valstybės narėms parengti nacionalinę strategiją, leisiančią įvertinti GO veiklos programas.

2.2.15 Kiekvienoje veiklos programoje turi būti numatytos privalomos paramos jaunuoliams iki 18 metų amžiaus priemonės.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK nuomone, reformos tikslai — jei jie visi bus gyvendinti — gali tapti šios svarbios žemės ūkio, pramonės ir maisto pramonės šakos vystymo Europos Sąjungoje darnios politikos pagrindu. Komisija, pateikdama reformos priešastis, pabrėžia, kad „ES 25 yra 9,7 mln. ūkių, iš jų 1,4 mln. augina vaisius ir daržoves. Šis sektorius užima 3 proc. ES žemės ūkio paskirties plotų ir užaugina 17 proc. žemės ūkio produkcijos. Vaisių ir daržovių sektoriui spaudimą daro didelės koncentracijos mažmeniniai prekybos tinklai, taip pat išaugusi konkurencija su trečiųjų šalių gamintojais. [...] Vaisių ir daržovių sektoriui skiriama apie 3,1 proc. bendrosios žemės ūkio politikos biudžeto [...]“⁽¹⁾. EESRK savo ruožtu pabrėžia, kad vaisių ir daržovių sektorius pagal žemės ūkio naudmenų plotus yra didžiausią užimtumo lygį užtikrinantis žemės ūkio sektorius. Be to, vaisių ir daržovių sektorius susiduria su tarptautine konkurencija (PPO derybos, būsima EUROMED laisvosios prekybos zona nuo 2010 m.), kuri darys vis didesnę įtaką vaisių ir daržovių auginimui Europoje.

3.2 Beje, Europos Audito Rūmai savo specialioje ataskaitoje Nr. 8/2006, pavadintoje „Ar esama didesnės pažangos? Europos Sąjungos paramos vaisių ir daržovių auginimo veiklos programoms veiksmingumas“, kurioje kritiškai įvertino gamintojų organizacijų veiksmus ir pastebėjo, kad pavyko „pasiekti pastebimos pažangos, palyginti su pradine padėtimi“, ir pareikalavo geriau kontroliuoti skiriamos pagalbos veiksmingumą ir kryptinę politiką siekiant sustiprinti gamintojų organizacijas.

⁽¹⁾ Komisijos tarnybų darbo dokumentas SEK(2007) 75 — Planuojama bendro šviežių ir perdirbtų vaisių ir daržovių rinkos organizavimo reforma. Poveikio analizės apžvalga. Bendrosios šviežių bei perdirbtų vaisių ir daržovių rinkos organizavimo reformos link — Santrauka ir poveikio vertinimas.

3.3 Komitetas atkreipia dėmesį į atotrūkį tarp minėtų tikslų ir jų įgyvendinimui skirtų finansinių išteklių, nors tai yra būtina bet kokios darnios politikos sudedamoji dalis; tai dar kartą patvirtina, kad, turint omenyje Viduržemio jūros regiono gamybą, Bendroji žemės ūkio politika yra nesuderinta.

EESRK pastebi, kad Komisija parengė savo pasiūlymus neviršydamą biudžeto lėšų. Be to, jis pastebi, kad Komisija, panaikindama galimybes pašalinti iš rinkos produktus ir panaikindama eksporto grąžinamąsias išmokas, padidina lėšas, kurios gali būti skirtos būsimoms veiklos programoms finansuoti, tačiau esama pavojaus, kad jos liks nepanaudotos ir jų negalės investuoti veiksmingiau dirbančios gamintojų organizacijos.

3.4 Be to, EESRK pastebi, kad šiuo pasiūlymu, viena vertus, į veiklos programas įtraukiamos naujos, didelės politinės ir ekonominės svarbos priemonės (rinkos krizių valdymas, aplinkos apsaugos politika, produktų vartojimo skatinimas), kita vertus, bendro finansavimo lygis padidinamas (iki 60 proc.) tam tikroms priemonėms, kurios įvardytos kaip strateginės.

Ši nauja politika kartu su Bendrijos finansine parama, kuri yra skiriama veiklos programoms ir negali viršyti 4,1 proc. kiekvienos gamintojų organizacijos rinkoje parduodamos produkcijos vertės, *de facto* mažina investicijoms skirtas lėšas.

3.5 Komitetas taip pat pastebi, kad visiškai atsiejus finansinę paramą perdirbamiems produktams, labai tikėtina, jog sumažės ir rinką pateikiamos produkcijos vertė ir galiausiai sumažės finansiniai ištekliai, palyginti su dabartine padėtimi.

3.6 Dėl minėtų priežasčių Komitetas mano, kad reikia padaryti ne mažiau kaip tris pataisymus, tačiau bendras poveikis biudžetui turi išlikti neutralus:

- į gamintojų organizacijų veiklos programas neįtraukti rinkos krizių valdymo finansavimo,
- turėtų būti leidžiama nukrypti nuo 4,1 proc. viršutinės ribos esant bendram 60 proc. finansavimui, jei tvirtas pozicijas turinčios gamintojų organizacijos gali toliau atlikti savo vaidmenį ir atsilaikyti prieš stambių mažmeninės prekybos įmonių tinklus (?),
- įtraukti bendras dviejų arba daugiau gamintojų organizacijų, tarp jų tas, kurioms skiriamas 60 proc. Bendrijos bendras finansavimas, priemonės, kad būtų skatinamas gamintojų organizacijų bendradarbiavimas ir pasiūlos koncentracija.

3.7 EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos pasiūlymą krizių valdymą perduoti gamintojų organizacijoms ir ragina Komisiją parengti skaidrius krizių valdymo kriterijus ne valstybių narių gamintojams paremti ir užtikrinti, kad tam skirtomis priemo-

nėmis galėtų pasinaudoti visi gamintojai, kad bet kuri intervencija, susidarius kritinei padėčiai, būtų veiksminga ir leistų iš tiesų susigrąžinti ankstesnes rinkas.

3.8 EESRK žinoma, kad Komisija ne kartą atkreipė dėmesį į savo ilgalaikę strategiją, pagal kurią iki 2013 m. bendras visų tipų rinkų organizavimas turi būti įtrauktas į bendrosios išmokos schemą. EESRK yra įsitikinęs, kad, be kita ko, iki šiol patvirtintos reformos sudaro galimybę apsvarstyti tinkamą pereinamąjį laikotarpį ir taip atsižvelgti į atskirų valstybių narių ir produktų ypatybes. EESRK supranta, kad pernelyg greitai veiksmai turėtų neigiamo poveikio užimtumui ir perdirbamajai pramonei, kuriai netrukus bus taikoma sudėtinga restruktūrizacijos strategija, apimanti galbūt ir įmonių uždarymą, tačiau siūlomoje reformoje nenumatytos jokios konkrečios pagalbinės priemonės.

3.9 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija, siekdama suderinamumo su PPO nuostatomis, mano, jog būtina pakeisti Reglamento Nr. 1782/2003 51 straipsnį. Tai lemtų papildomą konkurenciją įsisteigusių vaisių ir daržovių augintojų ir galimų naujų gamintojų sektoriuje. EESRK nuomone, kad nebūtų dirbtinai kliudoma siekti sektoriaus pelningumo, pereinamuoju laikotarpiu labai svarbu leisti valstybėms narėms atrankos būdu ir toliau taikyti 51 straipsnį tam tikroms jautriosioms prekėms arba nustatyti naujas teises tiems vaisių ir daržovių augintojams, kuriems ankstesnėje gamyboje jų nereikėjo.

3.10 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Komisija siūlo, vykdant prekybą su trečiosiomis šalimis, panaikinti šiam sektoriui eksporto grąžinamąsias išmokas ir nurodo, kad tai lemia apskritai nevienodą ES politiką įvairių žemės ūkio sektorių atžvilgiu. Jis rekomenduoja Komisijai vengti bet kokių komercinių nuolaidų, susilpninančių Bendrijos pirmumo principą, ir užtikrinti griežtą tarifinių kvotų administravimą bei išsaugoti apsaugos sąlygą, kadangi ES importuoja pasaulio mastu daugiausiai vaisių ir daržovių; 70 proc. ES importo sudaro importas iš šalių, kurios naudojasi lengvatinais prekybos susitarimais, o kai kurie sektoriaus produktai yra vadinami „jautriosiomis prekėmis“.

3.11 Nors EESRK ir pritaria supaprastinimo tikslui, tačiau mano, jog svarbu prekybos rinkoje išsaugoti standartus, kadangi tai yra svarbi priemonė tiek vartotojų apsaugai, turint omenyje produktų saugą ir kilmę, tiek ir rinkos reguliavimui dėl šių standartų svarbos. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes EESRK pabrėžia, kad labai svarbu, jog ES pavyktų į tarptautines prekybos nuostatas įtraukti atsekamumo principą, kuriuo būtų grindžiamas grėsmės visuomenės sveikatai ir augalų apsaugai valdymo įvertinimas.

(?) OL C 255 2005 10 14, p. 44, nuomonė CESE 381/2005 — Didžiųjų mažmeninės prekybos tinklų sektoriaus — tendencijos ir poveikis ūkininkams ir vartotojams.

3.12 Be to, EESRK mano, jog būtina, kad Europos Sąjunga skatintų tarptautiniu lygiu nustatyti ir pripažinti aplinkos ir socialinius standartus atsižvelgiant į gamyboje dirbančius darbuotojus.

3.13 EESRK pritaria Komisijos politikai, kuria siekiama aktyvios aplinkos apsaugos. EESRK mano, kad, užuot nustačius maksimalias ribas ir procentinius dydžius, daug veiksmingiau būtų taikyti bendro finansavimo sistemą, numatančią privalomą minimalų pagrindą bei diferencijuotas normas, kuri būtų naudinga šiuos tikslus įgyvendinti padedančioms veiklos programoms.

3.14 EESRK kaip ir Komisijai svarbus tikslas skatinti tam tikras vartotojų grupes vartoti vaisius ir daržoves; Komitetas ragina Komisiją pagal horizontalią paramos programą parengti konkrečią skatinimo strategiją, tačiau abejoja, ar tikslinga veiklos programose nustatyti privalomas paramos priemones, kadangi taikymo sritis neišvengiamai būtų labai nedidelė.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komitetas pastebi, kad Komisijos pasiūlymas nepadedą spręsti raudonųjų vaisių, skirtų perdirbamajai pramonei, gamintojų problemos. EESRK mano, kad svarbu sukurti raudonųjų vaisių perdirbimo sektoriaus tiesioginės paramos sistemą, panašią į tas, kurios taikomos kitoms perdirbimui skirtoms vaisių ir daržovių rūšims (pvz., riešutams).

4.2 EESRK pritaria, kad prieskoniniai augalai būtų įtraukti į produktų, kurių gamintojų organizaciją galima įsteigti, sąrašą ir ragina Komisiją įsitikinti, ar šiame pasiūlyme pateiktas sąrašas atitinka visų ES regionų poreikius.

4.3 Atsižvelgdamas į ankstesnę patirtį, įgytą skirstant produktus labdaros organizacijoms, EESRK atkreipia Komisijos

dėmesį į būtinybę numatyti greitas ir veiksmingas įgyvendinimo priemones.

4.4 EESRK ragina Komisiją taikant nemokamo paskirstymo priemones apsvarstyti ir kitokią nei su maistu susijusių paskirtį.

4.5 EESRK prašo Komisijos atsižvelgti į ypatingus sunkumus, su kuriais susiduria naujųjų valstybių narių gamintojai dėl bendro krizių valdymo finansavimo.

4.6 EESRK nuomone, minimalios gamintojų tiesioginio pardavimo normos nustatymas prieštarauja reformos tikslams, todėl rekomenduoja nekeisti ankstesnio reglamento redakcijos.

4.7 EESRK neprieštarauja, kad valstybės narės rengtų nacionalinę veiklos programos strategiją, be kita ko siekiant, kad būtų geriau naudojamos esamos viešosios struktūros, tačiau mano, kad šios strategijos atitinkamoms valstybėms narėms neturi būti privalomos ir neturėtų būti skelbiamos kaip pataisyti pozityvių veiksmų nacionaliniu lygiu sąrašai.

4.8 Be to, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriais atvejais Bendrijos politika, padedanti pasiūlos koncentracijai, tarp jų ir GO susiliejimui, gali prieštarauti Bendrijos ar nacionalinės valdžios priemonėms apsaugoti konkurenciją. Todėl jis ragina, įgyvendinant konkurencijos taisykles, atsižvelgti į vaisių ir daržovių rinkos Europos aspektą.

4.9 EESRK rekomenduoja Komisijai įsteigti Kainų ir prekybos praktikos observatoriją, kurios veikla galėtų pagerinti rinkos skaidrumą visų suinteresuotųjų subjektų labui.

4.10 EESRK mano, kad siūloma reforma sukuriama nepriklausomas bendras sektoriaus rinkos organizavimas, todėl ragina Komisiją į reglamentą dėl bendro bendrosios rinkos organizavimo neįtraukti jokių papildomų konkrečių nuostatų dėl vaisių ir daržovių.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą iš dalies keičiančią Direktyvos 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų nuostatas, susijusias su Komisijai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais

COM(2007) 93 galutinis — 2007/0036 (COD)

(2007/C 175/15)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 175 straipsnio 1 punktu, 2007 m. balandžio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą iš dalies keičiančią Direktyvos 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų nuostatas, susijusias su Komisijai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais*.

Komitetas, remdamasis tuo, kad jis jau išdėstė savo poziciją pasiūlyme nagrinėjamu klausimu nuomonėje, priimtoje 2004 m. balandžio 28 d. ⁽¹⁾ 436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 30 d. posėdis), 159 nariams balsavus už ir 11 susilaikė, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis rėmė pirmiau minėtame dokumente.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ 2003/0282 COD, OL C 117, 2004 04 30.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Globalizacijos iššūkių ES ir jos teikiamų galimybių

(2007/C 175/16)

Vokietijos pirmininkavimo Europos Sąjungai laikotarpiu Jo Ekscelencija Vokietijos federalinis ekonomikos ir technologijų ministras Michael Glos 2006 m. rugsėjo 26 d. laišku paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti nuomonę dėl *Globalizacijos iššūkių ES ir jos teikiamų galimybių*.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 4 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Henri Malosse, bendrapranešėjis Staffan Nilsson.

436-oji plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 31 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Santrauka

Bendra strategija globalizacijos iššūkiams priimti

ES gali būti laikoma globalizuoto pasaulio laboratorija. Ji buvo sukurta demokratiniu būdu, nesiekia hegemonijos, gerbia nuomonių ir kultūrų įvairovę ir siekia ekonominės ir socialinės sanglaudos bei rinkų atvėrimo. Net jei nauja pasaulio santvarka ir negali būti identiška šiam pavyzdžiui, Europos Sąjunga privalo puoselėti savo vertybes ir principus, siekdama sukurti visuotinio valdymo sistemą, grindžiamą pagrindiniais Europos kūrimo pasiekimais. Siekdama pelnyti pasitikėjimą, ES turi atspindėti savo vertybes ir išdėstyti savo integracijos modelį be jokios arogancijos ar noro viešpatauti. Jei Sąjunga neturės vizijos ar bendros strategijos, kaip priimti globalizacijos iššūkius ir pasi-

naudoti jos teikiamomis galimybėmis, Europos tautos gali pasijusti paliktos likimo valiai ir imti abejoti Europos nauda.

1.1 „Planetos teisinės valstybės“ sukūrimas

Visų pirma, Europa turi energingiau dalyvauti „teisinės valstybės“ kūrimo darbuose ne skrajojant padebesiais, o atsižvelgiant į realią padėtį ir dedant daug pastangų, kad būtų panaudotos visos priemonės sukurti humanistišką globalizaciją, kurios pagrindas būtų ne jėgų santykis, o daugiašališkumas, pagrindinės žmogaus teisės, visų pirma su darbu susijusios teisės ir darbo sąlygos, atsakingas mūsų gamtinio paveldo valdymas, didesnis finansų rinkų skaidrumas, aukštas sveikatos priežiūros ir maisto

saugos lygis visoms gyventojų grupėms, ypač labiausiai pažeidžiamoms, kultūros ir kalbų įvairovė, žinių sklaidimas ir dalijimasis jomis su visais.

1.2 Būti pavyzdžiu kitiems

Antra, ES gali ir privalo skatinti regioninę integraciją. Iš tikrųjų, dauguma pasaulio valstybių, išskyrus kelias, yra įsitraukusios į įvairius vienijimosi procesus, pradedant paprastu bendradarbiavimu konkrečiose srityse ir baigiant tikrais integracijos procesais, panašiais į vykstančius ES. Globalizaciją tikriausiai būtų lengviau valdyti, jei ES turėtų daugiau pasekėjų ir jei daugiau nuoseklių regioninių sąjungų, taip pat besiremiančių pliuralizmu, pagarba įvairovei ir bendro sutarimo siekiu, plėtotų tarpusavio dialogą, o ne vadovautųsi jėgų santykio logika. Regioninė integracija taip pat neginčijamai yra perspektyvi išeitis silpniausiems pasaulio regionams, kurie negali susidoroti su ribotų rinkų problema ir šiandien nepajėgia atlikti svaraus vaidmens.

1.3 Subalansuoti ir atsakingi prekybiniai santykiai

EESRK mano, kad plėtojant tarptautinius prekybinius santykius dvišalės strategijos yra naudingos tik tuo atveju, jei jos papildo daugiašalę PPO strategiją. EESRK ragina siekti pažangos patekimo į rinkas, abipusiškumo, kovos su prekybai išskylančiomis kliūtėmis ir neteisėta praktika srityse. EESRK siūlo plėtoti dialogą dėl kitų visuotinio valdymo aspektų, turinčių poveikį prekybai (ypač socialiniai ir aplinkosaugos standartai). ES taip pat turi padėti įgyvendinti visaapimančią strategiją, kuri leistų visoms besivystančioms šalims, visų pirma Afrikoje, pasinaudoti globalizacijos proceso teikiamomis galimybėmis.

EESRK taip pat mano, kad sprendžiant problemas ES lygiu reikia išsamiai įvertinti kiekvienos naujos prekybinės nuolaidos poveikį, tinkamiau naudoti prekybos apsaugos priemones, ypač siekiant apsaugoti ES gamintojų interesus, ir skatinti imtis bendrų veiksmų išorės rinkose. Komitetas laikosi nuomonės, kad Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas turi tapti strategine pertvarkos priemone, skirta padėti nuo globalizacijos nukentėjusiems asmenims ir regionams bei sulaukti nacionalinių fondų paramos.

1.4 Spartinti integraciją išsaugant kultūrų įvairovę

Kuo Europa bus darnesnė ir labiau integruota, tuo labiau ja bus pasitikima ir labiau atsižvelgiama į jos raginimą plėtoti daugia-polių ir patikimą visuotinį valdymą. Šiandien globalizacija gali padėti plėtoti Europos integracijos procesą, kadangi ji verčia mus integraciją vykdyti sparčiau. Šiuo metu lenktynės jau vyksta. Naujovių diegimas, žinių sklaidimas visiems ir demokratijos vystymas galėtų užtikrinti mūsų sėkmę. Jau seniai laikas visiškai užbaigti vidaus rinkos kūrimo darbus, sujungti švietimo ir

moksliinių tyrimų tinklus ir pradėti vykdyti naujas bendras politikas, visų pirma energetikos, aplinkosaugos ir mokslinių tyrimų srityse.

1.5 Siekti, kad organizuota pilietinė visuomenė skatintų globalizaciją „žmogaus veidu“

Pati Europa privalo savo piliečius labiau įtraukti į veiklą ir juos skatinti aktyviau dalyvauti, kartu plėtodama civilizacijų dialogą pasaulio mastu. Ir šiandien nepakankamai pasitelkiama organizuota pilietinė visuomenė, jos organizacijos ir institucijos, pavyzdžiui EESRK. Ši galimybė vykstant globalizacijai igyja ypatingą reikšmę, kadangi tarptautiniai santykiai nėra vien tik atskirų valstybių reikalas, nuo jų neatsiejami žiniasklaida, socialiniai partneriai, įmonės, mokslo tyrimų ir kultūros pasaulis, asociacijos ir visos kitos pilietinės visuomenės jėgos.

2. Globali strategija globalizacijos iššūkiams priimti

2.1 Nuo pat pradžių Europos projektas buvo grindžiamas atvirumo principu. Laipsniškai naikinant vidines sienas, Europos Sąjungai pavyko sukurti didelę vidaus rinką, modernizuoti ekonomiką, išvystyti infrastruktūras ir tapti vienu iš tarptautinių prekybos mainų lyderių.

2.2 Europos integracija neapsiriboja vidaus rinka. Europos Sąjunga turi bendras taisykles, nuosavas teisinę ir teisminę sistemas, Pagrindinių teisių chartiją ir bendrą įvairių sričių politiką. Atskirai reikėtų paminėti ekonominės ir socialinės sanglaudos politiką — valstybių ir regionų solidarumo principo vektorius. Ja siekiama sumažinti atotrūkį tarp įvairių išsivystymo lygių, kuris dar labiau padidėjo po paskutinių plėtros etapų.

2.3 Šiandien globalizacijos iššūkiai priimami kitame kontekste ir visai kitomis sąlygomis, kurioms būdinga — anks-tyvoji visuotinio valdymo formos stadija, noras siekti hegemonijos ir didėjanti įtampa tarp išsivysčiusių šalių ir naujai besiformuojančių ekonomikų. Tokia visuotinė pusiausvyra pateikia Europos Sąjungai s iš esmės kitokius uždavinius.

2.4 Iš pradžių Europos projektas nebuvo „eurocentriškas“. Pirmųjų sutarčių kūrėjai jau manė, kad Europos Bendrijos galėtų būti atviros visoms Europos tautoms, išsilaisvusioms iš diktatūros, ir taip galėtų tapti naujos pasaulio santvarkos, pagrįstos teisine valstybe, atvirumu ir pasitikėjimu, pavyzdžiu.

2.5 Taigi, globalizacija turi daug sąsajų su ES valstybių narių pasiekimais, kuriuos lėmė jų abipusis rinkų atsivėrimas, tokiais kaip galimybė pasinaudoti santykiniais pranašumais ir masto ekonomija bei naujos vystymosi dinamikos ir naujų rinkų teikiama privalumais.

2.6 Bet globalizacija pateikia ir daugelį naujų iššūkių. Norint šiuos iššūkius priimti, būtina rasti sprendimus ir atlikti pertvarkas, kurios dažnai būna gana sudėtingos, kadangi yra daug sunkumų ir asimetriškų patekimo į rinką sąlygų, vyksta protų nutekėjimas ir reikia išsaugoti daugiakalbystę ir kultūrų įvairovę, migracija, labai skiriasi darbo ir gamybos sąlygos, vyksta iki šiol negirdėto masto kapitalo ir finansų rinkų internacionalizacija, konkuruojama pasaulio mastu, todėl iškyla grėsmė išsivysčiusių šalių socialiniams pasiekimams, taip pat susiduriama su rimtomis problemomis aplinkosaugos, sveikatos priežiūros ir saugumo srityse.

2.7 Globalizacijos poveikis ne visur vienodas. Ji skatina atskirų pasaulio dalių ekonominę ir socialinę vystymąsi, bet kliudo šiam vystymuisi kitose dalyse, būtent išsivysčiusiuose regionuose, susiduriančiuose su didesne konkurencija ir nepakankamai išsivysčiusiose šalyse.

2.8 Norėdama priimti šiuos iššūkius, ES privalo įrodyti, kad ji žino, kaip pasinaudoti globalizacijos teikiamomis galimybėmis, o ne paprasčiausiai prie jos prisitaikyti. Ji taip pat privalo pasinaudoti visomis šio proceso teikiamomis galimybėmis ir nustatyti, koks jo poveikis atskiriems regionams, sektoriams ir gyventojų kategorijoms, kad kartu su valstybėmis narėmis, socialiniais partneriais ir kitais pilietinės visuomenės suinteresuotais subjektais nuspręstų, kokie konkretūs veiksmai leistų sėkmingai atlikti būtinas pertvarkas.

2.9 Globalizacijos iššūkiams priimti reikia ne tik ekonominės strategijos. Politiniai, socialiniai, aplinkosaugos ir kultūros klausimai tarpusavyje yra glaudžiai susiję. Todėl ES pasirinktas sprendimas taip pat turi būti susijęs su minėtomis sritimis, kadangi priešingu atveju jis gali būti nepakankamai tvirtas ir įtikinantis.

2.10 Regioninės integracijos strategija yra būdingas ES bruožas ir ji Europos Sąjungai suteikia galimybę PPO kalbėti valstybių narių vardu. Pasaulyje yra kitų regioninės integracijos pavyzdžių, bet nė vienu atveju nebuvo pasiektas panašus į Europos integraciją lygis. Taigi, išskyrus Karibų jūrų šalis vienijančią CARICOM, šios regioninės sąjungos PPO neužima vieningos pozicijos. O permainos šioje srityje būtų labai palankios siekiant labiau struktūruoto ir veiksmingesnio visuotinio valdymo.

2.11 Europos Sąjungoje atskirų gyventojų kategorijų ir atskirų valstybių narių požiūris į globalizaciją skiriasi. Ši požiūrių įvairovė gali praturtinti, bet globalizacija spartėja ir ji pateikia vis didesnio masto iššūkius, todėl šiuo metu būtina bendra Europos Sąjungos strategija ir konkretūs pasiūlymai.

3. Padėti nustatyti veiksmingesnes visuotines taisykles, skatinančias globalizaciją „žmogaus veidu“

3.1 Vertybės, sudarančios Europos projekto pagrindą — visų pirma įvairovė ir kolegialumas, teisinė valstybė, subsidarumas,

ekonomikos, socialinių reikalų ir tvaraus vystymosi pusiausvyra — šiuo metu nėra pakankamai paplitusios tarptautiniu mastu.

3.2 Plėtojant tik subnacionalinius ryšius neįmanoma aprėpti visų globalizacijos reiškinių aspektų, kadangi šis reiškinys taip pat susijęs su migracija, finansų srautais, tarša ir klimatui daroma žala, informacijos kanalais, taip pat ir internetu. Globalizacija yra susijusi ne vien su valstybėmis. Daugianacionalinės įmonės, finansų rinkos, žiniasklaida, mokslo pasaulis, organizuota pilietinė visuomenė ir jos institucijos, socialiniai partneriai, NVO ir daugelis kitų subjektų taip pat yra tam tikru požiūriu globalizuoti.

3.3 Todėl būtina, kad ES ir toliau ryžtingai dalyvautų visuotinio valdymo procese, t. y.:

— atnaujinant PPO Dohos derybas, kurių tikslas — platesnis prekybos atvėrimas kartu nustatant taisykles, kurios užtikrintų labiau suderintus ir teisingesnius mainus;

— plėtojant ir veiksmingai įgyvendinant kitas pasaulines sutartis, pavyzdžiui, TDO konvencijas (dėl darbo teisės), UNESCO konvencijas kultūros klausimais (dėl įvairovės), Kioto protokolą dėl aplinkosaugos, TATENA sprendimus energetikos srityje, PINO konvencijas dėl intelektinės nuosavybės, PSO — dėl sveikatos priežiūros ir kitas;

— Jungtinėms Tautoms koordinuojant įvairias visuotinio valdymo priemones, kad būtų nubrėžtos teisinės valstybės gairės su reguliavimo ir teisiniais mechanizmais, pagrįstais pluralizmu.

3.4 Todėl tarptautinės prekybos taisyklių srityje visų pirma reikės:

— parengti PPO susitarimą dėl prekybos palengvinimo („Trade Facilitation Agreement“) ir nustatyti šiuos standartus: muitinės taisyklių ir procedūrų, procedūrų paprastinimo ir palengvinimo, visų pirma įdiegiant vieno langelio („Single Window“) sistemą, veiksmingų bei skaidrių taisyklių skatinimo ir informacinės įrangos naudojimo;

— konsoliduoti sveikatos apsaugos ir fitosanitarinės priemonių (SFP) bei PPO SFP susitarimų (dėl maisto produktų sanitarijos saugos, gyvūnų sveikatos ir augalų apsaugos) priėmimą, diegimą ir jų laikymąsi bei užtikrinti gyvūnų apsaugą ir gerovę;

- veiksmingiau kovoti su piratavimu ir klastojimu, darančiais didelę ir vis platesnio masto žalą Europos gaminiams, visų pirma parengiant tikrą intelektinės nuosavybės konkrečios apsaugos strategiją, pagrįstą TRIPS susitarimu;
- pažangą prekybos srityje susieti su socialinių, etinių ir aplinkosaugos normų laikymusi;
- prisidėti prie sparčiai augančios ekonomikos šalių (visų pirma Kinijos ir Indijos) ir besivystančių šalių pajėgumų šiose srityse didinimo.

3.5 Su kitais susitarimais susiję tikslai

3.5.1 Net jei sprendžiant visus šiuos prekybos klausimus būtų padaryta didelė pažanga, vien to nepakaktų, kad būtų užtikrintos tikro „tvaraus vystymosi“ sąlygos, o juk ši tikslą Dohoje sudarytoje darbotvarkėje buvo aiškiai suformulavusi PPO. Kad būtų priartėta prie šio tikslo, prireiks kitų susitarimų. Europos Sąjunga gali tapti ir jų varomąja jėga. Jie visų pirma susiję su aplinkosaugos, saugumo, pagrindinių teisių, darbo sąlygų ir kultūrų įvairovės problemomis.

3.5.2 Ypatingai svarbu apsaugoti aplinką nuo didėjančių pavojų (gyvenamosios aplinkos, rūšių apsauga, kova su šiltnamio efektu ir tarša ir t. t.). Šis tikslas peržengia visas sienas ir yra glaudžiai susijęs su pačia globalizacijos sąvoka. Jis turėtų tapti vienu iš esminių prekybos derybų temų ir į jį turi būti horizontaliai atsižvelgiama vykstant kitoms deryboms. Šis poreikis turi tapti vienu iš svarbiausių Europos Sąjungos prioritetų ir ES privalo:

- imtis iniciatyvos persvarstyti Kioto susitarimus dėl šiltnamio dujų išmetimo sumažinimo, kad juos pasirašytų visos pasaulio valstybės, siekdamas sustabdyti visuotinio atšilimo procesą (Tarpvyriausybines klimato kaitos grupės (TKKG) ataskaitoje, parengtoje tarptautiniu lygiu, pritarta ES tikslui);
- kartu su kitais plėtoti mokslinius tyrimus ir diegti aplinkosaugos technologijas, galinčias padėti naujus pasaulio poreikius tenkinti pasitelkus pažangius, su procesais, gaminiiais ir paslaugomis susijusius gebėjimus, naudingus daugeliui sričių (žemės ūkiui ir kaimo vietovėms, vandeniui ir energijai, pramonei ir atliekų perdirbimui, būstui ir miestų vystymui ir kt.).

3.5.3 Didesnę ir įvairaus pobūdžio svarbą įgavo su saugumu susiję poreikiai. Reikia paminėti sveikatos apsaugą, visų pirma pastangas įveikti pandemijas, kovą su nusikalstamumu, branduolinę priežiūrą, elektroninių duomenų mainų apsaugą, gaminių, visų pirma maisto, saugą. Globalizacijos jokiū būdu nereikia susieti su saugumo sumažėjimu. Todėl reikia surasti veiksmingas taisykles, kurios užtikrintų saugesnes sąlygas plėtoti prekybą, vykdyti pagrindines valstybių užduotis ir saugesnes gyvenimo

sąlygas. Ši pažanga yra neatsiejama nuo valdymo formų gerinimo, kovos su korupcija ir visomis kitomis grėsmėmis.

3.5.4 Visame pasaulyje reikia deramą dėmesį skirti socialiniam globalizacijos aspektui, visų pirma reikia iš tikrųjų taikyti visuotines darbo normas, pagrįstas TDO konvencijomis⁽¹⁾. Bendradarbiaudama su TDO, pasitelkusi deramo darbo ir teisingos bei sąžiningos prekybos sąvokas, ES gali nustatyti pagrindines vertybes ir gerą praktiką. Atėjo laikas spręsti konkretaus TDO konvencijų taikymo klausimą, prireikus nustatant jurisdikciją.

3.5.5 Nevyriausybiniai veikėjai, įmonės ir socialiniai partneriai besivystančiose šalyse ėmėsi įgyvendinti įvairias daug vilčių suteikiančias socialines iniciatyvas. Reikia paminėti, kad daugelis Europos įmonių vykdo politiką, pagrįstą plėtojant EBPO veiklą nustatytais pagrindiniais principais ir TDO socialinėmis normomis. Atskirai reikia paminėti nevyriausybinių veikėjų iniciatyvas užimtumo, švietimo, sveikatos ir gyvenimo bei darbo sąlygų srityse. Jos vykdomos taip pat ir plėtojant regionų socialinį dialogą. Europos Sąjunga turėtų teikti didesnę paramą tokio pobūdžio iniciatyvoms, ypač vykdomoms AKR šalyse. Tokios programos, kuriose aktyviai dalyvauja pilietinės visuomenės atstovai, taip pat ir netgi pirmiausia regionų lygiu, tai pat turėtų dažniau tapti būtina sąlyga Europos Sąjungos paramai gauti.

3.5.6 Didėjant finansų rinkų internacionalizacijai ES privalo laikytis vieningos pozicijos, kad TVF taptų rimta stabilizavimo priemone. Euro zonos šalys turėtų pasiryžti vieningam atstovavimui TVF, kadangi tai Europai suteiktų daugiau svorio. Tuo pat metu ES, vadovaudamasi EBPO konvencijomis, turi siekti, kad visuotinio valdymo priemonės būtų pasitelktos kovojant su pinigų plovimu ir sukčiavimu.

3.5.7 Siekiant įdiegti tautų gerovę užtikrinančių visuotinių valdymą, ypač svarbus yra švietimo ir žinių pasidalijimo klausimas. Norint užtikrinti pliuralizmą ir vystant kultūrų dialogą, reikia vykdyti UNESCO projektus ir teikti paramą tinklams, kurie leistų kuo didesniai skaičiui asmenų keistis patirtimi ir pasidalyti žiniomis. Nustatant ES geresnio visuotinio valdymo strategiją, deramą dėmesį reikia skirti kultūrų įvairovei ir daugialkalbystei, kurios yra Europos privalumas, bet joms šiuo metu iškilio pavojus.

(¹) TDO konvencijos: Konvencija Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo, Konvencija Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas, Konvencija Nr. 29 dėl priverstinio darbo, Konvencija Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo, Konvencija Nr. 138 dėl minimalaus įdarbinamojo amžiaus, Konvencija Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo, Konvencija Nr. 100 dėl vienodo atlyginimo, Konvencija Nr. 111 dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje.

3.5.8 Pagrindinių teisių srityje ES kartu su kitais turi siekti, kad gerbiant kultūrų įvairovę būtų veiksmingai įgyvendinamos Jungtinių Tautų Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos nuostatos ir išplėstas Tarptautinio baudžiamojo tribunolo vaidmuo.

3.6 ES indėlio savitumas

3.6.1 Vardan stipresnio visuotinio valdymo ES taip pat gali pasinaudoti savo patirtimi tokiose srityse, kurios galėtų būti itin svarbios siekiant kuo platesnio pritarimo visuotiniam valdymui:

- subsidiarumas, leidžiantis atsakomybę patikėti tinkamam lygiui, taigi, valstybėms, regionams ir pilietinės visuomenės atstovams suteikiantis tikras veiklos galimybes,
- sudėtingos Sąjungos valdymo praktika, pasireiškianti skirtingo greičio procedūrų taikymu ir pagarba kultūrų įvairovei,
- konsultavimasis su ekonominiais ir socialiniais atstovais priimant sprendimus ir jų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese.

3.6.2 Europos Sąjunga, plėtodama politinius, ekonominius ir prekybinius santykius su savo partneriais, turėtų visuomet, kai tik yra galimybė, pirmenybę teikti regionus apimančiai strategijai. Tokios pozicijos ji šiuo metu jau laikosi AKR šalių atžvilgiu. Toks Europos Sąjungos ir kitų regioninių struktūrų tarpusavio ryšių plėtojimas, kuriame atsispindi lenktyniavimo dvasia ir abipusis atvirumas, būtų naudingas visoms susijusioms šalims, taip pat papildytų bei tuo pačiu reikšmingai sustiprintų daugiašalį PPO struktūrą.

4. Bendros ES strategijos kūrimas tarptautinės prekybos srityje

4.1 Daugiašališkumas ar dvišališkumas?

Šis klausimas aptariamas 2006 m. spalio 4 d. Europos Komisijos komunikate „Globalioji Europa: konkuravimas pasaulyje“.

4.1.1 Sunkumai, su kuriais susidūrė PPO, siekdama pažangos įgyvendinant Dohos darbotvarkę, ir netgi pačios darbotvarkės ribotumas turėtų paskatinti Europos Sąjungą imtis naujų iniciatyvų. Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas džiaugiasi, kad Europos Komisija 2006 m. spalio mėn. komunikate rekomendavo nustatyti naują prekybos strategiją, kurioje būtų atsižvelgta ir į dvišalius, ir į daugiašalius aspektus.

4.1.2 Tinkamiausias būtų daugiašalis globalizacijos problemų sprendimas, kadangi jis geriausiai užtikrina subalansuotus ir tvarius rezultatus. Todėl Komitetas pritaria Komisijos nuomonei dėl savaiminių daugiašališkumo ir PPO privalumų. Toliau reikia siekti sėkmingai įgyvendinti Dohos darbotvarkę, kuri yra sudėtinė kitų darbų dalis, įpareigojanti visas dalyvaujančias valstybes laikytis bendrų taisyklių.

4.1.3 Komitetas pabrėžia, kad būtina veiksmingai paremti Komisijos pasiūlymus. Turėdama omenyje nuolatinius sunkumus PPO struktūroje vykstančiose derybose, Komisija laikosi nuomonės, jog ES turėtų aktyviau ieškoti kitų papildomų sprendimų, įskaitant ir dvišalio pobūdžio. Svarbiausia būtų plėtoti diskusijas su sparčiai besivystančiomis šalimis, kurių augimo tempai yra aukšti (Kinija, Indija, ASEAN šalis, MERCOSUR šalis, Persijos įlankos šalis), o taip pat stiprinti strateginius ryšius su kaimyninėmis valstybėmis (Rusija, Ukraina, Moldova bei Viduržemio jūros regiono valstybėmis) ir sėkmingai pertvarkyti ryšius su AKR (Afrikos, Karibų jūros, Ramiojo vandenyno) šalimis sudarant regioninės partnerystės susitarimus, dėl kurių šiuo metu deramasi.

4.1.4 EESRK skeptiškai žiūri į šias iniciatyvas ir pabrėžia, kad jei tarptautinė ES strategija bus vykdoma taikant dvišalius sprendimus, tai neatstos daugiašalių sprendimų, kurie privalo likti pagrindinis tikslas, kadangi ji atspindi Europos vertybes.

4.1.5 Reikia ne tik siekti, kad šie sprendimai atitiktų PPO išpareigojimus, į kuriuos atkreipdama dėmesį teisingai pasielgė Komisija, bet ir užtikrinti, kad šie sprendimai

- neužkirstų kelio sėkmingai daugiašalių derybų eigai,
 - priešingai, palengvintų tokias derybas, kadangi taikant dvišalius sprendimus užsimegztų išsamesnės diskusijos ir būtų rastos panašios pozicijos.
- 4.1.6 Todėl bet koks dvišalis ES sprendimas turėtų tik papildyti daugiašalį sprendimą siekiant:
- sudaryti geras sąlygas daugiašalėms deryboms visų pirma pabrėžiant pagrindinius ES privalumus (Dohos „netektys“, prekybos praktika, kova su klastojimu, viešieji pirkimai ir t. t.),
 - pažangos kitose visuotinio valdymo srityse: politikoje, socialinių reikalų srityje, aplinkosaugoje, kultūros politikoje, energetikoje.

4.1.7 Vis dar reikia daug ką patikslinti ir suderinti, visų pirma kriterijų taikymo nuostatas ir politiką tam tikrų šalių (ypač Kinijos, Korėjos, Indijos arba Rusijos) atžvilgiu.

4.2 Santykių su kaimyninėmis valstybėmis ir ypatingų santykių stiprinimas

4.2.1 Vykdamas nuoseklią kaimynystės strategiją ir atsižvelgiant į bendrus interesus, reikia plėtoti privilegijuotą partnerystę ir ypatingą dėmesį skirti ES kaimyninėms šalims (visų pirma Rusijai, Ukrainai, Baltarusijai, Moldovai, Viduržemio jūros regiono šalims).

4.2.2 Plėtojant transatlantinį dialogą, ES ir Jungtinės Valstijos turėtų padaryti pažangą siekdamas surasti bendrą globalizacijos viziją ir sukurti tvirtą pagrindą bendradarbiavimui ir prekybai.

4.2.3 Plėtodama dvišalius santykius, ES taip pat privalo toliau remti regioninę integraciją kituose žemynuose (pavyzdžiui, AKR, MERCOSUR, ASEAN šalyse ir t. t.). Regioninė integracija sudarytų sąlygas tobulinti pasaulinės prekybos struktūrą bei balansą ir paspartinti PPO derybų eigą. ES integracijos patirtis, nepaisant jos originalumo, turėtų ir toliau skatinti plėtoti bei remti kitas regionines sąjungas, kurios būtinos siekiant tvarios ir struktūruotos globalizacijos. Ši strategija būtų ypač tinkama besivystančių šalių, kaip, pavyzdžiui, AKR šalys, atveju. Derybas dėl partnerystės susitarimų jose reikėtų vesti skatinant regioninės integracijos procesus, kurie neginčijamai yra svarbiausias veiksnys siekiant šių šalių nepalikti likimo valiai globalizacijos metu. Šiuo požiūriu labai reikšmingas ir viltį teikiantis yra teigiamas CARICOM pavyzdys. Taigi, ES turėtų vienodai remti administracinius regionų integracijos pajėgumus ir pilietinės visuomenės atstovų grupes.

4.2.4 Taip pat galima bandyti pasinaudoti gera arba bloga kitų šalių arba regioninių grupių patirtimi. ES privalo ir toliau skatinti regioninių grupių sudarymą, kurios nors ir vystosi nevienodu greičiu ir siekia skirtingų tikslų, tačiau eina panašiu kaip ir ES keliu; tokios grupės priklauso Mercosur ir ASEAN.

4.2.5 Įgyvendinant dvišalę strategiją, reikia nenuvertinti pilietinės visuomenės atstovų vaidmens ir veiklos. EESRK dalyvavimas Komisijos inicijuotame Pilietinės visuomenės dialoge, kuris yra derybų PPO struktūroje tolesnės veiklos dalis, ir EESRK veikla, vykdoma tarpininkaujant įvairioms jos sukurtoms struktūroms, šiuo požiūriu yra strategiškai svarbūs ir turėtų sulaukti didesnio pripažinimo.

4.3 Atsakingesnė prekybos liberalizacija

4.3.1 Reikia taip pat siekti, kad atliekant visų susitarimų poveikio tyrimus privalumų, suvaržymų ir nuolaidų požiūriu deramas dėmesys būtų skiriamas tų susitarimų ekonominėms ir socialinėms pasekmėms, ypač atskirų sektorių atžvilgiu (taip pat ir žemės ūkiui bei pramonės šakoms, kuriose dirba daug darbo jėgos). Į šiuos Europos Komisijos iniciatyva, prasidėjus bet kurioms naujos deryboms, vykdomus tyrimus derėtų aktyviau įtraukti vietos ekspertus ir pilietinės visuomenės atstovus. Taip pat reikės išplėtoti Komisijos komunikate paminėtą rizikos valdymo strategiją.

4.3.2 Komitetas pritarė sprendimui įkurti Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą. Juo nuomone šis fondas turi tapti strategine pertvarkos priemone, skirta padėti nuo globalizacijos nukentėjusiems asmenims ir regionams. Net jei ši priemonė tik papildoma nacionalines finansavimo priemones, jos vaidmuo neturi likti nepastebėtas ir privalo pasiekti kritinę masę finansinių išteklių prasme. Komitetas primygtinai prašo, kad šis fondas, kaip ir Europos socialinį fondą, valdytų Trišalis komitetas, į kurio sudėtį būtų įtraukti socialiniai partneriai.

4.3.3 Sprendžiant šiuos klausimus, ypatingą dėmesį reikia skirti žemės ūkio sektoriui. Reikėtų neapsiriboti vien žemės ūkio gamyba ir neužmiršti žemės ūkio pramonės, kuri sukuria 14 proc. Europos pridėtinės vertės ir 4 milijonus darbo vietų. Kad būtų pasiekta susitarimo PPO derybose, nuo 2003 m. atliekama esminė BŽŪP pertvarka, dėl kurios su šia sritimi susijusių profesijų atstovai daug ką prarado. Taigi, sudarant būsimą PPO susitarimą, turės būti pareikalauta sudaryti galimybes abipusiam patekimui į rinkas ir atitinkamai bei reikšmingai sumažinti išmokas Jungtinių Amerikos Valstijų gamintojams.

4.4 Bendri veiksmai išorės rinkose

4.4.1 Valstybės narės taip pat turėtų aktyviau pritari tikros bendros patekimo į pasaulines rinkas strategijos tikslams ir priemonėms, visų pirma siekdamas išspręsti šias tris problemas:

4.4.2 Pirma, nepaisant Europos politinės, ekonominės, finansinės ir euro naudojimu pagrįstos pinigų integracijos, dažniausiai taikomos nacionalinės eksporto kredito draudimo sistemos. ES turėtų remti šiuos nacionalinius mechanizmus, siekdama juos koordinuoti ir suderinti jų taikymą visoms Europos įmonėms, visų pirma MVĮ.

4.4.3 Antra, pas pagrindinius mūsų prekybinius partnerius vienos po kitų lankosi delegacijos, kurios dažniausiai yra nacionalinės ir konkuruoja tarpusavyje. Siūlome ne atsisakyti šių dvišalių strategijų, kurių pagrindą dažnai sudaro istoriškai susiklostę ryšiai, o jas papildyti, kai tai ekonominiu požiūriu naudinga, ir joms suteikti daugiau vertės rengiant Europos masto atskirų sektorių populiarinimo vizitus, kurie sustiprintų mūsų bendrą identitetą.

4.4.4 Kad prekybos apsaugos (visų pirma antidempingo) priemonės būtų labiau žinomos ir geriau panaudojamos, joms reikia skirti didesnius išteklius.

5. Vykdyti didesnę integraciją, kad globalizacija suteiktų naujas galimybes Europos tautoms

ES globalizacijos keliamas problemas turi spręsti vykdydama savo ekonominę integraciją, plėtodama solidarumą ir nuolat stengdamasi pagerinti konkurencingumą, t. y. įgyvendindama pagrindinius Europos Lisabonos strategijos tikslus. Vykstant globalizacijos procesui, Europos Sąjunga tik tuomet pajėgs atlikti svarų vaidmenį kitų svarbiausių žemyno masto prekybos partnerių atžvilgiu, jei jis taps stipresnė.

5.1 Stiprinti patrauklų Europos įvaizdį

5.1.1 Visų pirma reikia būti pajėgiems sukurti pakankamai integruotą, veiksmingą ir konkurencingą vidaus rinką. Būtų beprasmiška siekti, kad mūsų pasauliniai partneriai mums suteiktų nuolaidų, jei Europos šalys jų nedaro vienos kitoms. Šioje srityje reikia nuveikti dar labai daug.

5.1.2 Vis dar neįveikta daugelis senų kliūčių ir Europos įmonės neįgijo priemonių, kurios joms suteiktų galimybę pajusti savo „europietišumą“. Du trečdalius BVP sudarančios paslaugos iš esmės vis dar neperžengia nacionalinių rinkų ribų. Paskutiniai prieš dešimt metų atlikti ir niekada nepakartoti rimti tyrimai rodo, kad vykstant valstybių narių viešiesiems pirkimams, ar būtų įsigyjama įranga, paslaugos, darbai arba bet kokie su gynyba susiję dalykai, 90 proc. viešojo sektoriaus pirkimo konkursų laimi nacionaliniai tiekėjai.

5.1.3 Reikia imtis priemonių, kad Europos teisynui nekenktų sterili valstybių narių konkurencija: dempingas, išmokos, „nacionalinių laimėtojų“ politika, nauji barjerai ir kliūtys. Plėtojant ES pramonės politiką, kuri apimtų ir gynybos sritį, ES įgytų puikią galimybę globalizuotame pasaulyje užimti tvirtesnę poziciją ekonomikos ir technologijų srityje. Būtina sustiprinti ir ES konkurencijos politiką bei Europos Sąjungoje sukurti skaidrią mokesčių ir socialinę sistemą, kovoti su dvigubu apmokestinimu, stambiausiais konkurencijos iškreipimais ir sukčiavimu ES PVM srityje.

5.1.4 Nepakanka infrastruktūrų — transporto, energetikos, naujų technologijų, technologijų parkų, mokslinių tyrimų centrų — kurios iš tiesų būtų Europos masto, todėl Europai šiandien sunku pasiūlyti geriausias galimybes investuoti, nors ji ir išlieka pirmąja pasaulio rinka.

5.2 Kelti europiečių kvalifikacijos lygį ir gerinti jų išsilavinimą kuriant novatorišką visuomenę, kurioje žinios būtų prieinamos visiems

5.2.1 Europoje mažai žaliavų ir ji negali konkuruoti su likusiu pasauliu vykdydama socialinio, aplinkos arba mokesčių dempingo politiką. Ji taip pat negali tapti pasaulio „prekybos centru“, o Azijai leisti atlikti „pasaulio fabriko“ vaidmenį. Jos ateitį visų pirma lems sugebėjimas diegti naujoves ir vystyti verslą, jos gyventojų, moterų ir vyrų, gabumai. Ilgalaiškės investicijos į visą gyvenimą trunkantį mokymąsi yra harmoningo vystimosi garantas. Todėl reikia sudaryti sąlygas ne tik mokymuisi ir švietimui, bet ir laisvai pasirenkamam judumui Europos Sąjungoje, kuris neatsiejamas nuo daugiakalbystės ir profesinės veiklos, taip pat ir viešajame sektoriuje, planų Europos ir tarp-tautiniu mastu.

5.2.2 Europos šalys dar yra pernelyg uždaros. EESRK siūlo įgyvendinti plataus masto projektus: skatinti veiksmingą įvairiakalbystės ugdymą mokykloje, jaunimo, o taip pat ir vyresniųjų klasių moksleivių, amato besimokančių ar jaunų darbuotojų judumą, Europos universitetus, visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybes visoje Europoje, sudaryti bendrą bet kokios kvalifikacijos pripažinimo sistemą.

5.2.3 Taigi, Europoje reikia vykdyti plataus masto iniciatyvą švietimo, mokymosi ir žinių sklaidimo srityje. Ypatinę dėmesį

reikės skirti nuo įmonių restruktūrizacijos ir perkėlimo nukentėjusiems asmenims ir vietovėms, sutelkiant pastangas juos mokyti ir kurti naujas darbo vietas.

5.3 Numatyti konkrečias priemones, kurios padėtų įveikti globalizacijos problemas

5.3.1 Globalizacijos iššūkis verčia ES stiprinti gaminių ir paslaugų konkurencingumą. Sąjungos ekonominiai interesai yra ne tik labai svarbūs, bet ir įvairūs. Kad išliktų viena iš pasaulinės prekybos lyderių, Europos Sąjunga turi sustiprinti savo poziciją ne tik aukščiausios klasės gaminių ir paslaugų, kurie sudaro pusę jos eksporto ir trečdalį pasaulinės paklausos, srityje, bet ir teikdama kito pobūdžio gaminius ir paslaugas, tenkinančius gyventojų poreikius.

5.3.2 Artimiausiais metais, įgyvendinant naująją Europos Sąjungos „po Lisabonos“ strategiją, pagrindiniu prioritetu turėtų būti ES verslumo ir naujovių skatinimo politika bei švietimas, mokymasis ir žinių sklaidimas. EESRK siūlo parengti veiksmų šiose srityse planą, kad būtų sutelktos valstybių narių ir ES pastangos, valstybinis ir privatus finansavimas.

5.3.3 Jau per vėlu tobulinti ES 2007-2013 m. biudžetą. Belieka stengtis jį kuo geriau panaudoti, t. y.:

— plėtojant valstybinio ir privataus sektorių partnerystę, užtikrinti konkretų prioritetinių transeuropinių tinklų finansavimą,

— pagerinti ES pajėgumus paskolų ir garantijų srityje ir vystyti naujoviškesnę struktūrinių fondų finansų inžineriją, kuri šiuo metu apsiriboja paprastomis subsidijomis.

5.3.4 Euras yra didelis Europos privalumas. Jis ne tik bendra trylikos valstybių narių valiuta, bet ir stipri tarptautinė rezervinė ir mokėjimo valiuta. Šiuo metu euras vis didesniame skaičiuje valstybių visame pasaulyje laikomas patikima ir naudinga alternatyva doleriui. Dabar mūsų įmonėms lengviau sudaryti prekybos sutartis ir pagerėjo jų finansinis saugumas. Euras tapo konkrečia vidine ir išorine susivienijusios Europos išraiška. Eurui trūksta veiksmingo sprendimų ekonominės politikos klausimais priėmimo centro, todėl šiandien iškyla kliūtys teigiamam poveikiui, kurio būtų galima tikėtis.

5.3.5 Europos Sąjungos sanglaudos pagrindą sudaro būtent bendros politikos kryptys. Šiandien anglies ir plieno nebegalime laikyti sanglaudos pagrindu, bet ekonominiai ir socialiniai subjektai turi labai daug vilčių, kad ES prisiims didesnius įsipareigojimus energetikos politikos (išteklių tausojimas, tiekimo saugumas, papildomos investicijos į švarias energijos rūšis, energijos efektyvumas ir tausojimas) ir aplinkosaugos srityse. Šiose dvejose srityse būtina imtis aktyvesnių Europos veiksmų vykdančių konkrečias bendras politikos kryptis.

5.3.6 Europos Sąjunga taip pat privalo vykdyti labiau visuotinę ir nuoseklesnę politiką migracijos klausimais įgyvendindama koordinuotą integravimo ir priėmimo politikos kryptis, pagrįstas Europos pagrindinių teisių chartija ir Ženevos konvencijomis dėl teisės į prieglobstį, bet kartu ir veiksmingiau kovodama su nelegaliais tinklais. ES taip pat turėtų aktyviau skatinti kurti darbo vietas kvalifikuotiems darbuotojams besivystančiose šalyse, vykdydama partnerystės ir regioninės integracijos, ateityje galinčios suteikti judumo, tobulinimosi ir naujos prekybos galimybių, politiką.

5.4 Suteikti globalizacijai „žmogaus veidą“

5.4.1 Imdamasi veiksmų globalizacijos keliamais sunkumams įveikti, Europos Sąjunga gali vėl sutelkti Europos piliečius ES integracijos projektui įgyvendinti.

5.4.2 Taigi, Komitetas pabrėžia, kad socialinius partnerius ir įvairius organizuotos pilietinės visuomenės atstovus būtina aktyviai įtraukti įgyvendinant naują visuotinę strategiją, kurią jis rekomenduoja vykdyti siekiant įveikti globalizacijos keliamus sunkumus. Taryba ir Komisija turi užtikrinti didesnę skaidrumą, taip pat ir prekybos derybų srityje. EESRK ypač pageidautų kartu su savo partneriais, atstovaujančiais trečiųjų šalių pilietinei visuomenei, dalyvauti įgyvendinant tiek daugiašales, tiek ir dvišales iniciatyvas.

5.4.3 Kalbant konkrečiai, EESRK ragina socialinius partnerius ir kitus pilietinės visuomenės atstovus įtraukti:

- kartu su pilietinės visuomenės organizacijomis rengiant Europos informacines kampanijas ir diskusijas globalizacijos problemų tema,
- į nuolat vykstančius informavimo ir konsultavimosi seminarus Komisijos ir Tarybos numatytos naujosios tarptautinės strategijos tema (panašius seminarus EESRK rengė Europos Konvento tema),
- rengiant naujų prekybos susitarimų ekonominių ir socialinių pasekmių poveikio įvertinimą ir valdant Prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondą,

- vykdamas dvišalių derybų su regioninėmis grupėmis, tokių kaip, pavyzdžiui, ekonominės partnerystės susitarimai su AKR regionais, stebėseną, kadangi šioje srityje EESRK gali pritaikyti savo ir pilietinei visuomenei atstovaujančių partnerių iš trečiųjų šalių patirtį,
- įgyvendinant įvairias politikos kryptis, kurios būtinos siekiant stiprinti ES politikas (bendroji rinka, bendradarbiavimo strategijos, sanglauda, euras ir kt.),
- skatinant užmegzti veiksmingą socialinį dialogą, vykstantį šalių ir regionų, taip pat ir tarptautiniu lygiu, skirtą įvairiems prisitaikymų ir reformų, kuriuos reikia atlikti ES, aspektams.

5.4.4 EESRK pasisako už tai, kad visuotinės svarbos paslaugų užduočių klausimas būtų sprendžiamas Europos lygiu ir nebūtų apsiribota paprastu bendradarbiavimu, o telkiami ištekliai ekonominio saugumo, civilinės saugos ir aplinkosaugos, išorės sienų munitinės priežiūros, policijos ir netgi gynybos srityse, neleidžiant šios koncepcijos piktybiškai pražudyti „nacionalinėse tvirtovėse“, kurios priešinasi naujoms Europos reformoms.

5.4.5 EESRK pasisako už labiau dalyvaujamąją strategiją bendros rinkos klausimu, kuri skatintų asociacijų iniciatyvas, socialinį dialogą, įmonių socialinę atsakomybę, socialinį ir profesinį bendrą reguliavimą ir savireguliaciją (visų pirma paslaugų, prekybos, finansų rinkų, aplinkosaugos, energetikos, socialinių aspektų, vartotojų teisių srityse).

5.4.6 Patys organizuotos pilietinės visuomenės atstovai privalo imtis tiesioginio ir savarankiško vaidmens siekdami plėtoti ryšius su savo kolegomis šalyse ir regioninėse sąjungose, kurios yra Europos Sąjungos prekybos partneriai.

5.4.7 Žmogiškasis globalizacijos, o taip pat ir Europos integracijos aspektas neatsiejamas nuo piliečių ir organizuotos pilietinės visuomenės. Jei juos geriau informuosime, su jais konsultuosimės ir nuolat įtrauksime į veiklą, tautos nesipriešins strategijai, kurią nustatant jos dalyvavo ir kuri bus joms priimtina.

2007 m. gegužės 31 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Darbo teisės modernizavimas įgyvendinant 21-ojo amžiaus uždavinius“

COM(2006) 708 galutinis

(2007/C 175/17)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. lapkričio 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Žaliosios knygos „Darbo teisės modernizavimas įgyvendinant 21-ojo amžiaus uždavinius“.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 2 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Daniel Retureau.

436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 140 narių balsavus už, 82 — prieš ir 4 susilaikius.

1. Įžanga

mybes greitai prisitaikyti prie rinkos ir gali trukdyti kurti naujas darbo vietas, todėl būtina iš dalies pakeisti jos sąlygas.

1.1 Darbo teisės modernizavimo žaliaja knyga siekiama:

- nustatyti pagrindinius iššūkius, aiškiai parodančius esamos teisinės ir sutarčių sistemos atotrūkį nuo darbo pasaulio tikrovės. Daugiausia dėmesio skiriama darbo teisės taikymui asmeniniams, o ne kolektyviniams darbo santykiams;
- pradėti diskusijas siekiant išsiaiškinti, kaip darbo teisė galėtų padėti skatinti lankstumą, suderinant su saugiu užimtumu, nepaisant darbo sutarties formos, kartu prisidėdama prie darbo vietų kūrimo ir nedarbo mažinimo;
- skatinti diskusijas apie tai, kaip įvairūs sutartiniai santykiai ir visiems darbuotojams taikytinos darbuotojų teisės galėtų atnešti naudos darbuotojams ir įmonėms palengvindami darbo keitimo procesą, skatindami mokytis visą gyvenimą ir ugdydami visos darbo jėgos kūrybingumą;
- prisidėti prie geresnio teisinio reguliavimo skatinant darbo teisės modernizavimą, nepamirštant atsižvelgti į bendrą naudą ir sąnaudas, o ypač į sunkumus, su kuriais gali susidurti mažos ir vidutinės įmonės.

1.2 Šiuo tikslu žaliojoje knygoje numatoma atitinkamai aptarti labai įvairias sritis: trišalius darbo santykius, darbuotojų, turinčių savarankiškai dirbančių asmenų statusą, tačiau ekonominiu požiūriu priklausomų nuo juos įdarbinusios įmonės, padėtį, darbo laiko direktyvos persvarstymą ir opų nedeklaruojamo darbo klausimą.

1.3 Galimų darbo teisės modernizavimo kryptių, dėl kurių ES gali imtis veiksmų, papildančių tuos, kuriuos vykdo valstybės narės, atžvilgiu žaliosios knygos pagrindinė mintis yra ta, kad standartinė sutartis (neterminuota darbo sutartis dėl darbo visą darbo dieną) ir su ja susijusi apsauga (atleidimo iš darbo motyvai, išpėjimo laikotarpis, išėtinės pašalpos) gali būti netinkamos daugeliui darbuotojų ir darbdavių, nes varžo įmonių gali-

1.4 Komisija praneša, kad žilioji knyga, kurioje sprendžiamas savarankiško darbo teisės klausimas, bus pagrindas diskusijų, papildysiančių komunikatą dėl lankstumo ir užimtumo garantijų, kuris turėtų būti paskelbtas 2007 m. birželio mėn. ir kuriame bus plėtojama ši kai kuriose valstybėse narėse jau priimta sąvoka, kiek žinoma, išorinį ir vidinį darbuotojų lankstumą siejanti su saugumu, kurio mastas ir finansavimas kol kas nėra kitaip išaiškinti. Antrąjį pusmetį bus svarstoma daugiau temų, į kurias būtina reikėtų įtraukti įstatymų arba kolektyvinėse derybose jau įtvirtintus lankstumo elementus ir lankstumo bei užimtumo garantijų finansavimą nesivadovaujant jokia konkrečiu modeliu.

2. Bendrosios pastabos

2.1 Komitetas su susidomėjimu priėmė Komisijos iniciatyvą pradėti svarstymus apie tai, kaip darbo teisė dera su Lisabonos strategijos tikslais, kurie, be socialinės sanglaudos ir tvaraus vystymosi, apima tvaraus augimo, kuriam būdinga daugiau ir geresnių darbo vietų, siekį. Tačiau jis apgailestauja, kad konsultacijoms skirta mažai laiko ir daugelis parengiamųjų darbų nebus atlikta.

2.2 2003 m. lapkričio mėn. Wimo Koko ataskaitoje pabrėžta, kad reikia skatinti darbo rinkos lankstumą ir saugumą visų pirma gerinant darbo organizavimą ir standartines bei nestandartines darbo sutartis padarant patrauklesnes tiek darbuotojams, tiek darbdaviams, kad nesusiformuotų dviejų pakopų darbo rinka. Užimtumo garantijos sąvoką reikėtų atnaujinti ir išplėsti, kad ji apimtų ne tik užimtumo apsaugą, bet ir skatintų darbuotojus tobulėti ir nekeisti darbo vietos. Svarbu sukurti kuo daugiau darbo vietų ir pagerinti našumą sumažinant naujų įmonių kūrimo kliūtis ir skatinant geresnį numatymą ir restruktūrizavimo valdymą.

2.3 Naudinga prisiminti pačius įvairiausius Tarybos patvirtintų užimtumo grupės išvadų aspektus, kadangi jos padeda susidaryti visapusiškesnę nuomonę apie darbo rinkos reformas, kuriomis siekiama atitikti persvarstytą Lisabonos strategiją; iš Komisijos žaliosios knygos tokios nuomonės susidaryti negalima, kadangi joje daugiausiai dėmesio skiriama siauriems savarankiško darbo teisės klausimams. Iš tikrųjų, žaliojoje knygoje tik iš dalies nagrinėjami W. Koko iškelti klausimai ir neminimas socialinės darbotvarkės „saugesnės aplinkos“ klausimas.

2.4 Santūrus požiūris gali dar labiau sumažinti Europos piliečių, kurie ir taip jau vis skeptiškiau vertina Europos socialinį modelį, pasitikėjimą. Komisijos nuomone, reikėtų numatyti pakeisti standartines sutartyse (neterminuotoje darbo sutartyje (NDS) dėl darbo visą darbo dieną) nustatytą lankstumo lygį, ypač išpėjimo laikotarpio, individualaus ar kolektyvinio atleidimo iš darbo išlaidų ir procedūrų arba neteisėto atleidimo iš darbo apibrėžties atžvilgiu, kadangi šie aspektai nuo seno yra darbuotojo profesinio saugumo pagrindas.

2.5 Komitetui susirūpinimą kelia išvada, kad dabartinė darbo teisė neatitinka persvarstytos Lisabonos strategijos, kadangi daro kliūtis užimtumui, ir kad kol kas ši darbo teisė negali užtikrinti pakankamo įmonių ir darbuotojų prisitaikymo.

2.6 Komitetas konstatuoja, kad 2000 m. sukurta strategija nepasiekė visų savo tikslų. Vis dėlto, jo nuomone, tokios padėties priežastis reikėtų analizuoti apdairiai, nesutelkiant dėmesio vien tik į darbo teisę. Persvarstyta Lisabonos strategija turėtų būti siekiama, kad Europa taptų konkurencingesnė, tačiau kartu galinti užtikrinti visišką užimtumą visuomenėje, kuri labiau linkusi derinti šeiminių gyvenimą su darbu, geriau pritaikyta pasirinkti profesinę veiklą, investuojanti į žmonių prisitaikymą ir kovojanti su socialine atskirtimi. Darbo teisės modernizavimas yra tik viena iš daugelio priemonių, leidžiančių pasiekti šiuos tikslus.

2.7 Komitetas, prieš pareikšdamas savo nuomonę dėl gairių, kurių reikėtų laikytis modernizuojant Europos darbo teisę, stengsis dar kartą įvertinti pačios Komisijos teiginius ar iniciatyvas, pvz., ataskaitą, kurios ji paprašė profesoriaus Alain Supiot ir apie kurią šiame kontekste per mažai kalbama, arba 2006 m. lapkričio 30 d. ir gruodžio 1 d. EPSO tarybos išvadas dėl „tinkamo darbo visiems“. Profesoriaus A. Supiot ataskaita buvo siekiama atlikti plataus masto ir konstruktyvią užimtumo ir darbo teisės ateities tarpkultūrinėje ir tarpdalykinėje Bendrijos sistemoje analizę, tačiau žalioje knygoje į ją nepakankamai atsižvelgta.

2.8 Kokias išvadas galėtume daryti remdamiesi viešais statistiniais duomenimis, susijusiais su darbo teisės apsauginės funkcijos atlikimu, turint omenyje tikslą sukurti „daugiau ir geresnių darbo vietų“?

2.9 A. Supiot grupės galutinėje ataskaitoje iškeliama keletas temų, apimančių pagrindinius darbo santykių raidos klausimus:

konkurencijos globalizacija ir ekonominė veikla, vartotojų elgsenos ir įpročių poveikis, rinkų liberalizavimas, technologijų pokyčiai ir tai, kad keičiasi patys darbuotojai: jie labiau išsilavinę ir aukštesnės kvalifikacijos, savarankiškesni ir mobilesni, didesni individualistai; nepamirštama nauja įmonių praktika, susijusi su žmogiškųjų išteklių valdymu, darbuotojų atlyginimu, darbo laiko įvairiapusiškumo ir lankstumo reikalavimais. A. Supiot ataskaitoje svarstomas lankstumo ir saugumo klausimas ir ypač svarbi darbo keitimo tema paskelbiant, kad „atsisakoma linijinės profesinės veiklos modelio“.

2.10 Iš daugelio konkrečių demokratinių reikalavimų, kurie pagal socialinę teisę perkelti į socialinę ir ekonominę sritį, A. Supiot grupė atkreipė dėmesį į keturis klausimus, visiškai nepradariusius aktualumo ir žaliosios knygos ⁽¹⁾ sukeltose diskusijose:

— lygybės reikalavimas, įskaitant vyrų ir moterų lygybės ir apskritai nediskriminavimo klausimą, lieka aktualus, kadangi tik vadovaujantis tokia nuostata galima lengviau išspręsti neuztikrintumo ir dviejų pakopų darbo rinkos problemas;

— laisvės reikalavimas, kai reikalaujama apsaugoti darbuotoją nuo priklausomybės, padeda išspręsti dėl paslėptų darbo santykių, fiktyvių savarankiškai dirbančių asmenų ir neoficialaus darbo kilusias problemas;

— individualaus saugumo reikalavimas yra atsakas į vis didėjančią socialinį netikrumą pačia plačiausia prasme, kurį patiria darbuotojai ar socialines pašalpas gaunantys asmenys;

— kolektyvinės teisės, kurios realizuojamos darbuotojams dalyvaujant darbo procese įgyvendinant galutinį tikslą ir kartu prisidedant prie ekonomikos vystymosi.

2.11 Komitetas mano, kad Komisija, remdamasi ankstesniais reikalavimais, turėtų inicijuoti diskusijas dėl darbo teisės modernizavimo ir su darbo sutartimi paprastai susijusių apsaugos nuostatų (sveikatos apsaugos ir saugos, nelaimingų atsitikimų darbe, darbo laiko organizavimo, mokamų atostogų ir pan.).

2.12 Žaliojoje knygoje atkreipiamas dėmesys į daugeliui šalių būdingą esamos teisinės ir sutarčių sistemos atotrūkį nuo darbo pasaulio tikrovės, kuri susiklostė per sąlyginai trumpą laikotarpį baigiantis dešimtam ir prasidedant dešimtam dešimtmečiui. Tačiau niekur neminimas istoriškai susiformavęs apsauginis ir emancipuojantis darbo teisės vaidmuo plačiąja prasme, įskaitant kolektyvinių derybų įtaką su visais joms būdingais bruožais, susijusiais su įvairių valstybių narių kultūriniais, socialiniais, ekonominiais ir teisiniais ypatumais.

⁽¹⁾ *Au déla de l'emploi*, Flammarion leidykla, 1999 m., p. 294 ir tolesni.

2.13 Išlaikyti tam tikrą pusiausvyrą tarp šalių yra ne tik darbo teisės, bet ir socialinio dialogo uždavinys.

2.14 Bet kokie samprotavimai, kad daug apsaugos priemonių numatanti darbo teisė yra augimo ir užimtumo kliūtis, yra pernelyg supaprastintas požiūris, pagal kurį darbo teisė tėra paprasta darbo rinkos politikos priemonė arba ekonominis rodiklis.

2.15 Kadangi darbuotojai visada priklauso nuo darbdavių, reikėtų dar kartą pabrėžti apsauginį ir emancipuojantį darbo teisės vaidmenį. Jos taikymas turėtų būti geriau užtikrintas, kad darbuotojai išvengtų sunkumų atsivėlgiant į naujas globalizacijos ir gyventojų senėjimo keliamas problemas. Šioje srityje tam tikras vaidmuo tenka ir Europos Sąjungai jos valstybių narių atžvilgiu.

2.16 2000 m. Komisija ėmėsi iniciatyvos, kuri turėjo sukelti diskusijas, ar reikia įvertinti pagrindinius teisės sistemos ir kolektyvinių sutarčių aspektus siekiant užtikrinti, kad jos atitiktų šiuolaikišką organizaciją, **tačiau kartu** gerintų darbo santykius.

2.17 Ši tobulinimo iniciatyva nebuvo tęsiama, nors akivaizdu, kad ji turėjo būti įgyvendinta iki galo, kad būtų pasiektas tikslas modernizuoti ir pagerinti darbo sąlygas. Po keleto metų šį klausimą vėl iškėlė dabartinė Komisija, tačiau kitu požiūriu.

2.18 Komitetas jaučia pareigą atkreipti dėmesį į įvairius akivaizdžius trūkumus, kurie labai silpnina žaliojoje knygoje išdėstytus argumentus ir perspektyvas. Komitetas pabrėžia kai kuriuos klausimus, kurie, deja, nepakankamai gerai išnagrinėti arba visai nepaminėti:

— spartaus ekonomikos augimo siekis nėra nesuderinamas su Europos integracijos socialiniu aspektu ir jos vystymusi;

— darbo teisę sudaro ne vien tik savarankiško darbo sutartys, bet ir kolektyvinės darbo teisės nuostatos;

— tinkamo darbo sąvoka, įtvirtinta ES ir Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) bendradarbiavimo įsipareigojimuose ir ES valstybių narių bei šalių kandidačių teigiamos pastangos 2006 m. birželio mėn. priimant TDO rekomendaciją Nr. 198 dėl darbo santykių, kurioje siūlomi tinkami apibrėžimai ir veiklos principai siekiant panaikinti su darbo santykiais susijusį netikrumą ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją bei veiksmingą darbuotojų apsaugą, neturėtų likti tuščiais žodžiais ⁽²⁾;

— socialiniai partneriai nacionaliniu ir Europos lygiu savo kolektyvinėmis sutartimis ir susitarimais jau prisidėjo prie

⁽²⁾ Darbdavių grupė nepalaikė TDO rekomendacijos dėl darbo santykių Nr. 198.

naujų sutartinių įdarbinimo formų, įskaitant ir nestandartines, taip parodydami savo gebėjimą darbo santykius pritaikyti prie naujų aplinkybių ir numatyti lanksčias formas su atitinkamomis garantijomis;

— socialinis dialogas yra bendro reguliavimo priemonė, todėl reikėtų jį skatinti ir daryti veiksmingesnį, kad jis padėtų geriau apibrėžti lankstumą darbo sutartyse;

— darbo santykių saugumas yra didesnio našumo sąlyga, kadangi, esant netikrumui, naujos darbo vietos nekuriamos. Mobilumas ir lankstumas gali padidinti produktyvumą ir saugumą, tačiau dėl pakeitimų neturėtų atsirasti daugiau dirbančių vargšų.

— atsakymo nereikėtų ieškoti samprotavimuose, kurie supriešina darbuotojus jiems užkraunant atsakomybę patiems spręsti nedarbo problemą, kai jų pasirengimas neatitinka reikalaujamų įgūdžių;

— numatytas naujas standartinės sutarties tipas, kuriuo turėtų būti išspręstas „savų“ ir „pašaliečių“ darbuotojų konfliktas, negali jiems užkrauti atsakomybės patiems spręsti dviejų pakopų darbo rinkos problemą. Be to, tokio pobūdžio sutartis, jeigu ji būtų įteisinta, nepanaikintų tikrų darbo vietų kūrimo kliūčių.

2.19 Komitetas mano, kad atėjo laikas atlikti visapusę ir rimtą analizę, visų pirma paremtą:

— valstybių narių teisinių sistemų įvertinimu atsižvelgiant į sukurtas apsaugines nuostatas, jų tikslus, veiksmingumą, galimybę pasinaudoti teisminėmis ir neteisminėmis ginčų sprendimo institucijomis bei procedūromis;

— socialinio dialogo indėliu į darbo teisės modernizavimą ir tobulinimą, tinkamą darbą ir kovą su neoficialiu darbu, taip pat darbo rinkos veikimo ir darbo įmonėse organizavimo atitinkamais lygmenimis (Europos, nacionaliniu, regionų, įmonių ir įmonių grupių bei tarpvalstybiniu) klausimu;

— viešųjų paslaugų ir aktyvaus vaidmens, kurių veiksmingos ir kokybiškos viešosios paslaugos atlieka užimtumo ir augimo požiūriu, įvertinimu;

- įmonių valdymo, darbuotojų dalyvavimo ir darbininkams atstovaujančių institucijų (ypač įmonių komitetuose) kontrolės ir perspėjimo mechanizmų prisitaikant prie pokyčių ir vykdant restruktūrizavimą įvertinimu;
- tikrai savarankiškai dirbančių asmenų statuso pripažinimu, kadangi jie atlieka svarbų vaidmenį skatindami verslininkystę ir MVĮ steigimą, įskaitant ir socialinę ekonomiką, bei atitinkamos apsaugos ekonomiškai priklausomiems darbuotojams užtikrinimą, atsižvelgiant į tam tikrų savarankiškai dirbančių asmenų veiklos specifiką (pavyzdžiui, tiesioginiu pardavimu besiverčiantys asmenys);
- 2006 m. TDO rekomendacijos dėl darbo santykių (Nr. 198) propagavimu;
- neoficialaus darbo poveikiu ir pasitelkiant kovos su tokia praktika priemones, kurios apimtų ir geresnį kompetentingų institucijų (socialinis Europolas?) koordinavimą Europos lygiu;
- migracijos srautų, kuriuos reikės geriau koordinuoti, poveikiu;
- padėtimi, kurioje visi laimi (angl. *win-win*), t. y. tinkamai taikyti lankstumą atsižvelgiant į įmonių poreikius ir darbuotojų, kurie gali vėl perimti gyvenimo valdymą į savo rankas, poreikius bei pageidavimus;
- svarstymais ir iniciatyvomis dėl pradinio ir visą gyvenimą trunkančio darbuotojų ugdymo ir mokymo neatsižvelgiant į tai, ar jie dirba, ar jiems gresia restruktūrizavimas, ar jie grįžta į darbo rinką po tam tikros pertraukos dėl asmeninių priežasčių, ir profesinės veiklos garantijų užuot dėjus viltis į tam tikrus pasiūlymus dėl tariamos „vienodos sutarties“.

2.20 Pirmininkaujanti Vokietijos darbotvarkė, 2007 m. sausio mėn. neoficialiame užimtumo ir socialinių reikalų ministrų susitikime dar kartą iškeltas darbo kokybės klausimas ir 9 užimtumo ministrų neseniai paskelbtas raštas, kuriuo siekiama suteikti naują postūmį socialinei Europai ir kurio priede pateikti pasiūlymai dėl užimtumo ir lankstumo bei užimtumo garantijų politikos, atvėrė galimybes Komiteto pageidaujama išsamiai analizei ir Europos integracijos socialinio aspekto atnaujinimui.

3. Konkretios pastabos — atsakymai į Europos Komisijos pateiktus klausimus arba su jais susiję komentarai

3.1 Kokie, jūsų manymu, turėtų būti nuoseklios darbo teisės reformos darbotvarkės prioritetai?

3.1.1 Darbo teisė nėra praradusi savo apsauginės funkcijos tiek darbuotojų, tiek ir darbdavių atžvilgiu. Pirmiesiems ji yra patikimas pagrindas, kuriuo remiantis sudaroma teisiškai įforminta darbo sutartis, kurioje numatoma tinkama jų teisių ir

pareigų pusiausvyra atsižvelgiant į darbdavio, kuriam jie pavaldūs, valdymo ir įsakymo galias. Antriesiems ji užtikrina labai svarbų teisinį saugumą aiškiai nustatydama skirtingus standartinių sutarčių tipus, kuriuose nustatytos arba nurodytos pagrindinės taikytinos nuostatos kiekvienu konkrečiu atveju, įskaitant vienašalį sutarties nutraukimą. Be to, pavyzdžiui, civilinės atsakomybės srityje darbo teisė teikia darbuotojams ir darbdaviams garantijas ir teisinį saugumą, užtikrindama išmokas ir darbuotojo neįgalumo pripažinimą bei nustatydama ribotą civilinę atsakomybę, jei buvo laikytasi saugos normų. Kolektyvinės derybos ir patariamąsios institucijos padeda išlaikyti gerus darbo santykius ir, kilus ginčui, rasti tinkamus sprendimus.

3.1.2 Kalbant apie pageidautinus pirmaeilius pakeitimus, reikėtų, kad darbo teisėje, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės įstatymus ir jai būdingą praktiką, būtų numatytas naujų, vis labiau plintančių lanksčių darbo sutarčių reguliavimas siekiant pakitusiomis sąlygomis išsaugoti apsauginį ir darbo santykius reglamentuojantį sutarčių vaidmenį bei užtikrinti, kad pateisinamo atleidimo, darbo įvykio ar profesinio susirgimo atveju šalis bus deramai teisiškai apsaugotos. Be to, moderni darbo teisė turėtų sudaryti dirbantiesiems sąlygas užsitikrinti teises į profesinę karjerą visu darbinės veiklos laikotarpiu, kad jie galėtų derinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi su įvairiomis darbo sutarčių formomis, kurios vienu ar kitu momentu geriausiai atitiktų jų asmeninius poreikius suderinti darbą ir privatų gyvenimą, siekti paaugstinimo arba persikvalifikavimo ir pan., taip pat užtikrinti, kad darbdaviai turės ilgalaikės naudos, kurią teikia patenkintų darbuotojų darbas.

3.1.3 Darbo teisės reformomis turi būti skatinamos teigiamos priemonės žmonių, visiškai atskirtų nuo darbo rinkos, labui. Todėl šios reformos turi būti naudojamos — nesukuriant nepatinkimų darbo santykių — rasti naujų būdų patekti į darbo rinką, taip pat skatinti visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybes ir socialines bei ekonomines iniciatyvas, kuriomis siekiama profesinės integracijos.

3.1.4 Tikslinga taip pat nustatyti geresnį trišalių darbo santykių reguliavimą tiksliau apibrėžiant visų dalyvaujančių šalių teises ir pareigas, kartu ir civilinės ar baudžiamosios atsakomybės srityje. Tais atvejais, kai darbuotojai yra ekonomiškai priklausomi nuo vieno pagrindinio darbdavio, kuriam jie iš tikrųjų pavaldūs darbo procese, turėtų būti numatytos atitinkamos apsauginės nuostatos, ginančios juos darbo įvykių ir profesinių susirgimų atveju bei užtikrinančios socialinę apsaugą. Tačiau nuostatas šioje srityje reikia keisti nuodugnai apsvarsčius ir atsižvelgiant į įvairių savarankiškai dirbančių ekonomiškai priklausomų asmenų grupes (pvz., besiverčiančius tiesiogine prekyba), kad jie neprarastų savo pajamų šaltinio ir jų lūkesčius tenkinančios darbinės veiklos.

3.1.5 Be to, būtina kovoti su nedeklaruotu darbu ir darbo santykius formuoti laikantis teisės reikalavimų. Atsižvelgiant į tai tikslinga stiprinti darbo inspekcijos pajėgas ir skatinti veiklą, užtikrinančią taikomų teisinių arba sutartinių nuostatų veiksmingumą.

3.1.6 2006 m. birželio mėn. tarptautinėje darbo konferencijoje priimta TDO rekomendacija Nr. 198 dėl darbo santykių yra geras įkvėpimo šaltinis valstybėms narėms, siekiančioms suderinti darbo teisės nuostatas ir technologinius, ekonominius bei socialinius pokyčius, kurie jau daugiau kaip dvidešimtį metų iš esmės keičia pasaulinę gamybą, paslaugas ir prekybą. ⁽³⁾

3.2 *Ar darbo teisės ir kolektyvinių sutarčių pritaikymas padėtų pagerinti lankstumą ir užimtumo garantiją bei sumažinti darbo rinkos susiskaidymą? Taip/Ne*

3.2.1 Patirtis rodo, kad, nesant tinkamo reguliavimo, lanksčių darbo sutarčių plėtra didina darbo rinkos susiskaidymą ir netikrumą, kadangi, pavyzdžiui, labiausiai paplitusiose sutartyse (dėl darbo ne visą darbo dieną) numatyti mažesni atlyginimai, netenkinantys pagrindinių dirbančiųjų poreikių, ir mažesnės socialinės apsaugos garantijos (menkesnės galimybės gauti nedarbo pašalpą, papildomą pensiją ar mokytis visą gyvenimą). Turėtų būti atsižvelgta ir į darbo dienos trukmę, kadangi jei, dirbant ne visą arba visą darbo dieną, darbo laikas išskaidomas, darbuotojai praktiškai netenka galimybės ne darbo valandas naudoti asmeninėms reikmėms.

3.2.2 Patirtis taip pat rodo, kad pagal labiausiai paplitusias lanksčias darbo sutartis (terminuotas ir darbo ne visą darbo dieną) įsidarbinti dažnai siūloma asmenims, kurie labiau norėtų įsidarbinti nuolatiniam darbui. Nors šios sutartys gali būti gera profesinės veiklos pradžia jaunimui bei puiki galimybė derinti darbą ir šeiminių gyvenimą arba studijas ir darbą, jos ne visada pasirenkamos savo noru. Vyresnio amžiaus darbuotojams labai sunku įsidarbinti net ir pagal terminuotas sutartis. Dėl darbo rinkos susiskaidymo negalima kaltinti darbuotojų, kadangi jis atsiranda dėl darbdavių, kurie galiausiai vienašališkai nusprendžia, kokio tipo sutartį pasiūlyti kandidatui, pasirinkimo. Darbo teisė privalo kovoti su jaunimo, moterų ir pagyvenusių darbuotojų diskriminavimu, kai menkinamos jų galimybės patekti į darbo rinką ir siūlomi žemesni atlyginimai.

3.2.3 Siekiant savanoriškai pasirenkamo, nediskriminuojančio lankstumo, kuris užtikrintų didesnę saugumą ir leistų darbuotojams savarankiškai tvarkyti gyvenimą (šiuo metu pagal terminuotas sutartis įsidarbinęs jaunimas priverstas gyventi pas tėvus, nes butų nuoma jiems per brangi, o, kai nepilnos šeimos narys priverstas dirbti ne visą darbo dieną, neretai jis (ji) tampa skurdo auka), būtina pradėti nuodugnias darbo teisės reformas laikantis atsakymuose į pirmą klausimą pateiktų gairių ir pirmenybę teikiant socialiniam dialogui, kuris, priklausomai nuo šalies ir atitinkamo lygmens, gali būti trišalis arba dvišalis.

⁽³⁾ Darbdavių grupė nepalaikė TDO rekomendacijos dėl darbo santykių Nr. 198.

3.3 *Ar taikomos reglamentavimo priemonės (įstatymai ir (arba) kolektyvinės sutartys) trukdo įmonėms ir darbuotojams siekti išnaudoti galimybes padidinti našumą ir prisitaikyti prie naujųjų technologijų bei pokyčių, susijusių su tarptautine konkurencija, ar juos skatina? Kaip būtų galima pagerinti MVĮ taikytinų teisės aktų kokybę nekeičiant jų tikslų?*

3.3.1 Komitetas negali atsakyti už 27 valstybes nares. Tačiau jis pateikia keletą konkrečių pastabų. Konkurencinėje kovoje dažniausiai laimima arba nuolat diegiant naujoves, arba užtikrinant aukščiausią gaminių kokybę.

3.3.2 Esminiai našumo faktoriai yra darbuotojų kvalifikacija, taigi, jų mokymas ir įgyta patirtis, bei naujų technologijų diegimas. Visa tai priklauso nuo viešų ir privačių (pastarųjų trūkumas labai jaučiamas Europoje) investicijų į švietimą ir mokymą, mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą.

3.3.3 Todėl reglamentuojančios (teisinės ar sutartinės kaip socialinių partnerių mokymo veiklos planas) nuostatos privalo būti orientuotos į tolesnio švietimo ir mokymo skatinimą ir naujų technologijų įsisavinimą dirbant arba vystant profesinę karjerą, o jų taikymo sritis turi tolygiai apimti visas dirbančiųjų pagal sutartis darbuotojų kategorijas. Įmonė, kuri nori kelti darbuotojų kvalifikaciją ir palaikyti jos lygį, turės įdėti pastangų kartu su valdžios ar kitomis susijusiomis institucijomis. Įmonė tokiu būdu igis konkurencinį pranašumą, o darbuotojai turės daugiau galimybių įsidarbinti kitur. Įgūdžių ir kvalifikacijos lygio kėlimą gali skatinti teisės aktai, numatantys arba palengvinantys finansavimą, mokymo tvarką, konkrečiai apibrėžiantys teisę ir paskatas mokytis (numatant mokymosi atostogas, sutaupyto laiko panaudojimą), teisę į profesinės karjeros vystymą (keičiant sutartis ir darbdavius) laikantis galiojančių arba naujai priimamų įstatymų ir taikomos praktikos, bei kolektyvines derybas ⁽⁴⁾.

3.3.4 Teisės aktais ir vietiniu finansavimu galima skatinti įmones, pvz., MVĮ, jungtinėmis pajėgomis kelti darbuotojų kvalifikaciją ir organizuoti jų mokymą, kad išlaidos pasiskirstytų teritoriniu lygmeniu. Reikia atsižvelgti ir į tai, kad labai mažos įmonės (LMĮ) ir savarankiškai dirbantys asmenys patys nepajėgia organizuoti ir finansuoti laiko reikalaujančių mokymo kursų ir visą patirtį įgyja tik vykdydami profesinę veiklą.

3.3.5 Tačiau darbo teisė gali reguliuoti tik ribotą skaičių faktorių (mokymąsi visą gyvenimą, darbuotojų įtraukimą), būtinų siekiant įvaldyti naujas technologijas ir prisitaikyti prie pramonės ir visuomenės pokyčių. Kiti faktoriai — aukštasis mokslas, moksliniai tyrimai, rizikos kapitalas, verslo inkubatoriai ir naujovių centrai — taip pat turi atlikti svarų vaidmenį Europos, regionų ir nacionaliniu lygmeniu įgyvendinant konkurencingą ir suderintą pramonės politiką.

⁽⁴⁾ Žr. EBPO pagal tarptautinę mokinių vertinimo programą (PISA) 2003 m. ir 2006 m. švietimo sistemų veiksmingumo tyrimo duomenis. Aukštas vietas užima Šiaurės Europos šalys, tarp kurių pirmauja Suomija.

3.4 Kaip būtų galima įstatymais arba kolektyvinėmis sutartimis palengvinti darbuotojų įdarbinimą pagal nuolatinės ir terminuotos sutartis siekiant didesnio šių sutarčių teikiamo lankstumo ir kartu visiems užtikrinant tinkamus užimtumo ir socialinės apsaugos standartus?

3.4.1 Su tokiu požiūriu sunku sutikti, jeigu lankstumas reiškia įvairesnes arba mažiau patikimas įdarbinimo formas. Pagal apibrėžimą, lankstumas ir užimtumo garantijos suteikia galimybę susieti įvairius lankstumo ir saugumo užimtumo srityje būdus siekiant darniai sustiprinti darbuotojų ir įmonių gebėjimą prisitaikyti apsaugant juos nuo rizikos. Taigi, lankstumas ir užimtumo garantijos yra daugiau negu pusiausvyra tarp išorinio lankstumo ir socialinės apsaugos sistemos. Kuo lankstesnė sutartis, tuo mažesnė užimtumo garantija, todėl prireikia užtikrinti daugiau saugumo (suteikti socialinę apsaugą, užtikrinti profesinę karjerą, išsaugoti darbo vietą visą profesinės veiklos laikotarpį). ⁽⁵⁾

3.4.2 Svarstant šį klausimą daroma prielaida, kad lankstumas kuria naujas darbo vietas. Tačiau šis teiginys nėra pagrįstas jokiais pavyzdžiais ar įrodymais. Saugumas labiau priklauso nuo socialinės teisės, kuri žaliojoje knygoje neaptariama.

3.5 Ar verta numatyti galimybę suderinti lankstesnius užimtumo garantijos teisės aktus ir gerai suplanuotą paramą bedarbiams kompensuojant prarastas pajamas (t. y. pasyvios darbo rinkos politikos priemonėmis), kartu taikant aktyvios darbo rinkos politikos priemones?

3.5.1 Iš tikrųjų gerai suplanuota parama bedarbiams bet kokiomis sąlygomis ir nepriklausomai nuo užtikrinamos užimtumo apsaugos lygio būtinai turi būti lydimi rimtų mokymo kursų arba persikvalifikavimo galimybių užtikrinimo. Be to, tai reiškia, kad reikalinga specialiai pritaikyta parama įmonėms, kurios yra pasiruošusios įdarbinti žmones, kurie nėra darbo rinkos dalyviai (ilgą laiką nedirbančius asmenis ir kt.). „Aktyvi darbo rinkos politika“ nereiškia, kad darbuotojas, nenorėdamas prarasti pašalpos, privalės sutikti su kiekviena jam siūloma, net mažesnės kvalifikacijos reikalaujančia ir mažiau apmokama, darbo vieta.

3.5.2 Istorijos raida lėmė, kad skirtingose šalyse susiklostė įvairios socialinės sąlygos, o kolektyvinių derybų vaidmuo jose ir priimami sprendimai nėra vienodi. Subsidiarumas darbo teisės srityje turi atlikti svarbų vaidmenį, ypač įgyvendinant Europos direktyvas, priimtas remiantis tiek bendru europiniu susitarimu, tiek Bendrijos iniciatyvomis. Neabejotina, kad ir Bendrijos lygio institucijos privalo laikytis savo įsipareigojimų skatinti derybas, pateikti konkrečių pasiūlymų savo kompetencijos srityse ir „geresnio teisinio reguliavimo“ nepainioti su „reglamentavimo panaikinimu“.

⁽⁵⁾ Šiuo požiūriu svarbu priminti, kad Europoje 78 proc. darbo sutarčių yra neterminuotos sutartys dėl darbo visą darbo dieną, o 18,4 proc. darbuotojų dirba ne visą darbo dieną neterminuotos darbo sutarties pagrindu. Terminuotos darbo sutartys sudaro maždaug 14,5 proc. Europos Sąjungos darbo jėgos, o 2 proc. ES 27 darbo vietų yra laikinos. Vis dėlto daugiau kaip 60 proc. naujų darbo sutarčių yra lankstūs sutartys.

3.6 Kokį vaidmenį galėtų atlikti įstatymai ir (arba) kolektyviniai sutarimai dėl kurių susitaria socialiniai partneriai, skatinant galimybes mokytis ir keisti sutartines įdarbinimo formas tam, kad per visiškai aktyvaus profesinio gyvenimo laikotarpį darbuotojai būtų kuo labiau judūs?

3.6.1 Siekiant užtikrinti mokymąsi visą gyvenimą ir profesinio persikvalifikavimo galimybes, būtina turėti rimtas, ilgalaikiam naudojimui parengtas standartines priemones. Standartų ir kolektyvinių derybų svarba įvairiose šalyse skiriasi priklausomai nuo jose priimto „modelio“ arba susiklosčiusių teisinių ir socialinių sąlygų, nuo atstovaujančių organizacijų stiprybės, nuo tradicijų ir taikomos praktikos, nuo socialinės istorijos raidos ir priemonių, kuriomis gali būti užtikrintas labai ilgalaikis socialinių partnerių pasiekto kompromiso sąlygų laikymasis. Taip darbuotojams bus sukurtas tikras saugumo statusas.

3.6.2 Sistemos, kurią reikia įgyvendinti, nuostatos bus įrašytos į darbo sutartis, o jos funkcionavimą turėtų užtikrinti institucijos, kurios padeda keičiant profesiją, teikia finansinę paramą (dėl finansavimo formos deramasi arba tariamasi), ir viešos kolektyvinės ar savitarpio pagalbos pagrindu organizuotos mokymo įstaigos bei įmonėse atliekamas profesinis mokymas (mokomosios įmonės) pripažįstant taip įgytą kvalifikaciją.

3.6.3 Kaip tik šioje srityje darbo teisė galėtų veiksmingai prisidėti įgyvendinant Lisabonos tikslus kuriant žinių visuomenę ir užtikrinant saugumą, leidžiantį organizuoti savo gyvenimą, planuoti ateitį ir kurti projektus. Taip ji tiesiogiai dalyvaus gerindama našumą ir darbo kokybę.

3.7 Ar reikia paaiškinti valstybių narių vartojamas įdarbinimo ir savarankiško darbo teises apibrėžtis siekiant palengvinti bona fide įdarbinimo santykių keitimą savarankišku darbu ir atvirkščiai?

3.7.1 Remiantis pakankamai nuodugnai atliktais lyginamaisiais tyrimais, galima pradėti svarstymą, tačiau, iš visko sprendžiant, šis klausimas labai teorinis, kadangi šiuo metu nenumatyta darbo teisės arba socialinės apsaugos nuostatų derinimas. Nacionalinės apibrėžtys ir atitinkama teismo praktika jau veikia, todėl manome, kad tikslinga jas išsaugoti, nes tai yra *summa divisio* tarp darbo teisės ir civilinės (komercinės) teisės.

3.8 Ar būtina numatyti „pagrindines teises“, nustatančias darbo sąlygas visiems dirbantiesiems, neatsižvelgiant į jų darbo sutarties formas? Koks, jūsų nuomone, būtų tokių būtinų reikalavimų poveikis darbo vietų kūrimo procesui bei darbuotojų apsaugai?

3.8.1 Viskas priklauso nuo to, kas bus įrašyta į šias „pagrindines darbo sąlygas nustatančias teises“. Jei tai darbo trukmės, valandų keitimo, atlyginimo klausimai, tai juos nustato atitinkamos formos sutartys ir pagal įstatymus taikytinos bendrosios sąlygos.

3.8.2 Jei tai klausimai, susiję su teisėmis dalyvauti įmonės valdyme, pagrindinėmis laisvėmis, lygybės ir nediskriminavimo principu, su teisėmis į apsaugą nenumatytais atvejais — įvykus nelaimingam atsitikimui, susirgus, netekus darbo ir pan., — akivaizdu, kad jie neapibrėžiami darbo sutartyje, kadangi priklauso pagrindinių teisių sričiai. Todėl visiškai nepriimtina numatyti juos įtraukti į „būtinus reikalavimus“ arba padaryti „lankstesnius“.

3.9 *Ar manote, kad reikia patikslinti daugiašalių darbo santykių šalių atsakomybės sritis siekiant nustatyti, kas yra atsakingas už darbo teisės nuostatų laikymosi užtikrinimą? Ar veiksminga ir perspektyvu taikyti subsidiariosios atsakomybės principą siekiant priversti subrangovus laikytis šios atsakomybės? Jeigu ne, ar galite pasiūlyti kokių nors kitų būdų, kaip tinkamai apsaugoti darbuotojus trišaliuose darbo santykiuose?*

3.9.1 Darbo teisės pagrindas yra viešoji socialinė tvarka, kurios nuostatos privalomos visoms šalims. Užsakovams reikia turėti tam tikrus įgaliojimus subrangovams kontroliuoti arba stebėti, be to, jie turi imtis atsargumo priemonių įrašydami į sutartis tam tikrus principus (dėl galiojančių socialinių ir techninių standartų laikymosi). Kitaip jie nenoromis gali tapti darbo teisės ar kitų statyboms ar darbovietėms taikomų nacionalinių standartų pažeidėjų bendrininkais.

3.9.2 Dirbančiųjų teises geriausiai užtikrintų bendros šalių atsakomybės sistema, kurioje užsakovai turėtų galimybę kelti ieškinį nesilaikantiems įsipareigojimų subrangovams. Be šios paramos savarankiškai gintis būna labai sudėtinga, ypač kai subrangovas įsisteigęs kitoje, neretai trečiojoje šalyje, o darbuotojai dirba statybvietėje, vadovaujami užsakovo. Nustatant darbo sąlygas ir užmokesčio garantijas, bendros atsakomybės taisyklė turėtų būti taikoma visais atvejais — kai užsakovas yra privatus, juridinis asmuo ar mišri įmonė.

3.9.3 Būtina gerinti užsienyje dirbančių darbuotojų apsaugą. Ne nacionaliniai subrangovai turėtų prisidėti įmokomis į kasas arba institucijas, skirtas darbuotojų sukauptiems fondams apsaugoti darbdavio nemokumo atveju. Užsakovo teisiniuose įsipareigojimuose turėtų taip pat būti numatyta, kad valstybėse narėse jo subrangovo nemokumo atveju užsakovas apmoka grįžimo išlaidas.

3.9.4 Rimta trišalių ar daugiašalių darbo santykių problema būna tai, kad darbuotojai ir darbininkai šiuo atveju daugiau rizikuoja vienai iš grandinės dalių tapus nemokia, juo labiau, kad atsakomybė pasiskirsto keletui šalių. Subrangos darbams samdant kitų šalių darbuotojus, pakankamą apsaugą ir visų teisių, įskaitant atlikto darbo apmokėjimą ir socialines įmokas, garantiją užtikrina tik bendra atsakomybė, numatyta teisiųjų normų, tenkanti, viena vertus, užsakovui ir, kita vertus, bet kuriam iš jo subrangovų. Atitinkamos nacionalinės garantijų sistemos, sukurtos remiantis direktyva dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam, turėtų būti gana veiksmingos ir netgi pritaikytos trečiųjų šalių įmonėms, jeigu šių šalių nacionalinės garantijų sistemos yra nepakankamos ar jų visiškai nėra. Tokiu atveju bendra užsakovų atsakomybė atitinkamai sumažėtų. Be to, nacionalinėse teisinėse sistemose turi būti numatytas

mechanizmas, leidžiantis panaudoti dalį užsakovo mokėjimų subrangovams, prisidedant prie kito mechanizmo, skirto užtikrinti subrangovų neįvykdytų finansinių įsipareigojimų savo darbuotojų atžvilgiu įvykdymą tuo atveju, kai tų darbuotojų darbdavys tampa nemokus ⁽⁶⁾.

3.10 *Ar būtinai reikalingas tikslesnis per laikino įdarbinimo agentūras įdarbintų darbuotojų statuso paaiškinimas?*

3.10.1 Neturint Bendrijos teisinės sistemos, gali kilti pavojus, kad bus piktnaudžiaujama apeinant teisės aktus, reguliuojančius komandiravimo laikinam darbui tvarką. Būtų naudinga Taryboje aktyviai siekti susitarimo, leisiančio Europos mastu nustatyti taisykles laikino įdarbinimo agentūrų veiklos principams reguliuoti.

3.11 *Kaip būtų galima pakeisti būtinus reikalavimus, susijusius su darbo laiko organizavimu siekiant didesnio darbaviečių ir darbuotojų lankstumo ir kartu užtikrinant aukštus darbuotojų sveikatos ir saugos standartus? Kokių darbo laiko organizavimo aspektus Bendrija turėtų nagrinėti pirmiausia?*

3.11.1 Galiojanti 1993 m. priimta direktyva, išskyrus atvejus, kuriems taikomi Teisingumo Teismo sprendimai, yra tinkama apsaugą užtikrinanti sistema, kurią dar galima, prirėkus, vykdant įvairaus masto kolektyvines derybas, patobulinti, papildyti ar praplėsti nacionaliniu lygmeniu.

3.11.2 Svarstant šį klausimą susiduriama su priežastiniu ryšiu, siejančiu darbo įvykių ir grėsmės sveikatai pavojų su darbo laiko trukme arba jo valandų paskirstymu. Iš tikrųjų, toks ryšys yra: realios darbo laiko trukmės sumažinimas ilgalaikėje perspektyvoje leistų pagerinti darbuotojų sveikatą, visų pirma todėl, kad sumažėtų streso ir nuolatinio nuovargio lygis, o kartu padidėtų galimybės sukurti naujų darbo vietų.

3.12 *Kaip Bendrijoje gali būti užtikrinamos tarptautinėje aplinkoje dirbančių darbuotojų, visų pirma pasienio darbuotojų, užimtumo teisės? Ar manote, kad ES direktyvose reikia vartoti labiau suderintas „darbuotojo“ apibrėžtis siekiant užtikrinti, kad šie darbuotojai galėtų pasinaudoti savo užimtumo teisėmis neatsižvelgiant į tai, kurioje valstybėje narėje jie dirba? Ar manote, kad valstybėms narėms reikėtų palikti teisę pačioms spręsti šį klausimą?*

3.12.1 Žr. atsakymą į 1 klausimą ir TDO rekomendaciją Nr. 198. Dėl šiuo metu išliekančių nuomonių skirtumo apibrėžties nustatymas turėtų būti paliktas valstybių narių kompetencijai, nes tai susiję ne vien su darbo sutartimis, bet ir su socialinės teisės taikymu (kas turi teisę naudotis, kokios yra socialinių paslaugų teikimo sąlygos).

⁽⁶⁾ Žr. 1980 m. soalio 20 d. Tarybos direktyvą 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo (OL L 283 1980 10 28, p. 23).

3.12.2 Neatrodytų, kad gali kilti sunkumų dėl Europos direktyvų, kuriose apibrėžiami asmenys, turintys teisę į socialines paslaugas atsižvelgiant į teisės aktų pobūdį. Prieš numatant pakeitimus, jeigu jie reikalingi, būtina atlikti išsamų šio klausimo tyrimą.

3.13 *Ar manote, kad reikia sustiprinti administracinį bendradarbiavimą tarp įgaliotųjų institucijų siekiant padidinti jų veiksmingumą tikrinant, kaip laikomasi Bendrijos darbo teisės nuostatų? Ar manote, kad šiame bendradarbiavime galėtų dalyvauti socialiniai partneriai?*

3.13.1 Socialinių partnerių dalyvavimas yra būtinas, nes jie, veikdami EB steigimo sutarčių ir pagrindinių teisių chartijos dvasioje, vaidina reikšmingą vaidmenį socialiniame dialoge stebėdami, kaip įgyvendinama Bendrijos darbo teisė ir kaip jos laikomasi.

3.14 *Ar manote, kad reikia tolesnių ES lygmens iniciatyvų, remiančių valstybių narių kovą su nedeklaruojamu darbu?*

3.14.1 Norint gerai suprasti skirtingose šalyse vykstančius reiškinius, turėtų būti stiprinamas Eurostato vaidmuo. Susidaro įspūdis, kad, apskaičiuojant nacionalinį BVP, nepakankamai atsižvelgiama į neoficialiai atliekamo ir nedeklaruoto darbo vaidmenį. Sprendžiant iš tam tikrų tyrimų, tokią padėtį lemia nacio-

nalinių sąlygų ypatumai, todėl būtina remti ir skatinti priemones, kurių šioje kovoje imasi pačios valstybės narės.

3.14.2 Vis dėlto, susiduriant su nepakankamai ištirtais reiškiniais, reikėtų tiksliau nustatyti, kokie ryšiai sieja šias darbo formas ir produktų klastojimą, kokią įtaką neoficialiam darbui daro organizuotas nusikalstamumas, kaip jis susijęs su nelegalia imigracija. Todėl suprantamas siekis aktyvinti Bendrijos teisinių institucijų bendradarbiavimą ir stiprinti ES vaidmenį, kadangi šios darbo formos daro žalą tiek vidaus rinkai, tiek konkurencin-gumui.

3.14.3 Socialiniams partneriams tenka nepaprastai svarbus vaidmuo sprendžiant nedeklaruojamo darbo problemą ir mažinant šešėlinę ekonomiką. Reikėtų imtis veiksmų ES lygmeniu ir paskatinti socialinius partnerius valstybėse narėse drauge įgyvendinti valstybinius ir atskirų sektorių projektus ir, bendradarbiaujant su valdžios institucijomis, išspręsti minėtas problemas. Bendrijos lygiu socialiniai partneriai galėtų drauge analizuoti geros praktikos pavyzdžius valstybėse narėse ir apie juos informuoti.

3.14.4 Kovoje su nedeklaruojamu darbu reikalingas tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir valstybių narių valdžios institucijų priežiūra, taip pat reikia skelbti informaciją apie nuobaudas už nedeklaruojamą darbą arba pasipelnymą iš tokio darbo.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

PRIEDAS

Šie pakeitimų pasiūlymai svarstant buvo atmesti, tačiau už juos balsavo daugiau nei ketvirtadalis narių:

Pakeisti visą nuomonę šiuo tekstu:

„Šiandien Europa susiduria su didžiulėmis problemomis, pavyzdžiui, ekonomikos pokyčiais pereinant nuo pramoninės prie žiniomis paremtos ir į paslaugas orientuotos ekonomikos, globalizacija, sparti technologijų pažanga, Europos gyventojų senėjimas, mažėjantis gimstamumas ir visuomenės bei jos poreikių pokyčiai.

Norint įveikti šias problemas ir išlaikyti mūsų Europos socialinį modelį, reikia inter alia modernizuoti darbo teisę.

Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) labai pritaria Komisijos žaliajai knygai, kuria pradedami viešosios diskusijos dėl darbo teisės modernizavimo. Šios žaliosios knygos rengimas praturtins būsimą Komisijos komunikatą dėl lankstumo ir užimtumo garantijų. Pusiausvyra tarp lankstumo ir užimtumo saugumo turėtų atitikti tiek darbuotojų, tiek įmonių poreikius.

Darbo teisės modernizavimas turėtų paremti Lisabonos strategijos tikslus dėl augimo, konkurencingumo, daugiau ir geresnių darbo vietų kūrimo, taip pat dėl socialinės įtraukties. Siekiant šių tikslų, Komitetas siūlo:

1. Išlaikyti esamą darbo sutarčių formų įvairovę, su sąlyga, kad bus sukurta stabili teisinė bazė, kurioje bus atsižvelgta tiek į darbuotojų, tiek į įmonių, ypač MVĮ, poreikius. Nors 78 proc. darbo sutarčių yra neterminuotos ir dėl darbo visą dieną, tačiau naujų, lanksčių sutarčių skaičius auga visoje Europoje. Lanksčios darbo sutartys, tokios kaip darbas ne visą dieną, taip pat terminuotos darbo sutartys gali padėti ugdyti darbo įgūdžius, kurių negalima įgyti mokyklos suole, kartu jos padidina tikimybę

- sudaryti neterminuotą darbo sutartį visą dieną. Lanksčios darbo sutartys gali būti gera pradžia tolesniame jaunų asmenų gyvenime, taip pat puiki galimybė derinti darbą ir šeiminių gyvenimą ir todėl gali padėti kurti integruojančią darbo rinką. Šiems darbuotojams labai svarbi apsauga nuo diskriminacijos, numatyta Europos direktyvose dėl darbo ne visą dieną ir terminuoto darbo remiantis Europos socialinių partnerių susitarimais.
2. Darbo teisės modernizavimas turi vykti daugiausia valstybių narių lygiu. Kadangi darbo teisė yra tik dalis lankstumo ir užimtumo saugumo, tai tinkama pusiausvyra tarp lankstumo ir saugumo turi būti apibrėžta atitinkamoje nacionalinėje teisės bazėje valstybės narės sąlygas. Nacionalines reformas reikėtų papildyti Europos lygmės priemonėmis, kurios skirtos didinti sąmoningumą pasitelkiant geriausią praktiką ir palengvinant keitimąsi ja.
 3. Būtina remti svarbų socialinių partnerių vaidmenį nacionaliniu, sektorių ir įmonių lygiu, siekiant modernizuoti darbo teisę bei rasti pusiausvyrą tarp lankstumo ir užimtumo saugumo. Kolektyvinės derybos turi būti paremtos socialinių partnerių nepriklausomumu, jos vyks labai skirtingai atsižvelgiant į įvairioms valstybėms narėms būdingą pramonės santykių istoriją ir kultūrą.
 4. Neterminuotų darbo sutarčių atveju reikėtų derinti lankstesnę užimtumo apsaugą ir aktyvią darbo rinkos politiką, užtikrinančia paramą, pritaikytą individualioms darbuotojų, keliančių savo kvalifikaciją atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, reikmėms. Reikėtų skirti didžiausią dėmesį užimtumo garantijoms, o ne konkrečių darbo vietų apsaugai. Reikia remti teigiamas priemones, kurias įgyvendina socialinė ekonomika ir įmonės, siekiant integruoti į darbo rinką tuos, kuriuos labiausiai paveikė atskirtis. Glaudi trišalė darbdavių, darbuotojų ir viešojo sektoriaus partnerystė padeda nustatyti mokymo poreikius ir dalytis finansine našta. Užimtumui palankios socialinės apsaugos sistemos tiek dirbantiems pagal darbo sutartį, tiek ir savarankiškai dirbantiems asmenims padėtų palengvinti perėjimą nuo vienu darbo formų prie kitų.
 5. Savarankiškas darbas labai skatina verslumo iniciatyvą, šioje srityje Europa, lyginant su daugeliu jos konkurentų pasaulyje, atsilieka, ir tai yra geriausias šiuolaikinės ekonomikos dinamizmo rodiklis. Tačiau reikia aiškiai atskirti savarankiškai dirbančius asmenis, kurie yra ekonomiškai priklausomi, nuo fiktyviai savarankiškai dirbančių asmenų fiktyviai savarankiškai dirbantys asmenys turėtų turėti, pvz., kalbant apie socialinę saugą, saugos ir sveikatos reikalavimus darbe ir darbo vietos apsaugą tokį pat apsaugos lygį kaip ir pagal darbo sutartį dirbantieji.
 6. Nedeklaruojamas darbas iškreipia konkurenciją ir griauja nacionalines socialinės apsaugos sistemas bei mokesčių sistemas. Nedeklaruojamas darbas yra sudėtingas reiškinys ir jo priežastys yra įvairios. Todėl norint kovoti su nedeklaruojamu darbu, būtinas tinkamas politikos priemonių kompleksas, į kurį įeina darbo teisės suderinimas, administracinių pareigų mažinimas, darni atlyginimų politika, mokesčių paskatos, viešosios infrastruktūros ir viešųjų paslaugų gerinimas, bet kartu ir kontrolė bei atgrasomosios priemonės. Todėl Europos Komisija turėtų imtis iniciatyvos, siekiant sukaupti geriausias praktikos pavyzdžių ir palengvinti jų sklaidą valstybėse narėse siekiant paskatinti imtis priemonių prieš nedeklaruotą darbą.“

Paiškinimas

Bus paaiškinta žodžiu.

Balsavimo rezultatai:

Už 89

Prieš 126

Susilaikė 7

Naujas 3.9.2 punktas

Įtraukti naują punktą.

„Užsakovai apskritai neturi jokios įtakos tam, kaip subrangovas kasdien laikosi įsipareigojimų savo darbuotojams, be to, jie nežino subrangovo finansinės padėties ir negali daryti jai įtakos, todėl negali patikrinti, ar subrangovai gali laikytis savo įsipareigojimų darbuotojams. Todėl jie negali įvertinti su tuo susijusios finansinės rizikos.“

Paiškinimas

Komisijos klausimas žaliojoje knygoje yra bendro pobūdžio ir neliečia tarptautinių santykių. Todėl aš siūlau įterpti papildomą bendro pobūdžio punktą tarp 3.9.1 ir 3.9.2. Šiuo atveju tiks ir 3.9.2 punktas, smulkiai aprašantis bendros taisyklės išimtis (tarptautiniai santykiai).

Balsavimo rezultatai:

Už 75

Prieš 122

Susilaikė 12

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos kvalifikacijų sąrangos mokymuisi visą gyvenimą kūrimo

COM(2006) 479 galutinis — 2006/0163 (COD)

(2007/C 175/18)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. spalio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos kvalifikacijų sąrangos mokymuisi visą gyvenimą kūrimo.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 2 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Jose Isaias Rodríguez García-Caro.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (2007 m. gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 156 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados

1.1 Komitetas mano, kad pasiūlymas, nustatantis Europos kvalifikacijų sąrangą, yra reikalingas, nes tinkamas kvalifikacijų ir kompetencijos skaidrumas, vienoje valstybėje narėje išduotą pažymėjimą leidžiant naudoti kitoje valstybėje narėje, skatina judumą ES ir užtikrina standartizuotą ir plačią galimybę patekti į Europos darbo rinką. Tačiau Komitetas nustatė ir šiame dokumente išdėstė su siūlomu modeliu susijusias problemas, kurios gali trukdyti jį įgyvendinti.

1.2 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlymui priimti pasirinkta teisinė forma yra rekomendacija, kuri, kaip nurodyta Europos bendrijos steigimo sutarties 249 straipsnyje, nėra teisiškai privaloma.

1.3 EESRK mano, kad modelių aprašai, pirmiausia ten, kur kalbama apie profesinę kvalifikaciją, turėtų būti aiškesni ir paprastesni, kad juos suprastų plačioji visuomenė, verslininkai ir ekspertai; be to, turėtų būti pateiktas priedas, kuriame būtų nurodyti atskaitos taškai, kuriais valstybės narės galėtų grįsti savo nacionalines kvalifikacijų sąrangas ir taip užtikrinti kurtinų orientacinių sistemų suderinamumą.

2. Įžanga

2.1 Pasiūlymas, dėl kurio teikiama EESRK nuomonė, atitinka 2000 m. Lisabonos Europos Vadovų Tarybos susitikime nustatytus tikslus; šio susitikimo metu buvo prieita prie išvados, kad, siekiant pritaikyti Europos švietimo ir profesinio rengimo sistemas taip, kad būtų galima pasiekti su Europos konkurencinumu, augimu, užimtumu ir socialine sanglauda susijusius Tarybos nustatytus tikslus, reikia pagerinti kvalifikacijų skaidrumą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.

2.2 Ši išvada buvo pripažinta 2002 m. Barselonos Europos Vadovų Tarybos susitikime. Šiame susitikime nuspręsta, kad vals-

tybės narės turi skatinti bendradarbiavimą formalaus, neformalaus ir savaiminio mokymosi srityse ir sukurti sąlygas pereiti iš vienos srities į kitą. Manyta, kad tai būtina sąlyga norint sukurti Europos visą gyvenimą trunkančio mokymosi erdvę, pagrįstą Bolonijos proceso pasiekimais aukštojo mokslo srityje, taip pat siekiant, kad Europos švietimo ir profesinio rengimo sistemos iki 2010 m. taptų pasauliniu kokybės standartu.

2.3 Tais pačiais metais Sevilijoje vykusio susitikimo metu Europos Vadovų Taryba paragino Komisiją, glaudžiai bendradarbiaujant su Taryba ir valstybėmis narėmis, parengti švietimo ir profesinio mokymo kvalifikacijų pripažinimo sąrangą.

2.4 2004 m. Tarybos ir Komisijos tarpinėje ataskaitoje „Švietimas ir profesinis rengimas 2010“ pabrėžta būtinybė parengti Europos kvalifikacijų sąrangą. 2004 m. Kopenhagos Europos Vadovų Tarybos susitikime taip pat pabrėžta, kad pirmenybę būtina teikti atviros, lanksčios, skaidrumu ir abipusiu pripažinimu pagrįstos Europos kvalifikacijų sąrangos, kuri turėtų tapti bendru švietimo ir profesinio rengimo standartu, rengimui.

2.5 2005 m. pavasarį Bergene įvykusioje už aukštąjį mokslą atsakingų ministrų konferencijoje, kurios metu buvo patvirtinta Europos aukštojo mokslo kvalifikacijų sąrangą, pabrėžta, kad svarbu užtikrinti Europos aukštojo mokslo erdvės ir Europos kvalifikacijų sąrangos papildomumą.

2.6 Persvarsčius Lisabonos strategiją, 2005-2008 m. užimtumo gairėse pabrėžiama būtinybė užtikrinti lanksčius mokymosi būdus, didinant stažuotojų ir studentų judumo galimybes, kvalifikacijų skaidrumą ir patvirtinant neformalų mokymąsi visoje Europoje.

2.7 2005 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime buvo paraginta priimti Europos kvalifikacijų sąrangą 2006 m. 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba šią rezoliuciją ratifikavo.

2.8 Šis pasiūlymas ir, svarbiausia, Europos kvalifikacijų sąrangą (EKS) apibūdinantys aprašai buvo parengti remiantis konsultavimosi metodiniais klausimais procesu, kuriam, bendradarbiaudama su Europos profesinio rengimo plėtros centru (angl. CEDEFOP) ir Bolonijos proceso tęstinio darbo grupe, vadovavo Komisija; darbo dokumentu *Kuriant Europos kvalifikacijų sąrangą mokymuisi visą gyvenimą* ⁽¹⁾, kurį rengiant prisidėjo 32 šalys, dalyvaujancios programoje „Švietimas ir profesinis rengimas 2010“, socialiniai partneriai, sektorių organizacijos, švietimo įstaigos ir NVO; 2006 m. vasario mėn. Budapešte vykusios konferencijos diskusijomis; darbais, kuriuos atliko Komisijai padedančios ekspertų grupės ir konsultantai.

2.9 Įvertinus pasiūlymo dėl EKS galimų formų poveikį, buvo nuspręsta pasirinkti Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijos formą.

2.10 2006 m. rugsėjo mėn. pabaigoje Europos Parlamentas patvirtino pranešimą dėl Europos kvalifikacijų sąrangos sukūrimo ⁽²⁾.

3. Pasiūlymo santrauka

3.1 Pasiūlyme dėl rekomendacijos pateikta orientacinė priemonė, kuri leis palyginti skirtingų nacionalinių kvalifikacijų sistemų kvalifikacijų lygmenis. Ji pagrįsta aštuoniais atskaitos lygmenimis, kurie apibūdinti mokymosi pasiekimų požiūriu; jie apima bendrąjį lavinimą, suaugusiųjų švietimą, profesinį rengimą ir aukštąjį mokslą. Pasiūlymą sudaro rekomendacijos tekstas, apibrėžimai ir du priedai (viename pateikti aprašai, apibrėžiantys EKS lygmenis, kitame — švietimo ir profesinio rengimo kokybės užtikrinimo principai).

3.2 Europos Parlamentas ir Taryba valstybėms narėms rekomenduoja:

- naudoti EKS kaip orientacinę priemonę kvalifikacijų lygmenims palyginti;
- iki 2009 m. nacionalines kvalifikacijų sistemas susieti su EKS ir rengti nacionalines kvalifikacijų sąrangas;
- užtikrinti, kad iki 2011 m. visuose naujuose kvalifikacijos suteikimo ir „Europass“ dokumentuose būtų pateikta nuoroda į atitinkamą EKS lygmenį;
- nustatant ir aprašant kvalifikacijas taikyti mokymosi pasiekimais pagrįstus metodus;
- skatinti neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimą;

⁽¹⁾ SEC(2005) 957.

⁽²⁾ A6-0248/2006, pranešėjas Mann.

— paskirti nacionalinį centrą ryšiams tarp nacionalinių kvalifikacijų sistemų ir EKS remti ir koordinuoti, siekiant:

- susieti abiejų sistemų lygius;
- susiejimo proceso metu skatinti ir taikyti kokybės užtikrinimo principus;
- užtikrinti taikomos metodologijos skaidrumą ir ryšius tarp lygių;
- teikti suinteresuotosioms šalims informaciją ir užtikrinti jų dalyvavimą.

3.3 Europos Parlamentas ir Taryba remia Komisijos ketinimus:

- padėti valstybėms narėms ir tarptautinėms sektorių organizacijoms naudoti atskaitos lygmenis ir EKS principus;
- sudaryti EKS patariamąją grupę, kuri prižiūrėtų, koordinuotų ir užtikrintų kvalifikacijų sistemų siejimo su EKS proceso kokybę ir darnumą;
- stebėti patvirtintas priemones ir per penkerius metus Europos Parlamentui ir Tarybai pranešti apie įgytą patirtį ir atsiliepimus.

3.4 I priede apibrėžti 8 atskaitos lygmenys, pagrįsti asmens mokymosi pasiekimais remiantis tuo, ką asmuo žino, supranta ir geba daryti. Šie aspektai lygmenų apraše vadinami žiniomis, gebėjimais ir kompetencija.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Komitetas pritaria pasiūlymui dėl rekomendacijos, dėl kurio pateikiama ši nuomonė. Komitetas mano, kad tinkamas kvalifikacijų ir kompetencijos skaidrumas, vienoje valstybėje narėje gautą pažymėjimą pripažįstant ir leidžiant naudoti kitoje valstybėje narėje, skatina judumą ES ir užtikrina standartizuotą ir placią galimybę patekti į Europos darbo rinką sudarant galimybes pažymėjimus gauti vienoje valstybėje narėje, o naudoti — kitoje.

4.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo nuomonės dėl pasiūlymo ⁽³⁾ dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo ⁽⁴⁾ išvadose pritarė idėjai sukurti bendrą visų kvalifikacijų (aukštojo mokslo, profesinio rengimo ir mokymo bei neformalaus ir savaiminio mokymosi) pripažinimo sistemą. Komitetas mano, kad Europos kvalifikacijų sąrangą yra svarbus žingsnis kvalifikacijų pripažinimo ir skaidrumo požiūriu.

⁽³⁾ Žr. 2002 m. rugsėjo 18 d. EESRK nuomonę dėl *Profesinių kvalifikacijų pripažinimo*, pranešėjas Ehnmark (OL C 61, 2003 3 14).

⁽⁴⁾ COM(2002) 119 galutinis.

4.3 EKS, pagrįsta mokymosi pasiekimais, turėtų priartinti švietimą ir profesinį rengimą prie darbo rinkos poreikių, padėti patvirtinti neformalų ir savaiminį mokymąsi ir skatinti, savo ruožtu, keistis kvalifikacijomis bei švietimo ir profesinio mokymo sistemomis tarp įvairių šalių bei jų naudojimą. EESRK nuomone, šie aspektai, taip pat atskaitos lygmenų poveikis užimtumui, yra didžiausi šios iniciatyvos privalumai.

4.4 Europos kvalifikacijų sąranga turėtų tenkinti individualaus mokymosi reikalavimus: žinių ir gebėjimų pripažinimą ir jų socialinę integraciją, įsidarbinimo galimybes, žmogiškųjų išteklių vystymą ir naudojimą. Vienas Europos kvalifikacijų sąrangos prioritetų turėtų būti neformalaus ir savaiminio Europos darbuotojų išsilavinimo pripažinimas.

4.5 Komitetas tikisi, kad EKS padarys Europos švietimo ir profesinio mokymo sistemas aiškesnes ir labiau prieinamas piliečiams. ES darbuotojams ir jų galimiems darbdaviams reikia orientacinės sąrangos, kuri leistų jiems palyginti vienoje valstybėje narėje įgytą kvalifikaciją su atskaitos kvalifikacijomis tos valstybės narės, į kurią jis ruošiasi persikelti ir joje dirbti. Todėl Komitetas džiaugiasi pasiūlymo poveikiu šalinant tarptautiniam judumui kylančias kliūtis. Europos kvalifikacijų sąranga turėtų skatinti judumą tarp profesinio rengimo sistemų, profesinio rengimo ir bendrojo išsilavinimo (įskaitant aukštąjį išsilavinimą) sistemų.

4.6 Kalbant apie EKS teisinę formą, Komitetas teigiamai vertina Komisijos atliktą teisinį poveikio vertinimą⁽⁶⁾ ir pažymi, kad vėlesnes rekomendacijas dėl švietimo, profesinio rengimo ir judumo daugiau ar mažiau parėmė valstybės narės. Vis dėlto Komitetas mano, kad rekomendacija — subjekto teisiškai neįpareigojantis teisės aktas — gali būti tik trumpalaikė priemonė, ir ji nepadės pasiekti vidutinės trukmės laikotarpio tikslų, ypač atsižvelgiant į tai, kad atskaitos lygmenis kiekviena valstybė narė turi tvirtinti esant neaiškiai nacionalinei kvalifikacijų sąrangai (NKS).

4.7 Be to, remiantis 2006 m. vasario mėn. vykusios Budapešto konferencijos rezultatais, penkios ES narės jau sukūrė nacionalinę kvalifikacijų sąrangą, kitos ją kuria ar pareiškė ketinančios ją kurti, dar kitos nacionalinės kvalifikacijų sąrangos kurti savo šalyje neketina.

4.8 Šis pradinis principas reiškia, kad, Komisijos nuomone, gali būti labai sunku iki galo įgyvendinti projektą ir, nesant nacionalinės kvalifikacijų sąrangos, EKS trūksta turinio. Dokumente *Kuriant Europos kvalifikacijų sąrangą mokymuisi visą*

gyvenimą⁽⁶⁾ Komisija pažymėjo, kad remiantis EKS, būtų optimaliausia, kad kiekviena šalis sukurtų bendrą nacionalinę kvalifikacijų sąrangą ir susietų šią nacionalinę sąrangą su EKS.

4.9 Komitetas mano, kad pirmenybę reikėtų teikti veiksmingam įvairių kvalifikacijų rūšių, įgyjamų formalaus, neformalaus ir savaiminio mokymosi srityse, patvirtinimui ir pripažinimui visose šalyse ir švietimo sektoriuose, užtikrinant didesnę skaidrumą ir kokybę. Ši nuomonė sutampa su 2002 m. birželio 27 d. Tarybos rezoliucijoje pareikšta nuomone dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi⁽⁷⁾. Taip pat reikėtų priminti, kad šioje rezoliucijoje Taryba ragina Komisiją sukurti sistemą kvalifikacijoms aukštojo išsilavinimo ir profesinio rengimo srityse pripažinti. Todėl Komitetas, atsižvelgdamas į šį naują argumentą, pabrėžia, kad aštuonis EKS atskaitos lygmenis būtina sukurti iki proceso pabaigos ir negalima dėl jų kūrimo leisti spręsti valstybėms narėms, remiantis rekomendacijos teisiniu principu.

4.10 EESRK mano, kad Komisija turėtų išsiaiškinti proceso vertinimus, jei viena ar daugiau valstybių narių nepatvirtintų nacionalinės kvalifikacijų sąrangos ar nesusietų jos su EKS. Atsižvelgdamas į tai, Komitetas mano, kad Komisija turėtų analizuoti šią galimybę ir jos galimus sprendimus, siekiant būti pasirėngus reaguoti į nenumatytas situacijas. Galutiniame dokumente valstybėms narėms turėtų būti numatytos paskatos šiai priemonei patvirtinti.

4.11 EESRK neragina sukurti vienodos ES švietimo ir profesinio rengimo sistemos, taip pat nesirengia valstybėms narėms nurodyti, kokias kvalifikacijas jų švietimo centrai turėtų suteikti. Komitetas nori pabrėžti būtinybę suvienyti valstybių narių veiksmus siekiant skaidrumo, pripažinimo ir kvalifikacijų perkėlimo. Tam reikia sukurti gerai veikiančius kokybės (visų pirma kvalifikaciją suteikiančių švietimo įstaigų) garantijų mechanizmus valstybėse narėse. Jei nebus laikomasi šio veikimo principo, studento ir (arba) stažuotojo judumas neteks prasmės ir bus kliudoma darbuotojų judumui.

Nacionaliniu ir regioniniu lygiu su nacionalinėmis kvalifikacijų sąrangomis susiję sprendimai turėtų būti priimami kartu su socialiniais partneriais. Šie partneriai ir atsakingos valdžios institucijos turėtų nustatyti ir taikyti nacionalinės kvalifikacijų sąrangos kūrimo principus, taisykles ir tikslus. Reikėtų atsižvelgti ir į šioje srityje dirbančių pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį.

(6) COM(2006) 479 galutinis.

(6) SEC(2005) 957.

(7) OL C 163/1 2002 7 9.

4.12 Pasiūlyme siūloma sukurti EKS patariamąją grupę, kuri būtų atsakinga už proceso priežiūrą, koordinavimą ir kokybišką bei nuoseklią kvalifikacijų sistemų ir EKS susiejimą. Atsižvelgdamas į tai ir siekdamas užtikrinti vienodus kriterijus susiejant nacionalines sistemas ir EKS, Komitetas mano, kad patariamoji grupė, atsižvelgiant į siūlomų narių specializaciją, taip pat turėtų būti atsakinga už nacionalinių lygmenų ir orientacinės sąrangos susiejimo patvirtinimą prieš galutinai nustatant tokią sąsają.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Dokumento anglų kalba 9 puslapio pabaigoje nurodomos 25 ES valstybės narės. Po paskutinio plėtos etapo turėtų būti nurodytos 27 valstybės narės.

5.2 Komitetas mano, kad galutinės datos, nurodytos rekomendacijose valstybėms narėms, ypač 2 punkte, yra per ankstyvos, atsižvelgiant į su nacionalinėms kvalifikacijų sąrangomis susijusių padėčių valstybėse narėse. Komitetas supranta, kad galutinė data laisvai pasirenkama, bet pažymi, kad, atsižvelgiant į dabartinę padėtį, laikotarpis turėtų būti ilgesnis.

5.3 Tarp pagal 3 punktą Komisijai patikėtų užduočių — patvirtintų priemonių stebėseną ir Europos Parlamento ir Tarybos informavimą apie įgytą patirtį, taip pat galimas rekomendacijos persvarstymas. Komitetas mano, kad, siekiant visiškai įvykdyti Europos bendrijos steigimo sutarties 149 straipsnio 4 dalį ir 150 straipsnio 4 dalį, ataskaita turėtų būti teikiama ir Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui.

5.4 I priede pateiktų aprašų klausimu — kadangi šie kriterijai naudojami lygmenims susieti, Komitetas mano, kad jie turi būti aprašyti paprasčiau, kad būtų suprantamesni, aiškesni ir konkretesni, vartojant ne tokią mokslinę kalbą, kuri būtų artimesnė profesinio rengimo kalbai. Be priedo, kuriame pateikti aprašai, galėtų būti pateiktas antrasis, aiškinamasis priedas, kuris leistų nustatyti kvalifikacijai tinkamą lygį ir taip palengvintų vėlesnį šių kvalifikacijų lyginamąjį perkėlimą tarp valstybių narių.

5.5 Aiškūs apibrėžimai leidžia lengviau suprasti svarstomame dokumente vartojamas sąvokas. Komitetas mano, kad kai kurie Komisijos dokumente *Kuriant Europos kvalifikacijų sąrangą mokymuisi visą gyvenimą*⁽⁸⁾ pateikti apibrėžimai aiškesni nei pateikti svarstomame dokumente. Kalbant konkrečiau, Komitetas siūlo „gebėjimų“ apibrėžimą pakeisti pirmiau minėto dokumento 47 puslapyje pateiktu apibrėžimu.

5.6 Komitetas pritaria paskutinių trijų EKS lygmenų ir akademinų Bolonijos kvalifikacijų sąrangos lygmenų (bakaluro, magistro ir daktaro) prilyginimui. Šių trijų mokymosi etapų metu įgytos žinios, gebėjimai ir kompetencija turėtų būti klasifikuojami pagal išsilavinimo lygį, įgytą universitetinių studijų metu.

5.7 Komitetas sutinka, kad valstybėse narėse visais švietimo ir profesinio rengimo lygiais reikia toliau taikyti kokybės kriterijus. Komitetas yra išdėstęs šią nuostatą nuomonėje dėl pasiūlymo dėl Tarybos rekomendacijos dėl Europos bendradarbiavimo užtikrinant aukštojo mokslo kokybę⁽⁹⁾ ir nuomonėje dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo dėl rekomendacijos dėl tolesnio Europos bendradarbiavimo užtikrinant aukštojo mokslo kokybę⁽¹⁰⁾. Pastarojoje nuomonėje Komitetas pabrėžė, kad „aukštos kokybės švietimo ir mokymo reikalavimas yra gyvybiškai svarbus, kad būtų pasiekti Lisabonos strategijos tikslai.“

5.8 Komitetas pritaria visam šio pasiūlymo II priede pateiktam tekstui. Vis dėlto Komitetas mano, kad, siekiant pritaikyti prie dabartinių kokybės tendencijų visose srityse, II priedo antraštinė dalis turėtų būti „Tęstinio kokybės gerinimo švietimo ir profesinio rengimo srityje principai“, atitinkamai pakeičiant ir priedo tekstą.

5.9 Komitetas rekomenduoja valstybėms narėms, jų švietimo ir profesinio rengimo centrams ir socialiniams partneriams dirbti remiantis Europos kokybės valdymo fondo (EKVF) nustatytu modeliu. Šis patvirtintas modelis, kurį remia ES, galėtų būti atskaitos sistema, kuria švietimo institucijos galėtų grįsti savo tęstinius kokybės gerinimo procesus.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁸⁾ SEC(2005) 957.

⁽⁹⁾ Žr. 1997 m. spalio 29 d. EESRK nuomonę dėl *Europos bendradarbiavimo užtikrinant aukštojo mokslo kokybę*, pranešėjas Rodríguez García-Caro (OL C 19, 1998 I 21).

⁽¹⁰⁾ Žr. 2005 m. balandžio 6 d. EESRK nuomonę dėl *Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo*, CESE 387/2005, pranešėjas Soares (OL C 255, 2005 10 14).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES strategijos remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą

COM(2006) 625 galutinis

(2007/C 175/19)

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. spalio 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES strategijos remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą*.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 2 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Jillian van Turnhout, bendrapranešėjis Thomas Janson.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 96 nariams balsavus už, 14 — prieš ir 6 susilaikius.

1. Santrauka

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina Komisijos komunikatą dėl ES strategijos remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą. Vis dėlto EESRK apgailestauja, kad Komisija anaipol neparengė „išsamios strategijos“, kurią 2001 m. birželio 5 d. Tarybos išvadoje buvo raginama parengti.

1.2 Šioje nuomonėje nagrinėjamas visuomenės sveikatos klausimas, susijęs su alkoholio daromos žalos mažinimu: žalingas ir pavojingas alkoholio vartojimas bei nepilnamečių girtavimas didina alkoholio daromą žalą.

1.3 EESRK tikėjosi, kad Komisija išsamiau ir skaidriau išnagrinės visas poveikio įvertinime įvardytas reikiamas ES politikos sritis ir sunkumus, kuriuos kai kurios valstybės narės patyrė pagal ES rinkos taisykles vykdydamos kokybišką visuomenės sveikatos politiką dėl alkoholio.

1.4 EESRK ragina Komisiją pripažįstant išpareigojimus pagal Sutartį tvirtai imtis vadovavimo iniciatyvos ir aktyviai remti valstybių narių pastangas sukurti aukšto lygio sveikatos apsaugą mažinant alkoholio daromą žalą ir užtikrinti, kad Bendrijos veiksmai papildytų nacionalines politikos priemones.

1.5 EESRK pripažįsta, kad kultūriniai įpročiai Europoje yra skirtingi. Įvairiomis siūlomomis iniciatyvomis ir veiksmais reikėtų į šiuos skirtumus atsižvelgti.

1.6 EESRK teigiamai vertina tikslą sukurti bendrą įrodymų bazę, įskaitant duomenų rinkimui skirtas standartizuotas

apibrėžtis, suteikiančią ES tvirtą papildomos naudos aspektą. EESRK apgailestauja, kad į daugelį prioritetinėmis pripažintų sričių neįtraukti konkretūs tikslai, apimantys aiškius išmatuojamus planinius rodiklius ir tvarkaraščius.

1.7 EESRK apgailestauja, kad komunikate Komisija nepripažįsta, kad viena iš alkoholio daromos didelės žalos priežasčių yra ta, jog alkoholis yra psichiką veikiantis narkotikas, toksiška medžiaga, kai yra vartojamas be saiko, ir kai kuriems asmenims sukelia priklausomybę.

1.8 EESRK tvirtai remia vaikų teises ir mano, kad dėl vaikų pažeidžiamumo ir specialių poreikių būtina ypatinga jų apsauga ir priežiūra, įskaitant deramą teisinę apsaugą. EESRK rekomenduoja remiantis JT Vaiko teisių konvencija šioje strategijoje apibrėžti vaiką kaip aštuoniolikos metų neturintį asmenį.

1.9 EESRK ragina, siekiant didesnės vaikų apsaugos, įtraukti konkretų tikslą sumažinti alkoholio produktų, reklamos ir pardavimo skatinimo informacijos prieinamumą vaikams.

1.10 EESRK ragina Komisiją apsvarstyti alkoholio daromos žalos padarinius ekonomikai. Neigiami padariniai prieštarauja Lisabonos strategijos tikslams ir daro poveikį darbo vietoms, visuomenei ir ekonomikai.

1.11 EESRK pritaria Alkoholio ir sveikatos forumo sukūrimui, kuris gali būti naudinga platforma visų suinteresuotų subjektų dialogui ir paskatinti imtis konkrečių veiksmų alkoholio daromai žalai sumažinti. EESRK džiaugtųsi galimybe Alkoholio ir sveikatos forume dalyvauti stebėtojo teisėmis.

1.12 EESRK primygtinai reikalauja, kad švietimo ir sąmoningumo ugdymo iniciatyvos būtų įtrauktos į bendrą integruotą strategiją alkoholio daromai žalai mažinti.

1.13 EESRK yra susirūpinęs, kad tyrimais gauti įrodymai apie veiksmingas alkoholio daromos žalos mažinimo priemones neatitinka siūlomų Bendrijos veiksmų. Tai kelia nerimą. Visame komunikate švietimas ir informavimas dažnai minimi kaip planuojamos priemonės. Vis dėlto tyrimais įrodyta, kad tokios priemonės alkoholio daromą žalą mažina labai menkai.

2. Pagrindimas

2.1 Europos Sąjunga turi teisę ir pareigą spręsti dėl žalingo ir pavojingo alkoholio vartojimo kylančias visuomenės sveikatos problemas. EB sutarties 152 straipsnio 1 dalyje teigiama ⁽¹⁾: „žmonių sveikatos aukšto lygio apsauga užtikrinama nustatant ir įgyvendinant visas Bendrijos politikos ir veiklos kryptis“. Joje toliau teigiama, kad „Bendrija, savo veikla papildydama valstybių narių politiką, siekia gerinti visuomenės sveikatą, užkirsti kelią žmonių negalavimams ir ligoms bei pašalinti pavojaus žmonių sveikatai šaltinius“.

2.2 2001 m. Taryba priėmė rekomendaciją dėl jaunimo, visų pirma vaikų ir paauglių, alkoholio vartojimo ⁽²⁾, kuria paragino Komisiją sekti, vertinti ir stebėti padėties raidą ir taikomas priemones bei parengti ataskaitą dėl būtinybės imtis tolesnių veiksmų.

2.3 2001 m. birželio 5 d. išvadose Taryba paragino Komisiją pateikti išsamios Bendrijos strategijos, skirtos alkoholio keliamai žalai sumažinti, pasiūlymus, kuriais būtų papildyta nacionalinė politika. Šį raginimą Taryba pakartojo 2004 m. birželio mėnesį. ⁽³⁾

3. Bendrosios pastabos

3.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina Komisijos komunikatą ES strategija remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Europos bendrijos steigimo sutartis
<http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/selected/livre235.html>.

⁽²⁾ 2001 m. birželio 5 d. Tarybos rekomendacija (2001/458/EB). Visa ataskaita paskelbta tinklalapyje
<http://ec.europa.eu/comm/health>.

⁽³⁾ 2001 m. ir 2004 m. Tarybos išvados
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/lisa/80729.pdf.

⁽⁴⁾ Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES strategijos remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą (COM (2006) 625 galutinis). Šiam komunikatui priklauso du išsamūs Komisijos užsakymu parengti pranešimai: P. Anderson ir A. Baumberg *Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu*, St. Ives: Kembridžšyras: Alkoholio studijų institutas, 2006 m. (http://ec.europa.eu/health-eu/doc/alcoholineu_sum_lt_en.pdf) ir išsami ekonominė alkoholio poveikio ES ekonomikos vystymuisi analizė, kuri yra poveikio įvertinimo procedūros dalis (http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/alcohol/documents/alcohol_com_625_a1_en.pdf). „RAND Report“.

3.1.1 Įvairiose šalyse alkoholio vartojimas ir jo daroma žala labai skiriasi kiekiu, šio reiškinio formos ir jo keliamo pavojaus sveikatai ir visuomenei požiūriu. Remdamasis pirmiau išdėstytais mintimis, EESRK mano, kad Bendrijos veiksmai atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją turėtų būti laikomi bendromis gairėmis, kurios remtųsi visoms šalims priimtinomis koncepcijomis visų formų alkoholio daromai žalai mažinti. Laikydamosi šių bendrų gairių, kiekviena valstybė narė numatys priemones, būdus ir mastą, kuriais šis darbas turi būti atliktas.

3.2 Vis dėlto EESRK apgailestauja, kad komunikate nepateikta „išsami strategija“, kurią Tarybos išvadose buvo raginama pateikti, nors kūrimo procesas buvo ilgas ir esama aiškių įrodymų apie ES lygmens problemas, kylančias dėl alkoholio vartojimo, jų poveikį sveikatai, socialinei Europos piliečių gerovei ir ekonominiam klestėjimui.

3.3 Taryba paragino Komisiją pateikti pasiūlymų dėl Bendrijos veiksmų visose susijusiose politikos srityse siekiant užtikrinti aukšto lygio sveikatos apsaugą. Atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją, šios susijusios politikos sritys apima akcizo mokesčius, transportą, reklamą, rinkodarą, rėmimą, vartotojų apsaugą ir mokslinius tyrimus.

3.4 EESRK teigiamai vertina pripažinimą, kad žalingas ir pavojingas alkoholio vartojimas yra pagrindinis sveikatą lemiantis veiksnys ir viena pagrindinių blogos sveikatos ir ankstyvos mirties priežasčių Europos Sąjungoje. Daugeliu su alkoholiu susijusių atvejų nėra „saugios“ alkoholio vartojimo ribos. ⁽⁵⁾

3.5 EESRK apgailestauja, kad komunikate Komisija nepripažįsta, kad viena iš alkoholio daromos didelės žalos priežasčių yra ta, jog alkoholis yra psichiką veikiantis narkotikas, toksiška medžiaga, kai yra vartojamas be saiko, ir kai kuriems asmenims sukelia priklausomybę. Tai apmaudu, kadangi strategija buvo rengiama Komisijos Visuomenės sveikatos direktorate, kurio kompetencija medicinos srityje yra didelė.

3.6 EESRK teigiamai vertina pripažinimą, kad žalingas ir pavojingas alkoholio vartojimas daro neigiamą poveikį ne tik geriančiajam, bet ir kitiems žmonėms — šis poveikis susijęs su eismo įvykiais, sužalojimais ir smurtu. EESRK pripažįsta, kad pažeidžiamiausia rizikos grupė yra vaikai ir kad kitos pažeidžiamos grupės — asmenys, turintys mokymosi arba psichinės sveikatos sutrikimų, ir nuo alkoholio bei kitų narkotikų priklausomi asmenys.

⁽⁵⁾ *Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu*.

3.7 Daugelyje šalių susiduriama su rimta problema — šeiminiu smurtu ⁽⁶⁾. EESRK primygtinai ragina atkreipti ypatingą dėmesį į šį klausimą, kadangi šeiminis smurtas yra glaudžiai susijęs su girtavimu ⁽⁷⁾. Šeiminio smurto atvejų gali pasitaikyti ir nevartojant alkoholio, tačiau esant tam tikroms aplinkybėms girtavimas gali paskatinti kai kuriuos asmenis smurtauti. Girtavimas gali būti dažnesnis ir sunkesnis smurto atvejų priežastis. Pastebėta, kad gydančios priemonės nuo alkoholio mažėja smurto atvejų tarp partnerių arba sutuoktinių. Girtavimo mažinimas naudingas ne tik aukoms ir smurtautojams, bet ir tokiose šeimose augantiems vaikams.

3.8 Europos likimas priklauso nuo sveikų ir produktyvių gyventojų. Todėl EESRK yra labai susirūpinęs dėl įrodymų, kad vis daugiau jaunimo turi žalingo ir pavojingo alkoholio vartojimo sukeltą sveikatos sutrikimą ⁽⁸⁾.

3.9 Nors Europoje ir toliau esama skirtingų kultūrinių alkoholio vartojimo įpročių, jaunų suaugusiųjų ir vaikų gėrimo įpročiai vienodėja. EESRK yra susirūpinęs, kad per pastaruosius dešimt metų žalingas ir pavojingas alkoholio vartojimas tarp jaunų suaugusiųjų ir vaikų daugelyje valstybių narių padidėjo, ypač padaugėjo epizodinių išgertuvių — besaikio girtavimo. Tokius žalingus girtavimo įpročius skatina visuomenei priimtinas gyvenimo būdas, kai alkoholio yra visur ir visada.

3.10 EESRK ragina Komisiją pripažinti, kad nors ir saikingai, bet nuolat išgeriantys asmenys, kartais piktnaudžiaujantys alkoholiu, didina alkoholio daromą žalą, pvz., vairuoja išgėrę, smurtauja viešose vietose, girtauja sporto ir kituose specialiuose renginiuose. Dėl minėtų kartais pasitaikančių žalingų piktnaudžiavimo alkoholiu atvejų, kuriuos sukelia dauguma saikingai geriančių asmenų, gali kilti rimtų visuomenės sveikatos ir saugumo problemų ⁽⁹⁾.

3.11 Strategijoje aiškiai atkreipiamas dėmesys į Sutartimi nustatytą ES kompetenciją papildyti nacionalines visuomenės sveikatos apsaugos priemones. Joje taip pat pažymima, kad Europos Teisingumo Teismas keletą kartų pakartojo, jog

⁽⁶⁾ 2006 m. kovo 16 d. EESRK nuomonė *Šeiminis smurtas prieš moteris* (OL C 110, 2006 5 9) ir 2006 m. gruodžio 14 d. EESRK nuomonė *Vaikai — netiesioginės šeiminio smurto aukos* (OL C 325, 2006 12 30). Pranešėja Renate Heinsch.

⁽⁷⁾ *Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu*.

⁽⁸⁾ *Alcohol-related harm in Europe — Key data October 2006*, Briuselis, MEMO/06/397, 2006 m. spalio 24 d. Šaltinis: *Global Burden of Disease Project* (Rehm et. al. 2004).

⁽⁹⁾ *Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu*.

alkoholio keliamos žalos mažinimas yra svarbus ir pagrįstas visuomenės sveikatos tikslas, kurio reikia siekti naudojant deramas priemones ir remiantis subsidiarumo principu.

3.12 Į tai atsižvelgdamas EESRK tikėjosi, kad Komisija pateiks išsamesnę ir skaidresnę visų susijusių ES politikos sričių analizę.

3.13 Komisijos atliktame poveikio įvertinime buvo įvardytos visos susijusios ES politikos sritys ir sunkumai, kuriuos tam tikros valstybės narės patyrė vykdydamos kokybišką visuomenės sveikatos politiką mažinant piktnaudžiavimą alkoholiu. Šie sunkumai kilo dėl tarptautinės veiklos, pvz., privataus importo ir tarptautinės reklamos. Vis dėlto alkoholio daromos žalos mažinimo strategijoje nepateikiama pasiūlymų, kaip šią problemą išspręsti.

4. Žalingų padarinių apžvalga

4.1 Pasaulio mastu Europos Sąjunga yra regionas, kuriame suvartojama daugiausia alkoholio. Kasmet vienam asmeniui tenka 11 litrų gryno alkoholio ⁽¹⁰⁾. Nors ir pastebima bendro suvartojimo mažėjimo tendencija, alkoholio vartojimo įpročiai tampa žalingesni.

4.2 EESRK pažymi, kad dauguma vartotojų paprastai geria neprarasdami atsakomybės jausmo, tačiau yra susirūpinęs, kad 55 mln. ES suaugusiųjų (15 proc. suaugusių gyventojų), kaip nustatyta, nuolat vartoja žalingą alkoholio kiekį ⁽¹¹⁾. Apskaičiuota, kad ES dėl žalingo alkoholio vartojimo maždaug 195 000 žmonių miršta eismo įvykiuose, nuo kepenų ligų, vėžio ir t. t. Europos Sąjungoje žalingas alkoholio vartojimas yra trečioji pagal svarbą ankstyvos mirties ir ligų priežastis ⁽¹²⁾.

4.3 Žalingas alkoholio vartojimas taip pat daro įtaką ekonomikai — didėja sveikatos priežiūros ir socialinės išlaidos, prarandami gamybos pajėgumai. Apskaičiuota, kad 2003 m. dėl alkoholio padarytos žalos ES ekonomika prarado 125 mlrd. eurų ir tai atitinka 1,3 proc. BVP, įskaičiuojant su nusikaltimais, eismo įvykiais, sveikatos priežiūra, pirmalaike mirtimi, ligų prevencija ir gydymu susijusias išlaidas ⁽¹³⁾.

5. Prioritetinės temos

5.1 EESRK apgailestauja, kad komunikate į **keturias** iš penkių prioritetinių sričių neįtraukti konkretūs tikslai su aiškiais išmatuojamais planiniais rodikliais ir tvarkaraščiais.

⁽¹⁰⁾ Ten pat.

⁽¹¹⁾ Vyrų — daugiau negu 40 g alkoholio, t. y. 4 gėrimai per dieną, moterų — daugiau negu 20 g, t. y. 2 gėrimai per dieną.

⁽¹²⁾ *Alcohol-related harm in Europe — Key data October 2006*, Briuselis, MEMO/06/397, 2006 m. spalio 24 d. Šaltinis: *Global Burden of Disease Project* (Rehm et. al. 2004).

⁽¹³⁾ Ten pat.

Vaikų apsauga

5.2 Vaikams alkoholis daro ypač didelę žalą. Nustatyta, kad šeimose alkoholis neigiamą poveikį daro 5-9 mln. vaikų, kad alkoholis sukelia 16 proc. šiurkštaus elgesio su vaikais ir nesirūpinimo jais atvejų ir kad dėl alkoholio poveikio kasmet gimsta apie 60 000 per mažo svorio kūdikių ⁽¹⁴⁾.

5.3 Komisija pripažįsta vaiko teises ir remia būtinus pagrindinių vaikų poreikių tenkinimo veiksmus. Komisija įvardija vaikų teises kaip prioritetą ir nurodo, kad vaikai turi teisę į veiksmingą apsaugą nuo ekonominio išnaudojimo ir visų formų netinkamo elgesio ⁽¹⁵⁾.

5.4 EESRK tvirtai remia vaikų teises ir mano, kad vaikams dėl jų pažeidžiamumo ir specialių poreikių būtina ypatinga apsauga ir priežiūra, įskaitant deramą teisinę apsaugą. EESRK taip pat pripažino svarbų šeimos vaidmenį ir valstybių narių pareigą padėti tėvams atlikti vaikų auginimo pareigas ⁽¹⁶⁾.

5.5 EESRK pripažįsta, kad alkoholio daroma žala vaikams gali turėti sunkių neigiamų padarinių, įskaitant nepriežiūrą, skurdą, socialinę atskirtį, netinkamą elgesį su jais ir smurtą. Šie padariniai gali turėti poveikio dabartinei ir būsimai vaikų sveikatai, išsilavinimui ir gerovei.

5.6 EESRK ragina nustatant prioritetus įtraukti vaikų apsaugą nuo alkoholio daromos žalos į konkrečius siūlomus ES vaiko teisių strategijos tikslus ir į konsultavimosi procesą.

5.7 EESRK rekomenduoja remiantis JT Vaiko teisių konvencija ir komunikatu dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo ES alkoholio daromos žalos mažinimo strategijoje apibrėžti vaiką kaip aštuoniolikos metų neturintį asmenį.

5.8 EESRK ragina Komisiją skatinti vietos bendruomenės veiksmus, nes neabejotini tyrimų įrodymai byloja, kad šie metodai atlieka didelį vaidmenį mažinant nepilnamečių girtavimą ir alkoholio daromą žalą. Veiksminga bendruomenės veikla apima vietos politikos ir praktikos formavimą, pasitelkus informavimą ir švietimą, į ją įtraukiami visi tiesiogiai susiję suinteresuotieji subjektai ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu.

⁽¹⁵⁾ Komisijos komunikatas dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo, COM (2006) 367 galutinis.

⁽¹⁶⁾ 2006 12 13 EESRK nuomonė „ES vaiko teisių strategijos kūrimas“ (OL C 325, 2006 12 30).Pranešėja Jillian van Turnhout.

⁽¹⁷⁾ Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu.

5.9 EESRK ragina Komisiją pripažinti visų ES valstybių narių 1995 m. patvirtintą PSO Europos alkoholio chartiją ⁽¹⁸⁾, ypač etinį principą, kad „visi vaikai ir paaugliai turi teisę augti nuo neigiamų alkoholio vartojimo padarinių apsaugotoje aplinkoje ir būti kuo labiau apsaugoti nuo alkoholinių gėrimų reklamos“.

5.10 ES Tarybos rekomendacijoje valstybės narės raginamos sukurti veiksmingas priemones reklamos, rinkodaros ir mažmeninės prekybos srityse ir užtikrinti, kad alkoholio produktai nebūtų kuriami arba reklamuojami tikslingai vaikams ir paaugliams. Atsižvelgdamas į tai, EESRK atkreipia dėmesį į Europoje vyraujančią paauglių polinkį vartoti gaiviuosius gėrimus ar limonadą primenančius alkoholinius gėrimus (angl. *alcoholpops*) ⁽¹⁹⁾.

5.11 Vis didėjantis besaikis girtavimas ir faktai, kad vaikai anksti pradeda vartoti alkoholį, patvirtina, jog dabartinės politikos priemonės neduoda norimo rezultato. Komunikate Komisija pripažįsta, kad reikia apsvarstyti tolesnius veiksmus, kuriais siekiama pažaboti nepilnamečių girtavimą ir žalingus jaunimo gėrimo įpročius.

5.12 EESRK ragina, siekiant didesnės vaikų apsaugos, įtraukti konkretų tikslą sumažinti alkoholio produktų, reklamos ir pardavimo skatinimo informacijos prieinamumą vaikams.

5.13 EESRK teigiamai vertina komunikate pateiktą alkoholinių gėrimų grandinės dalyvių pareiškimą ir norą aktyviau įgyvendinti reguliavimo ir savireguliacijos priemones. Svarbus suinteresuotųjų alkoholio pramonės subjektų vaidmuo — užtikrinti, kad jų produktai būtų gaminami, platinami ir pateikiami į rinką atsakingai, ir šiais veiksmais prisidėti prie alkoholio daromos žalos mažinimo.

5.14 EESRK ragina, kad, siekiant apsaugoti jaunimą, valstybėms narėms turėtų būti palikta galimybė lanksčiai naudoti mokesčius konkrečių alkoholinių gėrimų, pvz., ypač jaunimo pamėgtų alkoholinių gėrimų „alcoholpops“, keliamoms problemoms spręsti

Su alkoholiu susijusių kelių eismo įvykių skaičiaus mažinimas

5.15 EESRK teigiamai vertina konkretų tikslą mažinti kelių eismo įvykių skaičių siekiant per dešimt metų (2000-2010 m.) perpus (nuo 50 000 iki 25 000) sumažinti Europos keliuose žūstančiųjų skaičių ⁽²⁰⁾. Su alkoholio vartojimu susiję kelių eismo įvykiai taip pat gali sukelti ilgalaikę negalią.

⁽¹⁸⁾ Pasaulio sveikatos organizacijos Europos alkoholio chartija. Kopenhaga: Pasaulio sveikatos organizacija, Europos regiono biuras, 1995 m.

⁽¹⁹⁾ Alkoholinis gėrimas „alcoholpops“ yra populiariosios žiniasklaidos sugalvota sąvoka, skirta apibūdinti buteliuose parduodamus alkoholinius gėrimus, primenančius nealkoholinius gėrimus ir limonadą (<http://en.wikipedia.org/wiki/Alcopop>).

⁽²⁰⁾ EESRK nuomonė dėl Europod saugaus eismo automobilių keliais politikos ir profesionalių vairuotojų (TEN/290).Pranešėjas Thomas ETTY.

5.16 EESRK sutinka, kad dažnai ir nuolat taikant atsitiktinius iškvėpto oro matavimo testus su alkoholio vartojimu susijusių eismo įvykių skaičių galima sumažinti daug veiksmingiau ir kad švietimo ir informavimo kampanijos yra pagalbinė strategija, kurią taikant sunku veiksmingai mažinti žūstančiųjų su alkoholio vartojimu susijusiuose kelių eismo įvykiuose asmenų skaičių ⁽²¹⁾. EESRK rekomenduoja taikyti maksimalią leistiną alkoholio kiekio kraujyje normą, t.y. 0,5 mg/ml arba mažiau, o pradedantiesiems ir komercinių transporto priemonių vairuotojams nustatyti žemesnes ribas, laikantis ES kelių eismo saugumo rekomendacijos ⁽²²⁾. Kartu su griežtesniais teisės aktais dėl alkoholio kiekio kraujyje turi būti taikomos veiksmingos kontrolės ir įgyvendinimo priemonės.

Alkoholio suaugusiesiems daromos žalos ir jo poveikio darbo vietoje prevencija

5.17 EESRK ragina Komisiją apsvarstyti alkoholio daromos žalos padarinius ekonomikai. Šie padariniai prieštarauja Lisabonos strategijos tikslams ir turi poveikio darbo vietoms, visuomenei ir ekonomikai.

5.18 EESRK pripažįsta, jog reikia veiksmingiau reguliuoti alkoholio prieinamumą, platinimą ir reklamą, pvz., alkoholio prekybos vietų darbo laiką, pasiūlymus „du gėrimai už vieno kainą“ ir amžiaus ribas. EESRK mano, kad savireguliacijos šioje srityje netinka.

5.19 Darbo vieta — tai aplinka, kurioje su alkoholio daroma žala gali susidurti ne tik atskiri, bet ir tretieji asmenys. Alkoholio daroma žala taip pat turėtų būti mažinama darbo vietoje taikant sveikatos ir saugumo taisykles; tai pirmiausiai darbdavio pareiga. Taikant alkoholio politiką darbo vietoje būtų galima sumažinti su alkoholio vartojimu susijusių kelių eismo įvykių, pravaikštų skaičių ir padidinti darbo pajėgumus ⁽²³⁾.

5.20 EESRK ragina darbdavius, profesines sąjungas, vietos valdžios institucijas ir kitas tiesiogiai susijusias organizacijas šią problemą vertinti rimčiau ir bendradarbiauti siekiant sumažinti alkoholio daromą žalą darbo vietose. Valstybėse narėse esama pavyzdžių, kai socialiniai partneriai glaudžiai ir ilgą laiką bendradarbiauja siekdami sukurti darbo vietas be alkoholio ⁽²⁴⁾.

Informavimas, švietimas ir sąmoningumo ugdymas

5.21 EESRK teigiamai vertina Komisijos pripažinimą, kad vienas pagrindinių švietimo ir informavimo vaidmenų — sutelkti visuomenės paramą veiksmingoms intervencijos priemonėms įgyvendinti. Antras svarbus komunikate pripažįstamas

⁽²¹⁾ Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu.

⁽²²⁾ 2004 m. balandžio 6 d. Komisijos rekomendacija 2004/345/EB dėl teisės aktų įgyvendinimo kelių eismo saugumo srityje, OL L 111, 2004 4 7.

⁽²³⁾ Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu.

⁽²⁴⁾ Pz., žr. www.afna.se.

vaidmuo — teikti patikimą ir aktualią informaciją apie žalingo ir pavojingo alkoholio vartojimo keliamus pavojus ir padarinius sveikatai.

5.22 EESRK ragina švietimo ir sąmoningumo ugdymo iniciatyvas įtraukti į bendrą integruotą strategiją. Švietimas neturėtų būti orientuotas tik į jaunimą; svarbu pripažinti, kad žalingą alkoholio kiekį vartoja visų amžiaus grupių žmonės. Šios iniciatyvos turėtų skatinti jaunuolius pasirinkti sveiką gyvenimo būdą ir mažinti alkoholio žavesį ir besaikį alkoholio vartojimą — abu šie aspektai dažnai pateikiami žiniasklaidoje.

Bendra įrodymų bazė

5.23 EESRK teigiamai vertina Komisijos remiamą siekį sukurti bendrą įrodymų bazę, nustatančią standartizuotas apibrėžtis, taikomas duomenims apie alkoholio vartojimą ir alkoholio daromą žalą atsižvelgiant į lyčių skirtumus, amžiaus grupes ir socialinius sluoksnius. EESRK taip pat pritaria alkoholio politikos priemonių ir komunikate pateiktų iniciatyvų poveikio įvertinimui. EESRK norėtų paraginti sukurti išmatuojamus rodiklius, kuriais remiantis būtų nustatoma pažanga mažinant alkoholio daromą žalą Europoje. Šioje srityje siūlomos priemonės liudija ypatingą ES lygmens veiksmų naudą.

6. Valstybių narių veiksmų išdėstymas

6.1 Kadangi Komisija, rengdamasi kurti šią ES strategiją, pavedė atlikti išsamią šiuolaikinę analizę, apimančią mokslinių tyrimų metu gautus duomenis apie tai, kaip veiksmingiausiai sumažinti alkoholio daromą žalą, stebėtina, kad strategijoje į šiuos duomenis neatsižvelgiama ⁽²⁵⁾.

6.2 EESRK yra susirūpinęs, kad moksliniais tyrimais gauti įrodymai apie veiksmingas alkoholio daromos žalos mažinimo priemones neatitinka siūlomų Bendrijos veiksmų. Tai kelia nerimą. Visame Komisijos komunikate švietimas ir informavimas dažnai minimi kaip planuojamos alkoholio daromos žalos mažinimo priemonės. Vis dėlto moksliniais tyrimais įrodyta, kad švietimas ir informavimas alkoholio daromą žalą mažina labai menkai.

6.3 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad išdėstydama valstybių narių įgyvendinamus veiksmus Komisija neįtraukė dviejų veiksmingų strategijų — kainų politikos nustatant didelius alkoholio mokesčius ir alkoholio reklamos reguliavimo teisės aktais — kurias kai kurios valstybės narės sėkmingai taiko alkoholio daromai žalai sumažinti.

⁽²⁵⁾ Alkoholis Europoje visuomenės sveikatos požiūriu.

7. Veiksmų derinimas ES lygmeniu

7.1 EESRK ragina Komisiją pripažįstant įsipareigojimus pagal Sutartį tvirtai imtis vadovavimo iniciatyvos ir aktyviai remti valstybių narių pastangas sukurti aukšto lygio sveikatos apsaugą mažinant alkoholio daromą žalą ir užtikrinti, kad Bendrijos veiksmai papildytų nacionalinės politikos priemones.

7.2 EESRK teigiamai vertina Komisijos vaidmenį sudarant valstybėms narėms galimybes keistis geriausia praktika ir įsipareigojimą tobulinti ES politikos kryptį, darančių poveikį alkoholio keliamai žalai, darną.

7.3 EESRK pritaria Alkoholio ir sveikatos forumo sukūrimui. Jei forumas atliks Komisijos komunikate jam numatytą vaidmenį, jis gali būti naudinga platforma suinteresuotųjų subjektų dialogui ir paskatins imtis konkrečių veiksmų alkoholio daromai

žalai mažinti. EESRK džiaugtusi galimybe Alkoholio forume būti stebėtoju.

7.4 Išskyrus siekį sukurti išsamesnę Europos lygmens įrodymų bazę, ES alkoholio daromos žalos mažinimo strategija iš esmės grindžiama tolesnėmis valstybių narių priemonėmis, skirtomis mažinti alkoholio daromą žalą. Vis dėlto ES vidaus rinkos taisyklės kai kurioms valstybėms narėms ir toliau kels problemų ir tikriausiai sulėtins alkoholio daromos žalos mažinimo tempus. EESRK apgailestauja, kad ES alkoholio daromos žalos mažinimo strategijoje nesiūloma veiksmų šiam trūkumui įveikti.

7.5 EESRK ragina Komisiją įsipareigoti atlikti poveikio sveikatai vertinimą kaip geriausios praktikos priemonę, užtikrinančią aukšto lygio apsaugą kitose Bendrijos politikos srityse. Tai sustiprintų įsipareigojimus pagal Sutarties 152 straipsnį.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

PRIEDAS

Šie pakeitimai, surinkę bent ketvirtį balsų „už“, diskusijų metu buvo atmesti (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio 3 dalis):

1.1 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina Komisijos komunikatą dėl ES strategijos remti valstybes nares mažinant alkoholio daromą žalą; ir pritaria Komisijos pasiūlymui parengti bendrą išsamią strategiją, kaip sumažinti visoje Europoje piktnaudžiavimo alkoholiu daromą žalą. Vis dėlto EESRK apgailestauja, kad Komisija anaiptol neparengė „išsamos strategijos“, kurią 2001 m. birželio 5 d. Tarybos išvadose buvo raginama parengti.“

Balsavimo rezultatai:

Už 31

Prieš 67

Susilaikė 6

1.5 punktas

Išbraukti:

„EESRK apgailestauja, kad komunikate Komisija nepripažįsta, kad alkoholis, kuris yra viena alkoholio daromos didelės žalos priežasčių, yra psichiką veikiantis narkotikas, toksiška medžiaga, kai yra vartojamas be saiko, ir kai kuriems asmenims sukelia priklausomybę.“

Balsavimo rezultatai:

Už 29

Prieš 74

Susilaikė 5

1.11 punktas

Išbraukti punktą:

„EESRK yra susirūpinęs, kad tyrimais gauti įrodymai apie veiksmingas alkoholio daromos žalos mažinimo priemones neatitinka siūlomų Bendrijos veiksmų. Tai kelia nerimą. Visame komunikate švietimas ir informavimas dažnai minimi kaip planuojamos priemonės. Vis dėlto tyrimais įrodyta, kad tokios priemonės alkoholio daromą žalą mažina labai nežymiai.“

Balsavimo rezultatai:

Už 27

Prieš 80

Susilaikė 2

3.5 punktas

Išbraukti:

„EESRK apgailestauja, kad komunikate Komisija nepripažįsta, kad alkoholis, kuris yra viena alkoholio daromos didelės žalos priežasčių, yra psichiką veikiantis narkotikas, toksiška medžiaga, kai yra vartojamas be saiko, ir kai kuriems asmenims sukelia priklausomybę. Tai apmaudu, kadangi strategija buvo rengiama Komisijos Visuomenės sveikatos departamente, kuriame turima daug medicinos žinių.“

Balsavimo rezultatai:

Už 30

Prieš 82

Susilaikė 4

6.2 punktas

Išbraukti punktą:

„EESRK yra susirūpinęs, kad moksliniais tyrimais gauti įrodymai apie veiksmingas alkoholio daromos žalos mažinimo priemones neatitinka siūlomų Bendrijos veiksmų. Tai kelia nerimą. Visame Komisijos komunikate švietimas ir informavimas dažnai minimi kaip planuojamos alkoholio daromos žalos mažinimo priemonės. Vis dėlto moksliniais tyrimais įrodyta, kad švietimas ir informavimas alkoholio daromą žalą mažina labai nežymiai.“

Balsavimo rezultatai:

Už 31

Prieš 81

Susilaikė 3

7.4 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Išskyrus siekį sukurti išsamesnę Europos lygmens įrodymų bazę, ES alkoholio daromos žalos mažinimo strategija iš esmės grindžiama tolesnėmis valstybių narių priemonėmis, skirtomis mažinti alkoholio daromą žalą. Vis dėlto ES vidaus rinkos taisyklės kai kurioms valstybėms narėms ir toliau kels problemų ir tikriausiai sulėtins alkoholio daromos žalos mažinimo tempus. EESRK apgailestauja, kad ES alkoholio daromos žalos mažinimo strategijoje nesiūloma veiksmų šiam trūkumui įveikti.“

Balsavimo rezultatai:

Už 28

Prieš 83

Susilaikė 4

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl bendrų taisyklių teikiant oro susisiekimo paslaugas Bendrijoje (pakeistas)

COM(2006) 396 galutinis — 2006/0130 (COD)

(2007/C 175/20)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 80 straipsnio 2 dalimi, 2006 m. rugsėjo 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl bendrų taisyklių teikiant oro susisiekimo paslaugas Bendrijoje (pakeistas)*.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Thomas McDonogh.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 31 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 58 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

Rekomendacijos

1. Turėtų būti reikalaujama, kad visos oro transporto įmonės, turinčios su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų (SVPSI), įsipareigotų juos vykdyti tinkamai.

2. Oro uostai, aptarnaujantys pagal SVPSI vykdomus skrydžius, ir susitariančioji valstybė turėtų sudaryti susitarimus dėl paslaugų lygio.

3. Pagal SVPSI vykdomų skrydžių keleiviams turėtų būti mokamos didesnės kompensacijos nei numatyta Reglamente (EB) 261/2004, kadangi kitos transporto rūšys jiems gali būti neprieinamos.

4. Konkursų dėl SVPSI taisyklėse turėtų būti numatyta, kad juose dalyvauja mažiausiai du konkurso dalyviai.

5. Europos teritorijoje skrydis į priekį turėtų kainuoti tiek pat, kiek skrydis atgal. Jeigu skrydžio į priekį ir skrydžio atgal kaina skiriasi gerokai, tokį skirtumą reikia pagrįsti.

6. Pagal SVPSI vykdomų skrydžių bilietai turėtų būti grąžinami ir atlyginami, kaip ir kitų skrydžių bilietai, taikant atitinkamas sąlygas.

7. Bilieto kainos sudėtinės dalys, pavyzdžiui, oro uosto ir kiti mokesčiai ir pan., turi būti aiškiai nurodytos ant bilieto.

8. a) Įvairių transporto rūšių derinimo metodas turėtų užtikrinti vienodas sąlygas visoms transporto rūšims;

b) Aviacijai tenka neproporcingai didelė našta kalbant apie išlaidas saugai. Šią padėtį reikia ištaisyti.

9. Turėtų būti išsaugota nuoroda į greitąjį geležinkelio transportą, nes kelete valstybių narių tokie traukiniai nekursuoja.

10. Komisija turėtų atlikti patikrinimus, kad nustatytų, ar nacionalinės aviacijos reguliavimo institucijos eina savo pareigas vienodai ir sąžiningai ir ar jų veiksmi neiškraipo konkurencijos.

11. Reikėtų įvesti per keletą Europos oro uostų vykstančių keleivių *vienkartinį patikrinimą*, kaip iš pradžių siūlė Komisija.

12. Turėtų būti numatyta pakeisti keleivių tikrinimo oro uostuose tvarką, įvedant paspartintos registracijos sistemą (taikant biometriją), kad būtų lengviau patikrinti dažnai skraidančius keleivius.

13. Prieš mėnesį išankstinius bilietus įsigijusiems vartotojams turėtų būti numatytas pasirinkimo laikotarpis, leidžiantis juos anuliuoti per 48 valandas nemokant baudos. Bilietą anuliuojamam vartotojui turėtų būti taip pat grąžinami ir visi oro uosto mokesčiai.

1. Įžanga

1.1 Nuo „trečiojo nuostatų rinkinio“ įsigaliojimo praėjus daugiau nei dešimtmečiui galima pasakyti, kad šis rinkinys paskatino neregėtą oro susisiekimo plėtrą Europoje. Senosios monopolijos išnyko, buvo sukurta kabotažo sistema Bendrijoje ir visose rinkose suintensyvėjo konkurencija, iš kurios naudos turi vartotojai.

1.2 Nepaisant minėtos pažangos daugelis Bendrijos oro laivyno bendrovių ir toliau nepajėgia keleiviams siūlomų vietų skaičiaus suderinti su paklausa (pasiūla viršija paklausą); be to, minėtoms bendrovėms kliudo pernelyg didelis rinkos suskaidymas. „Trečiojo nuostatų rinkinio“ nenuoseklus taikymas valstybėse narėse ir vis nepanaikinami apribojimai teikiant oro susisiekimo paslaugas Bendrijoje turi tokių pasekmių:

1.3 Nėra sukurta vienodų sąlygų: rinkos veiksmingumui turi įtakos konkurencijos iškraipymai (t. y. skirtingas veiklos licencijai nustatytų reikalavimų taikymas, ES oro vežėjai diskriminuojami atžvelgiant į jų nacionalinę priklausomybę, taikomos nevienodos sąlygos sprendžiant dėl maršrutų į trečiąsias šalis ir t. t.);

1.4 Nenuosekliai taikomos taisyklės, kuriomis yra nustatoma orlaivių su įgula nuoma iš trečiųjų šalių — dėl to iškraipoma konkurencija ir sulaukiama socialinių padarinių;

1.5 Keleiviai negali naudotis visais vidaus rinkos teikiamais pranašumais, nes trūksta skaidrumo dėl kainų arba tie pranašumai yra apribojami diskriminaciniais veiksmais, kurių imamasi atsižvelgiant į gyvenamąją vietą.

2. Pasiūlymo srityje taikomos teisinės nuostatos

2.1 Pasiūlymu siekiama persvarstyti reglamentus ir parengti suvestinį jų tekstą.

2.2 Pasiūlymu sustiprinama vidaus rinka, t. y. skatinama atitinkamomis priemonėmis Europos oro vežėjams, kurie yra pajėgūs varžytis su savo konkurentais tarptautiniu lygiu, sukurti intensyvesnės konkurencijos aplinką.

2.3 Keletas siūlomųjų pakeitimų gali turėti poveikio aplinkai, nes juose vyrauja tendencija dar labiau intensyvinti oro eismą. EESRK supranta, kad nuolat didėjantis oro eismas tampa svarbia priežastimi, dėl kurios didėja išmetamų šiltnamio dujų kiekiai; dabar šiuo klausimu yra rengiama nuomonė. Nepaisant to, ką būtina nuveikti susiklosčius tokiai padėčiai, Komitetas vis tik remia vienodų sąlygų sudarymą oro bendrovių sektoriuje, kaip siūloma šiame Komisijos pasiūlyme.

3. Poveikio įvertinimas

3.1 Persvarstant „trečiąjį nuostatų rinkinį“ nebuvo siekiama iš esmės pakeisti teisinės sistemos — tenorėta numatyti keletą pakeitimų, kurie skirti iškilusiems klausimams spręsti.

3.2 Jeigu pasirinktis „jokių keitimų“ — tada nekeičiami trys reglamentai, šiuo metu sudarantys vidaus oro susisiekimo rinkos „trečiąjį nuostatų rinkinį“.

3.3 „Keitimo“ pasirinktis — tai kelis kartus atliktas „trečiojo nuostatų rinkinio“ keitimas siekiant užtikrinti vienodą ir veiksmingą minėtame rinkinyje nustatytų taisyklių taikymą. Turėtų būti numatyta pakeisti keleivių tikrinimo oro uostuose tvarką, įvedant paspartintos registracijos sistemą (taikant biometriją), kad būtų lengviau patikrinti dažnai skraidančius keleivius.

3.4 Reglamento projektu būtų užtikrinimas vienodas ir veiksmingas Bendrijos teisės aktų taikymas vidaus oro susisiekimo rinkoje, nes išsigalioję griežtesni ir tikslesni taikymo kriterijai (pvz., nustatyti veiklos licencijoms, orlaivių nuomai, su viešąja paslauga susijusiems išpareigojimams ir oro eismo srautų paskirstymo taisyklėms). Be to, minėtu pasiūlymu būtų pagerintas vidaus rinkos veikimas, nes būtų panaikinti kol kas galiojantys apribojimai teikti oro susisiekimo paslaugas (šie apribojimai buvo nustatyti valstybių narių anksčiau sudarytuose dvišaliuose susitarimuose) ir Bendrijai būtų suteikta teisė su trečio-

siomis šalimis derėtis dėl skrydžių laisvių Bendrijoje. Pasiūlymu išplečiamos vartotojų teisės, t. y. skatinama, kad būtų didinamas kainų skaidrumas, ir dar labiau suvaržomas diskriminavimas.

3.5 Patirtis, sukaupta „trečiąjį nuostatų rinkinį“ diegiant vidaus oro susisiekimo rinkoje, įrodė, kad valstybės narės teisės aktus aiškina ir juos taiko skirtingai. Dėl to, kad valstybės narės teisės aktus aiškina ir juos taiko nenuosekliai, sunkiai sekasi Bendrijos oro vežėjams nustatyti vienodas sąlygas.

3.6 Pasiūlyme numatyta supaprastinti teisės aktą.

4. Išsamus pasiūlymo paaiškinimas

4.1 Suteikiant ir atšaukiant veiklos licenciją taikomų reikalavimų sugriežtinimas. Finansinis oro laivyno bendrovių pajėgumas yra tikrinimas laikantis skirtingų reikalavimų — vienos valstybės narės, išdavusios licenciją, jie griežtesni, kitoje — taikomi ne tokie griežti reikalavimai.

4.2 Pasiūlyme yra nustatoma, kad valstybės narės turi griežtinti veiklos licencijų priežiūrą ir sustabdyti tokių licencijų galiojimą arba jas atšaukti, jeigu toliau nesilaikoma reglamento reikalavimų (5-10 straipsniai).

4.3 Pasiūlymo projektas buvo parengtas taip, kad būtų numatyta galimybė ateityje išplėsti Europos Aviacijos saugos agentūros (toliau — EASA, angl. EASA) kompetenciją prižiūrėti saugą ir (arba) išduodant licencijas, siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnę ir nuoseklesnę oro vežėjų priežiūrą.

5. Pasiūlyme nustatomi griežtesni orlaivių nuomos reikalavimai

5.1 Jeigu orlaiviai iš trečiųjų šalių nuomojami su įgula, tada ES oro laivyno bendrovės veiklą gali vykdyti kur kas lanksčiau. Tačiau tokia praktika sudaro tam tikrų nepatogumų ir net gali būti labai pavojinga saugos požiūriu, kaip rodo įvairūs pastaruoju metu įvykę nelaimingi atsitikimai.

5.2 Ne visos valstybės narės, įvertindamos iš trečiųjų šalių išnuomotų orlaivių saugą, laikosi vienodai griežtų reikalavimų. Todėl labai svarbu, kad licencijas išduodanti institucija užtikrintų visapusišką 13 straipsnio (orlaivio nuoma su įgula arba be jos) vykdymą.

6. Pasiūlyme aiškiau išdėstomos taisyklės, kurios taikomos su viešąja paslauga susijusiems išpareigojimams

6.1 Taisyklės, kurios taikomos su viešąja paslauga susijusiems išpareigojimams, buvo persvarstytos siekiant, kad būtų sumažinta administracinė našta, pernelyg didelio dėmesio nebūtų skiriama su viešąja paslauga susijusiems išpareigojimams ir kad į konkursus būtų įtraukiama kuo daugiau dalyvių.

6.2 Komisija, siekdama, kad pernelyg didelė reikšmė nebūtų suteikiama su viešąja paslauga susijusiems išpareigojimams, atskirais atvejais gali prašyti, kad būtų parengta veiklos ataskaita, kurioje būtų nurodytos visos su viešąja paslauga susijusių išpareigojimų aplinkybės, o tų išpareigojimų pagrindumas turėtų būti įvertintas ypač kruopščiai tais atvejais, kai juos ketinama nustatyti tų maršrutų atžvilgiu, kuriuose jau teikiamos vežimo greituoju geležinkelio transportu paslaugos ir kuriais naudojantis kelionė trunka ne ilgiau nei tris valandas. Pasiūlymo sąlygos buvo pakeistos, t. y. ilgiausia koncesijos galiojimo trukmė buvo pratęsta nuo trejų iki ketverių metų.

7. Konkurencija

7.1 Siekiant užtikrinti vidaus rinkos ir išorinių jos aspektų darną, įskaitant bendro Europos dangaus aspektus, trečiųjų šalių oro laivyno bendrovėms patekimas į Bendrijos vidaus rinką turėtų būti tvarkomas nuosekliai, t. y. Bendrijos lygiu rengiant derybas su trečiosiomis šalimis dėl skrydžių teisių.

7.2 Kol kas galiojančiuose dvišaliuose valstybių narių sudarytuose susitarimuose nustatyti apribojimai bus atšaukti, dėl to bus panaikintas Bendrijos oro vežėjų diskriminavimas jiems naudojant bendrąjį kodą ir nustatant kainas, kai Bendrijos oro vežėjai vykdo skrydžius maršrutais į trečiąsias šalis, jeigu vežėjai leidžiasi ne jų, o kitos valstybės narės teritorijoje esančiose vietovėse.

8. Pasiūlymu skatinamas kainų skaidrumas ir sąžininga kainų politika

8.1 Dažnai pasitaikantis dalykas, kuris kliudo suvokti visas sudedamąsias kainos dalis — kainos skelbimas į ją neįtraukiant mokesčių, rinkliavų ir papildomų mokesčių už degalus. Jeigu neužtikrinamas reikiamas kainos skaidrumas, iškraipoma konkurencija ir todėl vartotojai turi mokėti didesnis vidutines kainas. Komisija kol kas ir toliau nustato atvejų, kad keleivis buvo diskriminuojamas atsižvelgiant į jo gyvenamąją vietą.

8.2 Pasiūlyme yra nustatoma, kad į oro susisiekimo kainą turi įeiti visi mokami mokesčiai ir rinkliavos, o plačiau visuo-menei oro vežėjai turi pateikti išsamią informaciją apie oro susisiekimo kainas ir tarifus bei susijusias sąlygas.

8.3 Oro susisiekimo kainos turi būti nustatomos keleivio nediskriminuojant pagal jo gyvenamąją vietą Bendrijoje arba pilietybę. Be to, siekiant užtikrinti prieigą prie informacijos apie oro vežėjų nustatytų oro susisiekimo kainų, negalima diskriminuoti atsižvelgiant į tai, kur yra kelionių organizatoriaus įsisteigimo vieta.

8.4 Skrydžių kainos turėtų būti nurodytos aiškiai. Šiuo metu pridedama daug papildomų mokesčių, kurie gali labai padidinti galutinę kainą. Vienas tokių mokesčių — tai oro uosto mokesčiai, kuriuos, kaip žinoma, oro transporto įmonės išpučia siekdamos padidinti savo pajamas.

Europoje šias kainas dažnai iškraipo valiutų skirtumai, nors šiuo metu, įvedus eurą, tai turėtų pasitaikyti rečiau. Vis dėlto, sunku paaiškinti, kodėl pigiau skristi į tam tikras vietas, pvz., Londoną, Romą ir Madridą, nei iš jų.

Skrydžių į priekį ir atgal kainos skiriasi visoje Europoje skrendant beveik visais maršrutais.

8.5 Mes visiškai sutinkame su pasiūlymu, kad EASA turi būti suteiktas tinkamas finansavimas, žmogiškieji išteklių ir įgaliojimai rengti privalomas taisykles visose ES šalyse. Tai mes siūlėme anksčiau parengtame dokumente ⁽¹⁾.

8.6 Su viešąja paslauga susiję išpareigojimai yra reikalingi ir vis dar pageidaujami skatinant teikti paslaugas į labiau izoliuotas vietas. Tačiau taisyklės ir reglamentai, skirti oro transporto įmonėms, gaunančios su viešąja paslauga susijusius išpareigojimus, nebuvo taikomi labai griežtai. **Nors su viešąja paslauga susijusiuose išpareigojimuose nurodomas skrydžių skaičius ir orlaivio keleivių vietų skaičius, nėra numatyta baudų už grafiko nesilaikymą ir atidėtus skrydžius.**

2007 m. gegužės 31 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ OL C 309, 2006 12 16, p. 51-54.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos saugaus eismo automobilių keliais politikos ir profesionalių vairuotojų. Saugios ir saugomos automobilių stovėjimo vietos

(2007/C 175/21)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. vasario 16 d. nusprendė parengti nuomonę savo dėl *Europos saugaus eismo automobilių keliais politikos ir profesionalių vairuotojų*.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Thomas Ety, kurį vėliau pakeitė Eduardo Chagas.

436-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 118 narių balsavus už, 4 — prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Kad automobilių keliai taptų saugesni, sumažėtų nusikaltamumas vežant krovinius keliais ir sunkvežimių vairuotojų sveikatos ir saugumo sumetimais visoje Europoje profesionaliems vairuotojams turėtų būti įrengta saugesnių ir geriau saugomų stovėjimo vietų.

1.2 Tarptautinė kelių transporto sąjunga (IRU) ir Europos transporto darbuotojų federacija (ETF) parengė bendrus kriterijus, kuriems buvo pritarta, jie yra realūs ir, statant tokius poilsio infrastruktūros objektus, į juos turi būti atsižvelgta.

1.3 EESRK pritaria Europos Parlamento iniciatyvai, kurią parėmė Europos Komisija, parengti eksperimentinį projektą galimybėms patikrinti ir skirti pradinę pagalbą įrengti profesionaliems vairuotojams skirtas saugias ir saugomas stovėjimo vietas.

Komitetas rekomenduoja, kad:

1.4 Komisija, projektuodama ir bendrai finansuodama trans-europinius kelių tinklus, atsižvelgtų į saugių, saugomų, profesionaliems vairuotojams skirtų automobilių stovėjimo vietų klausimą;

1.5 tvirtinant kelių infrastruktūros projektus, bendrai finansuojamus iš Europos regioninės plėtros fondo, taip pat būtų atsižvelgta į saugių ir saugomų, profesionaliems vairuotojams skirtų automobilių stovėjimo vietų klausimą. Europos investicijų bankas, skirdamas paskolas kelių infrastruktūrai, turėtų laikytis tokių pačių rekomendacijų;

1.6 valstybės narės apsvaistytų šį klausimą įgyvendindamos Saugaus eismo automobilių keliais veiksmų planą;

(N. B. Kalbant apie šiuos tris pasiūlymus, ypatingas dėmesys turėtų būti atkreiptas į tai, kad profesionaliems vairuotojams reikalinga daugiau poilsio infrastruktūros objektų, pirmiausia atsižvelgiant į tai, kad intensyvėja transporto srautas tarp „senųjų“ ir „naujųjų“ valstybių narių.)

1.7 Komisija nuo dabar iki 2009 m. balandžio mėn. įvertintų, ar vertėtų Europos Sąjungai parengti teisės aktų dėl tam

tikrų šio klausimo aspektų ir privalomos teisinės galios neturinčių teisės aktų tose srityse, kurios pirmiausia priklauso valstybių narių kompetencijai. Toks įvertinimas leistų Komisijai ir valstybėms narėms, baigus įgyvendinti 2.9, 2.10 ir 2.11 punktuose minimus eksperimentinius projektus, imtis skubių suderintų veiksmų. Įvertinimas turėtų būti atliktas pagal Sutarties 71 straipsnį, tačiau atsižvelgiant ir į darbo laiko, darbuotojų sveikatos apsaugos ir saugai skirtų priemonių sąsają. Tai galėtų būti ir priemonės dėl saugių ir saugomų, profesionaliems vairuotojams skirtų automobilių stovėjimo vietų.

1.8 Komisija šiam darbui pasitelktų socialinius partnerius.

1.9 Komisija turėtų išanalizuoti, kaip būtų galima sustiprinti organizuotos pilietinės visuomenės iniciatyvas svarstyti saugių ir saugomų stovėjimo vietų įrengimo klausimą ir padėti jas įgyvendinti bei paremti suinteresuotas organizacijas, kad jos padėtų savo nariams kuo optimaliau panaudoti esamus ir naujai statomus poilsio infrastruktūros objektus. Pavyzdžiui, Komisija galėtų padėti jiems kurti duomenų bazę apie poilsio infrastruktūros objektus ir tobulinti šiuos duomenis, kad informacija jų nariams taptų prieinamesnė, taip pat ir internetu. Kitas pavyzdys yra saugių ir saugomų stovėjimo vietų sertifikavimo sistema (besinaudojanti bendrais IRU ir ETF kriterijais) bei kasdieninio informavimo sistema apie dar neužimtas automobilių stovėjimo vietas. Komisija, kartu valstybėmis narėmis ir suinteresuotomis organizacijomis, galėtų rasti būdus laiku informuoti vairuotojus.

2. Bendrosios pastabos

2.1 Europos saugaus eismo automobilių keliais politika, įskaitant „Trečiąją Europos saugaus eismo automobilių keliais programą“ (2003 m.) ir „Europos kelių eismo saugumo veiksmų programą. Laikotarpio vidurio ataskaita“ (2006 m.), skirta tikslinei auditorijai, be kita ko, motociklininkams, pėstiesiems ir jaunimui, taip pat ir profesionaliems vairuotojams. Tačiau Komisija neatkreipė dėmesio į keletą svarbių klausimų: vieną jų socialiniai partneriai laiko itin aktualiu. Tai poilsio vietos profesionaliems vairuotojams, kurios priklauso kelių infrastruktūros saugos sričiai. Pirmiausia, saugios, saugomos poilsio vietos.

2.2 Kodėl šis klausimas toks svarbus? Galima pateikti bent tris atsakymus.

2.3 Pirmasis — saugaus eismo automobilių keliais problema. Neseniai įsigaliojo naujasis Reglamentas Nr. 561/2006 dėl vairavimo ir poilsio režimo. Reglamento 12 straipsnyje netiesiogiai pripažįstama, kad profesionaliems vairuotojams visame ES greitkelių tinkle turi būti skirta pakankamai saugių ir saugomų poilsio infrastruktūros objektų ⁽¹⁾. Be šio, su ES reglamentu susijusio argumento, reikėtų paminėti nacionalinius teisės aktus, draudžiančius tam tikrose valstybėse narėse sunkiasvorių sunkvežimių eismą savaitgaliais. Tam reikia, kad pagerėtų valstybių narių informacijos teikimas ir (arba) jos koordinavimas.

2.4 Antra, vežant krovinius keliais padaroma nemažai nusikaltimų. Nors valstybių narių statistiniai duomenys keletu aspektų yra neišsamūs ir sunkiai palyginami, atrodo, kad daugėja (sunkvežimių ir krovinių) vagysčių ir vairuotojų užpuolimų. Įvairūs šaltiniai rodo, kad apie 40 proc. nusikaltimų, susijusių su tarptautiniais vežimais automobilių keliais, įvykdoma greitkeluose įrengtose stovėjimo vietose. Šiuo metu Europos transporto ministrų konferencija ir Tarptautinė kelių transporto sąjunga atlieka tyrimą ir netrukus pateiks naujausius duomenis apie profesionalių vairuotojų užpuolimus ir smurtą prieš juos poilsio vietose.

2.4.1 Neseniai (2007 m. gegužės mėn.) Parlamentas paskelbė studiją „Krovinių automobilių ir jų krovinių organizuotos vagystės Europos Sąjungoje“ ⁽²⁾, kurioje apskaičiuota, kad dėl vagysčių patiriami nuostoliai siekia daugiau nei 8,2 milijardus eurų arba 6,72 eurus nuo kiekvieno reiso su kroviniu. Studijoje teigiama, kad kiekvienais metais ES greitkeluose tokio nusikaltamumo aukomis tampa apie 9 000 profesionalių vairuotojų.

2.5 Ir trečia, turėtų būti atsižvelgta į sunkvežimių vairuotojų sveikatą ir saugą. Pavargęs vairuotojas kelia grėsmę saugiam eismui automobilių keliuose. Tačiau vairavimo laiko ribojimas yra svarbus transporto politikos aspektas pirmiausia dėl konkurencijos. Geriausiu atveju dabartiniuose teisės aktuose šiam atskiram aspektui yra skirta labai kukli vieta.

2.6 Esama ir kitų klausimų. Pavyzdžiui, transporto priemonių, kurių masė yra mažesnė nei 3,5 t, profesionaliems vairuotojams netaikomi Europos reglamentai dėl vairavimo trukmės, poilsio laikotarpių ir greičio ribotuvų. Tokia tvarka taikoma nepaisant to, kad didėja tokios rūšies transporto priemonių srautas, įskaitant itin vertingus krovinius, ir dažnėja su jais susiję nelaimingi atsitikimai.

⁽¹⁾ 12 straipsnis. Tais atvejais, kai saugiam eismui keliuose nekeliamas pavojus ir siekiant sudaryti galimybes transporto priemonei pasiekti sustojimui tinkamą vietą, vairuotojas gali tiek nukrypti nuo 6-9 straipsnių reikalavimų, kad užtikrintų asmenų, pačios transporto priemonės ar jos krovinio saugumą. Atvykęs į sustojimui tinkamą vietą, vairuotojas nedelsiant įrašymo įrangos registracijos lape ar spaudinyje arba darbo grafike ranka įrašo šio nukrypimo priežastį.

⁽²⁾ Preliminari redakcija, 2007 5 3, IP/B/TRAN/IC/2006-194. Studiją Europos Parlamento transporto ir turizmo komiteto užsakyto atliko NEA Transport Research and Training.

2.7 Ir dar kyla klausimas dėl socialinių aspektų taikymo palengvinimo su sunkvežimių vairuotojais susijusiuose teisės aktuose, kuriems iki šiol nebuvo skirtas pakankamas dėmesys.

2.8 Galiausiai, saugios ir saugomos stovėjimo vietos, ES greitkeluose įrengtos pakankamais atstumais viena nuo kitos, galėtų turėti teigiamą poveikį aplinkai ir prisidėtų prie sklandesnio eismo srauto.

2.9 Vyksta diskusija dėl profesionaliems vairuotojams skirtų saugių, saugomų poilsio vietų svarbos. Vienas svarbiausių šios diskusijos klausimų yra neseniai (2006 m.) kelių transporto sektoriaus darbdavių ir profesinių sąjungų, IRU (Tarptautinė kelių transporto sąjunga) ir ETF (Europos transporto darbuotojų federacija) Europos Sąjungai ir valstybių narių nacionalinėms, regioninėms ir vietos valdžios institucijoms pateiktas prašymas įrengti pakankamai infrastruktūros objektų, kurie atitiktų jų kartu parengtus kriterijus.

2.10 Parlamente vykusiuose naujojo Reglamento Nr. 561/2006 svarstymuose aptartas ir saugių, saugomų stovėjimo vietų klausimas. Ypatingas dėmesys buvo skirtas nusikalstamumui, susijusiam su krovinių vežimu automobilių keliais. Parlamento iniciatyva ir Komisijai pritarus, eksperimentiniam projektui buvo skirta 5,5 mln. eurų. Šiuo metu projektas rengiamas. Jis apima galimybių studijas ir numato pradinę pagalbą saugioms stovėjimo vietoms įrengti.

2.11 Europos Komisija 2006 m. pavedė atlikti *Galimybių studiją dėl kelių transporto operatoriams skirtų saugių stovėjimo vietų tinklo organizavimo transeuropiniame kelių tinkle*; studija buvo baigta 2007 m. pradžioje ⁽³⁾.

2.12 Pradinė pagalba buvo skirta penkiems pavyzdiniams projektams. Pagrindiniai tikslai: nustatyti saugių stovėjimo vietų bendrus reikalavimus ir bent dvejose valstybėse narėse įrengti keletą naujų saugių stovėjimo aikštelių. Tarp pagrindinių nagrinėtinų klausimų yra viešųjų ir privačių partnerysčių pavyzdžiai.

2.13 Europos Komisija įvertins eksperimentinį projektą, kai tik jis bus baigtas įgyvendinti iki 2009 m. balandžio mėn. Ji pakvies suinteresuotas šalis dalyvauti šiame vertinime; šias šalis ji įtrauks ir į projekto įgyvendinimą. 2009 m. Komisija, remdamasi vertinimu, gali pateikti politinių pasiūlymų (teisės aktai, teisiškai neprivalomi įstatymai, koordinavimas, keitimasis geriausia praktika ir pan.).

2.14 Parlamentas iš 2007 m. biudžeto papildomai skyrė 2 mln. eurų saugių ir saugomų stovėjimo vietų sertifikavimo sistemai vystyti.

⁽³⁾ NEA transporto moksliniai tyrimai ir konsultavimas 2007 m. sausio mėn., Rijswijk, Nyderlandai.

2.15 Neseniai EESRK trumpai apsvairste profesionaliems vairuotojams skirtų saugių, saugomų stovėjimo vietų klausimą savo nuomonėse TEN/217 ⁽⁴⁾ ir TEN/270 ⁽⁵⁾.

2.16 Laisvų automobilių stovėjimo vietų klausimas yra nagrinėjamas ir 2007 m. kovo 20 d. Parlamento pranešime „Kelių infrastruktūros saugumo valdymas“ (2006/0182/COD, pirminė redakcija).

3. Konkrečios pastabos

3.1 Komitetas mano, kad Komisija, nustatydamą vairavimo ir poilsio laiką, taip pat prisiėmė atsakomybę sudaryti profesionaliems vairuotojams galimybes laikytis šių taisyklių. Tai reiškia, kad pagrindiniuose Europos greitkeluose tinkamos stovėjimo vietos turi būti įrengtos tokiais atstumais, kad prirėikus vairuotojai galėtų laikytis nustatytų poilsio laikotarpių.

3.2 Tokių tinkamų stovėjimo vietų kriterijams, kuriuos 2006 m. kovo mėn. parengė Tarptautinė kelių transporto sąjunga ir Europos transporto darbuotojų federacija, yra pritarta ir jie yra realūs. Juose deramai atsižvelgta į keletą politinių rekomendacijų, išdėstytų 2.10 punkte minėtoje galimybių studijoje. Kriterijai apima dvi poilsio infrastruktūros objektų rūšis: viena rūšis atitinka bazines nuostatas, o kita — numato labiau privalomus objektus, skirtus strateginiams centrams. IRU ir ETF pasiūlė dar kitus objektus ir paslaugas, kurios yra itin rekomenduojamos arba nėra privalomos poilsio vietų operatoriams, jei būtų pakankama jų paklausa. Komitetas mano, kad kriterijai lemia tinkamą pusiausvyrą tarp saugaus eismo automobilių keliais, vairuotojų ir krovinių saugumo ir darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

3.3 Šiuo metu ES, tiek „senosiose“, tiek „naujosiose“ valstybėse narėse, stovėjimo vietų, atitinkančių IRU ir ETF kriterijus, nepakanka. Vidurio ir Rytų Europoje šios stovėjimo vietos turėtų būti įtraukiamos į naujų greitkelių planavimo ir statybos etapą. Ypatinę dėmesį reikėtų skirti ES išorės sienų kirtimui, nes ten vairuotojai sugaišta daugiausia laiko.

3.4 Europos Komisija ir valstybės narės turėtų skubiai spręsti klausimą dėl susiklosčiusios padėties, atsižvelgdamos į savo atitinkamas atsakomybės ir kompetencijos sritis. Komitetą sudomino Parlamento ir Komisijos iniciatyvos, jis tikisi, kad Komisija ir valstybės narės netrukus imsis veiklos ir pradės formuoti politikos kryptis, kurias reikės išplėtoti, kai bus įgyvendinti 2.11 punkte minėti eksperimentiniai projektai.

3.5 Komitetas su malonumu pastebi, kad organizuota pilietinė visuomenė, o svarbiausia kelių transporto pramonės socialiniai partneriai, konstruktyviai ir konkrečiai apsvairste saugių, saugomų stovėjimo vietų klausimą. Tokia padėtis skatina Komisiją analizuoti, kaip būtų galima sustiprinti šią iniciatyvą ir padėti ją įgyvendinti bei paremti suinteresuotas organizacijas, kad jos padėtų savo nariams kuo optimaliau panaudoti esamus ir naujai statomus poilsio infrastruktūros objektus. Pavyzdžiui, Komisija galėtų padėti jiems kurti duomenų bazę apie poilsio infrastruktūros objektus ir tobulinti šiuos duomenis, kad informacija taptų prieinamesnė, taip pat ir internetu. Kitas pavyzdys yra kasdieninio informavimo sistema apie dar neužimtas automobilių stovėjimo vietas. Komisija, kartu valstybėmis narėmis ir suinteresuotomis organizacijomis, galėtų rasti būdus laiku informuoti vairuotojus.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ Nuomonė dėl visų transporto rūšių saugumo, CESE 1488/2005, 2005 m. gruodžio 14 d., žr. 3.10 punktą. OL C 65, 2006 3 17.

⁽⁵⁾ Nuomonė dėl kelių infrastruktūros saugumo valdymo, CESE 613/2007, 2007 m. balandžio 26 d., žr. 4.8 punktą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Būsimų teisės aktų dėl e. prieinamumo

(2007/C 175/22)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. vasario 26 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Būsimų teisės aktų dėl e. prieinamumo*.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. gegužės 7 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Bernardo Hernandez Bataller.

436-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gegužės 30-31 d. (gegužės 30 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 136 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK remia Komisijos veiksmus dėl e. prieinamumo ir ragina tęsti pradėtą darbą bei, atsižvelgdamas į didelį susidomėjimą šia tema, pasilieka galimybę priimti papildomą nuomonę.

1.2 EESRK mano, kad Komisija turėtų priimti daugelį iniciatyvų Bendrijos lygiu siekdama:

— sutvirtinti esamus teisės aktus, kad jie taptų nuoseklesni ir rišlesni ir būtų išvengta dabartinių skirtumų ir neatitikimų tarp valstybių narių, visų pirma elektroninių ryšių (ypač universaliųjų paslaugų) ir viešųjų pirkimų srityje. Kartu stiprinti reglamentavimą priimant naujas viršvalstybines teises priemones vadovaujantis Europos bendrijos steigimo sutarties 13 ir 95 straipsniais, kuriuose prieinamumo reikalavimas priskiriamas viešosioms paslaugoms keliamiems reikalavimams;

— e. prieinamumą horizontaliai perkelti ir į kitas Bendrijos politikos sritis;

— priimti neprivalomas e. prieinamumo priemones, kurios pagerintų žmonių su negalia ir vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo kokybę.

1.3 O Pilietinės visuomenės organizacijų vaidmuo įgyvendinant tinkamą e. prieinamumo politiką yra svarbus, turint omenyje jų įtaką tokioms papildomoms priemonėms kaip elgesio kodeksai ar bendras reguliavimas.

1.4 Paramos veiksmai turėtų būti sutelkti tose srityse, kurios palengvintų žmonių su negalia ir vyresnio amžiaus žmonių prieigą prie informacinės visuomenės ir paskatintų juos naudotis naujomis technologijomis — puikia sėkmingos socialinės integracijos priemonė, kuri padėtų išvengti e. atskirties ir pagerintų gyvenimo kokybę.

1.5 Valstybių narių valdžios institucijos, vadovaudamasi viršvalstybinėmis gairėmis, turėtų priimti įvairias paramos priemones, kurios finansuotų neįgalųjų ir vyresnio amžiaus žmonių

organizacijų dalyvavimą skaitmeniniame pasaulyje ir taip palengvintų jų prieinamumą.

2. Įžanga

2.1 Europos Komisija savo raštu paprašė EESRK parengti tiriamąją nuomonę dėl *Būsimų teisės aktų dėl e. prieinamumo* ypatingą dėmesį skiriant vyresnio amžiaus žmonėms.

Gebėjimas įveikti technines kliūtis ir sunkumus, su kuriais susiduria žmonės su negalia ir kitos visuomenės grupės bandydami lygiomis sąlygomis pasinaudoti informacinės visuomenės paslaugomis, vadinamas „e. prieinamumu“. Ši sąvoka priklauso platesnei „e. įtraukties“ sampratai, kuri apima kitas ekonomines, geografines ar išsilavinimo kliūtis.

2.2 Visų pirma siekiama nustatyti antrinės teisės aktų tipą, kuriuo remiantis bus įgyvendinamas ES tikslas sukurti visiškai integruotą visuomenę atsižvelgiant į šiuo metu sparčiai vykstančius ekonominius ir socialinius pokyčius.

2.3 Be abejonės, šis teisės akto projektas glaudžiai susijęs su pagrindiniais teisiniais dokumentais, kuriuose įtvirtinti Europos principai ir vertybės, pvz., Europos bendrijos steigimo sutarties 13 straipsniu, arba Sutarties dėl Konstitucijos Europai preambulės antra ir ketvirta pastraipomis bei I-3-3, II-81 ir II-86 straipsniais, kuriuose, be kitų nuostatų, pateikiamos konkrečios nuorodos į visų gyventojų indėlį siekiant demokratiškumo ir socialinės pažangos.

2.4 Be to, ES institucijoms ir įstaigoms pasirenkant poziciją ir darant sprendimus jau sukauptas solidus teisyne, kuri, nors yra padrikas, padeda palaipsniui formuoti Bendrijos politiką, skirtą aktyviai kovoti su diskriminacija ir siekti e. prieinamumo:

— 2002 m. gruodžio 2 d. Tarybos rezoliucija dėl e. prieinamumo žmonėms su negalia. Komisija joje raginama atsižvelgti į informacinės visuomenės žmonėms su negalia suteikiamas galimybes ir visų pirma pradėti šalinti bet kokias kliūtis.

— Telekomunikacijų Taryba savo ruožtu išreiškė būtinybę pagerinti e. prieinamumą Europoje ⁽¹⁾, o Socialinių reikalų Taryba savo 2003 m. rezoliucijoje dėl e. prieinamumo ⁽²⁾ paragino valstybes nares imtis visų būtinų priemonių, kurios leistų sukurti atvirą, visa apimančią ir visiems prieinamą žinių visuomenę.

2.4.1 2005 m. Komisija paskelbė komunikatą „i2010“ ⁽³⁾ siekdama nustatyti naują Europos informacinės visuomenės pagrindų strategiją, o vėliau — komunikatą dėl e. prieinamumo ⁽⁴⁾, kuriame pasiūlė keletą politinių iniciatyvų e. prieinamumui skatinti.

2.4.2 Konkrečiai kalbant, komunikate dėl e. prieinamumo siūlomi trys skirtingi šio klausimo sprendimo būdai:

- skatinti prieinamumo kriterijų nustatymą vykdant viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo procedūras;
- užtikrinti prieinamumo sertifikavimą;
- pagerinti galiojančių teisės aktų taikymą.

Praėjus dvejais metams po Komisijos komunikato paskelbimo numatyta atlikti įvertinimą siekiant išsiaiškinti, ar reikalingos papildomos priemonės.

2.4.3 Komitetas priėmė nuomonę dėl minėto komunikato ⁽⁵⁾, kurioje aptarė šiuos aspektus: darnieji standartai ir sąveika, viešieji pirkimai, sertifikavimas ir trečiosios šalies atliktas vertinimas pagal atitikties deklaravimą, teisės aktų taikymas, integracija, prieiga prie interneto, informacinę visuomenę apibūdinančių teisės aktai ir nauja pagrindų strategija.

2.5 O dar vėliau, 2007 m. kovo 22 d., priimtos Tarybos rezoliucijos dėl saugios informacinės visuomenės strategijos Europoje šeštame punkte pabrėžiama būtinybė „ypatingą dėmesį (...) skirti tiems vartotojams, kurie turi specialiųjų poreikių arba yra mažai informuoti tinklų ir informacijos saugumo klausimais“, tarp kurių yra ir vyresnio amžiaus žmonės bei žmonės su negalia.

⁽¹⁾ 2002 m. Tarybos rezoliucija dėl e. Europos veiksmų plano: prieiga prie visuomeninių tinklaveičių ir jų turinys. OL C 86, 2002 4 10.

⁽²⁾ Tarybos rezoliucija 14892/02.

⁽³⁾ COM(2005) 229 galutinis. EESRK nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „i2010 — Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“. OL C 110, 2006 5 9, p. 83.

⁽⁴⁾ COM(2005) 425 galutinis.

⁽⁵⁾ Nuomonė CESE 404/2006, priimta 2006 m. kovo 15 d. plenarinėje sesijoje. Pranešėjas Miguel Cabra de Luna. OL C 110, 2006 5 9.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK su dideliu susidomėjimu priėmė šį Komisijos prašymą parengti tiriamąją nuomonę ir pritaria minčiai, kad, net jei Bendrijos veiksmas, kuriais skatinama integracija į informacinę visuomenę, iš esmės turėtų būti vykdomi laikantis visa apimančio požiūrio, kai kurių grupių, pvz., vyresnio amžiaus žmonių ar žmonių su negalia ⁽⁶⁾, veiksmingai integracijai į informacinę visuomenę, turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys.

Be to, EESRK, atsižvelgdamas į didelį susidomėjimą šiame nuomonės projekte aptariamu klausimu, pasilieka teisę parengti papildomą nuomonę.

3.1.1 Be to, tai visiškai atitinka minėtos Rygoje priimtos Ministrų deklaracijos ⁽⁷⁾ 8 punktą, kuriame teigiama, kad, norint veiksmingai spręsti e. įtraukties klausimą, iki 2010 m. skirtumas tarp visų internetu besinaudojančių ES gyventojų vidurkio ir internetu besinaudojančių vyresnio amžiaus žmonių, žmonių su negalia, moterų, žemesnį išsilavinimą turinčių žmonių grupių, bedarbių bei menkiau išsivysčiusių regionų gyventojų vidurkio turėtų sumažėti perpus.

EESRK mano, kad svarbiausia — Bendrijos lygiu imtis veiksmų e. prieinamumo srityje atsižvelgiant į reikšmingus pastarųjų metų politinius ir socialinius pokyčius, kad galimybė naudotis informacijos ir ryšių technologijomis (IRT) būtų pripažinta pilietine teise viešųjų paslaugų srityje.

Šie Bendrijos veiksmas turėtų apimti teisinės priemonės, kurios sustiprintų jau esamus teisės aktus, ir kitas neprivalomas priemones įvairiose politikos srityse, atsižvelgiant į Bendrijos lygiu įgyvendinamų veiksmų papildomą naudą.

EESRK pritaria šiems Bendrijos veiksams, kadangi:

- socialiniu požiūriu jie padėtų išplėsti piliečių teises, o ekonominiu požiūriu — pagerintų masto ekonomiją, vidaus rinkos funkcionavimą, konkurencingumą labai svarbiame sektoriuje ir paskatintų naujoves;
- valstybių narių požiūriu įvairovė ir susiskaldymas sukeltų tam tikrų problemų, visų pirma dėl skirtingo esamų direktyvų perkėlimo. Todėl jas būtina išsiaiškinti, ypač viešųjų pirkimų ir universaliųjų paslaugų srityje;
- šie veiksmas neturėtų trukdyti kuo veiksmingiau įgyvendinti jau priimtas rėmimo priemones.

⁽⁶⁾ Nuomonės CESE 404/2006 3.4 punktas. „Neįgalieji — tai labai skirtingų žmonių grupė. Tačiau galima pagrįstai teigti, kad, norėdamos pasinaudoti IRT, daugiausia sunkumų patiria šios neįgalųjų grupės: asmenys, turintys pažinimo ir mokymosi sunkumų, jutimo negalią turintys asmenys (kurtieji ir neprigirdintieji, aklieji ir silpnaregiai, akli kurtieji, kalbos sutrikimų turintys asmenys) ir fizinę negalią turintys asmenys“. OL C 110, 2006 5 9.

⁽⁷⁾ Europos Sąjungos Ministrų deklaracija dėl e. įtraukties, priimta Rygoje 2006 m. lapkričio 11 d., įgyvendinant „i2010“ iniciatyvą, patvirtino politinį išipareigojimą pagerinti e. prieinamumą. http://ec.europa.eu/information_society/events/ict_riga_2006/index_en.htm.

3.2 Kalbant apie teisės aktų, reglamentuojančių e. prieinamumo klausimus, teisinį pagrindą, rekomenduojama remtis:

- viena vertus, Europos bendrijos steigimo sutarties 13 straipsniu, kuris suteikia Tarybai bendrą įgaliojimą priimti bet kokias Bendrijos kovos su diskriminacija priemones;
- kita vertus, Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, kadangi aptariami klausimai, susiję su vidaus rinkos sukūrimu ir funkcionavimu, todėl teikiami pasiūlymai turės užtikrinti aukštą apsaugos lygį.

Dėl to neturėtų nukentėti horizontalus su e. prieinamumu susijusių klausimų poveikis.

3.2.1 Deja, kol neįsigaliojusi Sutartis dėl Konstitucijos Europai, šie aktai negalės būti priimti vadovaujantis III-124 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad „Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai“. Kadangi šiuo metu galiojančiame Europos bendrijos steigimo sutarties 13 straipsnyje numatyta, kad Taryba gali priimti šiuos aktus vieningai tik prieš tai pasitarusi su Europos Parlamentu, dėl jų nebus organizuojamos plataus masto demokratinės diskusijos ir jiems nebus suteiktas didesnis teisėtumas, kurį turi ES teisės aktai, priimti taikant bendro sprendimo procedūrą.

3.2.2 Vis dėlto ketinimas šiuos aktus skubiai priimti Taryboje balsuojant vieningai yra labai girtinas, kadangi visi šią sritį reglamentuojantys teisės aktai turi būti priimami laikantis subsidiarumo principo. Suprantama, vieningas ES vyriausybių pritarimas rodo, kad jų nacionalinės institucijos veiksmingiau prisidės prie jų įgyvendinimo ir vystymo vietos lygiu. Be to, tai reiškia, kad įgyvendinant priemones bus siekiama ne tik pašalinti šioje srityje esamas kliūtis, bet ir aktyviai skatinti įtraukti, kadangi Europos bendrijos steigimo sutarties 13 ir 95 straipsniais paremti Bendrijos veiksmai turi būti iniciatyvaus pobūdžio.

3.2.3 Šiuo požiūriu tinkama reglamentavimo forma būtų direktyva atsižvelgiant į plačias valstybių narių savaveiksmiškumo galimybes, kurias jie paprastai turi pasirinkdami priemones viršvalstybiniu lygiu nustatytiems tikslams pasiekti.

3.3 Kalbant apie konkretų būsimos Bendrijos reguliavimo sistemos turinį, būtina įtraukti toliau išvardytus tikslus suskirstant juos į bendro pobūdžio ir konkrečius.

3.4 Bendro pobūdžio tikslai turėtų būti šie:

- a) skatinti IRT paslaugų sąveiką taikant bendrus standartus ir specifikacijas, kad Europos standartizavimo institucijos, priimdamos ir taikydamos minėtus standartus, atsižvelgtų į prieinamumą;

- stiprinti e. prieinamumo nuostatas direktyvose dėl elektroninių ryšių atsižvelgiant į INCOM (integruojančių komunikacijų grupės) ⁽⁸⁾ rekomendacijas ir kartu skatinti e. prieinamumą šiose srityse: direktyvos dėl audiovizualinių paslaugų („Televizija be sienų“) reforma, dėl kurios Komitetas jau pateikė savo nuomonę ⁽⁹⁾, arba, pvz., direktyva dėl autorius teisių informacinėje visuomenėje;

- b) palengvinti prieigą prie IRT tinklų aprūpinant atitinkama galinių įrenginių įranga ir infrastruktūromis tas Europos vietas ir regionus, kurie patiria skaitmeninę atskirtį. E. įtraukčiai turėtų būti numatytos konkrečios struktūrinių fondų, Kaimo plėtros fondo bei neseniai įsteigto Mokslinių tyrimų ir taikomios veiklos fondo lėšos, kad iki 2010 m. 90 proc. ES teritorijos turėtų prieigą prie IRT;

- c) užtikrinti, kad IRT produktais ir paslaugomis galėtų naudotis visi visuomenės nariai, kitaip sakant, kad jų dizainas ir veikimas būtų pritaikytas socialiai remtinoms visuomenės grupėms, visų pirma žmonėms su negalia ir vyresnio amžiaus žmonėms. Šiuo tikslu reikėtų nustatyti dviejų lygių atsakomybę įtraukiant ir valdžios institucijas, ir privatų sektorių.

3.4.1 Viena vertus, ES ir valstybių narių valdžios institucijos pagal savo įgaliojimus turėtų nustatyti veiklos kriterijus vidaus rinkoje IRT sektoriuje veikiančioms įmonėms, visų pirma standartizavimo srityje, ir siekti, kad tų kriterijų būtų laikomasi.

3.4.2 Pagal galimybes šie kriterijai turėtų būti taikomi ir bendrai prekybos politikai, kad prieinamumo nauda būtų juntama ne tik Europos, bet ir pasaulio mastu. Be to, turėtų būti parengti ir kiekvienos socialiai remtinės grupės poreikius atsižvelgiantys elgesio kodeksai siekiant skatinti įmonių socialinės atsakomybės kultūrą šioje srityje.

3.4.3 Kita vertus, išskyla būtinybė pagrindinius pilietinės visuomenės dalyvius įtraukti į technologijų naujovių diegimą ir dalijimąsi gera praktika, susijusia su prieiga prie IRT ir jų panaudojimu, kuriant tarptautinius tinklus, kurie sujungtų universitetų mokslinių tyrimų centrus ir šiame sektoriuje veikiančių įmonių mokslinių tyrimų centrus. Be kitų priemonių, šiuo tikslu reikėtų inicijuoti ES ir nacionalinių institucijų bendrai finansuojamus metinius projektus ir mokslinių tyrimų srityje skatinti kokybės kultūrą, įskaitant ir Europos premijos, kuri būtų skiriama už naujas kokybiškas technologijas, palengvinančias e. įtrauktį, įsteigimą.

⁽⁸⁾ Integruojančių komunikacijų grupė (INCOM) buvo sukurta 2003 m. Ją sudaro valstybių narių, telekomų operatorių, vartotojų organizacijų ir standartizacijos institucijų atstovai.

⁽⁹⁾ Nuomonė CESE 486/2006. OL C 185, 2006 8 8.

3.5 Konkretūs tikslai turėtų būti šie:

- a) išplėsti direktyvos dėl universaliųjų paslaugų, kuri apima galimybę naudotis taksofonais, gauti skubią pagalbą ir informaciją apie abonentų numerius, taikymo sritį įtraukiant plačiajuosčio ryšio technologijas ir mobiliuosius telefonus, kaip ne kartą yra siūlęs EESRK;
- b) uždrausti viešosioms administracijoms naudotis tais IRT produktais ir paslaugomis, kurie neatitinka galiojančių prieinamumo reikalavimų, ir į būsimus ES teisės aktus dėl viešųjų pirkimų įtraukti privalomas nuostatas dėl prieinamumo;
- c) suderinti IP tinklams, kurie apima pagalbos tarnybas ir interaktyvią skaitmeninę televiziją, keliamus prieinamumo reikalavimus;
- d) užtikrinti (kaip Komitetas jau yra raginęs ⁽¹⁰⁾), kad valstybės narės visiškai priimtų Interneto prieinamumo iniciatyvos gairių antrąją versiją ir įtrauktų ją į visas viešąsias tinklavietas;
- e) skatinti naudoti „tinklavičių kūrimo priemones“, atitinkančias jau minėtą Interneto prieinamumo iniciatyvos gairių antrąją versiją.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Vyresnių nei 65 metų amžiaus žmonių grupė vis didėja palyginti su kitomis amžiaus grupėmis. Nedidelis gimstamumas, gyvenimo kokybės gerėjimas ir gyvenimo trukmės ilgėjimas yra pagrindinės šio reiškinio priežastys. Todėl Tarybai pirmininkaujantis valstybės gyventojų senėjimo klausimą įtraukė į įgyvendinant bendras pirmininkaujančių valstybių programas spręstinių klausimų sąrašą.

4.2 Dabartinėje visuomenėje kai kurie veiksniai, pavyzdžiui, tai, kad nyksta didelės šeimos, daugėja nepilnų šeimų, stiprina vyresnio amžiaus žmonių izoliavimo tendencijas. Skatindama priemones, kuriomis siekiama sumažinti dabartinę skaitmeninę atskirtį, informacinė visuomenė suteikia naujų galimybių panaikinti socialinę izoliavimą, ir tomis galimybėmis vyresnio amžiaus žmonės turėtų pasinaudoti.

Tai ypač akivaizdu e. prieinamumo srityje. Kaip teigiama Rygoje vieningai priimtoje Ministrų deklaracijoje, tik 10 proc. vyresnių nei 65 metų amžiaus Europos gyventojų naudojami internetu.

4.3 Nepakanka visiems užtikrinti prieigą prie interneto. Norint skatinti socialinę vyresnio amžiaus žmonių ir žmonių su negalia įtrauktį į informacinę visuomenę, reikia pasiūlyti

⁽¹⁰⁾ Nuomonės CESE 404/2006 7.5.1 punktas: „EESRK ragina visas valstybes nares oficialiai priimti Interneto prieinamumo iniciatyvos gairių 2-ąją versiją tokią, kokia ji yra, ir įtraukti ją į visas viešąsias tinklavietas“. OL C 110, 2006 5 9.

laikantis subsidiarumo principo taikyti horizontalią socialinę politiką, pagrįstą lygybe ir gyvenimo kokybės užtikrinimu, optimizuojant paslaugas, skatinant vyresnio amžiaus žmones dalyvauti informacinėje visuomenėje, naikinant skaitmeninio mokymosi ir naudojimosi nemokama programine įranga kliūtis.

Vyresnio amžiaus žmonių ir žmonių su negalia prieigos prie informacinės visuomenės palengvinimas gali paskatinti jų intelektualinę veiklą ir palengvinti gyvenimą, jei jiems būtų teikiamos šios paslaugos:

- nemokamos konsultacijos;
- dokumentų pristatymas į namus;
- individuali arba pensininkų ir neįgalųjų centrams teikiama teisinė konsultacija;
- rekreacinė ir laisvalaikio veikla;
- speciali pagalba vyresnio amžiaus žmonėms ir supažindinimas su vietos socialinėmis tarnybomis;
- mokymas „virtualiose auditorijose“;
- atostogų programos;
- pasirenkamosios telemedicinos paslaugos.

EESRK pabrėžia IRT svarbą, kadangi šios technologijos, skatinamos vyresnio amžiaus žmones ir žmones su negalia įsitraukti į ekonominį ir socialinį gyvenimą per jiems atstovaujančias organizacijas, taip gali padėti pagerinti dabartinę padėtį ES. Organizuotos pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimas gali turėti lemiamos reikšmės tam tikrais klausimais, pavyzdžiui, bendro reguliavimo, elgesio kodeksų rengimo arba socialinės įmonių atsakomybės srityse.

4.4 EESRK nuomone, būtina priimti priemones, leisiančias įgyvendinti tuos projektus ir iniciatyvas, kurie padėtų vyresnio amžiaus žmonėms ir žmonėms su negalia dalyvauti informacinėje visuomenėje ir juos supažindintų su naujosiomis technologijomis, galinčiomis jiems padėti integruotis į visuomenę, išvengti skaitmeninės atskirties ir pagerinti jų gyvenimo kokybę. Konkrečiai kalbant reikia:

- sukurti ir vystyti skaitmeninius tinklus, padedančius įvairių organizacijų ir asociacijų valdymo sistemas padaryti profesionališkesnes ir veiksmingesnes. Tiems tinklams turi būti skirti būtini ištekliai ir jie privalo atitikti žmonių su negalia ir vyresnio amžiaus žmonių grupių poreikius, ir

— įgyvendinti bandomąsias programas, pagrįstas pritaikymu ir priemonėmis, kurios vyresnio amžiaus žmonės ir žmonės su negalia suteiktų galimybę gyventi aktyviai ir nepriklausomai, kadangi jie integruotųsi į informacinę visuomenę.

4.5 ES politikoje įgyvendinant Jungtinių Tautų principus dėl vyresnio amžiaus žmonių ir skatinant tinkamą prieigą prie švietimo ir mokymo programų, galima sustiprinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą.

4.6 Persvarstydama „naują požiūrį“, kurio turi laikytis, ir rengdama atitinkamus teisės aktus Komisija turės atsižvelgti į

vyresnio amžiaus žmonių poreikius, kad būtų lengviau prieinamos paslaugos, teikiamos panaudojant kuriamus produktus, o standartizavimo institucijos ir pramonės įmonės turės atsižvelgti į šiuos aspektus savo veiklos srityse.

4.7 Aplinkos apsaugos požiūriu naudinga išplėsti informacinių technologijų naudojimą, kadangi kai kurias paslaugas gaunant *in situ* ir keliaujama mažiau, Komisija turėtų apsvarstyti šią galimybę, kad ateityje galėtų pasiūlyti didesnio masto viršvalstybinių e. prieinamumo priemonių.

2007 m. gegužės 30 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS
